

รายงานการวิจัย

การสร้างเครือข่ายการพัฒนาพุทธวิถีชีวิตสังคมอุดมคติเพื่อส่งเสริม
วิสาหกิจชุมชนของประชาชนและผู้สูงอายุแห่งอนาคต

BUILDING A NETWORK FOR BUDDHIST WAYS DEVELOPMENT OF
IDEAL SOCIETY FOR PROMOTING COMMUNITY ENTERPRISE OF
PEOPLE AND ELDERLY OF THE FUTURE

พระศรีวิจิตรวาทิ

พระมหาวิรุฐ วิโรจโน

พระมหานិวัฒน์ มหาโชติวฑฒโน

ขวัญใจ แก้วแสง

อรรรรณ แก้วมาตย์

รายงานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจาก
กองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.)
สถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ประจำปีงบประมาณ 2565

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

บทคัดย่อ

การสร้างเครือข่ายการพัฒนาพุทธวิถีชีวิตสังคมอุดมคติ เพื่อส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนของประชาชนและผู้สูงวัยแห่งอนาคต มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการสร้างเครือข่ายการพัฒนาพุทธวิถีชีวิตสังคมอุดมคติเพื่อส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน 2) พัฒนาแนวทางการสร้างเครือข่ายการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน และ 3) สร้างเครือข่ายการพัฒนาพุทธวิถีชีวิตสังคมอุดมคติเพื่อส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน การวิจัยเป็นแบบผสมผสานวิธี โดยมีแบบแผนการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ กลุ่มเป้าหมายวิจัย ผู้บริหาร ผู้นำ และสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าไหม ตำบลห้วยแก อำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช 9 กลุ่ม จำนวน 75 คน เครื่องมือวิจัย แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ได้รับการพัฒนาคุณภาพโดยดัชนีความสอดคล้องและความเชื่อมั่นโดยวิธีของครอนบาค เท่ากับ 0.96 ผู้วิจัยทำผลการวิเคราะห์เชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ผลการวิจัยพบว่า

1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาพุทธวิถีชีวิตสังคมอุดมคติ โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และความคิดเห็นในรายด้าน พบว่า ด้านความสุข อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนด้านอื่น ๆ อยู่ในระดับมาก คือ 1) ด้านคุณธรรมจริยธรรม 2) ด้านการส่งเสริมกลุ่มวิสาหกิจชุมชน 3) ด้านการสร้างเครือข่าย และ 4) ด้านความสมดุลของสิ่งแวดล้อม

2. พุทธวิถีชีวิตสังคมอุดมคติเพื่อส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน ตามหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุดทั้งโดยภาพรวมและรายด้าน ดังนี้ 1) ด้านสมชีวิตตา 2) ด้านอารักขสัมปทา 3) ด้านกัลป์ยามมิตตตา และ 4) ด้านอุฏฐานสัมปทา

3. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างเครือข่ายการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนและพุทธวิถีชีวิตสังคมอุดมคติ พบว่า มีความสัมพันธ์เชิงบวกอยู่ในระดับน้อย อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

คำสำคัญ: 1. สร้างเครือข่าย 2. การพัฒนาพุทธวิถีชีวิต 3. สังคมอุดมคติ
4. การส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน

ABSTRACT

Building A Network For Buddhist Ways Development Of Ideal Society For Promoting Community Enterprise Of People And Elderly Of The Future The purposes of the research were 1) to study the creation of a network to develop a Buddhist way of life, and an ideal society to promote community enterprises, 2) to develop guidelines for creating a network to promote community enterprises, and 3) to create a network to develop a Buddhist way of life, an ideal society to promote community enterprises. The research design is mixed methods. It has quantitative and qualitative research plans. The target group consists of a total of administrators, leaders, and members of the silk weaving community enterprise group, Huai-Kae Subdistrict, Chonnabot District, Khon Kaen Province. There were 9 groups and 75 people. The instruments used in the research were a questionnaire and an interview. The quality of accuracy has been developed by the Consistency index value (IOC), Validity, and the Reliability of Cronbach Alpha was equal to 0.96. The researcher performed quantitative and qualitative analyses of the results. The finding of this research found that.

1. Factors affecting the development of a Buddhist way of life, an ideal society to promote community enterprises. Overall, the opinions were at a high level and opinions in each aspect, it was found that the happiness aspect was at the highest level, while the other aspects were at a high level, namely 1) morality and ethics, 2) the promotion of community enterprise groups, 3) network creation, and 4) the safety environmental aspect balance.

2. Buddhist way of life, ideal society to promote community enterprise according to the principles of ditthadhammikatta benefits, it was found that there were opinions at the highest level, both overall and in each aspect, as follows: 1) the aspect of satiation of life, 2) the aspect of arakkhasampada, 3) the aspect of kalpa-yana mitta data, and 4) the aspect of Utthana Sampatha.

3. The relationship between the factors affecting the creation of a community enterprise promotion network and the Buddhist ideal society lifestyle was found to have a positive relationship at a low level and Significant at 0.05 level.

Keywords: 1. Networking 2. Developing A Buddhist Way Of Life 3. Ideal Society
4. Promoting Community Enterprises

กิตติกรรมประกาศ

รายงานการวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ด้วยความอนุเคราะห์การสนับสนุนจากสถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย งบประมาณแผ่นดินด้านการวิจัย ประจำปีงบประมาณ 2565 และการสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.)

ขอขอบคุณผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือเพื่อใช้ในการการวิจัย ที่กรุณาเสียสละเวลาอันมีค่า เป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบความถูกต้องทั้งด้านภาษา เนื้อหา ระเบียบวิธี และเครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการวิจัย ซึ่งท่านทั้งหลายได้ช่วยแนะนำแก้ไขให้สมบูรณ์และสำเร็จได้ด้วยดี

ขอขอบคุณผู้ร่วมวิจัย ผู้บริหาร คณาจารย์ และเจ้าหน้าที่มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ที่ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการดำเนินการเรื่องรายงานการวิจัย

เจริญพรขอบคุณนายกองค้การบริหารส่วนตำบลห้วยแก เจ้าหน้าที่ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าไหม อำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น

คุณงามความดีและประโยชน์อันเกิดจากการศึกษาวิจัยเล่มนี้ ขอน้อมเป็นธรรมบูชาเพื่อระลึกถึงคุณแห่งคำสอนของพระบรมศาสดา และขออุทิศส่วนกุศลอันเกิดจากธรรมทานนี้แด่ผู้มีอุปการคุณทุกท่าน

พระศรีวิจิรวาทิ, ผศ.ดร.

หัวหน้าโครงการวิจัย และคณะ

18 มีนาคม 2567

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง	ฉ
สารบัญรูปภาพ	ช
บทที่	
1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 ปัญหาวิจัย	4
1.3 วัตถุประสงค์การวิจัย	4
1.4 ขอบเขตการวิจัย	5
1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ	5
1.6 ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	6
2 แนวคิดทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
2.1 แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการสร้างเครือข่าย	8
2.2 หลักธรรมเพื่อพัฒนาพุทธวิถีชีวิต	17
2.3 สังคมอุดมคติ	36
2.4 วิสาหกิจชุมชนและวิสาหกิจชุมชนเชิงพุทธ	40
2.5 สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานพื้นที่ศึกษาวิจัย	60
2.6 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	67
2.7 สรุปกรอบแนวความคิด	72
3 วิธีดำเนินการวิจัย	73
3.1 รูปแบบการวิจัย	73
3.2 กลุ่มเป้าหมาย	74
3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	74
3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล	77
3.5 การวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลผล	77

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	79
4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	79
4.2 ขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูล	79
4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	80
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	101
5.1 สรุปผลการวิจัย	101
5.2 อภิปรายผลการวิจัย	104
5.3 ข้อเสนอแนะ	109
บรรณานุกรม	110
ภาคผนวก	115
ภาคผนวก ก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	117
ภาคผนวก ข เอกสารราชการ	129
ภาคผนวก ค ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ	135
ภาคผนวก ง ค่าผลการวิเคราะห์	138
ประวัตินักวิจัย	145

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2.1 แสดงจำนวนประชากร/หลังคาเรือน/จำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งของตำบลห้วยแก	63
2.2 แสดงจำนวนประชากรของตำบลห้วยแกโดยจำแนกตามช่วงอายุ	64
4.1 จำนวนร้อยละของข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	80
4.2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาพฤติกรรมชีวิตสังคมอุดมคติเพื่อส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน	81
4.3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างเครือข่ายการพัฒนาพฤติกรรมชีวิตสังคมอุดมคติเพื่อส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน ด้านความสุข	82
4.4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพ ปัญหา และปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างเครือข่ายการพัฒนาพฤติกรรมชีวิตสังคมอุดมคติเพื่อส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน ด้านคุณธรรมจริยธรรม	83
4.5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างเครือข่ายการพัฒนาพฤติกรรมชีวิตสังคมอุดมคติเพื่อส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน ด้านการสร้างเครือข่าย	84
4.6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างเครือข่ายการพัฒนาพฤติกรรมชีวิตสังคมอุดมคติเพื่อส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน ด้านการส่งเสริมกลุ่มวิสาหกิจชุมชน	84
4.7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างเครือข่ายการพัฒนาพฤติกรรมชีวิตสังคมอุดมคติเพื่อส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน ด้านความสมดุลของสิ่งแวดล้อม	85
4.8 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานพฤติกรรมชีวิตสังคมอุดมคติเพื่อส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน โดยภาพรวม	86
4.9 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานพฤติกรรมชีวิตสังคมอุดมคติเพื่อส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนด้านภูมูฐานสัมปทา (ความขยันหมั่นเพียร)	86
4.10 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานพฤติกรรมชีวิตสังคมอุดมคติเพื่อส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน ด้านอารักขสัมปทา (การรู้จักรักษาทรัพย์และการประหยัด)	87
4.11 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานพฤติกรรมชีวิตสังคมอุดมคติเพื่อส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน ด้านกัลยาณมิตตตา (การคบคนดีเป็นมิตร)	88
4.12 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานพฤติกรรมชีวิตสังคมอุดมคติเพื่อส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน ด้านสมชีวิตา (การเลี้ยงชีพตามสมควรแก่กำลังทรัพย์ที่ได้มา)	89
4.13 จำนวนร้อยละของข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์	90
4.14 ค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างเครือข่ายการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนและพฤติกรรมชีวิตสังคมอุดมคติ	97
4.15 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างเครือข่ายกลุ่มวิสาหกิจชุมชน	98
4.16 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมชีวิตสังคมอุดมคติ	99

สารบัญรูปภาพ

ภาพที่		หน้า
2.1	การสร้างเครือข่ายการพัฒนาพุทธวิถีชีวิตสังคมอุดมคติ	17
2.2	หลักธรรมเพื่อพัฒนาพุทธวิถีชีวิต	36
2.3	การส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน	47
2.4	กรอบแนวคิดเพื่อใช้ในการวิจัย	72

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ทรัพยากรมนุษย์เป็นปัจจัยขับเคลื่อนสำคัญในการยกระดับการพัฒนาประเทศในทุกมิติไปสู่เป้าหมายการเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วที่ขับเคลื่อนโดยภูมิปัญญาและนวัตกรรมในอีก 20 ปีข้างหน้า ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีการวางรากฐานการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศอย่างเป็นระบบ โดยจำเป็นต้องมุ่งเน้นการพัฒนาและยกระดับคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่ดี เก่ง และมีคุณภาพพร้อมขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศไปข้างหน้าได้อย่างเต็มศักยภาพ ซึ่ง “คนไทยในอนาคตจะต้องมีความพร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา มีพัฒนาการที่รอบด้านและมีสุขภาพที่ดีในทุกช่วงวัย มีจิตสาธารณะ รับผิดชอบต่อสังคมและผู้อื่น มีธรรมาภิบาล โอบอ้อมอารี มีวินัย รักษาศีลธรรม และเป็นพลเมืองดีของชาติ มีหลักคิดที่ถูกต้อง มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 อนุรักษ์ภาษาท้องถิ่น มีนิสัยรักการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สูการเป็นคนไทย ที่มีทักษะสูง เป็นนวัตกรรม นวัตกรรม นักคิด ผู้ประกอบการเกษตรกรยุคใหม่และอื่น ๆ โดยมีสัมมาชีพตามความถนัดของตนเอง ” ตามยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.2561 – 2580 ฉบับประกาศราชกิจจานุเบกษา (สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ, 2561) อย่างไรก็ตามการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรเข้าสู่สังคมสูงวัยกำลังเป็นประเด็นที่หลายประเทศทั่วโลกให้ความสำคัญและนำมาซึ่งความท้าทายในหลายมิติ ทั้งการลดลงของจำนวนแรงงานที่อาจส่งผลกระทบต่อขยายตัวทางเศรษฐกิจ การออกแบบระบบบำนาญ บำนาญ การสร้างความมั่นคงทางการเงินหลังวัยเกษียณ ตลอดจนการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ล้วนแต่จำเป็นต้องมีมาตรการและการเตรียมพร้อมเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรอบด้านและทันทั่วทั้ง สำหรับบริบทสังคมสูงวัยของประเทศไทย ปัจจุบันกำลังเปลี่ยนผ่านจากสังคมสูงวัยเป็นสังคมสูงวัยโดยสมบูรณ์ โดยไทยมีสัดส่วนประชากรผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น ขณะที่ประชากรในวัยแรงงานมีแนวโน้มลดลงอย่างรวดเร็วเมื่อเทียบกับประเทศอื่น ๆ ในภูมิภาคอาเซียน นอกจากนี้ ระดับรายได้ต่อหัวและระดับการศึกษาของไทยยังต่ำกว่าประเทศอื่น ที่ได้ก้าวเข้าสู่สังคมสูงวัยแล้ว ผลจากการเปลี่ยนผ่านสู่สังคมสูงวัยของไทยจึงอาจเกิดขึ้นรวดเร็วและรุนแรงกว่าในหลายประเทศ (จารีย์ ปิ่นทอง และคณะ, 2561)

กรอบแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (2565) ในกรณีของประเทศไทย ซึ่งมีโครงสร้างประชากรเป็นสังคมสูงวัย จะทำให้จำนวนวัยแรงงานลดลงหากไม่มีการปรับใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม รวมถึงจะทำให้อัตราส่วนพึ่งพิงของผู้สูงอายุต่อวัยแรงงาน และภาระค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพของผู้สูงอายุเพิ่มสูงขึ้น เนื่องจากผู้สูงอายุมีโอกาสเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรัง และมีภาวะทุพพลภาพเพิ่มขึ้นตามวัย ส่งผลให้ภาครัฐจำเป็นต้องพิจารณาการพัฒนาคนทุกช่วงวัยให้เต็มตามศักยภาพ โดยเฉพาะในกลุ่มผู้สูงอายุที่ยังมีสุขภาพดี เพื่อให้สามารถพึ่งพาตนเองและช่วยเหลือสังคมได้อย่างสมศักดิ์ศรี และสามารถปรับใช้เทคโนโลยีได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ กำลังแรงงานที่ลดลงยังอาจส่งผลให้เกิดการพึ่งพาแรงงานข้ามชาติมากขึ้น จนนำไปสู่การขยายตัวของการเคลื่อนย้าย

แรงงานทั้งภายในและระหว่างประเทศ ซึ่งจะทำให้รูปแบบของสังคมไทยปรับเปลี่ยนไปสู่การเป็นสังคมพหุวัฒนธรรมในที่สุด (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2564) ซึ่งเห็นว่าการสร้างพลังผู้สูงอายุ (Active Aging) การรวมกลุ่มของผู้สูงอายุในรูปของชมรม เป็นแนวทางที่สำคัญในการเสริมสร้างเครือข่ายทางสังคมให้แก่ผู้สูงอายุ ทำให้ผู้สูงอายุยังคงมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมอันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตน พัฒนากลุ่ม และพัฒนาสังคมโดยรวม สำหรับประเทศไทยนั้น ได้ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการรวมกลุ่มและการสร้างความเข้มแข็งของชมรมผู้สูงอายุซึ่งเป็นมาตรการหนึ่งภายใต้ยุทธศาสตร์การส่งเสริมและพัฒนาผู้สูงอายุ ในแผนผู้สูงอายุแห่งชาติฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545 - 2564 โดยมุ่งส่งเสริมการจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุในชุมชนให้ทั่วถึง การส่งเสริมให้ชมรมจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่องรวมทั้งส่งเสริมให้ผู้สูงอายุที่เป็นสมาชิกร่วมกิจกรรมที่ชมรมจัดขึ้นอย่างสม่ำเสมอโดยการดำเนินงานของชมรมผู้สูงอายุจะสามารถดำเนินงานได้อย่างยั่งยืน ด้วยการประสานความร่วมมือและการทำงานร่วมกันกับองค์กรภาคีต่าง ๆ ตั้งแต่ภาครัฐองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชนภาคประชาสังคม องค์กรภาคีเหล่านี้จะเป็นตัวช่วยสนับสนุนการบริหารงานและกิจกรรมของชมรมผู้สูงอายุให้เกิดความสำเร็จตามแผนงานที่วางไว้ (สมาคมสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทย, 2563)

การพัฒนางานหรือการแก้ปัญหาใด ๆ ที่ใช้วิธีดำเนินงานในรูปแบบที่สืบทอดกันเป็นวัฒนธรรมภายในกลุ่มคน หน่วยงาน หรือองค์กรเดียวกัน มีลักษณะไม่ต่างจากการปิดประเทศที่ไม่มี การติดต่อสื่อสารกับภายนอก ดังนั้นการสร้างเครือข่ายสามารถช่วยแก้ปัญหาข้างต้นได้ด้วยการเปิดโอกาสให้บุคคลและองค์กร ได้แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารรวมทั้งบทเรียนและประสบการณ์กับบุคคลหรือองค์กรที่อยู่นอกหน่วยงานของตน ลดความซ้ำซ้อนในการทำงาน ให้ความร่วมมือและทำงานในลักษณะที่เอื้อประโยชน์ซึ่งกันและกัน เสมือนการเปิดประตูสู่โลกภายนอก (เกียรติพงษ์ อุดมธนะธีระ, 2561) ปัจจุบันเมื่อกล่าวถึงแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานเพื่อพัฒนาวิสาหกิจชุมชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นการพัฒนาสินค้าและผลิตภัณฑ์นั้น กรอบในการพัฒนาที่น่าสนใจควรมีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ วิสาหกิจชุมชนมีฐานการเริ่มต้นและการดำเนินงานอยู่ที่ชุมชน ต้องการการบริหารจัดการที่มีอิสระ และสอดคล้องกับศักยภาพในการบริหารจัดการขององค์กรชุมชน เป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตและภูมิปัญญา มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของชุมชน ให้ความสำคัญกับการเรียนรู้เพื่อพัฒนาระบบการพึ่งตนเอง พัฒนาระบบเศรษฐกิจของชุมชน พัฒนาระบบทุนและระบบสวัสดิการของชุมชน เป็นการสร้างผลผลิตและผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ มีคุณธรรมกำกับความสัมพันธ์กับทุกฝ่าย ไม่ใช่การฉวยโอกาส การผลิตในปริมาณมาก และการแสวงหากำไรสูงสุด สามารถดำเนินการในรูปแบบการสร้างความร่วมมือกับองค์กรภายนอก (เสรี พงศ์พิศ, 2561)

แนวคิดวิสาหกิจชุมชน ของกรมการพัฒนาชุมชนนั้น ได้น้อมนำแนวทางที่พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร พระราชทานพระราชดำริในการพัฒนาชุมชน เพื่อความยั่งยืน โดยหลักการ “ทฤษฎีใหม่” 3 ชั้น คือ ชั้นที่ 1 มีความพอเพียง เลี้ยงตนเองได้บนพื้นฐานของความประหยัด และจัดการใช้ง่าย ชั้นที่ 2 รวมพลังกันในรูปกลุ่มเพื่อการผลิตการตลาด การจัดการรวมทั้งด้านสวัสดิการการศึกษา และการพัฒนาสังคม ชั้นที่ 3 สร้างเครือข่าย กลุ่มอาชีพและขยายกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่หลากหลาย โดย ประสานความร่วมมือกับภาคธุรกิจ ภาคองค์กรพัฒนาเอกชน และภาคราชการในด้านเงินทุน การตลาด การผลิต การจัดการและ

ข่าวสารข้อมูลแนวความคิดการจัดตั้งวิสาหกิจชุมชนให้สำเร็จนั้น จำเป็นต้องเข้าใจตามทฤษฎีใหม่ 3 ชั้น เช่นนั้นแล้ว ผู้ที่เป็นสมาชิกของวิสาหกิจชุมชนจะมองเห็นรายได้เป็นหลักแต่เพียงอย่างเดียว เพราะวิสาหกิจชุมชนไม่ได้มุ่งเน้นการสร้างผลกำไรเพียงด้านเดียว แต่วิสาหกิจชุมชนเน้นการพึ่งตนเอง ของครอบครัว ชุมชน และระหว่างชุมชนหรือเครือข่ายไม่ได้มุ่งแสวงหากำไรให้มากที่สุด แต่ตอบสนองการอยู่ร่วมกัน การมีสุขภาพอนามัยที่ดีมีคุณภาพชีวิตที่ดีของคนในชุมชน การผลิตสินค้าของวิสาหกิจชุมชนนั้น มีพื้นฐานมาจากการต่อยอดของภูมิปัญญาในท้องถิ่น การมีวัตถุดิบในท้องถิ่นรองรับ สิ่งนี้เป็นปัจจัยที่สำคัญในการสร้างความยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชน ที่ผ่านมามีหลายชุมชนจะได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐเข้ามาแนะนำในการจัดตั้งกลุ่มส่งเสริมอาชีพเพื่อเพิ่มรายได้และพัฒนาระดับให้เป็นวิสาหกิจชุมชนต่อไป การเข้ามาของหน่วยงานต่าง ๆ ของภาครัฐที่ส่งเสริมอาชีพให้กับชุมชนนั้น ยังขาดความเข้าใจในภูมิปัญญาท้องถิ่น และอีกหลายชุมชนเองก็ไม่มีภูมิปัญญาท้องถิ่นรองรับเช่นกัน ปัญหาที่ตามมาคือชุมชนจะผลิตสินค้าตามที่ได้รับส่งเสริม และขอจดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชนเพื่อขอรับทุนสนับสนุน แต่สินค้าที่ผลิตมานั้นไม่ได้เกิดจาก ภูมิปัญญาตนเอง ทำให้เป็นสินค้าที่เหมือนกัน ไม่สามารถแข่งขันในตลาดที่เป็นลักษณะสินค้าจาก ภาคอุตสาหกรรมได้ ทำให้วิสาหกิจชุมชนนั้นขาดความยั่งยืนไป (ศรีปริญญา ฐประจาง, 2564) การพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development) ซึ่งเป็นการพัฒนาที่มีเป้าหมายให้ประชาชนมีความอยู่ดีและกินดีอย่างมั่นคงตลอดไปนั้น จำเป็นต้องอาศัยการสร้างสมดุลใน 3 องค์ประกอบ ที่สำคัญ คือ สังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม ภายใต้แนวคิดของการพัฒนาอย่างยั่งยืนนี้ สังคมต้องใช้ประโยชน์จากสิ่งแวดล้อมเพื่อการผลิตหรือการลงทุนทางเศรษฐกิจ โดยคำนึงถึงความสามารถในการรองรับทางธรรมชาติของสิ่งแวดล้อม (Natural carrying capacity) และการได้รับประโยชน์อย่างเท่าเทียมกัน (Equity) ของสมาชิกในสังคม (สำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก, 2562)

ดังคำกล่าวที่ว่า “การที่เราอยู่ในโลก มีการดำเนินชีวิตมีการศึกษาเล่าเรียน มีการทำกิจการงานส่วนตัวและส่วนรวมนั้น เราถือว่าทุกคนมีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์โลกดีขึ้น เพราะฉะนั้นวัตถุประสงค์ที่ถือว่าเป็นวัตถุประสงค์ที่ถูกต้อง คือการช่วยกันสร้างสรรค์ชีวิตให้ดีขึ้นมีความสุข ทำให้สังคมสันติสุข อยู่ร่วมกันด้วยดีและทำให้โลกนี้ รื่นรมย์น่าอยู่อาศัย” (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), 2519) ตามแนวทางพุทธศาสนาเถรวาทได้ให้ทัศนะว่าการจะพัฒนาด้านใด ๆ ก็ตาม หรือการดำเนินชีวิตเป็นวิถีชีวิตที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการศึกษา 3 ประการ คือ ศีล สมาธิ ปัญญา ดังนั้น สังคมอุดมคติตามหลักพุทธศาสนาเถรวาท จึงหมายถึง การดำรงชีวิตให้บรรลุอรรถะ ประโยชน์ที่เป็นจุดมุ่งหมายของการมีชีวิตที่เรียกว่าอรรถะ 3 ประการ ได้แก่ ทิฏฐิธัมมิกัตถะ คือ ประโยชน์ในปัจจุบัน ได้แก่ ประโยชน์ที่เป็นจุดหมายขั้นต้นเห็นเป็นรูปธรรม เช่น มีรูปร่างสุขภาพที่ดีแข็งแรง มีเงินมีทองใช้และมีการงานมีอาชีพทำ มีสถานภาพที่ดีและมีครอบครัวที่ผาสุกและอบอุ่น สัมปรายิกัตถะ คือ ประโยชน์ในเบื้องหน้า ได้แก่ ประโยชน์ที่เป็นจุดหมายขั้นปลายเห็น เช่น ความอบอุ่นสบายซึ่งสุขใจ ความทุกข์ใจ ความภาคภูมิใจ ความอึดใจ ความแก่ล้าถ่วงใจและความโปร่งใส ความโล่งจิตมั่นใจ ปรมัตถะ คือ ประโยชน์อย่างยิ่ง ได้แก่ ประโยชน์ที่เป็นจุดหมายสูงสุด เช่น ไม่หวั่นไหวต่อโลกธรรม ไม่ผิตหวังและเศร้าใจ มีความปลอดภัยโปร่งสงบ และความเป็นอยู่ด้วยปัญญา (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), 2543)

ปัจจุบันการสร้างพลังให้กับประชาชนและผู้สูงอายุ การรวมกลุ่มของประชาชนและผู้สูงอายุ ในรูปแบบของชมรม กลุ่มวิสาหกิจชุมชน เป็นแนวทางที่สำคัญในการเสริมสร้างเครือข่ายทางสังคม ให้แก่ประชาชนและผู้สูงอายุ ทำให้ประชาชนและผู้สูงอายุยังคงมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมอันเป็น ประโยชน์ต่อการพัฒนาตน พัฒนากลุ่ม และพัฒนาสังคมโดยรวม สำหรับประเทศไทยนั้นโครงสร้าง ทางเศรษฐกิจของประเทศยังมีข้อจำกัดในการสร้างความมั่งคั่งในระยะยาวอันเนื่องมาจากโครงสร้าง ภาคการผลิตทั้งภาคเกษตรและอุตสาหกรรมยังเน้นการผลิตโดยใช้ทรัพยากรธรรมชาติและแรงงาน เป็นหลักอีกทั้งความสามารถในการบริหารจัดการโดยเปรียบเทียบอยู่ในระดับต่ำ จำเป็นต้องมีการ เตรียมพร้อมที่ดีและสร้างภูมิคุ้มกันให้กับระบบเศรษฐกิจไทยเพื่อให้สามารถรองรับกับกระแสการ เปลี่ยนแปลงต่าง ๆ และสามารถรักษาสมรรถนะทางเศรษฐกิจของประเทศให้เติบโตต่อไปได้อย่างมี คุณภาพและยั่งยืนตามแนวทางการพัฒนาพุทธวิถีสังคมอุดมคติตลอดไป

จากสภาพปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงเกิดความสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาพุทธวิถีชีวิต สังคมอุดมคติเพื่อส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนของประชาชนและผู้สูงอายุแห่งอนาคต โดยใช้บริบทพื้นที่ วิจัย คือ วิสาหกิจชุมชนการปลูกหม่อน เลี้ยงไหม การทอผ้าไหม ตำบลห้วยแก อำเภอนบพ จังหวัด ขอนแก่น โดยพิจารณาเงื่อนไขและปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์เป็นการ พัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นและเป็นการส่งเสริมรายได้ให้กับประชาชนและผู้สูงอายุแห่งอนาคต ทั้งนี้ เพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษามาสร้างเครือข่าย และพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนให้เกิดความเข้มแข็ง ตาม แนวทางพุทธวิถีชีวิตสังคมในอุดมคติ ซึ่งเป็นการตอบสนองตามแนวทางนโยบายยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ตลอดจน เป็นกรณีศึกษาตัวอย่างที่ชี้ให้เห็นถึงแนวทางการพัฒนาท้องถิ่น และการสร้างเครือข่ายใน รูปแบบของวิสาหกิจชุมชน เพื่อขจัดปัญหาความยากจนโดยชุมชนเพื่อชุมชน ทำให้ชุมชนเกิดความ เข้มแข็งสามารถพึ่งตนเองได้ ก่อให้เกิดประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์ต่อประชาชนและผู้สูงอายุแห่ง อนาคต อันจะเป็นพื้นฐานสำคัญที่นำไปสู่การกำหนดแนวทางส่งเสริมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนได้ อย่างยั่งยืนทั้งในปัจจุบันและในอนาคตต่อไป

1.2 ปัญหาวิจัย

1.2.1 ปัญหาที่ส่งผลในการสร้างเครือข่ายการพัฒนาพุทธวิถีชีวิตสังคมอุดมคติเพื่อส่งเสริม วิสาหกิจชุมชนของประชาชนและผู้สูงอายุแห่งอนาคต มีปัญหาอะไรบ้าง

1.2.2 แนวคิด ทฤษฎีหลักธรรมในการพัฒนาพุทธวิถีชีวิต และแนวปฏิบัติใดบ้างที่ใช้ พัฒนาการสร้างเครือข่ายการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนของประชาชนและผู้สูงอายุแห่งอนาคต ได้อย่าง ยั่งยืน

1.2.3 การสร้างเครือข่ายการพัฒนาพุทธวิถีชีวิตสังคมอุดมคติเพื่อส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนของ ประชาชนและผู้สูงอายุแห่งอนาคตมีกระบวนการสร้างอย่างไร และมีข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุง แก้ไขอะไรอีก

1.3 วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อการสร้างเครือข่ายการพัฒนาพุทธวิถีชีวิตสังคมอุดมคติเพื่อ ส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนของประชาชนและผู้สูงอายุแห่งอนาคต มีวัตถุประสงค์ดังนี้

1.3.1 เพื่อศึกษาสภาพการสร้างความเครือข่ายการพัฒนาพุทธวิถีชีวิตสังคมอุดมคติเพื่อส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนของประชาชนและผู้สูงวัยแห่งอนาคต

1.3.2 เพื่อพัฒนาแนวทางการสร้างความเครือข่ายการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนของประชาชนและผู้สูงวัยแห่งอนาคต

1.3.3 เพื่อสร้างเครือข่ายการพัฒนาพุทธวิถีชีวิตสังคมอุดมคติเพื่อส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนของประชาชนและผู้สูงวัยแห่งอนาคต

1.4 ขอบเขตการวิจัย

1.4.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนการปลูกหม่อน เลี้ยงไหม การทอผ้าไหมของประชากรและผู้สูงวัย ตำบลห้วยแก อำเภอนบพ จังหวัดขอนแก่น จำนวน 9 ชุมชน

1.4.2 ขอบเขตด้านตัวแปร ดังนี้

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ เพศ อายุ รายได้/ต่อเดือน

ตัวแปรตาม ปัจจัยทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความสุข 2) ด้านคุณธรรม จริยธรรม 3) ด้านส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน 4) ด้านการสร้างความเครือข่าย 5) ด้านความสมดุลของสิ่งแวดล้อม

1.4.3 ขอบเขตด้านระยะเวลา ระยะเวลา 1 ปี (ระหว่างเดือน มกราคม 2565 - เดือน ธันวาคม 2565)

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ

1.5.1 การสร้างความเครือข่าย หมายถึง การทำให้มีการติดต่อสื่อสาร สนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและการร่วมมือกันด้วยความสมัครใจ และอำนวยความสะดวกให้สมาชิกในเครือข่ายมีความสัมพันธ์กันฉันท์เพื่อน อันก่อให้เกิดการสร้างความเครือข่ายในชุมชน ประชากร และผู้สูงวัยในระดับหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด และระดับประเทศตามแนวทางการพัฒนาพุทธวิถีชีวิตในสังคมอุดมคติ โดยผ่านการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนประชากรและผู้สูงวัย ตำบลห้วยแก อำเภอนบพ จังหวัดขอนแก่น จำนวน 9 ชุมชน

1.5.2 หลักธรรมเพื่อพัฒนาพุทธวิถีชีวิต หมายถึง หลักธรรมที่จะนำมาเป็นแนวทางหรือกระบวนการในการพัฒนาพุทธวิถีชีวิตของประชาชน และผู้สูงวัยแห่งอนาคต ตำบลห้วยแก อำเภอนบพ จังหวัดขอนแก่น ซึ่งการพัฒนาสังคมไทยต้องพัฒนาคนควบคู่กับหลักธรรมด้วย เพื่อให้คนมีความเข้มแข็งทั้งร่างกาย จิตใจ และปัญญาโดยการประพฤติปฏิบัติอยู่ในศีลธรรมอันดีงาม ดำรงชีวิตอยู่บนรากฐานแห่งสัจจะหรือความจริง ไม่หลงงมงาย มีความพอเพียง รู้จักช่วยเหลือตนเอง ให้สามารถพึ่งตนเองได้ และดำรงชีวิตอย่างมีความสุข หลักธรรมที่นำมาใช้ในการพัฒนาพุทธวิถีชีวิตสังคมอุดมคติ โดยมีหลักธรรมดังนี้ ๓ ประการ คือ ทิฐุธรรมมีกัตถะ สัมปรายิกัตถะ ปรมัตถะ 1) ทิฐุธรรมมีกัตถะ ก็คือ ประโยชน์ปัจจุบัน ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการค้าเนินชีวิต เรื่องทางวัตถุที่เห็นกันได้จากสภาพภายนอก เช่น การมีปัจจัย 4 มีอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย มีฐานะ มีลาภ มีเกียรติ มียศ มีสรรเสริญ เรื่องชีวิตคู่ครอง ความมีมิตรไมตรี 2) สัมปรายิกัตถะ ก็คือ ประโยชน์ในภพหน้าที่เลยออกไปอันเกี่ยวกับคุณธรรมต่างๆ การที่จิตใจจะสุขสบายได้นั้นจำต้องมีสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจ มีศรัทธา มีความประพฤติซึ่งทำให้มั่นใจตนเอง มีศีล มีจาคะ มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีสุตะ มีความรู้ได้เล่าเรียน

ศึกษาและมีปัญญา ซึ่งธรรมเหล่านี้เป็นหลักประกันให้มีคติชีวิตที่ดีอย่างแน่นอน และ 3) ปรมัตถะ ก็คือประโยชน์สูงสุดต่อจิตใจ ได้แก่ ความมีใจเป็นอิสระ, ความมีจิตหลุดพ้น, ความมีจิตใจปลอดโปร่ง ผ่องใสเบิกบานอยู่ได้ตลอดเวลาเพราะปราศจากกิเลส หรือนิพพานนั่นเอง

1.5.3 สังคมอุดมคติ หมายถึง การพัฒนาทุก ๆ ด้าน หรือการดำเนินชีวิตเป็นวิถีชีวิตที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการศึกษา 3 ประการ คือ ศิล สมาธิ ปัญญา ดังนั้น สังคมอุดมคติตามหลักพุทธศาสนา เถรวาท จึงหมายถึง การดำรงชีวิตให้บรรลุอัตถะ ประโยชน์ที่เป็นจุดมุ่งหมายของการมีชีวิตที่เรียกว่า อัตถะ 3 ประการ ได้แก่ ทิฐุธรรมิกัตถะ คือ ประโยชน์ในปัจจุบัน ได้แก่ประโยชน์ที่เป็นจุดหมายขั้นตาเห็นเป็นรูปธรรม เช่น มีรูปร่างสุขภาพที่ดีแข็งแรง มีเงินมีทองใช้และมีการงานมีอาชีพทำ มีสถานภาพที่ดีและมีครอบครัวที่ผาสุกและอบอุ่น เลี้ยงชีวิตแต่พอดี สัมปรายิกัตถะ คือ ประโยชน์ในเบื้องหน้า ได้แก่ ประโยชน์ที่เป็นจุดหมายขั้นเลยตาเห็นหรือ เช่น ความอบอุ่นสบายซึ่งสุขใจ ความทุกข์ใจ ความภาคภูมิใจ ความอิจฉา ความแกล้งกล้ำมันใจและความโปร่งใส ความโล่งจิตมั่นใจ ปรมัตถะ คือ ประโยชน์อย่างยิ่ง ได้แก่ ประโยชน์ที่เป็นจุดหมายสูงสุด เช่น ไม่หวั่นไหวต่อโลกธรรม ไม่ผิดหวังและเศร้าใจ มีความปลอดโปร่งสงบ และความเป็นอยู่ด้วยปัญญา ของประชาชนและผู้สูงอายุแห่งอนาคต ตำบลห้วยแก อำเภอนบพ จังหวัดขอนแก่น

1.5.4 การส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน หมายถึง การพัฒนาสินค้าและผลิตภัณฑ์ในชุมชนของประชาชนและผู้สูงอายุ ผ่านกระบวนการสำรวจสภาพปัญหา การสร้างเครือข่าย การพัฒนาเครือข่าย โดยการลงพื้นที่สอบถาม สัมภาษณ์ เก็บข้อมูล วิเคราะห์ความต้องการ การออกแบบ การผลิต และการนำเสนอต่อกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ประชาชน และผู้สูงอายุ ในตำบลห้วยแก อำเภอนบพ จังหวัดขอนแก่น

1.5.5 ประชาชนและผู้สูงอายุแห่งอนาคต หมายถึง กลุ่มวิสาหกิจชุมชนการปลูกหม่อน เลี้ยงไหม การทอผ้าไหมของประชากรและผู้สูงอายุ ตำบลห้วยแก อำเภอนบพ จังหวัดขอนแก่น จำนวน 9 ชุมชน

1.5.6 วิสาหกิจชุมชน หมายถึง การส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนของประชาชนและผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปี ขึ้นไป

1.6 ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1.6.1 ประโยชน์ในเชิงวิชาการ

1) ผลจากการสร้างเครือข่ายการพัฒนาพุทธวิถีชีวิตสังคมอุดมคติเพื่อส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนของประชาชนและผู้สูงอายุแห่งอนาคต สามารถนำองค์ความรู้ที่ได้ไปพัฒนาพุทธสังคมอุดมคติของประชาชนและผู้สูงอายุในสังคมไทย กลยุทธ์การพัฒนาพุทธวิถีเพื่อสังคมอุดมสุขสำหรับผู้สูงอายุ กลไกการพัฒนาการบูรณาการบุญญศึกษา กับพุทธวัฒนธรรมสังคมสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุ นวัตกรรมพัฒนาพุทธธรรมเพื่อสังคมอุดมใจสำหรับผู้สูงอายุ เป็นต้น

2) องค์ความรู้ที่ได้เกี่ยวกับการสร้างเครือข่ายการพัฒนาพุทธวิถีชีวิตสังคมอุดมคติเพื่อส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนของประชาชนและผู้สูงอายุแห่งอนาคต สามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐาน การวิจัยในเรื่องอื่นได้ เช่น กลยุทธ์การพัฒนาพุทธวิถีเพื่อสังคมอุดมสุขสำหรับผู้สูงอายุ กลไกการพัฒนา

การบูรณาการบุญสุภิกขาภิพหุวัฒนธรรมสังคมสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุ นวัตกรรมการพัฒนาพุทธธรรมเพื่อสังคมอุดมใจสำหรับผู้สูงวัย เป็นต้น

3) นำเอากระบวนการสร้างเครือข่ายการพัฒนาพุทธวิถีชีวิตสังคมอุดมคติเพื่อส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนของประชาชนและผู้สูงวัยแห่งอนาคต ไปสร้างเครือข่ายการพัฒนาพุทธวิถีชีวิตสังคมแบบอื่นได้หลายแบบ เช่น การสร้างเครือข่ายพุทธวิถีชีวิตสังคมอุดมสติ สังคมอุดมจิต สังคมอุดมสุข สังคมอุดมใจ เพื่อส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนของประชาชนและผู้สูงวัยในสังคมไทย

1.6.2 ประโยชน์ในการนำไปใช้

1) ประชากรกลุ่มเป้าหมายสามารถนำผลการวิจัยนี้ ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถนำไปสร้างเครือข่ายและขยายผลสู่วิสาหกิจชุมชน และผู้สูงวัยกลุ่มอื่นได้ทั่วประเทศไทย

2) การวิจัยนี้ จะทำให้ได้แนวทางที่สำคัญต่อการสร้างเครือข่ายสังคมอุดมคติและส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนของประชาชนและผู้สูงวัยแห่งอนาคต สามารถนำไปใช้ในการไปสร้างเครือข่ายสังคมอุดมคติเพื่อส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนประชาชนและผู้สูงวัยแห่งอนาคตได้อย่างแพร่หลาย ไม่จำกัดเวลา ไม่จำกัดสถานที่ ทำให้เกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่า

3) สามารถนำไปเป็นแนวทางในการศึกษาการพัฒนาพุทธวิถีชีวิตสังคมอุดมสติ สังคมอุดมจิต สังคมอุดมสุข สังคมอุดมใจ เพื่อส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนของประชาชนและผู้สูงวัยได้ทั่วประเทศไทย

4) การวิจัยนี้ จะก่อให้เกิดเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนคนสร้างงาน งานสร้างคน สร้างรายได้ให้กับชุมชนและผู้สูงอายุแห่งอนาคตต่อไป

บทที่ 2

แนวคิดทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การสร้างเครือข่ายการพัฒนาพุทธวิถีชีวิตสังคมอุดมคติเพื่อส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนของประชาชนและผู้สูงวัยแห่งอนาคตนี้ เพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่เป็นประโยชน์ต่อการสร้างความกระจ่างชัดเจน และต่อการกำหนดเป็นกรอบแนวคิดเพื่อการวิจัยและพัฒนา ตลอดจนสามารถนำเสนอข้อมูลสารสนเทศไปใช้ในการศึกษาวิจัยได้อย่างมีเหตุผล มีแหล่งอ้างอิงที่หลากหลาย ถูกต้อง และทันสมัย ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามลำดับ ดังนี้

- 2.1 แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการสร้างเครือข่าย
- 2.2 หลักธรรมเพื่อพัฒนาพุทธวิถีชีวิต
- 2.3 สังคมอุดมคติ
- 2.4 วิสาหกิจชุมชนและวิสาหกิจชุมชนเชิงพุทธ
- 2.5 บริบทพื้นที่วิจัย
- 2.6 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2.7 สรุปกรอบแนวความคิด

โดยมีรายละเอียดของแต่ละหัวข้อดังนี้

2.1 แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการสร้างเครือข่าย

การทำให้มีการติดต่อสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและการร่วมมือกันด้วยความสมัครใจ การสร้างเครือข่ายควรสนับสนุนและอำนวยความสะดวก ให้สมาชิกในเครือข่ายมีความสัมพันธ์กันฉันท์เพื่อน ที่ต่างก็มีความเป็นอิสระมากกว่าสร้างการคบค้าสมาคมแบบพึ่งพิง นอกจากนี้การสร้างเครือข่ายต้องไม่ใช่การสร้างระบบติดต่อด้วยการเผยแพร่ข่าวสารแบบทางเดียว เช่นการส่งจดหมายข่าวไปให้สมาชิกตามรายชื่อ แต่จะต้องมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างกันด้วย

ความจำเป็นที่ต้องมีเครือข่าย การพัฒนางานหรือการแก้ปัญหาใด ๆ ที่ใช้วิธีดำเนินงานในรูปแบบที่สืบทอดกันเป็นวัฒนธรรมภายในกลุ่มคน หน่วยงาน หรือองค์กรเดียวกัน จะมีลักษณะไม่ต่างจากการปิดประเทศที่ไม่มีการติดต่อสื่อสารกับภายนอก การดำเนินงานภายใต้กรอบความคิดเดิมอาศัยข้อมูลข่าวสารที่ไหลเวียนอยู่ภายใน ใช้ทรัพยากรหรือสิ่งอำนวยความสะดวกที่พอจะหาได้ใกล้มือหรือถ้าจะออกแบบใหม่ก็ต้องใช้เวลานานมาก จะเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนางานอย่างยิ่งและไม่อาจแก้ปัญหาที่ซับซ้อนได้

การสร้างเครือข่าย สามารถช่วยแก้ปัญหาข้างต้นได้ด้วยการเปิดโอกาสให้บุคคลและองค์กรได้แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารรวมทั้งบทเรียนและประสบการณ์กับบุคคลหรือองค์กรที่อยู่นอกหน่วยงานของตน ลดความซ้ำซ้อนในการทำงาน ให้ความร่วมมือและทำงานในลักษณะที่เอื้อประโยชน์ซึ่งกันและกัน เสมือนการเปิดประตูสู่โลกภายนอก (เกียรติพงษ์ อุดมธนะธีระ, 2561)

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวทางเกี่ยวกับเครือข่ายและรูปแบบของเครือข่ายสังคมจากนักวิชาการ ดังนี้

1. สรธยา พลศรี (2550) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับการแบ่งประเภทของเครือข่ายตามหลักเกณฑ์ที่นิยมใช้กันทั่วไป จำนวน 16 เครือข่าย ดังนี้

1) แบ่งตามความซับซ้อนของกลไกการทำงาน โดยพิจารณาจากความซับซ้อนในการรวมตัว และขยายตัวของสมาชิกจากความซับซ้อนน้อยแล้วเพิ่มความซับซ้อนมากขึ้นเป็นลำดับแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ 1) เครือข่ายชั้นเดียวเป็นเครือข่ายที่เกิดจากการรวมตัวของสมาชิกเพียงระดับเดียว โครงสร้างไม่มีความซับซ้อนมากนัก 2) เครือข่ายหลายชั้นเป็นเครือข่ายที่สมาชิกรวมกันในลักษณะของการขยายเครือข่ายออกไปหลายระดับ หรือหลายชั้น ซึ่งจะมีความซับซ้อนที่หลายระดับ

2) การแบ่งตามสภาพและบทบาทของสมาชิก แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ 1) เครือข่ายแนวนอน (Horizontal Network) เป็นเครือข่ายที่สมาชิกมีลักษณะคล้ายคลึงกัน เมื่อรวมเป็นเครือข่ายจะมีตำแหน่ง และหน้าที่ที่ตัดเทียมกัน ไม่มีใครมีอำนาจเหนือกว่าใคร แต่ต่างนำศักยภาพของตนมาใช้ในการดำเนินงานของเครือข่ายอย่างเต็มที่ 2) เครือข่ายแนวตั้ง (Vertical Network) เป็นเครือข่ายที่สมาชิกมีลักษณะแตกต่างกัน เมื่อรวมเป็นเครือข่ายสมาชิกจะมีตำแหน่งหน้าที่แตกต่างกันออกไป เช่น สมาชิกแกนนำ สมาชิกธรรมดา สมาชิกสมทบ เป็นต้น

3) การแบ่งตามระดับการรวมตัวของสมาชิก เป็นการแบ่งประเภทของเครือข่ายตามลักษณะการมารวมกัน เป็นเครือข่ายของสมาชิก ซึ่งมีระดับแตกต่างกันออกไปหลายระดับ คือ 1) เครือข่ายระดับ บุคคลเป็นเครือข่ายที่สมาชิกประกอบด้วยบุคคลต่าง ๆ มารวมกัน เป็นเครือข่าย เช่น เครือญาติเพื่อนบ้าน บุคคลที่ประกอบอาชีพเดียวกัน เป็นต้น 2) เครือข่ายระดับกลุ่มหรือองค์การ เป็นเครือข่ายที่สมาชิกเกิดจากการรวมตัวของกลุ่มหรือองค์การไม่ใช่บุคคลเช่น ชุมชน สหกรณ์การเกษตร สงขลา สหพันธ์ครูสามชายแดนภาคใต้เครือข่ายกองทุนหมู่บ้านระดับต่าง ๆ เครือข่ายมหาวิทยาลัยในสงขลา สหภาพแรงงานแห่งประเทศไทย เป็นต้น 3) เครือข่ายระดับ บุคคลกับกลุ่มหรือองค์การเป็นเครือข่ายที่สมาชิกประกอบด้วย บุคคลต่าง ๆ กับกลุ่มหรือองค์การ ซึ่งเป็นคนละระดับกัน 4) เครือข่ายระดับชุมชนต่าง ๆ เป็นเครือข่ายที่สมาชิก ประกอบด้วยชุมชนขนาดต่าง ๆ เช่น ระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล ระดับอำเภอ ระดับเมืองกับเมือง ประเทศต่อประเทศ เป็นต้น หรือสมาชิกอาจจะประกอบด้วยชุมชนขนาดเดียวกันหรือต่างขนาดก็ได้ 5) เครือข่ายระดับสถาบัน เป็นเครือข่ายที่สมาชิกประกอบด้วยสถาบัน ประเภทเดียวกัน เช่น สถาบันครอบครัวกับสถาบันครอบครัว หรือสถาบันต่างประเภทกัน เช่น สถาบันครอบครัวกับ สถาบันศาสนา เป็นต้น

4) การแบ่งตามลักษณะการเป็นศูนย์กลางของเครือข่าย เป็นการแบ่งโดยพิจารณาจากความสัมพันธ์ระหว่างศูนย์กลางกับ สมาชิกว่าเป็นแบบใด ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ 1) เครือข่ายรวมศูนย์เป็นเครือข่ายที่มีศูนย์กลางเพียงศูนย์เดียว มีลักษณะเป็นแบบการรวมอำนาจไว้ในศูนย์กลาง สมาชิกเป็นเพียงผู้ร่วมใช้บริการจากศูนย์กลางเท่านั้น หรือมีศูนย์กลางเป็นแม่ข่าย ส่วนสมาชิกเป็นลูกข่ายที่ต้องดำเนินงานตามแม่ข่าย เช่น ครูสภา สันนิบาตสหกรณ์แห่งประเทศไทย เป็นต้น 2) เครือข่ายกระจายศูนย์เป็นเครือข่ายที่สมาชิกมีอิสระในการดำเนินงาน แต่จะมีคณะกรรมการร่วมทำหน้าที่เป็นศูนย์กลาง หรือประสานงานเครือข่าย 3) เครือข่ายผสม เป็นเครือข่ายที่มีโครงสร้างทั้งรูปแบบรวม

ศูนย์และกระจายศูนย์รวมกันกล่าวคือ มีศูนย์กลางทำหน้าที่ประสานงานระหว่างสมาชิกแต่ให้สมาชิกมีอิสระในการติดต่อประสานงานกันได้โดยตรงอีกด้วย 4) เครือข่ายเชิงซ้อนเป็นเครือข่ายที่โครงสร้างเปิดโอกาสให้สมาชิกสามารถติดต่อประสานงานร่วมมือกันดำเนินงานภายในเครือข่ายได้โดยตรงโดยมีศูนย์กลางประสานงานหลายศูนย์

5) การแบ่งตามระดับความสัมพันธ์กับศูนย์กลาง เป็นการแบ่งประเภทของเครือข่ายโดยพิจารณาจากระดับความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกกับศูนย์กลางของเครือข่ายแบ่งได้ 3 ประเภท คือ 1) เครือข่ายใกล้ชิด (Intimate Network) เป็นเครือข่ายที่ประกอบด้วย สมาชิกที่ใกล้ชิดกับ บุคคลที่เป็นจุดศูนย์กลางมากที่สุด เช่น เครือข่ายญาติพี่น้อง เพื่อนสนิท เป็นต้น 2) เครือข่ายรอง (Effective Network) เป็นเครือข่ายที่ประกอบด้วยสมาชิกที่บุคคลผู้เป็นศูนย์กลางรู้จักคุ้นเคยน้อยกว่ากลุ่มเครือข่ายใกล้ชิด ได้แก่ ญาติพี่น้องลำดับห่าง ๆ คนที่รู้จักคุ้นเคยทั่ว ๆ ไป เป็นต้น 3) เครือข่ายขยาย (Extended Network) เป็นเครือข่ายที่ประกอบด้วย สมาชิกซึ่งบุคคลผู้เป็นจุดศูนย์กลางไม่รู้จักโดยตรงแต่สามารถติดต่อสัมพันธ์ผ่านบุคคลในเครือข่ายใกล้ชิดอีกทีหนึ่ง

6) การแบ่งตามขนาดของเครือข่าย เป็นการแบ่งโดยพิจารณาจากจำนวนของสมาชิกที่รวมกันเป็นเครือข่ายแบ่งออกได้ 2 ประเภท คือ 1) เครือข่ายขนาดใหญ่หรือเครือข่ายรวม (Total Network) เป็นเครือข่ายที่ประกอบด้วยสมาชิกเป็นจำนวนมากเช่น เครือข่ายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งประเทศไทย ซึ่งสมาชิกประกอบด้วยกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองต่าง ๆ มากกว่า 70,000 กองทุน ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยซึ่งสมาชิกประกอบด้วย สหกรณ์การเกษตรทุกอำเภอ เป็นต้น 2) เครือข่ายขนาดเล็กหรือเครือข่ายย่อย (Sub Network) เป็นเครือข่ายที่มีขนาดเล็กกว่าเครือข่ายรวม มารวมกัน เป็นเครือข่ายขนาดใหญ่ขึ้น เช่น กองทุนหมู่บ้านของแต่ละหมู่บ้านรวมกันเป็นเครือข่ายกองทุนหมู่บ้านระดับตำบล ผลิตรถยนต์หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ของแต่ละตำบลรวมกันเป็นเครือข่ายผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ระดับอำเภอ เป็นต้น

7) การแบ่งตามแหล่งกำเนิดของเครือข่าย เป็นการแบ่งโดยพิจารณาจากลักษณะของที่มาหรือแหล่งเกิดของเครือข่ายเป็นสำคัญ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ 1) เครือข่ายธรรมชาติเป็นเครือข่ายที่เกิดขึ้นเองโดยธรรมชาติเนื่องจากมีปัจจัยบางอย่างสนับสนุน เช่น เครือญาติเดียวกันนับถือศาสนาเดียวกัน ร่วมถิ่นกำเนิดเดียวกัน ประสบปัญหาเหมือนกัน เป็นต้น 2) เครือข่ายจัดตั้งเป็นเครือข่ายที่เกิดจากการจัดตั้งของมนุษย์ โดยมีวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น เพื่อป้องกันแก้ไขปัญหาชุมชน เพื่อพัฒนาอาชีพ เพื่อการเพิ่มพูน รายได้เพื่อรวมพลังของคนในชุมชน เพื่อความมั่นคงของชุมชนหรือจัด ตั้งขึ้นตามนโยบายของรัฐบาล เป็นต้น

8) การแบ่งตามลักษณะของสมาชิกที่เชื่อมโยงเป็นเครือข่าย เป็นการแบ่งโดยพิจารณาจากความเหมือน หรือความคล้ายคลึงกันของสมาชิก และความแตกต่างกันของสมาชิกแบ่งได้ 2 ประเภท คือ 1) เครือข่ายประเภทเดียวกัน เป็นเครือข่ายที่สมาชิกประกอบด้วยบุคคลกลุ่มหรือองค์การที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน เช่น เครือข่ายสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ สมาพันธ์ครูแห่งประเทศไทย สมัชชาคนจนภาคอีสาน สันนิบาตเทศบาลแห่งประเทศไทย ชมรมกำนันผู้ใหญ่บ้านแห่งประเทศไทย เครือข่ายมหาวิทยาลัยราชภัฏภาคใต้ เป็นต้น 2) เครือข่ายต่างประเภทกัน เป็นเครือข่ายที่สมาชิกประกอบด้วยสมาชิกซึ่งมีความแตกต่างกัน แต่มารวมกัน เป็นเครือข่ายเนื่องจากมีวัตถุประสงค์ร่วมกัน เช่น เครือข่ายประชารัฐต่าง ๆ ประชาคมต่าง ๆ เป็นต้น

9) การแบ่งตามลักษณะความสัมพันธ์กับรัฐบาล เป็นการแบ่งโดยพิจารณาจากการจัดตั้ง และการสนับสนุนจากรัฐบาลเป็นสำคัญ แบ่งได้เป็น 3 ประเภท คือ 1) เครือข่ายภาครัฐ เป็นเครือข่ายที่เกิดจากการจัดตั้งหรือการสนับสนุนโดยรัฐบาล เช่น เครือข่ายอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม เครือข่ายหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ เครือข่ายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และเครือข่ายอื่น ๆ ที่จัดตั้งและสนับสนุนโดยกระทรวงกรมและหน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐบาล 2) เครือข่ายภาคเอกชน เป็นเครือข่ายที่ประชาชนรวมกันจัดตั้งขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์บางอย่างโดยไม่อยู่ใต้การบังคับบัญชาของรัฐบาล เช่น สโมสรออนไลน์แห่งประเทศไทย สโมสรโรตารีแห่งประเทศไทย สมาคมธนาคารแห่งประเทศไทย สมาคมพ่อค้าต่าง ๆ 3) เครือข่ายองค์กรพัฒนาเอกชน เป็นเครือข่ายที่เกิดจากองค์การพัฒนาเอกชน (Non-Government Organization = N.G.O.) ซึ่งไม่ถูกบังคับบัญชาโดยรัฐบาล มีวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาในด้านต่าง ๆ โดยไม่แสวงหากำไร เช่น คณะกรรมการประสานงานองค์การพัฒนาเอกชนแห่งประเทศไทยคณะกรรมการประสานงานองค์การพัฒนาเอกชนภาคใต้ เป็นต้น

10) การแบ่งตามลักษณะของงาน เป็นการแบ่งโดยพิจารณาจากลักษณะกิจกรรมการดำเนินงานของเครือข่ายแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ 1) เครือข่ายพื้นที่ (Area Network) เป็นเครือข่ายที่ดำเนินงานอยู่ในพื้นที่เดียวกันโดยกิจกรรมมีความหลากหลายแตกต่างกันออกไป เช่น อยู่ในหมู่บ้านเดียวกัน ตำบลเดียวกัน อำเภอเดียวกัน ประเทศเดียวกัน เป็นต้น แต่รวมกันเป็นเครือข่าย 2) เครือข่ายกิจกรรม (Issue Network) เป็นเครือข่ายที่ดำเนินงานในกิจกรรมที่เหมือนกันหรือคล้ายคลึงกัน ซึ่งอาจจะครอบคลุมพื้นที่หลายหมู่บ้าน หลายตำบล หลายอำเภอ หลายหลายประเทศ เป็นต้น

11) การแบ่งตามกฎหมาย เป็นการแบ่งโดยพิจารณาจากการจดทะเบียน หรือการไม่จดทะเบียนถูก ต้องตามกฎหมายของเครือข่ายแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ 1) เครือข่ายที่ไม่เป็นนิติบุคคลเป็นเครือข่ายที่รวมตัวกันอย่างไม่เป็นทางการ หรือยังไม่ได้ดำเนินการจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลตามที่กฎหมายกำหนด เช่น ชมรม สมาคมต่าง ๆ ที่ยังไม่จดทะเบียนเป็นนิติบุคคล เป็นต้น 2) เครือข่ายนิติบุคคลเป็นเครือข่ายที่ดำเนินการจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลถูกต้องตามกฎหมาย และระเบียบของส่วนราชการเช่น ชุมนุมสหกรณ์เครดิตยูเนียนแห่งประเทศไทย สมาคมออนไลน์แห่งประเทศไทย หอการค้าแห่งประเทศไทย เป็นต้น

12) การแบ่งตามรูปแบบความร่วมมือระหว่างสมาชิก เป็นการแบ่งโดยพิจารณาจากลักษณะความร่วมมือของสมาชิกในการดำเนินงานของเครือข่ายแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ 1) เครือข่ายไม่เป็นทางการ (Informal Network) เป็นเครือข่ายที่สมาชิกรวมกัน เป็นเครือข่าย โดยไม่ต้องมีการลงนาม ไม่ต้องมีระเบียบกฎเกณฑ์ที่เป็นลายลักษณ์อักษรแต่มารวมกันด้วยความจริงใจเพื่อการบรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน เช่น เครือข่ายขององค์การพัฒนาเอกชน เป็นต้น 2) เครือข่ายเป็นทางการ (Formal Network) เป็นเครือข่ายที่สมาชิกรวมกันภายใต้พันธสัญญาที่เป็นลายลักษณ์อักษร มีการกำหนดโครงสร้างกฎระเบียบของเครือข่ายบทบาท หน้าที่ของสมาชิกไว้อย่างชัดเจน เช่น สภานายความ เครือข่ายอาสาสมัครสาธารณสุข (อ.ส.ม.) เป็นต้น

13) การแบ่งตามคุณสมบัติของเครือข่าย เป็นการแบ่งโดยพิจารณาจากคุณลักษณะของการรวมกัน เป็นเครือข่ายแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ 1) เครือข่ายเทียม เป็นเครือข่ายที่ขาดคุณสมบัติของการเป็นเครือข่ายแต่เข้าใจว่าเป็นเครือข่าย เพราะเป็นเพียงการรวมกันของสมาชิกแต่ไม่ได้ร่วมกัน

แบบเครือข่ายไม่มีวัตถุประสงค์และเป้าหมายร่วมกัน ไม่มีความตั้งใจที่จะดำเนินกิจกรรมร่วมกัน เช่น สมาชิกของสมาคมศิษย์เก่าบางสถาบันการศึกษาที่มีการจัดงานชุมนุมศิษย์เก่าทุกปีสมาชิกในรุ่นเดียวกัน ต่างมาสังสรรค์กันในลักษณะของการรับประทานอาหารเท่านั้น ไม่ได้มีกิจกรรมอื่นใดอีก เป็นต้น 2) เครือข่ายแท้เป็นเครือข่ายที่สมาชิกร่วมกัน เป็นเครือข่ายแล้วมีลักษณะของการเป็นเครือข่ายที่แท้จริง

14) การแบ่งตามลักษณะของเครือข่าย เป็นการแบ่งโดยพิจารณาลักษณะที่สำคัญของเครือข่าย แบ่งเป็น 3 ประเภท คือ 1) เครือข่ายการเรียนรู้เป็นเครือข่ายเพื่อการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด ประสบการณ์ภูมิปัญญาและเทคโนโลยีต่าง ๆ เช่น ชมรมแพทย์แผนไทยภาคใต้ เป็นต้น 2) เครือข่ายกิจกรรม เป็นเครือข่ายช่วยเหลือ และร่วมมือทำกิจกรรมในลักษณะเดียวกัน หรือสนับสนุน ส่งเสริมกัน เช่น เครือข่ายวิสาหกิจชุมชน เครือข่ายสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ เป็นต้น 3) เครือข่ายทรัพยากร เป็นเครือข่ายที่ระดม และจัดการทรัพยากรในท้องถิ่น ภาคราชการ เอกชน เข้าไป ส่งเสริมสนับสนุนการขาดแคลนทรัพยากรในแต่ละพื้นที่ให้สามารถดำเนินการต่อไป ได้อย่างที่คาดหวัง เช่น เครือข่ายประมงชายฝั่งทะเลสาบสงขลา เป็นต้น

15) การแบ่งตามวิชาชีพของสมาชิก เป็นการแบ่งโดยพิจารณาจากลักษณะการประกอบอาชีพของสมาชิกเครือข่ายเป็นสำคัญ ซึ่งเป็นหลายประเภท เช่น เครือข่ายครูเครือข่ายนักวิชาการ เครือข่ายนักการเมือง เครือข่ายกำนันผู้ใหญ่บ้าน เครือข่ายแพทย์แผนไทย เครือข่ายนักวิจัย เป็นต้น

16) การแบ่งตามลักษณะกิจกรรมของเครือข่าย เป็นการแบ่งโดยพิจารณาจากลักษณะของกิจกรรม หรืองานที่ดำเนินการ ซึ่งแบ่งออกเป็นหลายประเภท เช่นเครือข่ายสตรี เครือข่ายเด็กและเยาวชน เครือข่ายคนพิการ เครือข่ายผู้สูงอายุ เครือข่ายสิ่งแวดล้อม เครือข่ายภูมิปัญญาชาวบ้าน เครือข่ายคุ้มครองผู้บริโภค เครือข่ายสุขภาพ เครือข่ายสิทธิมนุษยชน เครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกันของชุมชน เป็นต้น

2. เสรี พงศ์พิศ (2548) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับเครือข่ายว่า เครือข่ายมีหลายประเภท ขึ้นอยู่กับสมาชิก พื้นที่กิจกรรมหลักวัตถุประสงค์และโครงสร้างการดำเนินงานในลักษณะองค์การของเครือข่ายเอง มี 4 เครือข่าย ดังนี้

1) เครือข่ายแนวราบ โดยการประสานบุคคลที่อยู่ใน “ระดับ” เดียวกัน อาชีพเดียวกัน ให้มาเชื่อมประสานเป็นเครือข่ายกัน เช่น เครือข่ายเกษตรกร เครือข่ายนักพัฒนา เครือข่ายนักวิจัย เป็นต้น อาจเป็นปัจเจกบุคคล หรืออาจเป็นสถาบันก็ได้เช่น เครือข่ายสถาบันวิจัย เครือข่ายศูนย์ข้อมูล เป็นต้น บางเครือข่ายอาจเปิดสำหรับบุคคลทั่วไป สถาบันทั่วไป ใครก็ได้ที่สนใจในเรื่องหรือประเด็นเดียวกันนั้น

2) เครือข่ายที่มีลักษณะแนวตั้ง เป็นการนำผู้คนจากหลากหลายอาชีพที่แตกต่างกันมาเป็นเครือข่ายกัน เช่น เกษตรกร นักพัฒนา นักวิชาการ นักธุรกิจ นักการเมืององค์การทุน เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความเข้าใจและร่วมกัน เครือข่ายมีมากขึ้น เพราะการสื่อสารทางอินเทอร์เน็ตช่วยให้คนไม่รู้ว่าอาชีพอะไรฐานะอะไรระดับใด สามารถเป็นสมาชิก อย่างเท่าเทียมกัน

3) เครือข่ายส่วนใหญ่เกิดขึ้นเพื่อทำให้การสื่อสาร การแลกเปลี่ยนข้อมูล และประสบการณ์ดีขึ้นง่ายขึ้นและมีการร่วมมือกันในเรื่องต่าง ๆ ได้สะดวก และดียิ่งขึ้นและอีกบางส่วนทำให้เป็นพลัง

ต่อรองกับอำนาจต่าง ๆ ได้ดีขึ้นไม่ว่าจะเป็นองค์การของรัฐ หรือเอกชนองค์การทุน หรือองค์การวิชาการทำให้ได้รับความสนใจและความช่วยเหลือง่ายขึ้น

4) เครือข่ายจำนวนหนึ่งเกิดขึ้นเพื่อก่อให้เกิดความร่วมมือในด้านการวิจัยการศึกษาการฝึกอบรม การจัดการทรัพยากรการจัดการตลาด บางเครือข่ายแลกเปลี่ยนทรัพยากร กัน เช่น พันธุ์ไม้ พันธุ์สัตว์ ผลผลิตทางการเกษตรในท้องถิ่น (เครือข่ายยโสธรแลกเปลี่ยนกับชัยภูมิและผลผลิตอื่น ๆ ของเครือข่ายนครศรีธรรมราช) บางเครือข่ายเน้นการรวมตัวกัน เพื่อกดดันทางการเมืองรณรงค์เพื่อให้สังคมเกิดสำนึกในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เช่น ป่าชุมชน การสร้างเขื่อน เป็นต้น

3. พระมหาสุทิตย์ อาภากร (2547) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับการแบ่งประเภท รูปแบบ และลักษณะความสัมพันธ์ของเครือข่ายก็เพื่อสร้างความเข้าใจ และมองเห็นภาพความเคลื่อนไหวของกลุ่มองค์การเครือข่ายต่าง ๆ ได้ชัดเจนยิ่งขึ้นจากพัฒนาการของความเป็นเครือข่ายในสังคมไทย จะเห็นได้ว่า มีกระบวนการเกิดขึ้นของเครือข่ายในภาคส่วนต่าง ๆ อย่างมากมาย ทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจ เอกชน องค์การพัฒนาเอกชน (NGO) และภาคประชาชน รวมทั้งในด้านแนวคิด กิจกรรม ก็มีกระบวนการแบ่งประเภท และรูปแบบของเครือข่ายออกเป็นนัยต่าง ๆ ดังนั้น ประเภท และรูปแบบของเครือข่ายจึงมีความแตกต่างกัน ไปตามนิยาม และกิจกรรมที่แต่ละกลุ่ม หรือผู้ใช้กิจกรรมเครือข่ายกำหนดขึ้น โดยในที่สุดจะกล่าวถึงเกณฑ์บางประการในการจัด ประเภท และรูปแบบของเครือข่ายเพื่อให้เหมาะสมกับการประยุกต์ใช้ในการเสริมสร้างการเรียนรู้ของทุกฝ่าย จำนวน 4 เครือข่าย ดังนี้

1) เครือข่ายเชิงพื้นที่ (Area) หมายถึงการรวมตัวของกลุ่ม องค์การเครือข่าย ที่อาศัยพื้นที่รูปธรรม หรือพื้นที่ดำเนินการเป็นปัจจัยหลักในการทำงานร่วมกัน เป็นกระบวนการ พัฒนาที่อาศัยกิจกรรมที่เกิดขึ้นในพื้นที่เป้าหมายนำทาง และเป็นการพัฒนาแบบบูรณาการที่ไม่แยกส่วนต่าง ๆ ออกจากกัน โดยยึดเอาพื้นที่เป็นที่ตั้งแห่งความสำเร็จในการทำงานร่วมกันของทุกฝ่าย

2) เครือข่ายเชิงประเด็นกิจกรรม (Issue) ได้แก่ เครือข่ายที่ใช้ประเด็นกิจกรรม หรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นปัจจัยหลักในการรวมกลุ่มองค์การโดยมองข้ามมิติในเชิงพื้นที่มุ่งเน้นการจัดการในประเด็นกิจกรรมนั้น ๆ อย่างจริงจังและพัฒนาให้เกิดความร่วมมือกับภาคอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

3) เครือข่ายแบ่งตามโครงสร้างหน้าที่ ได้แก่ เครือข่ายที่เกิดขึ้นโดยอาศัยภารกิจ/กิจกรรม และการก่อตัวของกลุ่มผลประโยชน์ในสังคมเป็นแนวทางในการแบ่งเครือข่าย ซึ่งอาจแบ่งเป็นเครือข่ายภาครัฐ ภาคประชาชน ภาคธุรกิจเอกชน และภาคองค์การพัฒนาเอกชน โดยเครือข่ายต่าง ๆ ดังกล่าวมุ่งเน้นการดำเนินการ ภายใต้กรอบแนวคิด หลักการ วัตถุประสงค์และเป้าหมายหลักของหน่วยงาน หรือโครงสร้างหลักของกลุ่มผลประโยชน์นั้น ๆ

4. นฤมล นิราทร (2543) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับการจำแนกประเภทของเครือข่ายทางสังคมตามมิติ 4 เครือข่าย ดังนี้

1) จำแนกตามพื้นที่ดำเนินการ เช่น เครือข่ายระดับ หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ ภาคและประเทศ

2) จำแนกตามกิจกรรมหรือประเด็นปัญหา เช่น เครือข่ายที่ทำงานด้านเด็ก สตรี สาธารณสุขเศรษฐกิจ พัฒนาชุมชน สิทธิมนุษยชน สิ่งแวดล้อม

3) **จำแนกตามอาชีพหรือสถานภาพทางสังคม** เช่น เครือข่ายด้านแรงงาน เครือข่าย กลุ่มพระสงฆ์ เครือข่ายครูพิทักษ์สิทธิเด็ก เครือข่ายสารวัตรนักเรียน

4) **จำแนกตามรูปแบบโครงสร้างหรือความสัมพันธ์** ทำให้เกิดเครือข่ายใน 2 ลักษณะคือ เครือข่ายตามแนวตั้ง คือ 1) เครือข่ายที่มีโครงสร้างเป็นช่วงชั้น ทำให้ความสัมพันธ์ ระหว่างองค์การภายในเครือข่ายไม่เท่ากัน และ 2) เครือข่ายตามแนวนอน เป็นเครือข่ายที่ความสัมพันธ์ระหว่างองค์การภายในเครือข่ายเท่าเทียมกัน

5. **เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2543)** ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับการแบ่งประเภทของเครือข่ายไว้หลายประเภทตามหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณา จัดแบ่งไว้ 7 เครือข่าย ดังนี้

1) **การแบ่งตามระยะห่างทางสังคม (Social Distance)** อาจแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ เครือข่ายใกล้ชิด (Intimate Network) เป็นเครือข่ายที่ประกอบด้วยบุคคลต่างๆ ที่ใกล้ชิดกับบุคคลที่เป็นจุดศูนย์กลางมากที่สุดได้ญาติพี่น้อง เพื่อนฝูง เครือข่ายรอง (Effective Network) เป็นเครือข่ายที่ประกอบด้วยบุคคลต่าง ๆ ที่บุคคลซึ่งเป็นจุดศูนย์กลางรู้จักคุ้นเคยน้อยกว่ากลุ่มแรกได้แก่ญาติพี่น้องที่ห่างออกไป เพื่อนฝูงและคนที่รู้จักคุ้นเคยอื่น ๆ เครือข่ายขยาย (Extended Network) เป็นเครือข่ายที่ประกอบด้วยบุคคลต่าง ๆ ที่บุคคลซึ่งเป็นจุดศูนย์กลางไม่รู้จักโดยตรงแต่สามารถติดต่อสัมพันธ์ได้ถ้าต้องการโดยผ่านเครือข่ายใกล้ชิดอีกทีหนึ่ง

2) **การแบ่งตามขนาดของกลุ่ม** แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ เครือข่ายรวม (Total Network) เปรียบเสมือนสังคมใบใหญ่ในภาพรวมและเครือข่ายย่อย (Sub Network) เปรียบเสมือนกลุ่มสังคมย่อยที่อยู่ในสังคมใหญ่ ๆ นั้น

3) **การแบ่งตามระดับพื้นที่** แบ่งออกเป็น 7 ประเภท คือ เครือข่ายระดับหมู่บ้านในพื้นที่ตำบลเครือข่ายระดับหมู่บ้านข้ามพื้นที่ตำบลเครือข่ายระหว่างตำบล ในอำเภอใดอำเภอหนึ่งเครือข่ายระดับตำบลข้ามพื้นที่อำเภอ เครือข่ายระดับอำเภอในใดหนึ่ง เครือข่ายระดับอำเภอข้ามพรมแดนและเครือข่ายระดับในภูมิภาคใดภูมิภาคหนึ่ง

4) **การแบ่งตามประเด็นที่สนใจ** แบ่งได้หลายประเภท เช่น เครือข่ายการปฏิรูป ครูประจำการเครือข่ายการศึกษาทางเลือกเครือข่ายการศึกษาระดับ ปฐมวัยและเครือข่ายเพื่อปฏิรูปการเรียนการสอนของท้องถิ่น

5) **การแบ่งตามวิชาชีพของสมาชิก** แบ่งได้หลายประเภท เช่น เครือข่ายนักการเมือง เครือข่ายนักวิชาการเครือข่ายผู้บริหารสถานศึกษา เครือข่ายครูอาจารย์เครือข่ายนักธุรกิจเครือข่ายสื่อสารมวลชน เครือข่ายผู้ประกอบการ เครือข่ายผู้นำชุมชน เครือข่ายผู้นำศาสนา

6) **การแบ่งตามบทบาทของกลุ่ม** แบ่งได้หลายประเภท เช่น เครือข่ายรณรงค์ ประชาสัมพันธ์การปฏิรูปการศึกษา เครือข่ายการศึกษาวิจัยเพื่อปฏิรูปการศึกษา เครือข่ายผู้สนับสนุนด้านเงินทุนและเครือข่ายเพื่อการวิเคราะห์เสนอแนะนโยบาย

7) **การแบ่งตามลักษณะภาคีที่ร่วมในเครือข่าย** แบ่งได้ 2 ประเภท คือ เครือข่าย แนวนอน (Horizontal Network) เป็นเครือข่ายของกลุ่มคนที่มีลักษณะทางสังคมใกล้เคียงกัน เผชิญปัญหาที่คล้ายคลึงกัน เช่น การรวมกันระหว่างสถาบันการศึกษาด้วยกัน หรือการรวมกลุ่มระหว่างมูลนิธิกับองค์การพัฒนาเอกชน และเครือข่ายแนวตั้ง (Vertical Network) เป็นเครือข่ายที่ภาคีมีความแตกต่าง

กัน เช่น การรวมระหว่างหน่วยงานของรัฐกับองค์การชุมชน การรวมระหว่างองค์การธุรกิจ สถานศึกษาการรวมระหว่างองค์การท้องถิ่นกับมูลนิธิของบริษัทธุรกิจ เป็นต้น

6. เกียรติพงษ์ อุดมธนะธีระ (2561) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับเครือข่ายแต่ละเครือข่าย ต่างมีจุดเริ่มต้น หรือถูกสร้างมาด้วยวิธีการต่าง ๆ กัน แบ่งชนิดของเครือข่ายออกเป็น 3 เครือข่าย คือ

1. เครือข่ายที่เกิดโดยธรรมชาติ เครือข่ายชนิดนี้มักเกิดจากการที่ผู้คนมีใจตรงกันทำงานคล้ายคลึงกันหรือประสบกับสภาพปัญหาเดียวกันมาก่อน เข้ามารวมตัวกันเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ร่วมกันแสวงหาทางเลือกใหม่ที่ดีกว่า การดำรงอยู่ของกลุ่มสมาชิกในเครือข่ายเป็นแรงกระตุ้นที่เกิดขึ้นภายในตัวสมาชิก เครือข่ายเช่นนี้มักเกิดขึ้นในพื้นที่อาศัยความเป็นเครือญาติเป็น คนในชุมชนหรือมาจากภูมิลำเนาเดียวกัน ที่มีวัฒนธรรมความเป็นอยู่คล้ายคลึงกันมาอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม โดยจัดตั้งเป็นชมรมที่มีกิจกรรมร่วมกันก่อน เมื่อมีสมาชิกเพิ่มขึ้นจึงขยายพื้นที่ดำเนินการออกไป หรือมีการขยายเป้าหมาย/วัตถุประสงค์ของกลุ่มมากขึ้น ในที่สุดก็พัฒนาขึ้นเป็นเครือข่ายเพื่อให้ครอบคลุมต่อความต้องการของสมาชิกได้กว้างขวางขึ้น เครือข่ายประเภทนี้ มักใช้เวลาก่อร่างสร้างตัวที่ยาวนาน แต่เมื่อเกิดขึ้นแล้ว มักจะเข้มแข็ง ยั่งยืน และมีแนวโน้มที่จะขยายตัวเพิ่มขึ้น

2. เครือข่ายจัดตั้ง เครือข่ายจัดตั้งมักจะมี ความเกี่ยวข้องพันกันกับนโยบายหรือการดำเนินงานของภาครัฐเป็นส่วนใหญ่ การจัดตั้งอยู่ในกรอบความคิดเดิมที่ใช้กลไกของรัฐผลักดันให้เกิดงานที่เป็นรูปธรรมโดยเร็ว ส่วนมากภาคีหรือสมาชิกที่เข้าร่วมเครือข่ายมักจะไม่ได้อะไรพื้นฐาน ความต้องการความคิดความเข้าใจหรือมุมมองในการจัดตั้งเครือข่ายที่ตรงกันมาก่อนที่จะเข้ามารวมตัวกัน เป็นการ ทำงานเฉพาะกิจชั่วคราวที่ไม่มีความต่อเนื่องและมักจะจางหายไป ในที่สุด เว้นแต่ว่าเครือข่ายจะได้รับการชี้แนะที่ดีดำเนินงานเป็นขั้นตอนจนสามารถสร้างความเข้าใจที่ถูกต้อง เกิดเป็นความผูกพันระหว่างสมาชิกจนนำไปสู่การพัฒนาเป็นเครือข่ายที่แท้จริง อย่างไรก็ตามแม้ว่ากลุ่มสมาชิกจะยังคงรักษาสถานภาพของเครือข่ายไว้ได้แต่มีแนวโน้มที่จะลดขนาดของเครือข่ายลงเมื่อเปรียบเทียบกับระยะ ก่อตั้ง

3. เครือข่ายวิวัฒนาการ เป็นการถือกำเนิดโดยไม่ได้เป็นไปตามธรรมชาติตั้งแต่แรกและไม่ได้เกิดจากการจัดตั้งโดยตรงแต่มีกระบวนการพัฒนาผสมผสานอยู่ โดยเริ่มที่กลุ่มบุคคล/องค์กรมารวมกันด้วยวัตถุประสงค์กว้าง ๆ ในการสนับสนุนกันและเรียนรู้ไปด้วยกัน โดยยังไม่ได้สร้างเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์เฉพาะที่ชัดเจนนัก หรืออีกลักษณะหนึ่งคือถูกจุดประกายความคิดจากภายนอก ไม่ว่าจะเป็นการได้รับฟัง หรือการไปได้เห็นการดำเนินงานของเครือข่ายอื่น ๆ มา แล้วเกิดความคิดที่จะรวมตัวกันสร้างพันธสัญญาเป็นเครือข่ายช่วยเหลือและพัฒนาตนเอง เครือข่ายที่ว่านี้แม้จะไม่ได้เกิดจากแรงกระตุ้นภายในโดยตรงตั้งแต่แรก แต่ถ้าสมาชิกมีความตั้งใจจริงที่เกิดจากจิตสำนึกที่ดีเมื่อได้รับการกระตุ้นและสนับสนุน ก็จะสามารถพัฒนาต่อไปจนกลายเป็นเครือข่ายที่เข้มแข็งทำนองเดียวกันกับเครือข่ายที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติ เครือข่ายในลักษณะนี้พบเห็นอยู่มากมาย เช่น เครือข่ายผู้สูงอายุ เครือข่ายโรงเรียนสร้างเสริมสุขภาพ เป็นต้น

7. Dijk (2006) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับการจำแนกประเภทของเครือข่ายออกเป็น 6 เครือข่าย ได้แก่

1. **เครือข่ายทางกายภาพ (Physical networks)** เป็นระบบทางธรรมชาติที่ซับซ้อนเช่นระบบนิเวศ ถนนแม่น้ำ และเส้นทางต่าง ๆ
2. **เครือข่ายระบบเส้น (Organic networks)** เป็นกลไกในร่างกายเช่นระบบประสาทของร่างกายมนุษย์สื่อสารกันเองผ่านสมองซึ่งเป็นตัวควบคุมการทำงาน การไหลเวียนของเลือด และ DNA ในเซลล์
3. **เครือข่ายประสาทเทียม (Neuronal networks)** เป็นระบบความคิด การเชื่อมโยงของจิต และแผนผังความคิด
4. **เครือข่ายสังคม (Social networks)** เป็นระบบทางสังคมที่เชื่อมโยงกันด้วยความสัมพันธ์
5. **เครือข่ายทางเทคนิคหรือเครือข่ายเทคโนโลยี (Technical networks)** ประกอบด้วยถนนเครือข่ายการส่งของ การโทรคมนาคม และเครือข่ายคอมพิวเตอร์
6. **เครือข่ายของสื่อ (Media networks)** เป็นการเชื่อมโยงระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร โดยมีสัญลักษณ์และสารสนเทศ

จากแนวคิดเกี่ยวกับเครือข่าย และรูปแบบเครือข่าย ของนักวิชาการทั้ง 7 ท่าน ผู้วิจัยได้วิเคราะห์และสรุปเครือข่าย ทางสังคมได้ 8 เครือข่าย ดังนี้

1. เครือข่ายเพื่อก่อให้เกิดความร่วมมือในด้านการวิจัย การศึกษา การฝึกอบรม
2. เครือข่ายเชิงพื้นที่
3. เครือข่ายแบ่งตามโครงสร้างหน้าที่
4. เครือข่ายที่เกิดโดยธรรมชาติ
5. เครือข่ายจัดตั้ง
6. เครือข่ายสังคม
7. เครือข่ายทางเทคนิคหรือเครือข่ายเทคโนโลยี
8. เครือข่ายของสื่อ

และผู้วิจัยนำมาสร้างเป็นเครือข่ายการพัฒนาพุทธวิถีชีวิตสังคมอุดมคติเพื่อส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนของประชาชนและผู้สูงอายุแห่งอนาคต ดังภาพที่ 2.1

ภาพที่ 2.1 การสร้างเครือข่ายการพัฒนาพุทธวิถีชีวิตสังคมอุดมคติ

2.2 หลักธรรมเพื่อพัฒนาพุทธวิถีชีวิต

หลักธรรมที่จะนำมาเป็นแนวทางหรือกระบวนการในการพัฒนาพุทธวิถีชีวิตของประชาชนและผู้สูงวัยแห่งอนาคต ซึ่งการพัฒนาสังคมไทยต้องพัฒนาคนควบคู่กับหลักธรรมด้วย เพื่อให้คนมีความเข้มแข็งทั้งร่างกาย จิตใจ และปัญญาโดยการประพฤติปฏิบัติอยู่ในศีลธรรมอันดีงาม ดำรงชีวิตอยู่บนรากฐานแห่งสัจจะหรือความจริง ไม่หลงงมงาย มีความพอเพียง รู้จักช่วยเหลือตนเอง ให้สามารถพึ่งตนเองได้ และดำรงชีวิตอย่างมีความสุข หลักธรรมที่นำมาใช้ในการพัฒนาพุทธวิถีชีวิตสังคมอุดมคติ โดยมีหลักธรรมดังนี้ อุดมคติ 3 ประการ คือ ทิฐุธรรมมีกัตถะ สัมปรายิกัตถะ ปรมัตถะ 1) ทิฐุธรรมมีกัตถะ ก็คือ ประโยชน์ปัจจุบัน ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการดำเนินชีวิต เรื่องทางวัตถุที่เห็นกันได้จากสภาพภายนอก เช่น การมีปัจจัย 4 มีอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย มีฐานะ มีลาภ มีเกียรติ มียศ มีสรรเสริญ เรื่องชีวิตคู่ครอง ความมีมิตรไมตรี 2) สัมปรายิกัตถะ ก็คือ ประโยชน์ในภพหน้า ที่เลยออกไปอันเกี่ยวกับคุณธรรมต่าง ๆ การที่จิตใจจะสุขสบายได้นั้นจำเป็นต้องมีสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจ มีศรัทธา มีความประพฤติซึ่งทำให้นั่นใจตนเอง มีศีล มีจาคะ มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีสุตะ มีความรู้ได้เล่าเรียนศึกษาและมีปัญญา ซึ่งธรรมเหล่านี้เป็นหลักประกันให้มีคติชีวิตที่ดีอย่างแน่นอน และ 3) ปรมัตถะ ก็คือประโยชน์สูงสุดต่อจิตใจ ได้แก่ ความมีใจเป็นอิสระ, ความมีจิตหลุดพ้น, ความมีจิตใจปลอดโปร่ง ผ่องใสเบิกบานอยู่ได้ตลอดเวลาเพราะปราศจากกิเลส หรือนิพพานนั่นเอง ดังนี้

2.2.1 ทิฐุธรรมมีกัตถะ

ความหมายของทิฐุธรรมมีกัตถะประโยชน์

พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช) (2551) ได้ให้ความหมายของทิฐุธรรมมีกัตถะไว้ว่า ทิฐุธรรมมีกัตถะ หมายถึง คุณธรรมที่อำนวยประโยชน์ให้ในปัจจุบัน คือให้ผลในชาตินี้ โดยเป็นเหตุให้ผู้ปฏิบัติมีความมั่นคงมั่นคง จึงเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า หัวใจเศรษฐี มี 4 ประการคือ

1. อุฏฐานสัมปทา ถึงพร้อมด้วยความหมั่น คือ ขยันในการทำงานหาเลี้ยงชีพ ในการปฏิบัติหน้าที่ต่าง ๆ
2. อารักขสัมปทา ถึงพร้อมด้วยการรักษา คือ รู้จักรักษาทรัพย์สิ่งของที่มีอยู่หรือที่ได้มาให้อยู่คงทน
3. กัลยาณมิตรตตา ความมีเพื่อนดี คือรู้จักคบเพื่อน รู้จักหาคุ้มครองที่ดี
4. สมชีวิตา ความมีชีวิตเหมาะสม คือ รู้จักใช้สอยทรัพย์สมบัติ กินอยู่พอเพียง ไม่ฟุ่มเฟือยเกินไป ไม่ฝืดเคืองเกินไป

ที่มาของภาพ : <https://www.jaisangma.com/virtues-conducive-to-benefits-in-the-present/>

พระราชวรมณี (ประยุทธ์ ปยุตโต) (2551) ซึ่งให้ความหมาย ทิฐุธรรมมีกัตถะประโยชน์ว่าเป็นธรรมที่เป็นไปเพื่อประโยชน์ในปัจจุบันหรือเพื่อสร้างฐานะของตนให้มีความสุขขั้นต้น ซึ่งประกอบด้วย

1. อุฏฐานสัมปทา ถึงพร้อมด้วยความหมั่น คือขยันหมั่นเพียรในการปฏิบัติหน้าที่ การงาน ประกอบอาชีพอันสุจริต มีความชำนาญรู้จักใช้ปัญญาสอดส่อง ตรวจสอบตรา หาอุบายวิธี สามารถจัดดำเนินการให้ได้ผลดี
2. อารักขสัมปทา ถึงพร้อมด้วยการรักษา คือรู้จักคุ้มครองเก็บรักษาโภคทรัพย์ และผลงานอันตนได้ทำไว้ด้วยความขยันหมั่นเพียรโดยชอบธรรม ด้วยกำลังงานของตน ไม่ให้เป็นอันตรายหรือ เสื่อมเสีย
3. กัลยาณมิตรตตา คบคนดีเป็นมิตร คือรู้จักคบเพื่อน รู้จักหาคุ้มครองที่ดีกำหนดบุคคลในถิ่นอาศัยเลือกเสวนา สำเนียง ศึกษาเยี่ยงอย่างท่านผู้ทรงคุณ มีศรัทธา ศิล จาคะ ปัญญา
4. สมชีวิตา มีความเป็นอยู่เหมาะสม คือรู้จักกำหนดรายได้และรายจ่ายเลี้ยงชีพแต่พอดีมิให้ฝืดเคืองหรือฟุ่มเฟือย หารายได้เหนือรายจ่าย รู้จักประหยัดเก็บไว้

ปัจจุบันเป็นยุคที่ผู้คนให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการเรื่องเงิน ๆ ทอง ๆ ของตนเองมากขึ้นสังเกตได้จากสื่อทั้งทีวีวิทยุ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร แม็กกาซีน ต่าง ๆ จะมีเนื้อหาสาระ เกี่ยวกับการออม การลงทุนการใช้จ่ายสอดแทรกอยู่ไม่น้อย รวมทั้งพอคึกตะบู้คที่เป็นเรื่องทางการเงิน ส่วนบุคคลก็มีให้เลือกซื้อหามากมาย

จำนวนผู้คนที่ตื่นตัวและสนใจเรื่องนี้อย่างจริงจังดูเหมือนจะเพิ่ม มากขึ้นทุกวัน จะว่าไปแล้ว การจัดการเรื่องเงิน ๆ ทอง ๆ ต้องมองเป็นเรื่องสำคัญอันดับต้น ๆ ในชีวิต ของเราที่จะต้องจัดการให้ ลงตัวเพื่อสร้างสมดุลให้ชีวิตในทุกด้าน

ตามหลักธรรมคำสอนขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ทรงสอนเกี่ยวกับเรื่องเงิน ๆ ทอง ๆ หรือเรื่องการบริหารจัดการทรัพย์สิน หรือโภคทรัพย์ไว้อย่างครบวงจรเพื่อสร้างสมดุลแก่ชีวิตหลาย เรื่องอย่างเช่น หลักการสร้างประโยชน์ หรือความสุขในปัจจุบันที่เรียกว่าทฤษฎีธรรมมีกัตถประโยชน์ 4 ประกอบไปด้วย 1) อุฏฐานสัมปทา หรือการหาทรัพย์ด้วยความขยันหมั่นเพียรในทางสุจริตชอบธรรม 2) อารักขสัมปทา หรือการรู้จักรักษาทรัพย์ที่หามาได้ 3) กัลยาณมิตตตา หรือการรู้จักคบเพื่อนดีเพื่อไม่ให้ชีวิตถูกชักนำไปในทางที่เสื่อม และ 4) สมชีวิตา หรือการรู้จักใช้จ่ายอย่างสมควรตามฐานะ

โดยหลักทฤษฎีธรรมมีกัตถประโยชน์ 4 นี้ถือ เป็นหลักการพื้นฐานเพื่อการดับทุกข์ทางกายอันเป็น ความทุกข์ที่เกิดขึ้นง่าย และมีอยู่มากมายในสังคมปัจจุบันหากต้องการดับทุกข์ทางสังคมทรงสอนหลัก ประโยชน์เบื้องต้นคือศรัทธา ศีล จาคะและปัญญา

ส่วนการดับทุกข์ทางจิตเพื่อประโยชน์สูงสุดทรงสอนหลักอริยมรรค 8 ไว้ให้เป็นครรลองสู่ ความพ้นทุกข์บุคคลทั่วไปอย่างเรา ๆ ความสุขพื้นฐานทั่วไปตามที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงไว้ก็มีในเรื่อง ความสุขของคฤหัสถ์ 4 ได้แก่

1. สุขเกิดจากการมีทรัพย์
2. สุขเกิดจากการจ่ายทรัพย์เพื่อบริโภคไม่มากไม่น้อยเกินไป
3. สุขเกิดจากความไม่เป็นหนี้
4. สุขเกิดจากการประกอบกิจการงานที่ปราศจากโทษ

การเก็บครอบครองรักษาทรัพย์ที่หามาได้โดยสุจริตนั้น พระพุทธองค์ได้ตรัสแสดงไว้ว่า โภคะ อันกุลบุตรหาได้มาด้วยความเพียร เป็นเครื่องลูกขึ้นรวบรวมมาด้วยกำลังแขน มีตัวชุ่มด้วยเหงื่อ เป็น โภคะทรัพย์ประกอบด้วยธรรม ได้มาโดยธรรม เขารักษาคุ้มครองอย่างเต็มที่ ด้วยหวังว่า “อย่างไรเสีย พระราชาจะไม่ริบทรัพย์ของเราไป โจรจะไม่ปล้นเอาไป ไฟจะไม่ไหม้ น้ำจะไม่พัดพาไป หากญาติอัน ไม่รักใคร่เรา จะไม่ยื้อแย่งเอาไป” นี้เรียกว่า อารักขสัมปทา (ถึงพร้อมด้วยการรักษา)

อารักขสัมปทา มีความพร้อมเรื่องการรักษา คือ รู้จักคุ้มครองรักษาโภคทรัพย์ นอกจากนี้พึง มีหลักการจัดสรรทรัพย์ให้เป็นสัดส่วน เป็นแบบแผนการจัดเก็บคุ้มครองรักษาที่ เหมาะสมตามหลัก ของพระพุทธศาสนา คือ หลักโภคะวิภาค 4 ดังที่พระพุทธเจ้าตรัสว่า ...คฤหัสถ์ใน ตระกูลผู้สามารถ ครั้นสะสมโภคสมบัติได้อย่างนี้แล้ว พึงแบ่งโภคสมบัติ ออกเป็นสี่ส่วน เขาย่อมสมานมิตรไว้ได้ พึงใช้ สอยโภคสมบัติด้วยส่วนหนึ่ง พึงประกอบกิจการงานด้วยสองส่วน พึงเก็บส่วนที่สี่ไว้ด้วย หมายถึงจักมีไว้ ยามอันตราย

ในส่วนที่ 1. เอนก โภเคน ภุญชเยย ได้แก่ พึงใช้สอยนี้ ควรนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ ซึ่งสอดคล้องกับโภคะอาทิยะ 5 ได้แก่

1. เลี้ยงตัว มารดาบิดา บุตรภรรยา และคนในปกครองให้เป็นสุข
2. บำรุงมิตรสหายและผู้ร่วมกิจการงานให้เป็นสุข
3. ใช้ป้องกันภัยอันตราย
4. ทำพลี 5 อย่าง
5. อุปถัมภ์บำรุงสมณพราหมณ์ผู้ประพฤติดีประพฤติชอบ

ส่วนที่ 2 ทวีติ กम्म ปโยชเย ได้แก่แบ่ง 2 ส่วนสำหรับใช้เป็นทุนในการประกอบ กิจการงาน หรือการลงทุน ที่จัดไว้ 2 ส่วนนั้นเพราะให้ความสำคัญว่าการลงทุนเพื่อประกอบกิจการงาน จัดว่าเป็น การลงทุนเพื่ออาชีพ พัฒนาให้ก้าวสู่ระดับที่ดีกว่า สร้างผลตอบแทนที่ดีขึ้น

ส่วนที่ 3 จตตุถถจ นิธาเปยย ได้แก่ แบ่งส่วนที่ 4 สำหรับเก็บไว้ใช้ในคราวจำเป็น ซึ่งเปรียบ ได้กับการออมทรัพย์ในปัจจุบัน แต่เป็นการออมที่มีแบบแผนที่ชัดเจน ผู้มีเงินออมหรือมีหลักประกันไว้ ย่อมมีโอกาสเหนือกว่าผู้อื่น เพราะการออมเป็นปัจจัยเริ่มแรกในการประกอบอาชีพนอกจากนี้การ ออมยังเป็นการแสดงให้เห็นพฤติกรรมการเก็บรักษาอย่างแบบแผน โดยต้องรู้จักเก็บรักษาไว้ให้ ปลอดภัย หากมีความจำเป็นก็สามารถนำมาใช้ได้ทันที่ อีกทั้งรู้จักซ่อมแซมทรัพย์สินสิ่งของ เครื่องใช้ที่เก่า ชำรุดให้สามารถใช้ประโยชน์ได้คุ้มค่าอย่างสูงสุด ดังปรากฏในหลักกฏจักริฐิติธรรม

ทั้งนี้ หากเรานำหลักธรรมทั้ง 4 เรื่องมาปฏิบัติจะได้ประโยชน์ทั้งแก่ตนเองครอบครัว บุคคลใกล้ชิด และแก่สังคม ซึ่งหากพิจารณาอย่างลึกซึ้งแล้วจะพบว่าประโยชน์ที่เกิดขึ้นเป็นประโยชน์ ที่สร้างความมั่นคง และยั่งยืนให้แก่ชีวิตเราอย่างครบถ้วนในทุกมิติ หลักธรรมทั้ง 4 เรื่องนี้เป็นเรื่อง ของการจัดการโรคทรัพย์ หรือทรัพย์ภายนอกที่เราต่างดิ้นรนแสวงหาทั้งที่ความจริงทุกคนสามารถมี ทรัพย์อันประเสริฐได้ เป็นทรัพย์ที่ไม่มีผู้ใดจะแย่งชิงไปได้ไม่สูญหายไปด้วยภัย หรืออันตรายต่างๆ ทรัพย์ประเภทนี้อยู่ภายในจิตใจของเราเองที่เรียกว่าอริยทรัพย์ หรือคุณธรรมประจำใจอันประเสริฐ 7 ประการ ได้แก่ ศรัทธา ศีล หิริโอตตปปะ พาหุสัจจะ จาคะ และปัญญา อริยทรัพย์นี้ นอกจากจะทำให้ จิตใจไม่อ้างว้าง และไม่ยากจนแล้ว ยังเป็นทุนทางใจในการสร้างทรัพย์ภายนอกที่สำคัญยิ่งอีกด้วย ดังนั้นเมื่อต้องการจะสร้างและสะสมทรัพย์เงินทองต่าง ๆ ก็ต้องไม่ลืมที่จะสร้างทรัพย์ที่แท้จริงให้มี บริบูรณ์ขึ้นด้วยเพื่อความร่ำรวยอย่างแท้จริงของชีวิต

3. แนวคิดเกี่ยวกับหลักกฏฐธัมมิกัตถปโยชน์

ใครก็ตามที่มีหลักธรรมะต่อไปนี้เป็นชีวิตประจำวัน ผู้นั้นก็จะประสบความสำเร็จในปัจจุบัน ทันตาเห็นทีเดียวไม่ต้องไปรอถึงชาติหน้า หลักธรรมดังกล่าวก็คือ หลัก อุ อา กะ สะ เป็นหัวใจแห่ง ความสำเร็จ หรือที่เรียกว่า หัวใจเศรษฐี คำว่า อุ อา กะ สะ นี้ยินยอมไปท่องกัน เพื่อจักได้เป็นเศรษฐี หรือจักประสบ ความสำเร็จในชีวิต แต่ก็ไม่ปรากฏว่าใครได้เป็นเศรษฐีหรือประสบความสำเร็จเพียง เพราะท่องคาถา วิธีการที่จะ ได้ผลเป็นจริงตามที่ต้องการ จะต้องนำเอาไปประพฤติปฏิบัติใน ชีวิตประจำวันให้ครบทั้ง 4 หลักนี้

1. “อุ” มาจากคำว่า อุภูฐานสัมปทา แปลว่า ต้องมีความหมั่นขยัน ผู้หมั่นขยันจะต้องไม่เกียจ คร้านอ้างแบบโง่ ๆ ต่าง ๆ นานา เช่น อ้างว่า หนานัก ร้อนนัก หิวนัก กระหายนัก ยังเข้าอยู่สาย เกินไป แล้ว บ่ายแล้ว คำแล้ว หรือตึกมากแล้ว อย่าทำดีกว่า แทนที่จะดูหนังสือทบทวนความรู้แทนที่ จะเตรียมตัว สอบ แทนที่จะไปทำงาน ฯลฯ แล้วไม่ทำ ไม่ไป แบบ “สบายกว่ากันเยอะเลย อยู่เฉย ๆ

จะดีกว่า” “ชอบ สบายเมื่อหนุ่มจะกลุ่มเมื่อแก่” ถ้าเป็นเช่นนี้ จะหาความสำเร็จในชีวิตได้ยากถึงเรียน แม้จะสำเร็จก็อย่าง ทุกข์ทุกเลแทนที่ จะเรียน 4 ปี อาจเป็น 8 ปีก็ได้ มีหน้าซ้ำผลการเรียนมีเกรดเฉลี่ย ก็ต่ำ สักว่าจบแบบคาบเส้น เท่านั้นเอง มันเป็นแบบแมลงวันเท่านั้นเอง แมลงวันไปจับที่ไหน เขาก็ปิด ทั้ง จับที่แขนเขา เขาก็ปิด จับที่โต๊ะ เขาก็ปิด เมื่อไปสมัครงานที่ในเขาจะรับ มีแต่เขาจะปิดออกไป หรือแม้จะไ้งานทำก็ไม่เจริญก้าวหน้าในหน้าที่ การงาน อย่างข้าราชการบางคนชอบไปทำงานสาย ไปสายแล้วยังโงะเวลาอีกไป 08.45 น.เช่นชื่อลงเวลาเป็น 07.30 น. ก็มี ไปสายยังกลับก่อนเวลาก็มี ยิ่งวันศุกร์แล้วก็เห็นได้ชัด ถึงกลับมีผู้กล่าวว่า วันศุกร์ก็คือวันเสาร์น้อย ยังแถมวันจันทร์เป็นอาทิตย์ น้อยอีก ยิ่งพวกข้าราชการขึ้นมาบางคนยิ่งไปกันใหญ่ เมมาได้มาตีแทบ ทุกวันไม่ทราบว่าจะเอาเวลาวัน ไหนไปทำงานกันแน่ เพราะศุกร์มา เสาร์นอน อาทิตย์นอน จันทร์ลา อังคารหยุด พุธป่วยพฤหัสบดีเข้า วัต เท่านั้นเอง

ในการประกอบกิจกรรมการงานเลี้ยงชีวิตในการศึกษาเล่าเรียน ในการกระทำธุรกิจหน้าที่ ตำแหน่งต่าง ๆ หรือในกิจกรรมงานใด ๆ ก็ตามงานนั้น ๆ จะสำเร็จสมบูรณ์ลงได้ก็ด้วยความหมั่นขยัน คงไม่ลืม ที่เคยกล่าวไว้ว่า ธรรมชาติคือหน้าที่ การงานต่าง ๆ หรือตำแหน่งต่างที่เราได้รับมอบหมายให้ ทำก็ไม่ใช่อื่นไกล ที่แท้ก็คือหน้าที่นั่นเอง การปฏิบัติหน้าที่นั้นให้สมบูรณ์ ก็คือการปฏิบัติธรรมชาติ การ ปฏิบัติด้วยความขยันของ ตนเอง ออกแรงเอง เป็นลักษณะชวนชวยทำน้ำให้ไหลทางชุมชน แล้วน้ำ จะไม่ออกตา คือจะสบายมีความสุข ความสำเร็จในอนาคต ดังกล่าวกันว่า “อยากเป็นคนดังในอนาคต ต้องทรหดในปัจจุบัน” ต้องขยันมีความอดทนมีความทรหด ถ้าอยากให้ออนาคตโด่งดัง บางคนถึงกลับ กล่าวว่ “ถ้าเหิ่งไม่ตกไม่ได้ดี” นั้นแสดงว่า จะได้ดีนั้นต้องขยันหมั่นเพียรลงแรงด้วยตนเอง ไม่ใช่รอ ให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ใด ๆ ตลบันดาล น้ำมนต์ที่แท้จริงก็คือ เหิ่งไปขอรดตามวัดให้ช่วยรดน้ำมนต์ที่ น้ำมนต์ ตามพิธีน้ำมนต์นั้นมันไม่ได้ช่วยอะไร แต่ถ้าน้ำมนต์คือเหิ่ง แล้วช่วยได้แน่ เกิดมาเป็นคน ก็ต้องพยายาม ให้เหิ่งออกอยู่รำไป “คนขยันในหน้าที่การงาน แม้มีชีวิตอยู่เพียงวันเดียว ยังดีกว่าคนขี้เกียจแม้จะมี ชีวิตอยู่นาน 100 ปี” ต้องแกต้องเฒ่าด้วยความขยันด้วยปัญญา ไม่ใช่แกเพราะกินข้าว เฒ่าเพราะอยู่ นาน เป็นการแก่เปล่า แก่ฟักแก่แพง ต้องไม่นอนตื่นสาย ไม่อายทำกิน ไม่หมิ่นเงินน้อย ไม่คอยวาสนา ต้องนอนอย่างทีภาพยนตร์ “ลูกอีสาน” ที่พ่อได้สอนพระเอกชื่อบั๊กคุณว่า “ลูกเอ๋ยเกิดมาเป็นลูกอีสาน แล้วต้องขยัน อย่าให้ใครเขาดูถูกได้ว่า เป็นคนอีสานขี้เกียจสันหลังยาว ลูกต้องขยันคือ ต้องนอนอย่าง หมา ตื่นอย่างกา และหากินอย่างไก่” คนขยันเท่านั้นที่จะประสบความสำเร็จหาเงินได้

อนึ่งในการขยันหมั่นทำงานนั้น ถ้าจะให้สำเร็จสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ก็อย่าลืมิใช้เวลาให้เป็นต้องเป็น กาลัญญู (ผู้รู้เวลาอันควรไม่ควร) รู้จักใช้เวลาแล้วชีวิตจะมีค่ายิ่ง ต้องรู้จักบริหารเวลา แบ่งเวลาให้เป็น ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ตัวอย่างเช่น ต้องแบ่งเวลาให้กับการทำงานในสำนักงานส่วนหนึ่ง ให้กับ ครอบครัว ส่วนหนึ่ง ให้กับสังคมส่วนหนึ่ง ให้กับตัวเองส่วนหนึ่ง ให้กับการเรียน ให้กับการร่วม กิจกรรม สำหรับเวลา ส่วนตัวนี้ อาจแบ่งย่อยออกไปอีก เช่น เพื่อเป็นการเตรียมตัวก่อนไปทำงานการ วางแผนแก้ปัญหาส่วนตัวต่าง ๆ ฯลฯ เพื่อออกกำลังกาย และเพื่องานอดิเรกตามที่ใจชอบ (แต่ต้องมี ประโยชน์) เช่น การปลูกผักสวน คร้ว การทำสวนหย่อม การอ่านหนังสือพิมพ์ ฯลฯ

2. “อา” มาจากคำว่า อารักขสัมปทา แปลว่าต้องมีการรู้จักรักษาคำพูดที่ว่า “งานคือเงิน” นั้นน่าจะใช้ได้อยู่ คนเรานั้นแม้จะมีงาน มีความหมั่นขยันในการทำงานขนาดไหนก็ตาม ถ้าไม่รู้จักเก็บ หอมรอมริบไว้บ้าง ได้มาเท่าไรก็จ่ายหมด แม้จะมีรายได้เป็นหมื่นแต่ไม่เหลือเลย จะเป็นคนมีเงินได้

อย่างไร ยิ่งถ้าเป็นคนสุรุษสุร่ายแล้ว ก็อย่าหวังเลยว่าจรรำรวยขึ้นมาได้ รายได้ไม่สำคัญเท่ารายเหลือ เวลาไปถาม เงินเดือนคนอย่างไรไปถามว่าได้เดือนละเท่าไร ควรถามว่า เหลือเดือนละเท่าไรมากกว่า ถ้าอยากให้ตนมีฐานะ มั่นคงเป็นหลักประกันความสำเร็จทันตาเห็นในชีวิตประจำวันในครอบครัวแล้ว ก็จำเป็นต้องเป็นผู้รู้จักเก็บรักษา บ้างขอให้นึกถึงคำกลอนสอนใจที่ว่า “มีสิ่งพึงประจบให้ครบบาท อย่าให้ขาดสิ่งของต้องประสงค์ มีน้อยใช้ น้อยค่อยบรรจง อย่าจ่ายลงให้มากจะยากนาน” ถ้าไม่จำเป็นก็อย่าใช้จ่าย เมื่อจำเป็นต้องใช้อย่าเสียดาย อย่าให้เป็นเหมือนเศรษฐีน้ำลายไหลน้ำลายหก เมื่อถึงฤดูมะขามหวานเขานำมาขายงานเกษตรแห่งชาติเพียง กิโลกรัมละ 50-60 บาท เดินผ่านไปผ่านมาน้ำลายหก อยากจะทานมะขามหวานแต่ก็ไม่กล้าซื้อทานทั้งปีหนึ่ง ๆ เขาจะนำมาขายก็ทั้งยาก อย่างนี้ก็เกินไป ถ้าเก็บเสียจนถึงไม่ออก เหนียวเป็นตังเม อย่างนี้ก็เกินไป เพราะจะกลายเป็นคนมีเงินแต่ใช้เงินไม่เป็น นอกจากนี้ยังเป็นคนใจแคบ เข้าสังคมที่ไหนไม่ได้ กลายเป็นคน ตระหนี่เห็นแก่ตัวไป “จงอย่าตระหนี่แต่ให้มีมัธยัสถ์”

เพราะความตระหนี่จะกลายเป็นคนใจแคบใช้เงินไม่เป็น ส่วนความสุรุษสุร่ายเป็นการ จ่ายเกินตัวจ่ายในสิ่งที่ไม่จำเป็น จ่ายฟุ่มเฟือย มัธยัสถ์เป็นทางสายกลาง ระหว่างความตระหนี่กับความสุรุษสุร่าย เป็นการรู้จักใช้จ่ายแต่พอเหมาะพอควร คำนึงถึงความจำเป็นและความเหมาะสมกับรายรับ รวมทั้งรู้จักเก็บออมเอาไว้แม้เล็กน้อยก็ตาม อย่าดูหมิ่นเงินน้อย เพราะของใหญ่ ต้องมาจากของน้อย จำนวนร้อยมาจากจำนวนสิบ จำนวนสิบมาจากจำนวนหน่วย น้ำที่หยดลงมาทีละหยด ๆ ยังสามารถทำให้โอ่งใหญ่เต็มได้ หรือการสะสมของปลวก ปลวกสะสมดินทีละนิด ๆ เป็นสัตว์เล็ก ๆ พอสะสมกันมาเรื่อย ๆ สืบต่อกันเรื่อย มีการกระทำที่สืบต่อกันไป จนกลายเป็นจอมปลวกขนาดใหญ่แม้แต่ข้างก็ทำ อะไรมันไม่ได้ การสะสมรักษาทรัพย์สินเงินทองก็มีลักษณะสะสมในแนวเดียวกันนั้น ขอให้รู้ว่าจำนวนน้อย ของน้อย ๆ เมื่อเก็บไว้บ่อย ๆ เข้าก็มากขึ้นเอง มีตัวอย่างมากมายที่คนมีรายได้น้อย แต่รู้จักเก็บออมจน กลายเป็นเจ้าหนี้ยี่มี เช่น แยกขายหนังพิมพ์สามารถเป็นเจ้าหนี้ยี่คนไทยได้รู้สึกว่าคนไทยจะกลัวเจ้าหนี้ยี่แยกกันจนคนไทยแค้นแค้นมาก ตั้งภาษีขึ้นมาว่า “ถ้าเจอจกกับแยกให้ตีแยกก่อนตีงู”

หลัก “อา” นอกจากจะรู้จักรักษาทรัพย์สินหรือเงินทองที่หาได้มาเพราะความขยันแล้ว ยังจะต้องรู้จักเก็บงำข้าวของไว้ในที่มั่นคงให้ห่างจากอันตราย รู้จักทะนุถนอมเครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ รู้จัก บูรณะซ่อมแซมสิ่งของที่ชำรุดหรือเสียหายบางส่วนให้คืนดีดังเดิม รู้จักเสียดายของเป็น ของไม่ควรเสียไม่ ปล่อยให้เสีย ของยังพอใช้ได้ไม่ทิ้งเสีย และรู้จักทำให้ผลผลิตประโยชน์ เช่น มีบ้านไม่ได้อยู่เองก็อาจจะให้คน อื่นเช่าอยู่ หรือมีนาไม่สวนก็ทำเองบ้าง ให้คนอื่นเช่าบ้าง นับว่าเป็นวิธีที่จะช่วยให้ประหยัดเพราะ “เศรษฐกิจ ในบ้านคือการรู้จักประหยัด เศรษฐกิจนอกบ้านคือการหาอิฐ”

นอกจากนี้หลัก “อา” ยังหมายถึงการรักษางานของตัว รักษาระดับผลการเรียนการศึกษาของตัวไม่ให้เสื่อม ด้วยการเพิ่มความขยัน เพิ่มสมรรถภาพ เพิ่มประสิทธิภาพ เพิ่มความรับผิดชอบ เพิ่มความขยันหมั่นเพียร และการวางแผนเพื่อความก้าวหน้า เป็นต้น

3. “กะ” มาจากคำว่า กัลยาณมิตรตตา แปลว่า ต้องมีเพื่อนดี คือเลือกคบคนดีเป็นเพื่อน คนเราเกิดมาไม่เชื่อว่าอยู่คนเดียวได้ตลอดไป ก็ต้องมีการคบค้าสมาคมกับคนอื่น ต้องทำงานร่วมกัน ต้องมีการ พึ่งพาอาศัยกันบ้าง ในสถานการณ์ชีวิตประจำวันก็ต้องคบคนเป็นเพื่อน ต้องมีเพื่อน เพื่อนเป็นบุคคลที่มี ความสำคัญต่อชีวิตมากเหมือนกัน คนที่ได้ดี เจริญก้าวหน้าในการศึกษาเล่าเรียนในชีวิต

การงานก็เพราะเพื่อนก็มีมากและกลายเป็นคนชั่ว ล้มเหลว สอบตก ถูกไล่ออกจากงานเพราะเพื่อนก็ไม่ค่อยเหมือนกัน การจะคบใครก็ ต้องดูให้ดีเหมือนเราจะซื้อข้าวของเครื่องใช้ ดังที่กล่าวว่า “คบคนก็ ต้องดูหน้า ซื้อผ้าก็ต้องดูลาย ดูนางดูถึงแม่ยาย”

เพราะฉะนั้น จะคบใครเป็นเพื่อน ก็ต้องดูกันให้ถี่ถ้วนก่อน เพื่อนก็เป็นเสมือนสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อชีวิตเรา ถ้าไปได้เพื่อนที่เป็นนักเลงการพนัน นักเลงสุรา หรือนักเลงผู้หญิงเป็นต้นแล้ว ในที่สุด เพื่อนผู้นั้นก็จะชักจูงเราไปเป็นนักเลงต่าง ๆ ดังกล่าวไปด้วย ถึงเราจะมีใจเข้มแข็งไม่คล้อยตามเขาได้ก็ตามแต่ ความเชื่อถือนางสังคมจะลดลงไป การมีเพื่อนดีก็เหมือนกับผ้าที่ห่อของหอม ที่จริงตัวมันไม่หอม แต่ไปห่อของหอมเข้าก็ทำให้หอมไปด้วย ส่วนการมีเพื่อนชั่วก็เหมือนกับใบไม้ห่อปลาเน่า ใบไม้ไม่มีปัญหาอะไร แต่ไปห่อปลาเน่าก็เลยเหม็นไปด้วย ไม่เป็นที่ปรารถนาของคนอื่น ข้อนี้ก็ฉันทนาการคบเพื่อนก็ฉันทนั้น คบคนเช่นใดเป็นเพื่อนก็มักจะเป็นเช่นนั้น ดังที่ว่า “คบคนดีเป็นศรีแก่ตัว คบคนชั่วพาทัวพราไชย” และ “คบคนพาล พาลพาไปหาผิด คบบัณฑิต บัณฑิตพาไปหาผล”

ในชีวิตการงานก็จะมีเพื่อนร่วมงาน ที่บ้านก็จะมีเพื่อนบ้าน เข้าสังคมก็จะมีเพื่อน ๆ หรือเพื่อนคนนั้นอาจจะเพื่อนในหลายสถานที่ก็ได้ จึงต้องระมัดระวังเลือกคบให้ดี ถ้าไม่ดีเขาเป็นคนชั่วแล้ว ก็ ควรหลีกเลี่ยงให้ห่างไกลทีเดียว เพราะเป็นอันตรายต่อชีวิต เกียรติยศ ชื่อเสียง ทรัพย์สิน เงินทองของเรามาก เงินทองที่ได้มาจากการขยันทำงานและเก็บหอมรอมริบเอาไว้วันนั้น ถ้าคบเพื่อนชั่วแล้ว ก็อาจจะถูกนำเอามาใช้ อย่างสุรุ่ยสุร่ายในการกินดื่ม หรือใช้จ่ายไปในทางอบายมุขต่าง ๆ แม้จะมีเงินมากมายสักเท่าไร หรือเป็นคน ร่ำรวยเป็นเศรษฐี หรือมีทรัพย์สินสมบัติมากมายก็ตาม ในไม่ช้าก็จะค่อย ๆ หมดไปเพราะมีเพื่อนชั่ว เพราะฉะนั้น หลักความสำเร็จทันตาเห็นที่สาม คือ กะ ท่านจึงย้ำมากกว่า “ต้องมีเพื่อนดี” จะได้เอื้ออำนวยส่งเสริมต่อหลักความสำเร็จข้อที่หนึ่งและสองที่ได้กล่าวมาแล้ว เพื่อนที่ดีถ้าหากมากไม่ได้ก็ไม่เป็นไร ไม่ต้องการปริมาณ แต่ขอให้มีความผูกพันพอเพื่อนดีที่เรียกว่า “กัลยาณมิตร” นั้น จะต้องมียุทธศาสตร์ดังนี้คือ

1) มีอุปการคุณ กล่าวคือ เวลาเพื่อนฝูงประมาท ก็ทำหน้าที่ป้องกัน ช่วยป้องกันทรัพย์สินสมบัติของเพื่อนที่มัวเมาประมาท เวลาที่มีภัยอันตรายสามารถเป็นที่พึ่งพำนักได้ เมื่อมีธุระช่วยออกทรัพย์ให้เกิน กว่าที่ออกปาก

2) ร่วมสุขร่วมทุกข์กันได้ กล่าวคือ ไม่ขายความลับของตนแก่เพื่อน ปิดความลับของเพื่อนไม่ให้แพร่พราย ไม่ละทิ้งในยามตกทุกข์ได้ยาก แม้ชีวิตก็อาจเสียสละให้เพื่อนได้

3) แนะนำประโยชน์ให้ กล่าวคือ พุดจาแนะนำพร้าสอนตักเตือนไม่ทำให้ทำความชั่วแนะนำให้ประพฤติปฏิบัติความดี ให้ได้ฟังสิ่งที่ยังไม่เคยฟัง บอกวิธีที่จะหาความสุขความสงบอย่างแท้จริงในชีวิตปัจจุบันให้

4) มีความรักใคร่ กล่าวคือ เวลาทุกข์ก็ทุกข์ด้วย เวลาสุขก็สุขด้วย โต้เถียงคนที่พูดติเตียนเพื่อน ปรบรองคนที่สรรเสริญเพื่อน การจะรู้ว่าใครเป็นเพื่อนดีหรือเพื่อนไม่ดีนั้น ก็คงต้องเอาลักษณะทั้ง 4 ดังกล่าวมานี้ ไปเป็นแนวในการพิจารณาตัดสิน อาจจะไม่ต้องสมบูรณ์ 100 % แต่ก็ขอให้ช้วน้อยหน่อย ก็อาจจะช่วยได้ อย่า ลืมว่าการจะได้รับความสำเร็จทันตาเห็นในชีวิตปัจจุบัน การมีเพื่อนดี นับว่ามีส่วนสำคัญมากดังกล่าวมาแล้ว

4. “สะ” มาจากคำว่า สมชีวิตา แปลว่า ต้องเลี้ยงชีวิตพอสมควรแก่กำลังทรัพย์ที่หาได้มาเมื่อขยันทำงาน “งานคือเงิน” ตามหลักความสำเร็จทันตาเห็นที่หนึ่ง รู้จักรักษาเก็บออมตามหลัก

ความสำเร็จทันตาเห็นที่สอง และมีเพื่อนดีตามหลักความสำเร็จทันตาเห็นที่สามแล้วจะมีความสุข ความสำเร็จ ได้ ก็ต้องรู้จักเลี้ยงชีวิตดังที่เขาว่ากันว่า “ทำมาหาเลี้ยงชีพ” แต่การเลี้ยงชีวิตนั้น ก็ต้องอาศัยการใช้ จ่ายเงินที่หาได้มาโดยสุจริต สัมมาชีพจะต้องใช้จ่ายเพื่อเลี้ยงชีวิตให้พอเหมาะ พอสมควรแก่กำลังทรัพย์หามาได้ไม่ให้ฝืดเคืองนัก ไม่ใช่ฟุ่มเฟือยนัก เวลาต้องการอะไร ให้คำนึงถึง กำลังทรัพย์ที่จะซื้อหามาได้ ตามความจำเป็นที่บังเกิดขึ้น ถ้ามีน้อยหรือหามาได้น้อยก็ควรอดงดของ ฟุ่มเฟือยต่าง ๆ จะต้องรู้จักประมาณตน ฐานะของตน กำลังทรัพย์ของตน รู้จักกำหนดรายได้รายจ่าย ว่าฝ่ายละเท่าไร เป็นรายวันก็ตาม เป็นรายเดือนก็ตาม เป็นรายปีก็ตาม ใช้จ่ายบริโภคไม่ให้เกินรายได้ ถ้าหามาได้มากก็เขยิบการเลี้ยงชีพให้มีความสุขสำราญตามกำลังทรัพย์ แต่ควรแบ่งเก็บไว้เป็นทุนรอน ตามส่วน

เมื่อมีเหตุฉุกเฉินขึ้น เช่น เจ็บไข้ จะได้มีค่าใช้จ่าย ความรู้จักประมาณเท่านั้นแหละจะทำให้มีความสุขความสำเร็จประโยชน์ได้ แต่ก็มักปรากฏว่า คนโดยมากไม่รู้จักประมาณ มีน้อยแต่พยายามใช้ ให้มาก พยายามเอาอย่างคนที่มีเงินมาก เขามีได้ ฉันทก็ควรมีและทำได้เช่นกันโดยไม่คำนึงถึงอรรถภาพ ของตนเองเสียก่อน เป็นประเภทที่เรียกว่า “รสนิยมสูง รายได้ต่ำ” บางที่ตู้เย็นไม่มีอะไรมากมีน้ำเปล่า 3 ขวด มีส้ม 2-3 ลูก เปิดประตูก็กลิ้งลูกกลิ้ง ๆ อุตสาหะไปตาวนเขามา บางที่ต้องดึง สายไฟออก เสียบไว้ก็เปลืองไฟ ไม่มีของแช่พอ เพราะความอยากใหญ่แต่กระเป๋าสตางค์ไม่ใหญ่ตาม บางที่เขาต้อง มายึดคืนไป เพราะไม่มีความสามารถส่งงวดก็ยิ่งเดือดร้อน ก็ยิ่งจนมากขึ้น อย่างที่เขาว่า “คนจนทำตัว เป็นคนรวย ก็ยิ่งจน” พวกนี้เป็นประเภทที่เห็นข้างขึ้น ขี้ตามข้าง เห็นเหมืองกว้างจะเอากว้างอย่าง เหมือง เห็น โคใหญ่ ตัวเองเป็นอึ่ง ก็จะพยายามจะแบ่งให้มันโตเท่าโค เดียวก็ท้องแตกตาย เห็นข้าง อ้วนที่มีอาหารกินดีก็อยากจะอ้วนพีเป็นข้างทั้ง ๆ ที่เป็นหมูกั้อ้วนพีที่อยู่แล้วแสดงให้เห็นว่าความเกิน ตัวของสัตว์และคนมีอยู่ โดยเฉพาะคนแล้ว ยิ่งเกินตัวมาก ความเพียงพอจะไม่ค่อยมีความอยากความ เพียงพอจะไม่มีที่สิ้นสุด

ดังที่เขาว่าสำหรับคนแล้ว เมื่อพอไม่มี มีแต่เมืองพล ก็น่าจะจริง การสนองความอยาก ต่อให้ภูเขาทั้งลูกกลายเป็นทองทั้งแท่งมันก็ไม่พอต่อให้หยดฝนที่ตกลงมาแต่ละหยดกลายเป็นเหรียญ 5 บาท มันก็ไม่พอ จะต้องขอเขยิบให้เป็นหยด 20 บาท เมื่อได้หยดละ 20 บาท แล้วก็ต้องขอเขยิบขึ้นไปอีกว่า ขอให้กลายเป็นหยดลงมาเป็นใบแดง ๆ เมื่อได้ใบแดง ๆ แล้วก็คงจะเขยิบขึ้นไปเป็นใบสีม่วง คือใบละ 500 บาท เป็นเช่นนี้เรื่อย ๆ ไม่มีที่สิ้นสุดแม่น้ำที่เรายอมรับว่าไม่มีที่สิ้นสุด แล้วค้นหาหรือ ความอยากของคนเราก็น่าจะยิ่งกว่าแม่น้ำเสียอีก ดังที่พระพุทธองค์ได้ตรัสเอาไว้ว่า “นตฺถิ ตณฺหาสมานํ นํ นํ แม่น้ำเสมอด้วยค้นหาไม่มี” ชนิดที่ถมเท่าไรไม่รู้จักเต็ม ถ้าตามใจตนเอง ตามใจกิเลสคือค้นหาแล้ว อย่าวว่าแต่เงินพัน เงินหมื่นเลย เงินล้านหลาย ๆ ล้านก็หาสนองกิเลสค้นหาไม่ได้ ไม่รู้จักสิ้นสุด เมื่อรู้ตัว ว่าไม่อาจสนองกิเลสได้อย่างแน่นอนเช่นนี้แล้ว ก็ควรจะระงับกิเลสไว้ อย่าพยายามตามใจมันมากนัก ถ้าตามใจมันมาก

ในที่สุดเมื่อไม่พอก็ต้องไปกู้หนี้ยืมสินเขา พอเงินเดือนออก เจ้าหนี้ก็มาทวงเต็มไปหมด มี ตัวอย่างมากมายน่าละอาย จิตก็ต้องกระสับกระส่าย มองหน้าใครไม่ติด เตือนร้อนอยู่ตลอดเวลา แล้ว ร้อน อะไรจะเท่าเทียมกับ “ร้อนเพราะความเป็นลูกหนี้” พระพุทธองค์ตรัสว่า “การกู้หนี้ยืมสินเป็น ทุกข์ในโลก” ฉะนั้นถ้าขึ้นตามใจกิเลส ก็ยอมหนีความเดือดร้อนไม่พ้นแน่ เพื่อหลีกเลี่ยงความ

เดือดร้อนดังกล่าว และเพื่อความสำเร็จในชีวิตประจำวันชนิดทันตาเห็น จะต้องรู้จักประมาณการ ครอบงำนั่นเองจงครองชีพให้ สมฐานะของตัว อย่าสุรุ่ยสุร่าย แต่จงรู้จักผ่อนปรนเลี้ยงตนให้มีความสุข ตามกำลังทรัพย์ที่หามาได้

4. องค์ประกอบของหลักทฤษฎีธรรมมีกัตถประโยชน์

ทฤษฎีธรรมมีกัตถประโยชน์แปลว่าธรรมที่เป็นไปเพื่อให้ได้มาซึ่งประโยชน์ในปัจจุบันหมายถึง ประโยชน์อันพึงได้จากการประกอบกิจการหรืออาชีพที่สุจริตถูกต้องทั้งทางกฎหมายและศีลธรรม ผลประโยชน์ที่ได้จากการประกอบกิจนั้นเป็นผลที่ได้ทันตาเห็นไม่ต้องรอถึงภายภาคหน้าผลประโยชน์ ที่จะได้รับการประกอบกิจอาจจะเป็นเงินสิ่งของชื่อเสียงเกียรติยศการยกย่องสรรเสริญหรือกล่าว ง่าย ๆ ว่าผลประโยชน์อาจเป็นวัตถุหรือผลตอบแทนทางด้านจิตใจก็ได้อันเป็นสิ่งที่บุคคลทั่ว ๆ ไปปรารถนาการที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งจะสามารถได้มาซึ่งผลประโยชน์นั้นจะต้องแสวงหาอย่างมีหลักการ และมีแผนการซึ่งหลักการและแผนการนี้เรียกว่าธรรมที่เป็นไปเพื่อให้ได้มาซึ่งประโยชน์ธรรมที่เป็นไป เพื่อให้ได้มาซึ่งประโยชน์ในปัจจุบันมีอยู่ 4 ประการคือ

1. อุฏฐานสัมปทา (ความขยันหมั่นเพียร)
2. อารักขสัมปทา (การรู้จักรักษาทรัพย์และประหยัด)
3. กัลยาณมิตตตา (คบคนดีเป็นมิตร)
4. สมชีวิตา (เลี้ยงชีพตามสมควรแก่กำลังทรัพย์ที่หามาได้)

1) อุฏฐานสัมปทา (ความขยันหมั่นเพียร)

ความขยันหมั่นเพียร(อุฏฐานสัมปทา) การที่เราจะได้สิ่งของเงินทอง และชื่อเสียง เกียรติยศ มา นั้น เราจะต้องขวนขวายขยันหมั่นเพียรต่อสู้กับความยากลำบากถึงจะประสบความสำเร็จ เช่น ข้าราชการจะได้เลื่อนขั้นเลื่อนตำแหน่งอันนำมาซึ่งเกียรติยศแก่ตนเองและวงศ์ตระกูลก็ต้อง ขยันหมั่นเพียรในการปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ นักเรียนจะประสบผลสำเร็จด้านการเล่า เรียนก็ต้องขยันหมั่นเพียรในการศึกษา หรือการกระทำมาหาเลี้ยงชีพเพื่อสร้าง ฐานะให้กับตนเองและ ครอบครัวก็เช่นกัน เราก็ต้องอาศัยความมานะอดทนและความขยันหมั่นเพียรจริง จะได้ทรัพย์มาตั้งพระ พุทธพจน์ว่า

คนหมั่นในการทำงานไม่ประมาทจัดการงานเหมาะสม เลี้ยงชีพพอเหมาะรักษาทรัพย์ที่หามา ได้ มีศรัทธาถึงพร้อมด้วยศีล รู้ถ้อยคำปราศจากความตระหนี่ชำระทางสัมปรายิกัตถประโยชน์เป็นนิตย ธรรม 8 ประการดังกล่าวนี้ของผู้ครองเรือน ผู้มีศรัทธาอันพระพุทเจ้าผู้มีพระนามอันแท้จริง ตรัสว่า นำสุขมาให้ในโลกทั้งสองคือประโยชน์ในปัจจุบันนี้ และความสุขในภายหน้าบุญคือจาคะนี้ย่อมเจริญ แก่คุณที่สุดด้วยประการฉะนี้

นอกจากอุฏฐานสัมปทาการถึงพร้อมด้วยความหมั่น คือขยันหมั่นเพียรในการปฏิบัติหน้าที่ การงาน และการประกอบอาชีพอันสุจริตฝึกฝนให้มีความชำนาญ และรู้จักใช้ปัญญา สอดส่องตรวจ ตราหาอุบายวิธี สามารถจัดดำเนินการให้ได้ผลดีการประกอบอาชีพการงานนั้นต้องทำเพื่อเลี้ยงชีพ ตนเอง และครอบครัว มีความขยันในการทำงานตามหน้าที่ หรือตามอาชีพของตนโดยไม่เกียจคร้าน ไม่นิ่งเฉยหรือทำกิจอื่นใดที่ไม่เกี่ยวข้องกับการงานในหน้าที่จนทำให้เสียเวลาไปโดยไร้ประโยชน์ แม้บางครั้ง การทำงานนั้นอาจไม่ใช่การหาทรัพย์โดยตรง เช่น การเป็นนักศึกษา มีหน้าที่ต้องศึกษาเล่าเรียนก็ต้อง

ตั้งใจศึกษาเล่าเรียนให้บังเกิดผลดี โดยถือว่าเป็นหน้าที่ในปัจจุบันแม้ยังไม่ได้ทรัพย์ แต่การศึกษาก็เป็นเหตุเบื้องต้นที่จะนำไปสู่อาชีพการงานที่ดีในอนาคต หากนักศึกษาเป็นนักกีฬาด้วยนอกจากขยันตั้งใจเรียนแล้ว นักศึกษาก็ต้องขยันหมั่นฝึกซ้อมกีฬาที่ตนถนัดด้วยอีกทางหนึ่ง เพราะกีฬากำลังพัฒนาเป็นกีฬาอาชีพ มีกีฬาหลายประเภทที่สามารถทำให้หาทรัพย์ได้โดยสุจริตด้วยแรงกายแรงใจของตนเอง เช่น อาชีพนักมวย นักฟุตบอล กอล์ฟ สีสาศ หรือจากการได้ไปแข่งขันในโอกาสต่าง ๆ เช่น โอลิมปิก เอเชียนเกมส์ หากมีความขยันหมั่นเพียรฝึกซ้อมจะส่งผลให้ได้รับเหรียญทอง และได้รางวัลเป็นทรัพย์สิ้นเงินทองจำนวนมาก เป็นต้น จึงนับว่าความขยันหมั่นเพียรในการทำงานหน้าที่ที่รับผิดชอบจะทำให้ได้รับประโยชน์ในปัจจุบัน คือ มีทรัพย์สิ้นเงินทองสำหรับซื้อหาเครื่องอุปโภคบริโภคไว้ดำรงชีพ

2) อารักขสัมปทา (การรู้จักรักษาทรัพย์และประหยัด)

การรู้จักรักษาทรัพย์และประหยัด (อารักขสัมปทา) หมายความว่า เมื่อเราขยันหมั่นเพียรพยายามสร้างอนาคต ชื่อเสียง หรือหาทรัพย์มาได้ถ้าไม่รู้จักรักษาไว้ก็จะเสื่อม หรือ หหมดไปอย่างรวดเร็ว การรักษาชื่อเสียงนั้นหมายถึง 1) การหลีกเลี่ยงการกระทำความชั่ว หรือการมัวเมากับอบายมุข เช่น ไม่ดื่มสุรา ไม่เสพยาเสพติด ไม่เล่นการพนันทุกประเภท เป็นต้น ส่วนการรักษาทรัพย์นั้นหมายถึง 2) การรู้จักใช้จ่ายอย่างฉลาด ไม่ฟุ่มเฟือย รู้จักเก็บหอมรอมริบ ส่วนการประหยัดนั้นหมายถึง 3) การรู้จักใช้จ่ายเงินทองให้เกิดประโยชน์สูงสุดดังพระพุทธพจน์ว่ากุลบุตรในโลกนี้มีโภคทรัพย์ที่หามาได้ด้วยความขยันหมั่นเพียร เก็บรวบรวมด้วยน้ำพักน้ำแรง อาบเหงื่อต่างน้ำได้มาโดยธรรม เขารักษาคุ้มครองโภคทรัพย์เหล่านั้นไว้ได้พร้อมมูลด้วย ทำไว้ในใจว่าโฉนหนอพระราชาไม่พึงบริโภคทรัพย์เหล่านี้ ของเราใครไม่พึงลัก ไฟไม่พึงไหม้ น้ำไม่พึงพัดไป ทายาทผู้ไม่เป็นที่รักไม่พึงลักไป นี้เรียกว่าอารักขสัมปทา นอกจากนี้การรักษาและประหยัดทรัพย์นั้นยังหมายถึง การรู้จักเก็บรักษาทรัพย์ไว้ในที่ปลอดภัย การใช้สอยทรัพย์ และสิ่งของอย่างประหยัด ถนอมใช้ ซ่อมแซมเมื่อชำรุดเสียหาย ดูแลรักษา และเก็บไว้เมื่อใช้เสร็จแล้ว หรือรู้จักตัดแปลงของที่ชำรุดให้สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้อีก เป็นต้น อารักขสัมปทา คือการถึงพร้อมด้วยการรักษา รู้จักคุ้มครองเก็บรักษาโภคทรัพย์ และผลงานอันตนได้ทำไว้ด้วยความขยันหมั่นเพียรโดยชอบธรรม ด้วยกำลังงานของตนไม่ให้เป็นอันตราย หรือเสื่อมเสียหลักธรรม ข้อนี้มีจุดมุ่งหมายให้เป็นคนมัธยัสถ์ รู้จักจ่ายทรัพย์ไปในทางที่เกิดประโยชน์ไม่ใช่นำไปใช้เพื่อกามคุณ เพื่อรูป รส กลิ่น เสียง จนทำให้ทรัพย์นั้นหมดไปโดยไม่ทำให้ตนเองเจริญขึ้นได้ มั่งมีไม่ก็ช่วยยามก็กลับไปลำบากยากจนเพราะใช้ทรัพย์ไปในกามคุณ และอบายมุข บ้างครั้งจนถึงกลับเป็นหนี้สินเสียทรัพย์ และเสียเกียรติมีนักกีฬาหลายคนที่ได้ทรัพย์มากมายจากการแข่งขันแต่ต้องพบกับความลำบากในบั้นปลายของชีวิตเหตุเพราะไม่มีธรรมในข้อนี้ตนเอง

3) กัลยาณมิตรตตา (คบคนดีเป็นมิตร)

การคบคนดีเป็นมิตร (กัลยาณมิตรตตา) คนเรานั้นจะอยู่ในสังคมแต่เพียงลำพังไม่ได้จะต้องพึ่งพาอาศัยบุคคลอื่นบุคคลที่เราสามารถพึ่งพาอาศัยได้ และมีความปรารถนาดีต่อเราหาได้ยาก ดังนั้น การเลือกคบคนจึงมีความสำคัญมากเพราะถ้าเราคบคนชั่วเป็นมิตรอาจทำให้เรา ตกไปอยู่ในทางที่ชั่ว หรือพบกับความหายนะได้ดังพระพุทธพจน์ว่ากุลบุตรในโลกนี้วางตัวเหมาะสม เจริญ อยู่อาศัยในบ้าน หรือนิคมโดย้อม ดำรงตนเจริญสั่งสนทนากับบุคคลในบ้าน หรือนิคมนั้นซึ่งเป็นคฤหบดี หรือ บุตรคฤหบดี เป็นคนหนุ่ม หรือคนแก่ผู้มีสมาจารบริสุทธิ์ ผู้ถึงพร้อมด้วยศรัทธา ศีล จาคะ ปัญญา ศึกษา

สัทธาสัมปทาตามผู้ถึงพร้อมด้วยศรัทธาศึกษาศีลสัมปทา ตามผู้ถึงพร้อมด้วยศีลศึกษาจาคสัมปทา ตามผู้ถึงพร้อมด้วยจาคะ ศึกษาปัญญาสัมปทาตามผู้ถึงพร้อมด้วยปัญญานี้เรียกว่า กัลยาณมิตตตาฯ

ลักษณะของมิตรที่ดีมีดังนี้

1. มิตรอุปการะ ได้แก่ เพื่อนที่คอยช่วยเหลือเตือนสติมิให้ประมาท ช่วยป้องกันมิให้ทำชั่ว ช่วยป้องกันรักษาทรัพย์ และชื่อเสียงของเพื่อน สามารถพึ่งพาอาศัยได้ในยามทุกข์ยาก
2. มิตรร่วมทุกข์ร่วมสุข ได้แก่ มิตรที่ไม่ละทิ้งเพื่อนในยามวิบัติ ปกปิดความลับของเพื่อน
3. มิตรแนะนำประโยชน์ ได้แก่ คอยห้ามมิให้เพื่อนทำชั่วแต่ แนะนำหนทางแห่งความดีความเจริญให้แก่เพื่อน
4. มิตรมีความรักใคร่ คือ มิตรร่วมทุกข์ร่วมสุข ทุกข์ก็ทุกข์ด้วยไม่ทิ้งเพื่อนได้เลี้ยงคนที่ติเตียนเพื่อน รับรองคนที่สรรเสริญเพื่อน

การคบคนดีเป็นมิตร รู้จักเลือกบุคคลที่จะคบหาว่าจะนำชีวิตของเราไปในทิศทางใด โดยเลือกเสวนาศึกษาแบบอย่างท่านผู้ทรงคุณ มีศรัทธา ศีล จาคะ ปัญญา การคบมิตรตาม หลักมงคล 38 ประการ ในหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา มงคลแรกที่พระพุทธองค์ทรงสอนให้ ปฏิบัติก็คือการไม่คบคนพาล และมงคลถัดมาก็คือต้องรู้จักคบบัณฑิต คำว่าคนพาล และบัณฑิต เมื่อวิเคราะห์ให้แจ่มแล้วจะพบว่า มีทั้งคนพาล และบัณฑิตภายในคนพาลและบัณฑิต ภายนอกคนพาล และบัณฑิตบัณฑิต ภายในหมายถึงคนที่ปรากฏอยู่ในตัวเรา หากนิสัยสังเกตตัวเราให้ดีจะพบว่า บางครั้งบางเวลาเราจะเกียจคร้าน ไม่อยากฝึกฝน ไม่อยากทำงาน ไม่อยากไปเรียน ไม่อยากทำความดี แต่อยากเที่ยวเล่น อยากนอนตื่นสาย อยากดื่มสุรา อยากเล่นไพ่ เล่นหวย เล่นการพนัน ฯลฯ นี่แสดง ว่าคนพาลภายในตัวเราปรากฏขึ้นแล้ว แต่บางครั้งเราก็อขยัน อยากไปเรียน อยากทำความดี ไม่อยาก หนีเรียนไม่อยาก เล่นการพนัน ไม่อยากร่วมวงสุรา ฯลฯ นี่แสดงว่าบัณฑิตภายในตัวเราได้ปรากฏขึ้น แล้ว ส่วนคนพาล และบัณฑิตภายนอก หมายถึง คนอื่นคนที่มาชักชวนเราไปทำเรื่องที่ไม่ดี ไม่สมควร หรือเรื่องที่ดีที่สมควรต่าง ๆ หากบัณฑิตภายในตัวเราเองเข้มแข็ง คนพาลภายนอกก็ไม่อาจจะชักชวน เราไปได้ดังนั้น ความเป็นกัลยาณมิตรต้องเริ่มที่เราสร้างบัณฑิตและมิตรขึ้นภายในตัวเองก่อน เมื่อ บัณฑิตหรือมิตร ภายในตัวปรากฏแล้วก็จะสามารถเลือกเสวนากับบัณฑิตหรือมิตรภายนอกได้ ดังคำกล่าวที่เราได้ยินได้ ฟังอยู่เสมอว่า “คบคนพาลพาลพาไปหาผิด คบบัณฑิตบัณฑิตพาไปหาผล” และการสังเกตว่าผู้ที่ตนคบหาด้วยนั้นเป็นคนพาลหรือเป็นบัณฑิต คือ กัลยาณมิตร พึงสังเกตว่าชอบ ชักชวนไปในทางฉิบหาย เสียทรัพย์ เสียเวลา เสียสุขภาพ และทำเรื่องที่ไร้ประโยชน์หรือไม่ เพราะหากเราไม่รู้จักเลือกคบ บัณฑิต คือ กัลยาณมิตรแล้วย่อมเป็นเหตุที่ทำให้เราต้องเสียทรัพย์ที่หามาได้นั้น และไม่สามารถปฏิบัติ ธรรมในข้ออุฏฐานสัมปทา และอารักขสัมปทาได้

4) สมชีวิตา หมายถึง เลี้ยงชีวิตตามสมควรแก่กำลังทรัพย์ที่หาได้ ไม่ให้ฝืดเคืองนักไม่ให้ พุ่มเฟือย การเลี้ยงชีวิตสม่าเสมอหรือพอเหมาะพอดี หมายความว่า เลี้ยงชีวิตตามกำลังทรัพย์ที่หามา ได้ สำหรับผู้มีความรู้่น้อยรายได้น้อย ถึงจะขยันหมั่นเพียรรายได้ก็เพิ่มขึ้นไม่มากนัก ให้ใช้จ่ายเพียงพอ ดี ไม่ให้ฝืดเคืองเกินไป และไม่ควรถืออย่างผู้มีรายได้สูง เพราะความพอดีของผู้มีรายได้สูงเป็นความ พุ่มเฟือยของผู้มีรายได้น้อย สำหรับผู้มีรายได้สูงควรใช้จ่ายเพียงพอดีสำหรับตน ไม่ให้พุ่มเฟือยเกินไป และไม่ใช่ว่าอย่างคนมีรายได้น้อยซึ่งถือเป็นความฝืดเคืองสำหรับตนการใช้จ่ายทรัพย์เพื่อเลี้ยงชีวิตพึง พิจารณาถึงความพอเพียงและความพอดี ให้สอดคล้องกับทรัพย์ที่หามาได้ ซึ่งได้มีการจัดสรรไว้เพื่อ

ประโยชน์ในด้านต่างๆ อย่างเหมาะสมพอดี ดังนั้น การใช้จ่ายทรัพย์จึงควรคำนึงว่าจะใช้ประโยชน์อย่างไรจึงจะไม่เบียดเบียน และบั่นทอนคุณภาพชีวิตให้ลดลง

สมชีวิตา คือการมีความเป็นอยู่ที่พอเหมาะพอดี ได้แก่การเลี้ยงชีวิตตามสมควรแก่กำลังทรัพย์ที่หามาได้ ไม่ให้ผิดเคืองนักและไม่ฟุ่มเฟือยนัก สมชีวิตา เป็นหลักการบริหารจัดการทรัพย์ที่มีประสิทธิภาพอย่างมากหากยึดถือและนำไปปฏิบัติได้ พระพุทธองค์ได้แสดงเรื่องสมชีวิตาไว้ดังนี้ว่า

กุลบุตรในกรณีนี้ รู้จักความได้มาแห่งโภคทรัพย์ รู้จักความสิ้นไปแห่งโภคทรัพย์แล้วดำรงชีวิตอยู่อย่างสม่าเสมอไม่ฟุ่มเฟือยนัก ไม่ผิดเคืองนัก โดยมีหลักว่า “รายได้ของเราจักไม่ท่วมรายจ่าย และรายจ่ายของเราจักไม่ท่วมรายรับ ด้วยอาการอย่างนี้ เปรียบเหมือนคนถือตาชั่งหรือลูกมือของเขายกตาชั่งขึ้นแล้ว ก็รู้ว่า “ยังขาดอยู่เท่านี้ หรือเกินไปแล้วเท่านี้” ดังนั้นในใดกุลบุตรนี้ ก็ฉันทัน เขา รู้จักความได้มาแห่งโภคทรัพย์ รู้จักความสิ้นไปแห่งโภคทรัพย์แล้วดำรงชีวิตอยู่อย่างสม่าเสมอ ไม่ฟุ่มเฟือยนัก ไม่ผิดเคืองนัก โดยมีหลักการว่า “รายได้ของเราจักไม่ท่วมรายจ่าย และรายจ่ายของเราจักไม่ท่วมรายรับ ด้วยอาการอย่างนี้ ถ้ากุลบุตรนี้ เป็นผู้มียรายได้น้อย แต่สำเร็จการเป็นอยู่อย่างฟุ่มเฟือยแล้วไซร้ ก็จะมีผู้กล่าวว่า กุลบุตรนี้ใช้จ่ายโภคทรัพย์ (อย่างสุรุ่ยสุร่าย) เหมือนคนกินผลมะเดื่อ ฉันทันใดก็ฉันทันนั้น แต่ถ้ากุลบุตร เป็นผู้มียรายได้มหาศาล แต่สำเร็จการเป็นอยู่อย่างแร้นแค้นแล้วไซร้ ก็จะมีผู้กล่าวว่า กุลบุตรนี้จักตายอดตายอยากอย่างคนอนาถา เมื่อใด กุลบุตรนี้ดำรงได้มาแห่งโภคทรัพย์ รู้จักความสิ้นไปแห่งโภคทรัพย์แล้วดำรงชีวิตอยู่อย่างสม่าเสมอ ไม่ฟุ่มเฟือยนัก ไม่ผิดเคืองนัก โดยมีหลักว่า “รายได้ของเราจักไม่ท่วมรายจ่าย และรายจ่ายของเราจักไม่ท่วมรายรับ ด้วยอาการอย่างนี้” เรียกว่า สมชีวิตา (ความเลี้ยงชีวิตอย่างสม่าเสมอ)

ดังนั้น หลักสำคัญของการบริโภคใช้จ่ายโดยรู้จักใช้ รู้จักประมาณ คือมีสมชีวิตาเป็นธรรมเครื่องระลึกเมื่อจะบริโภคใช้สอย ก็คือ การบริโภคด้วยสติปัญญา แต่ให้คำนึงถึงคุณค่าแท้ของการบริโภคใช้สอย ไม่คล้อยตามอำนาจกิเลสหรือติดในค่านิยม ดังนั้น การใช้จ่ายโดยอาศัยหลักสมชีวิตาจึงเป็นความรู้จักประมาณ พอเหมาะพอดี ในการบริโภคใช้จ่ายที่ประกอบด้วยสติปัญญาและเป็นไปเพื่อการส่งเสริมให้ทรัพย์พอกพูนมากขึ้น

หลักธรรมทั้ง 4 ประการนี้ เมื่อถือเอาความมุ่งหมายหรือจุดประสงค์ที่ต้องการคือหลักของการประหยัด การรู้จักการดำรงชีพ คือไม่ยอมให้ออดอยากปากแห้ง เพราะอำนาจของความตระหนี่ถี่เหนียว ไม่ยอมฟุ้งเฟ้อเห่อห้าม ตะกละตะกลามเห็นแก่กิน ดำรงอยู่ในทางสายกลาง ไม่ถี่ไม่ห่างจนเกินควร นี่คือหลักใหญ่ของการประหยัดการเลี้ยงชีวิตอย่างพอเหมาะพอดีตามฐานะของตนและปฏิบัติอย่างนี้ โดยสม่าเสมอ ธรรม 4 ข้อนี้เป็นหัวใจของเศรษฐีกล่าวโดยย่อก็คือ อูหา กะ สะ สามารถนำไปปฏิบัติอยู่เสมอจะได้เป็นเศรษฐี

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต) (2547) กล่าวว่า “พึงเข้าใจระลึกไว้เสมอว่าการที่เพียรพยายามแสวงหารักษาและครอบครองโภคทรัพย์ไว้นั้น ก็เพื่อจะใช้ให้เป็นประโยชน์ทั้งแก่ตนและคนอื่น ถ้าไม่ใช้ทรัพย์สมบัติให้เกิดคุณประโยชน์แล้ว การหาและการมีทรัพย์สมบัติก็ปราศจากคุณค่าหาความหมายใดๆ มีได้ ดังนั้นเมื่อมีทรัพย์หรือหาทรัพย์มาได้แล้ว ต้องรู้จักสรรทรัพย์นั้นโดยถือหลักการแบ่งทรัพย์เป็น 4 ส่วนที่เรียกว่าโภควิภาค คือหนึ่งส่วนใช้จ่ายเลี้ยงตน เลี้ยงคนที่ควรบำรุงเลี้ยง ได้แก่บิดา มารดา บุตร ภรรยาและคนในปกครอง มิตรสหาย ผู้ร่วมกิจการงาน ทำบุญ ตลอดจนจนบำรุงราชการด้วยการเสียภาษีอากรเป็นต้น ส่วนใช้เป็นทุนประกอบการงาน ส่วนเก็บไว้ใช้ในยามจำเป็น”

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) (2547) ได้กล่าวอีกว่า “เมื่อได้ใช้โภคทรัพย์ทำประโยชน์อย่างนี้แล้วถึงโภคะจะหมดสิ้นไป ก็สบายใจได้ว่าได้ใช้โภคะนั้นให้เป็นประโยชน์ถูกต้องตามเหตุผลแล้วถึงโภคะเพิ่มขึ้นก็สบายใจเช่นเดียวกันเป็นอันไม่ต้องเดือดร้อนใจในทั้งสองกรณี”

การทำประโยชน์ปัจจุบันหรือการปฏิบัติตามหลักธรรม “ทิฏฐธัมมิกัตถะ” เป็นเรื่องเกี่ยวกับปากท้อง การกิน การอยู่ปัจจัยการดำรงของคน ถ้าบ้านเมืองมีเศรษฐกิจดี คนมีความอยู่ดีกินดี ต่างคนต่างประกอบอาชีพที่สุจริตไม่เบียดเบียนกัน รัฐบาลก็ไม่ต้องวุ่นวายอยู่กับการปราบปรามเรื่องทุจริตสามารถพัฒนาประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้าไป และเศรษฐกิจของชาติจะดีขึ้น จำเป็นต้องมีการพัฒนา คือ การดำเนินกิจการเพื่อเพิ่มรายได้ของคนให้สูงขึ้นต่อเนื่องกันเป็นระยะ ยาวนาน ปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจคือ ประชากรซึ่งเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มีค่าสูงสุด และเป็นปัจจัยพื้นฐานเป็นต้นทุนเบื้องต้น ถ้าคนทุกคนที่เป็นประชากรของชาติมีหลักธรรม ตามที่กล่าวมาก็ถือได้ว่าประเทศชาติมีประชากรที่มีคุณภาพ มีความสามารถในการประกอบอาชีพ และเป็นอาชีพที่สุจริต รัฐบาลก็สามารถพัฒนาส่งเสริมอาชีพทางด้านเทคโนโลยีเพื่อคุณภาพและ ปริมาณของผลผลิต มีการศึกษาวิจัยค้นคว้านวัตกรรมให้ประชากรเกิดความชำนาญในวิชาชีพ การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศก็ย่อมบรรลุตามเป้าหมาย การพัฒนาเศรษฐกิจตามแนวทาง พระพุทธศาสนาจะต้องเริ่มด้วยการพัฒนาคนเป็นอันดับแรก เมื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพแล้ว การพัฒนาวัตถุก็เป็นไปได้ง่าย เพราะคนเป็นผู้หาคนเป็นผู้ใช้ปัจจัยในการดำรงชีวิต ถ้าคนรู้จักหาและรู้จัก ใช้ให้เป็นเศรษฐกิจย่อมจะดีขึ้น

การพิจารณาด้วยเหตุผลข้อเท็จจริงแล้วจะพบว่า การได้มาซึ่งปัจจัย 4 เพื่อการดำรงชีพนั้นบุคคลต้องประกอบสัมมาชีพตามหลักอริยมรรค ซึ่งการประกอบอาชีพจะทำให้มีรายได้มา สำหรับซื้อหาเครื่องอุปโภคบริโภคต่าง ๆ สำหรับการดำรงชีวิตประกอบอาชีพที่สุจริตหรือสัมมาชีพ ได้แก่ อาชีพต่าง ๆ ที่ไม่ผิดต่อหลักศีลธรรม เช่น ไม่ค้าขายสิ่งเสพติดผิดกฎหมาย ไม่คอร์รัปชั่น หลอกหลวง เป็นต้น เมื่อประกอบอาชีพที่สุจริตมีรายได้แล้วก็ต้องรู้จักเก็บออม ใช้จ่ายให้เหมาะสมกับ รายได้อันจะ ไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อน เพราะใช้จ่ายมากเกินไปจนเป็นหนี้สินหรือใช้จ่ายน้อยเกินไปจน อัดคัดขัดสน การใช้จ่ายอย่างไรจะไม่ให้เดือดร้อนนั้น การคบเพื่อนเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้บุคคลหลง ทางเพราะคบเพื่อนที่ไม่ดีเพื่อนแนะนำไปในทางฉิบหาย เช่น ชักชวนไปเล่นการพนัน ไปเสพสิ่งเสพติด หรือเที่ยวกลางคืนก็จะทำให้สูญเสียทรัพย์ที่หาได้มาด้วยความยากลำบากนั้นไปอย่างน่าเสียดาย

2. สัมปรายิกัตถะ

พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช) (2551 : 1095) ได้ให้ความหมายไว้ว่า สัมปรายิกัตถะ แปลว่า ประโยชน์ในภพหน้าหรือประโยชน์ในภพหน้า สัมปรายิกัตถะ หมายถึงคุณธรรมที่จะเป็นเหตุให้มีความสุขในภพหน้าชาติหน้า โดยนัยหมายถึงคุณธรรมที่จะนำไปสู่ความเจริญงอกงามในภพภาคหน้า ในโอกาสข้างหน้า เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า สัมปรายิกัตถประโยชน์ มี 4 ประการ คือ

1. สัทธาสัมปทา ถึงพร้อมด้วยศรัทธา คือเชื่อว่าทำดีได้ดี เป็นต้น
2. ศีลสัมปทา ถึงพร้อมด้วยศีล คือรักษากาย วาจาเรียบร้อย
3. จาคะสัมปทา ถึงพร้อมด้วยจาคะ คือเสียสละเอื้ออาทร
4. ปัญญาสัมปทา ถึงพร้อมด้วยปัญญา คือรู้จักบาปบุญคุณโทษ

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) (2538 : 424) ได้สรุปถึงคุณสมบัติที่สำคัญในการดำเนินชีวิตที่ดีไว้ว่า “...คุณธรรมที่เป็นหลักแท้ๆ มี 4 อย่างคือ ศรัทธา ศีล จาคะ และปัญญา โดยขยายความว่า

1. ศรัทธา ความเชื่อความมั่นใจในปัญญา คุณธรรม และความเพียรพยายามของมนุษย์ที่ทำให้สามารถเข้าถึงความจริง ความดีงามสูงสุดได้ตามกฎธรรมดาสากลแห่งเหตุและผลซึ่งเป็นไปตามธรรมชาติดังที่ได้มีท่านผู้นำทางไว้และทำให้มนุษย์สามารถสร้างสังคมที่ดีงามอันดำรงอยู่โดยธรรมได้

2. ศีล การรู้จักบังคับควบคุมตนได้ ซึ่งทำให้ความเป็นอยู่ พฤติกรรม และลักษณะความสัมพันธ์กับผู้อื่นและสภาพแวดล้อมของบุคคลนั้น ๆ เกิดความเหมาะสมพอดีที่จะเกื้อกูลต่อความเจริญงอกงามแห่งคุณธรรมของตน และความอยู่ร่วมกันด้วยดีของสังคม

3. จาคะ ความสละ ที่ทำให้ไม่ตัดสินหรือคิดการต่าง ๆ เข้าข้างตนเอง และทำให้พร้อมที่จะเอื้อเพื่อเกื้อกูลแก่ผู้อื่น

4. ปัญญา ความรู้ตระหนักเท่าทันถึงความจริงของสิ่งทั้งหลาย ที่เป็นไปตามกฎธรรมดามีความเกิดขึ้น เสื่อมสิ้นไปตามเหตุปัจจัยของมัน ซึ่งทำให้วางใจวางท่าต่อสิ่งต่าง ๆ ได้ถูกต้องโดยมีจิตใจหลุดพ้นเป็นอิสระ สามารถวินิจฉัยแยกการอันควรไม่ควรทำ กำหนดความพอเหมาะพอดีและการที่จะใช้หรือพัฒนาต่อไปของคุณธรรมอื่น ๆ ทั้งหมดได้อย่างเหมาะสม

พระเทพติก (ระแบบ วิฑูยาโณ) (2548 : 200) ได้อธิบายถึงความหมายและความสำคัญสัมปรายิกัตถะธรรมว่า พระพุทธองค์ทรงจำแนกธรรมะไว้ 4 ข้อตรงตามข้อความที่ทรงแสดงว่า ธรรมเป็นเหตุให้สมหมาย คือ

1. สัทธาสัมปทา เป็นผู้สมบูรณ์ด้วยความเชื่อ หมายเอาความเชื่อหรือความศรัทธา ในปัญญาเครื่องตรัสรู้ของพระพุทธเจ้าตามนัยแห่งพระพุทธคุณทั้ง 9 ประการ ที่สรุปเป็นพระปัญญาธิคุณ พระบริสุทธิคุณ และพระมหากรุณาธิคุณ

2. ศีลสัมปทา เป็นผู้สมบูรณ์ด้วยความประพฤติที่ดีงาม หมายเอาความสมบูรณ์ด้วยศีล คือเป็นผู้งดเว้นจากการประพฤติผิดอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท แต่ในภาคปฏิบัตินั้นบุคคลผู้ประพฤติดีงามนั้นย่อมจะเป็นผู้ที่ประกอบด้วยกัลยาณธรรม อันเป็นธรรมฝ่ายดีกล่าวคือ เมตตา มีความรักใคร่ปรารถนาที่จะให้เป็นสุข สัมมาชีพ มีการเลี้ยงชีพในทางที่ชอบด้วยกฎหมายและศีลธรรม กามสังวร มีการสำรวมระวังไม่ล่วงเกิน สัจจวาจา มีคำพูดที่เป็นคำสัตย์คำจริง และสติ มีความระลึกได้ก่อนทำ ก่อนพูด ก่อนคิด อยู่เสมอเนื่องเพราะความสำรวมระวัง

3. จาคสัมปทา เป็นผู้สมบูรณ์ด้วยความเสียสละ หมายเอาบุคคลผู้มีจิตปราศจากมลทินใด คือความตระหนี่ มีน้ำใจเสียสละ มีพอใจยินดีในการเสียสละเมื่อมีคนมาขอก็พร้อมที่จะเสียสละให้ ยินดีในการจำแนกแจกจ่ายทาน ทั้งที่เป็นการสงเคราะห์ การอนุเคราะห์ และการบูชา

4. ปัญญาสัมปทา เป็นผู้สมบูรณ์ด้วยปัญญา หมายเอาบุคคลผู้มีปัญญาเห็นความเกิดและความดับของสัตว์ ตลอดจนสังขารทั้งหลาย และสามารถลด ละ สงบ บรรเทาจากกิเลสจนถึงการหลุดพ้นจากความทุกข์ทั้งปวงได้ในที่สุด

นอกจากนั้นแล้วสัมปรายิกัตถะสังวัตตนิกธรรม 4 หมวดนี้ ยังถูกเรียกสั้น ๆ ว่า สัมปรายิกัตถะ หรือเรียกติดปากภาษาไทย ๆ ว่า สัมปรายิกัตถะประโยชน์ ซึ่งคำว่า อตถะ ก็แปลว่า ประโยชน์เหมือนกัน ดังนั้นจึงเป็นคำซ้ำในการใช้เรียก จึงกล่าวได้ว่า สัมปรายิกัตถะ 4 คือหลักธรรมที่

สำคัญหมวดหนึ่ง ที่ต้องศึกษาและต้องปฏิบัติตาม เพื่อฝึกหัดกาย วาจา จิตใจ และสติปัญญาให้สูงขึ้น ซึ่งถือเป็นระบบในการดำเนินชีวิตที่ทำให้มนุษย์มีการพัฒนาอย่างบูรณาการ และทำให้มนุษย์เป็นองค์รวมของการพัฒนาอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน

3. ปรมัตถะ

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตฺโต) (2546) ปรมัตถะ คือ ความมีใจเป็นอิสระ ความมีจิตหลุดพ้นจากการถูกบังคับบงการชีวิตด้วยอำนาจของความอยากได้ อยากมี อยากเป็น จึงมีจิตใจปลอดโปร่งผ่องใสเบิกบานอยู่เป็นพื้นฐาน เพราะปราศจากกิเลส

ปรมัตถะสัจจะ ได้แก่ ความเป็นจริงโดย ปรมัตถ์ หรือความจริงนามธรรม คือ ความเป็นจริงตามความหมายสูงสุดหรือความหมายแท้จริงขั้นสุดท้ายที่ตรงตามสภาวะเช่น จิต เจตสิก นิพพาน เป็นต้น เป็นความจริงที่มีอยู่โดยสภาวะที่แท้จริงขั้นสุดท้ายเป็นภาวะที่มีอยู่จริง นอกเหนือจากสมมติบัญญัติ (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), 2538) แต่เป็นสิ่งที่พูดถึงได้ “แม้ปราศจากการสมมติก็ยังชื่อว่า มีอยู่ เพราะสภาวะให้รู้ได้ด้วยสามารถแห่งลักษณะเฉพาะตนและสามัญลักษณะ” (อภิ.กถา. 37/175/88) ความจริงในระดับสมมติสัจจะจะเป็นเพียงสภาวะแห่งกองสังขาร คือ สิ่งที่ปัจจัยปรุงแต่งขึ้นแล้วสมมติเรียกให้เป็นสัตว์บุคคลเราเขาเท่านั้นหาตัวตนที่แท้จริงไม่ได้ ความจริงในระดับปรมัตถะสัจจะจะเป็นสิ่งที่ปราศจากการปรุงแต่งจากปัจจัยทั้งปวง เป็นสิ่งที่เรียกว่าวิสังขารเป็นความจริงที่มีอยู่โดยอิสระมีอยู่โดยสภาวะของตนเองเมื่อความจริงในพระพุทธศาสนาเถรวาทนั้นมีสองระดับ การยอมรับความมีอยู่จริงของจุดหมายของชีวิตหรือประโยชน์นั้นก็สองระดับเช่นกัน คือ 1) สมมติสัจจะประโยชน์ ได้แก่ประโยชน์ที่มีอยู่จริงตามสมมติบัญญัติของชาวโลก เช่น ทรัพย์สินเงินทองความดีความชั่วหรือหลักจริยธรรมต่างๆ เป็นต้น ซึ่งได้แก่ทฤษฎีธรรม กัตถะและสัมปรายิกัตถะประโยชน์ 2) ปรมัตถะสัจจะประโยชน์ ได้แก่ประโยชน์ในระดับที่เป็นความจริงที่สูงที่สุด ขั้นสุดท้ายและมีอยู่จริงโดยสภาวะที่แท้จริงของตนเองนอกเหนือจากการสมมติบัญญัติใด ๆ ทั้งสิ้น คือ สภาวะที่เรียกว่านิพพาน ประโยชน์ทั้งสองระดับนี้แม้จะถือว่าเป็นจุดหมายของชีวิตก็ตาม แต่พระพุทธศาสนาเถรวาทสอนว่าประโยชน์ระดับสมมติสัจจะนั้นเป็นเพียงจุดหมายเบื้องต้นเท่านั้น ไม่ควรยึดติดหรือหยุดอยู่แค่นั้นแต่ควรเพียรพยายามฝึกฝนตนให้เข้าถึง ปรมัตถะสัจจะประโยชน์อันเป็นจุดหมายสูงสุดของชีวิต นิพพาน: วัตถุประสงค์สูงสุดของชีวิต พระพุทธศาสนาเถรวาท ถือว่านิพพานเป็นจุดมุ่งหมายหรือประโยชน์สูงสุดของชีวิตเป็นจุดหมายปลายทางที่แท้จริงที่มนุษย์ควรเข้าไปให้ถึง เป็นภาวะที่ควรทำให้แจ้งประจักษ์ให้ได้ในชีวิตปัจจุบันนี้และสามารถทำให้ประจักษ์ได้เมื่อเพียรพยายามอย่างเต็มที่ตามหลักการที่ถูกตั้ง ไม่ต้องรอถึงชาติหน้าดังคุณลักษณะของนิพพานที่ว่า “สันติภูมิ กัง เห็นได้เองประจักษ์ได้ในชีวิตนี้ และกาลิกไม่จำกัดกาลเวลาไม่ขึ้น ต่อกาลเวลา” เป็นต้น (อ.ต.ก.20/495/179) นิพพาน หรือ ปรมัตถะประโยชน์จึงเป็นสิ่งที่สามารถเข้าถึงได้ด้วยตนเอง และไม่ขึ้นอยู่กับกาลเวลาถ้ามีความเพียรพยายามอย่างถูกต้องสมบูรณ์

ความหมายและประเภทของนิพพาน (ปรมัตถะประโยชน์) นิพพานความหมายตามรูปศัพท์แล้วแปลว่าความดับ หมายถึงความดับกิเลสและกองทุกข์อีกนัยหนึ่งหมายถึง “ภาวะที่ออกจากตัณหาหรือภาวะอันออกจากกิเลสเครื่องร้อยรัดซึ่งเป็นภาวะ ที่เข้าถึงแล้วทำให้กิเลสและทุกข์ทั้งปวงดับไปโดยสิ้นเชิงเป็นสมุจเฉทปหาน” (สุนทร ฐ รังษี, 2542) นิพพานว่าตามสภาวะที่แท้จริงแล้วมีอย่าง

เดียวเท่านั้นคือสภาวะที่จิตสะอาดสว่างสงบดับเย็นหายร้อนไม่มีความกระวนกระวายดับกิเลส คือ โลกะโทสะโมหะหมดสิ้นไปอย่างสิ้นเชิงแต่การแบ่งประเภทของนิพพานนี้เป็นการแบ่งตามอาการของบุคคลที่เกี่ยวข้องหรือบรรลุนิพพาน 2 ประเภทคือ 1) สอุปาทิเสสนิพพาน ได้แก่นิพพานที่ยังมีเบญจขันธ์เหลืออยู่เป็นแต่เพียงกิเลสดับไปหมดสิ้นแต่ยังมีชีวิตอยู่ และ 2) อนุปาทิเสสนิพพาน ได้แก่นิพพานที่ไม่มีเบญจขันธ์เหลืออยู่เป็นการดับทั้งกิเลสและ ทั้งเบญจขันธ์คือสิ้นชีวิตแล้ว (ขุ.อิตติ. 25/222/231) สิ่งที่เป็นเกณฑ์แบ่งประเภทนิพพานในที่นี้คืออุปธิ ได้แก่ สภาวะที่ถูกกิเลสถือครองหรือสภาวะที่ถูกอุปาทานยึดมั่นไว้ หมายถึง เบญจขันธ์นิพพานอย่างแรกหมายถึงดับกิเลสแต่ยังมีเบญจขันธ์เหลืออยู่ ได้แก่นิพพานของพระอรหันต์ผู้ยังมีชีวิตอยู่เรียกว่ากิเลสนิพพาน ส่วนนิพพานอย่างที่สองหมายถึงการดับกิเลสไม่มีเบญจขันธ์เหลืออยู่ ได้แก่นิพพานของพระอรหันต์เมื่อสิ้นชีวิตเรียกว่าขันธ์ปรินิพพาน

ภาวะความมีอยู่จริงของนิพพาน (ปรมัตถะประโยชน์) ความมีอยู่จริงของปรมัตถะประโยชน์คือประโยชน์อย่างยิ่งได้แก่ภาวะที่เรียกว่านิพพานเป็นภาวะที่มีอยู่จริงและผู้ที่สามารถดับกิเลสได้หมดแล้วเข้าถึงได้จริงๆ และยืนยันการมีอยู่จริงของนิพพานนี้ว่าเป็นสภาวะที่อยู่นอกเหนือจากบัญญัติของโลก “ไม่มีปัจจัยปรุงแต่งไม่เกิดดับแล้ว ไม่มีสมมติว่า ดิน น้ำ ลม ไฟ ไม่มีแสงสว่างทั้งจากดวงอาทิตย์ดวงจันทร์และทั้งความมืดมิดก็ไม่มีไม่ปรากฏทั้งการมาการไป” (ขุ.อ.25/50/72 และ ขุ.อิตติ. 25/221/230) นิพพานนี้เป็นสภาวะที่สะอาดสว่างสงบประณีตละเอียดลึกซึ้ง ปุถุชนมักไม่เข้าใจคิดไม่เข้าใจแต่เมื่อใดเข้าถึงได้ก็จะรู้แจ้งประจักษ์แก่ตนเองเมื่อนั้นคือนิพพาน “อันผู้บรรลุจะพึงเห็นได้เองไม่ขึ้นอยู่กับกาลเวลาเรียกให้มาดูได้ควรน้อมเข้ามาไว้และอันวิญญูชนพึงรู้เฉพาะตน” (อ .ติก. 20/495/179) การที่ปุถุชนไม่สามารถนึกเห็นและเข้าใจสภาวะของนิพพานได้นั้นเพราะถูกอำนาจของอวิชชา ตัณหา อุปาทานครอบงำ พระพุทธองค์ทรงยืนยันการมีอยู่ของภาวะที่เรียกนิพพานนี้เรียกว่า “ถ้าภาวะเช่นนี้ไม่มีอยู่จริงแล้วการปฏิบัติตนเพื่อให้หลุดพ้น หรือสลัดออกไปจากภาวะที่มีการเกิดขึ้น การถูกรักษาและการถูกปรุงแต่งด้วยเหตุปัจจัย ก็จะเป็นไปไม่ได้เลยแต่เพราะภาวะที่พ้นจากการปรุงแต่งของเหตุปัจจัยมีอยู่การปฏิบัติตน จนเข้าถึงความหลุดพ้นจากวิญญูอันเป็นภาวะที่เป็นไปตามการปรุงแต่งของเหตุปัจจัยจึงเป็นสิ่งที่เป็นไปได้” (ขุ.อิตติ.25/221/230) การได้บรรลุประโยชน์สูงสุดคือนิพพานนี้เป็นสิ่งที่เป็นไปได้จริงถ้าปฏิบัติถูกต้องตามหลักการปฏิบัติเช่น มรรคมืองค์แปดเป็นต้น

พระครูญาณปริชา (นพดล ตปสีโล) (2564). การประยุกต์ใช้หลักทฤษฎีธรรมมิกัตถะประโยชน์ 4 ในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนของอำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ผลการวิจัยพบว่า

แนวคิดหลักทฤษฎีธรรมมิกัตถะประโยชน์ 4 ในพระพุทธศาสนาเถรวาท เป็นหลักภายในพระพุทธศาสนา คือประโยชน์ในปัจจุบัน 4 อย่าง บ้างเรียกว่าหัวใจเศรษฐี “อุ อา กะ สะ” อาจเรียกสั้น ๆ ว่า ทฤษฎีธรรมมิกัตถะ 4 หมายถึง ธรรมที่เป็นไปเพื่อประโยชน์ในปัจจุบันหลักธรรมอันอำนวยประโยชน์สุขขั้นต้น เพื่อประโยชน์สุขสามัญที่มองเห็นกันในชาตินี้ที่คนทั่วไปปรารถนา มีทรัพย์ ยศ เกียรติ ไม้ตรี เป็นต้น อันจะสำเร็จด้วยธรรม 4 ประการ 1) อุภูฐานสัมปทา ถึงพร้อมด้วยความหมั่น เช่น ขยันหมั่นเพียร เลี้ยงชีพด้วยการหมั่นประกอบภารงาน เป็นผู้ขยันไม่เกียจคร้านในการทำงานนั้น

ประกอบด้วยปัญญาเครื่องสอดส่อง ที่เป็นอุปายให้การทำงานนั้นประสบความสำเร็จ 2) อารักขสัมปทา ถึงพร้อมด้วยการรักษาโภคทรัพย์ และรักษาคุ้มครองโภคทรัพย์เหล่านั้นไว้ได้พร้อมมูล ไม่ให้ถูกลักหรือทำลายไปกับภัยต่าง ๆ 3) กัลป์นาณมิตร คบคนดี ไม่คบคนชั่ว อยู่อาศัยในบ้านหรือนิคมใด ย่อมดำรงตน เจริญ สันทนากับบุคคลในบ้านหรือนิคมนั้น จึงเป็นผู้มีสมาจารบริสุทธ์ผู้ถึงพร้อมด้วยศรัทธา ศีล จาคะ ปัญญา และ 4) สมชีวิตา อยู่อย่างพอเพียง รู้ทางเจริญทรัพย์และทางเสื่อมแห่งโภคทรัพย์ แล้วเลี้ยงชีพพอเหมาะ ไม่ให้สุรุ่ยสุร่ายฟุ่มเฟือยนัก ไม่ให้ฝืดเคืองนัก ด้วยคิดว่า รายได้ของเราจักต้องเหนือรายจ่าย และรายจ่ายของเราจักต้องไม่เหนือรายได้

การประยุกต์ใช้หลักทฤษฎีธัมมิกัตถะประโยชน์ 4 ในการพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนพบว่า ประชาชนมีการดำเนินชีวิตตามหลักธรรม คือ 1) ด้านอุฏฐานสัมปทา ดำเนินชีวิตด้วยความขยัน และมีรูปแบบในการดำเนินชีวิตที่เป็นระเบียบ มีปัญญาเครื่องสอดส่องทำลายอย่างจนเกิดความชำนาญในงานที่ทำให้การทำงานนั้นประสบความสำเร็จได้ง่ายโดยไม่เครียด 2) ด้านอารักขสัมปทา ประชาชนในพื้นที่ส่วนมากรู้จักรักษาทรัพย์ ที่หามาได้ด้วยการรู้จักคุณค่าของสิ่งของ ข้าวของต่าง ๆ รู้ว่าอะไรคือสิ่งที่จำเป็นในการดำเนินชีวิต อะไรคือสิ่งที่เป็นความอยาก 3) ด้านกัลยาณมิตร ประชาชนส่วนมากมีความเข้าใจการคบคนดี ไม่คบคนชั่ว การดำรงตน เจริญสันทนากับบุคคลในบ้านหรือนิคมนั้นด้วยการใช้คำพูดที่เป็นมิตรมีสมาจารบริสุทธ์ เป็นคนมีศรัทธา ศีล จาคะ ปัญญา และ 4) ด้านสมชีวิตา มีการอยู่อย่างพอเพียง รู้ทางเจริญทรัพย์และทางเสื่อมแห่งโภคทรัพย์ แล้วเลี้ยงชีพพอเหมาะไม่ได้สุรุ่ยสุร่ายฟุ่มเฟือยนัก ไม่ได้ฝืดเคืองนัก รู้จักจ่ายจ่ายของเราจักต้องไม่เหนือรายได้

นันทนา วรณค้ำ (2558). “การปฏิบัติงานตามหลักทฤษฎีธัมมิกัตถสังวัตตนิกรมของข้าราชการในศาลากลางจังหวัดขอนแก่น” วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร 3(1)

ผลการวิจัยพบว่า

ข้าราชการมีการปฏิบัติงานตามหลักทฤษฎีธัมมิกัตถสังวัตตนิกรม ทำโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก คือ ด้านกัลยาณมิตรตตา(กัลยาณมิตร) ด้านอุฏฐานสัมปทา(การขยันหา) ด้านอารักขสัมปทา(รักษาดี) และด้านสมชีวิตา(ดำรงชีวิตอย่างพอเพียง) ตามลำดับ มีแนวทางการปฏิบัติงานตามหลักทฤษฎีธัมมิกัตถสังวัตตนิกรม คือ 1) ด้านขยันหา ควรจัดให้มีการฝึกอบรมพัฒนาการเพิ่มศักยภาพเจ้าหน้าที่ให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) ด้านการรักษาดี ควรสร้างจิตสำนึกให้กับข้าราชการในการช่วยเหลือรักษาทรัพย์สินของทางราชการ และใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อทางราชการ 3) ด้านกัลยาณมิตร ควรคำนึงถึงการทำงานเป็นทีมมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีในการให้บริการ และการประสานงาน 4) ด้านดำรงชีวิตอย่างพอเพียง ควรที่จะให้คำแนะนำ โดยน้อมนำเอาหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปฏิบัติ และปรับใช้ในการดำรงชีวิต

พระมหาวิวัฒนา ปญญาทีโป (คำเคน) (2562) “รูปแบบการพัฒนาเกษตรกรรมสมัยใหม่ตามแนวเกษตรเชิงพุทธบูรณาการ” วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา 11(1)(มกราคม-มิถุนายน,2562) หน้า 105-116

ผลการวิจัยพบว่า

การนำหลักพุทธเศรษฐศาสตร์ กับหลักเกษตรเชิงพุทธเข้าไปแก้ปัญหา สอดคล้องกับหลักทฤษฎีธัมมิกัตถะประโยชน์ หลักธรรมสำหรับการใช้ชีวิตอย่างเป็นสุขซึ่งเป็นหลักพื้นฐาน 4 ประการคือ

1. อุภูฐานสัมปทา ความถึงพร้อมด้วยความหมั่น คือขยันหมั่นเพียรในการงานประกอบอาชีพอันสุจริต มีความชำนาญ รู้จักใช้ปัญญาสอดส่อง ตรวจสอบหาอุบายวิธีสามารถจัดดำเนินการให้ได้ผลดี
2. อารักขสัมปทา ความถึงพร้อมด้วยการเก็บรักษา คือรู้จักคุ้มครองเก็บรักษาโภคทรัพย์ และผลผลิตที่ตนหามาได้ ด้วยความขยันหมั่นเพียร โดยชอบธรรมไม่ให้เป็นอันตรายหรือเสื่อมเสียไป
3. กัลยาณมิตร รู้จักคบคนดีเป็นมิตร คือรู้จักกำหนดบุคคลในชุมชนที่อยู่อาศัย เลือกเพื่อนคบ แต่ผู้มีความดีงาม เช่น มีศรัทธา มีศีล มีจาคะ(เสียสละ) มีปัญญา อันจะเป็นเหตุให้พบกับความเจริญยิ่งขึ้น
4. สมชีวิตา มีความเป็นอยู่เหมาะสม คือ รู้จักกำหนดรายได้และรายจ่ายเลี้ยงชีวิตแต่พอดี มิให้ผิดเคืองหรือฟุ่มเฟือย หารายได้เหนือรายจ่าย มีประหยัดเก็บไว้

แผ่น 3

พระครูปลัดสิริวัตร สุธัมโม (ด้านประสิทธิ์), สิทธิโชค ปาณะศรี และพระครูโฆสิตวัณณานุกูล (2563) “การประยุกต์ใช้หลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ เพื่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ในสังคมบริโณคนิยม” วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์ 7(4)(เมษายน2563) หน้า 144-155

ผลการวิจัยพบว่า

กระแสวัฒนธรรมตะวันตก เป็นตัวกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรม เพื่อตอบสนองความต้องการและความปรารถนาที่เกินความจำเป็นของการดำเนินชีวิต เป็นสาเหตุที่มาของปัญหาต่าง ๆ ได้แก่ 1) ปัญหาการขาดความเพียร 2) ปัญหาการไม่รู้จักประหยัด 3) ปัญหาการคบคนพาล และ 4) ปัญหาการใช้จ่ายทรัพย์เกินฐานะ

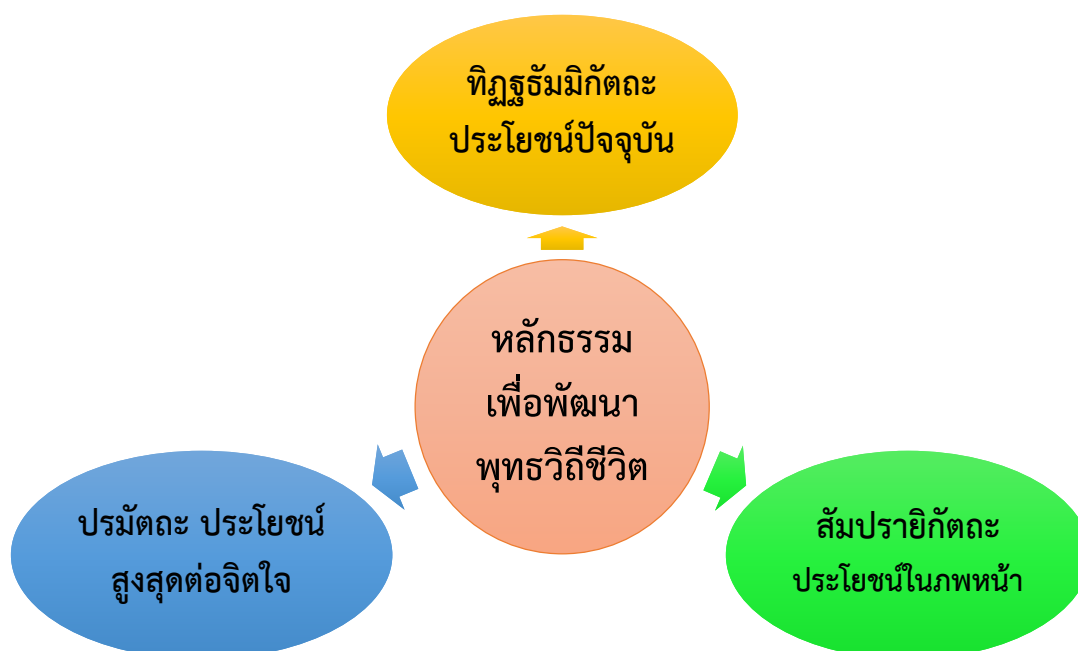
หลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ ในคัมภีร์พระพุทธศาสนา คือหลักธรรมที่เป็นไปเพื่อประโยชน์ในปัจจุบัน 4 ประการคือ 1) อุภูฐานสัมปทา ถึงพร้อมด้วยความขยันหมั่นเพียร 2) อารักขสัมปทา ถึงพร้อมด้วยการรักษาโภคทรัพย์ที่หามาได้ด้วยความขยันหมั่นเพียรโดยชอบธรรม 3) กัลยาณมิตตตการคบกัลยาณมิตร ผู้ถึงพร้อมด้วยศรัทธา ศีล จาคะ ปัญญา และ 4) สมชีวิตา การอยู่อย่างพอเพียง รู้ทางเจริญทรัพย์และความเสื่อมแห่งโภคทรัพย์

การประยุกต์ใช้หลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ ก่อให้เกิดประโยชน์และคุณค่า ได้แก่ 1) คุณค่าด้านความเพียร 2) คุณค่าด้านการประหยัด 3) คุณค่าด้านการคบมิตรที่ดี และ 4) คุณค่าด้านการใช้จ่ายทรัพย์ไม่เกินฐานะ

การนำหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์มาประยุกต์ใช้

สรุป หลักธรรมที่จะนำมาเป็นแนวทางหรือกระบวนการในการพัฒนาพุทธวิถีชีวิตของประชาชน และผู้สูงวัยแห่งอนาคตซึ่งการพัฒนาสังคมไทยต้องพัฒนาคนควบคู่กับหลักธรรมด้วย เพื่อให้คนมีความเข้มแข็งทั้งร่างกาย จิตใจ และปัญญาโดยการประพฤติปฏิบัติอยู่ในศีลธรรมอันดีงาม ดำรงชีวิตอยู่บนรากฐานแห่งสัจจะหรือความจริง ไม่หลงงมงาย มีความพอเพียง รู้จักช่วยเหลือตนเองให้สามารถพึ่งตนเองได้ และดำรงชีวิตอย่างมีความสุข หลักธรรมที่นำมาใช้ในการพัฒนาพุทธวิถีชีวิตสังคมอุดมคติ โดยมีหลักธรรมดังนี้ อดตะ 3 ประการ คือ ทฤษฎีธัมมิกัตถะ สัมปรายกัตถะ ปรมัตถะ 1) ทฤษฎีธัมมิกัตถะ ก็คือ ประโยชน์ปัจจุบัน ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการดำเนินชีวิต เรื่องทางวัตถุที่เห็นกันได้จากสภาพภายนอก เช่น การมีปัจจัย 4 มีอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย มีฐานะ มีลาภ มีเกียรติ มียศ

มีสรรเสริญ เรื่องชีวิตคู่ครอง ความมีมิตรไมตรี 2) สัมปรายิกัตถะ ก็คือ ประโยชน์ในภพหน้าที่เลย ออกไปอันเกี่ยวกับคุณธรรมต่าง ๆ การที่จิตใจจะสุขสบายได้นั้นจำเป็นต้องมีสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจ มีศรัทธา มีความประพฤติซึ่งทำให้มั่นใจตนเอง มีศีล มีจาคะ มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีสุตะ มีความรู้ได้เล่าเรียน ศึกษาและมีปัญญา ซึ่งธรรมเหล่านี้เป็นหลักประกันให้มีคติชีวิตที่ดีอย่างแน่นอน และ 3) ปรมัตถะ ก็คือประโยชน์สูงสุดต่อจิตใจ ได้แก่ ความมีใจเป็นอิสระ, ความมีจิตหลุดพ้น, ความมีจิตใจปลอดโปร่ง ผ่องใสเบิกบานอยู่ได้ตลอดเวลาเพราะปราศจากกิเลส หรือนิพพานนั่นเอง ดังภาพที่ 2.2

ภาพที่ 2.2 หลักธรรมเพื่อพัฒนาพุทธวิถีชีวิต

2.3 สังคมอุดมคติ

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), (2541: 419) คำว่า “สังคมอุดมคติ” พุทธศาสนาเถรวาท เป็นวิถีชีวิตที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของการศึกษา 3 ประการ คือ ศีล สมาธิ ปัญญา อุดมคติตามหลักพุทธศาสนาเถรวาท จึงหมายถึง การดำรงชีวิตให้บรรลุอรรถประโยชน์ที่เป็นจุดมุ่งหมายของการมีชีวิตที่เรียกว่าอรรถ 3 ประการ ได้แก่ ทิฐุธัมมิกัตถะ ประโยชน์ในปัจจุบันที่เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตประจำวันซึ่งเป็นขั้นต้น คือ ชั้นธรรมดาสามัญที่มนุษย์ต่างมุ่งหมายกัน ในโลกนี้ สัมปรายิกัตถะ ประโยชน์ในเบื้องหน้าหรือประโยชน์ด้านคุณค่าของชีวิตเป็นระดับที่ลึกสำหรับชีวิตด้านในเป็นหลักประกันสำหรับชีวิตในอนาคตและภพหน้า ปรมัตถะประโยชน์สูงสุดต่อจิตใจ เป็นสังคมแบบอย่างสังคมที่ดีงาม สังคมที่พึงปรารถนาหรือสังคมที่สันติสุข ซึ่งมนุษย์สามารถช่วยกันสร้างขึ้นได้ พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), (2519: 23-25) ดังท่านกล่าวว่า “การที่เราอยู่ในโลก มีการดำเนินชีวิต มีการศึกษาเล่าเรียน มีการทำกิจการงานส่วนตัวและส่วนรวมนั้น เราถือว่าทุกคนมีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์โลกดีขึ้น เพราะฉะนั้นวัตถุประสงค์ที่ถือว่าเป็นวัตถุประสงค์ที่ถูกต้อง คือการช่วยกัน

สร้างสรรค์ชีวิตให้ตั้งงามมีความสุข ทำให้สังคมสันติสุข อยู่ร่วมกันด้วยดีและทำให้โลกนี้ รื่นรมย์น่าอยู่ อาศัย” สังคมอุดมคตินี้ ยังไม่ปรากฏในพจนานุกรมทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ แต่เป็นการนำคำ สองคำมาประกอบกันเพื่อความหมายอย่างหนึ่ง คือ คำว่า สังคมอุดมคติสังคม (Society) หมายถึง คน จำนวนหนึ่งที่มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกันตามระเบียบกฎเกณฑ์โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญร่วมกัน เป็น ระบบการปฏิบัติและดำเนินการ ระบบอำนาจและการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ระบบรวมกลุ่มและ แบ่งกลุ่ม ระบบการควบคุมพฤติกรรมของมนุษย์และการให้อิสระภาพแก่มนุษย์

ประภัสสร เสวิกุล (2558) นับแต่อดีตกาลมาแล้วที่มนุษย์มีความคิดว่าสังคมในอุดมคติของตนควรจะเป็นเช่นไร ในระยะแรกก็คงต้องการเพียงความอุดมสมบูรณ์ มีข้าวปลาอาหารเพียงพอ การบริโภค ดังคำว่า “ในน้ำมีปลา ในนามีข้าว” ในสมัยสุโขทัย ระยะต่อมาก็คงหวังจะให้ เป็นสังคมที่มีความมั่งคั่งร่ำรวย หรือรุ่งเรืองเช่นในวรรณกรรม ดังเช่น เมืองอโยธยาของพระราชม ในเรื่องรามเกียรติ์ ถัดมาก็ต้องการความยิ่งใหญ่ ทำให้เกิดการแผ่อำนาจเข้าครอบครองดินแดนและทรัพยากรของผู้อื่น จนเกิดความขัดแย้งที่ลุกลามกลายเป็นสงครามใหญ่ และจบลงด้วยการเรียกร้องหาเอกราชและ สันติภาพ ในทางการเมืองการปกครอง มนุษย์ก็มีภาพของสังคมในอุดมคติที่แตกต่างกันไปแต่ละ ประเทศแต่ละยุคแต่ละสมัย ทั้งสังคมแบบสมมุติราช ที่กษัตริย์เป็นเหมือนพระเจ้าที่จะประทาน ความสุข ความสำเร็จ หรือความตาย แก่คนทั่วไป ต่อมาก็เกิดแนวคิดในเรื่องความเสมอภาค เช่นใน ยุคของกรีกโบราณ แนวคิดที่จะมีผู้นำที่เข้มแข็ง เพื่อปกป้องผลประโยชน์ และเกียรติภูมิของชาติ แนวคิดเรื่องเสรีภาพ แนวคิดเรื่องประชาชนมีสิทธิมีเสียงในการปกครอง แนวคิดเรื่องการเท่าเทียมกัน ในสังคม เป็นต้น

สังคมมนุษย์ในอดีตเป็นเพียงชุมชนเล็ก ๆ ดังนั้น จึงไม่เป็นการยากในการที่จะทำให้คนใน สังคมเดียวกันมีความคิดที่คล้ายคลึงหรือใกล้เคียงกัน แต่ในปัจจุบันสังคมมีความใหญ่โต มี ผลประโยชน์เกี่ยวพัน มีความหลากหลายทางความคิด จนขาดความเป็นเอกภาพ และกลายเป็น ปัญหาความขัดแย้งในหลาย ๆ เรื่อง ภายหลังจากสงครามโลกครั้งที่สอง มนุษย์เริ่มตระหนักถึงหายนะที่ เกิดจากสงคราม และหาทางป้องกันมิให้เกิดเหตุการณ์ดังกล่าวขึ้นมาอีก มนุษย์ปรารถนาจะอยู่ร่วมกัน อย่างสันติ ขจัดความขัดแย้งด้วยสันติวิธี ขจัดความยากจน และการมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น แต่ความ ขัดแย้งในหลาย ๆ เรื่อง ก็ยังคงดำเนินอยู่แทบทุกภูมิภาค เช่นเรื่องดินแดน เรื่องชาติพันธุ์ ในทวีป แอฟริกา อันเป็นผลพวงจากการกระทำของเจ้าอาณานิคมในอดีต ความขัดแย้งเรื่องทรัพยากรใน เอเชีย ความขัดแย้งในแนวคิดทางการเมืองในหลายประเทศ และความขัดแย้งทางศาสนาใน ตะวันออกกลาง ความขัดแย้งเหล่านี้ หลายครั้งที่กลายเป็นความรุนแรง สงครามกลางเมือง การก่อ วินาศกรรม และการทำลายล้างผู้ที่มีแนวคิดแตกต่างไปจากตนอย่างไร้มนุษยธรรม จนทำให้เกิดความ วิตกกังวลถึงสงครามใหญ่ครั้งใหม่ที่อาจจะเกิดขึ้นบนโลกใบนี้ จากความเปราะบางของความอดทนต่อ สภาพของสังคมโลกในปัจจุบัน

ถ้าถามคนในสังคมทุกวันนี้ ว่าสังคมในอุดมคติของพวกเขาควรจะเป็นเช่นไร ? เชื่อแน่ว่า คำตอบส่วนใหญ่ที่ได้รับ ก็คือ เป็นสังคมที่มีความมั่นคง สังคมที่มีความเจริญก้าวหน้า สังคมที่มีความ ปลอดภัย และสังคมที่มีพื้นที่สำหรับลูกหลานของตนในอนาคต แม้จะไม่ถึงขั้นสังคมอุดมสุขอย่างที่เคย นึกฝันก็ตาม แนวคิดเช่นนี้ คงเป็นไปได้ยาก หากคนในสังคมยังคงยึดถือแนวคิดของตนเป็นสำคัญ โดย

ไม่สนใจแนวคิดที่แตกต่างและมองเห็นผู้อื่นที่มีแนวคิดไม่เหมือนตนเป็นฝ่ายผิด โดยไม่พิจารณาในสิ่งที่ตนคิดไม่เหมือนผู้อื่นแม้แต่น้อย

สังคม (Society) หมายถึง คนจำนวนหนึ่งที่มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกันตามระเบียบกฎเกณฑ์โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญร่วมกัน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2525: 790) เป็นระบบการปฏิบัติและดำเนินการ ระบบอำนาจและการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ระบบรวมกลุ่มและแบ่งกลุ่ม ระบบการควบคุมพฤติกรรมของมนุษย์และการให้อิสระภาพแก่มนุษย์ (กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2526: 14)

คำว่า “สังคม” (Society) หมายถึง การรวมกลุ่มกันของคนตั้งแต่สองคนขึ้นไปและอยู่ด้วยกันเป็นองค์กร หรือเป็นประชาคม หรือเป็นสมาคม มีจุดประสงค์ร่วมกัน มีสัมพันธภาพในการอยู่ร่วมกัน มีแนวทางในการดำเนินชีวิตและอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ของกลุ่มเหมือนกัน ตั้งแต่หน่วยย่อย ๆ จนถึงขนาดใหญ่ที่เรียกว่า “รัฐ” ดั่งนักปรัชญาตะวันตก เพลโต (Plato) ได้กล่าวถึง คำว่า สังคม (Society) กับคำว่า รัฐ (State) อธิบายว่า รัฐนั้นประกอบด้วยปัจเจกบุคคลที่รวมกันอยู่ แต่ก็ได้เป็นหนึ่งเดียว (Unity) เหมือนอย่างที่กำลังอ้าง ขณะเดียวกัน รัฐมีจิตวิญญาณที่มีอำนาจมากมาย และรัฐนั้นเป็นสถานที่ใหญ่โตกว้างขวางและเป็นปัจเจกบุคคลมารวมกันอาศัยอยู่ สังคมในความหมายของเพลโตจึงมีความหมายว่า สังคม คือ รัฐ ขณะที่สังคมอีกแบบหนึ่งเรียกว่า สังคมตามธรรมชาติ (natural society) หมายถึง สังคมที่มีมาพร้อมกับการเกิดของโลก ถือว่าเป็นระบบสังคมดึกดำบรรพ์ โดยมนุษย์อยู่ร่วมกันแบบธรรมชาติในรูปของความผูกพันกับญาติพี่น้อง จะโดยการสืบสายโลหิตหรือการแต่งงานก็ตาม ยังไม่มีกฎข้อบังคับของสังคมมาใช้กับสมาชิกของสังคมเพราะอยู่กันแบบญาติพี่น้อง ความสัมพันธ์มีอยู่ในวงจำกัด ฉะนั้น สังคมประเภทนี้จึงเป็นสังคมที่เป็นเองตามธรรมชาติ (Plato, 1968)

อุดมคติ (Ideal) หมายถึง จินตนาการที่ถือเป็นมาตรฐานแห่งความดี ความงามและความจริงทางใดทางหนึ่งที่มนุษย์ถือว่าเป็นเป้าหมายแห่งชีวิตของตน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2525: 911) และหมายถึงรูปแบบที่สมบูรณ์แสดงให้เห็นเป็นแบบอย่างสมบูรณ์ (Peter, Angeles Adam, 1981: 119) นอกจากนี้ ยังหมายถึงการเล็งผลเลิศ ความคิดสูงส่งความใฝ่ฝัน (กิริติ บุญเจือ, 2522: 229) เป็นจุดหมายสูงสุดที่บุคคลหรือสังคมมุ่งบรรลุถึง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2540: 45) อีกประการหนึ่ง สังคมอุดมคติ คือ สังคมที่เกิดจากพลังจินตนาการของมนุษย์ เป็นสังคมที่ดีที่สุดมีความสมบูรณ์พร้อมมนุษย์ดำรงอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข และเป็นสิ่งที่มนุษย์ปรารถนาความสมบูรณ์พร้อมพร้อมมนุษย์ดำรงอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข และเป็นสิ่งที่มนุษย์ปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะบรรลุถึง สังคมอุดมคตินี้ นักปราชญ์เสนอเพื่อเป็นทางออกให้แก่สังคมปัจจุบัน ซึ่งนักปราชญ์เหล่านั้นเห็นว่า เป็นสังคมที่มีปัญหาไม่เป็นที่พึงปรารถนา โดยได้นำเสนอแนวทางปฏิบัติเพื่อให้บรรลุถึงสังคมอุดมคตินี้

ชัยพร วิชชาวุธ (2525: 458 - 465) อธิบายเรื่องสังคมอุดมคติพอสรุปได้ว่า มนุษย์ได้ใฝ่ฝันที่จะมีชีวิตอยู่ในสังคมที่มีแต่ความสุข และความสมหวังตลอดประวัติอันยาวนานของมนุษย์ได้จินตนาการสังคมในฝันนี้ในรูปของสวรรค์ที่ชีวิตมีแต่ความสุขไม่รู้จบ ศาสนาต่าง ๆ จึงได้ใช้ความปรารถนาอันสูงสุดของมนุษย์นี้ให้เป็นประโยชน์ โดยกำหนดเงื่อนไขให้ผู้ศรัทธาได้ประพฤติปฏิบัติเพื่อเป็นมรรคสู่สวรรค์ที่มนุษย์ใฝ่ฝัน

นักปราชญ์ที่เสนอสังคมอุดมคติได้แก่ พลาโต (Plato, 428 - 348 B.C.) เขียนไว้ในหนังสือ สาธารณรัฐ (Republic) ว่า สังคมอุดมคติจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมีนักปราชญ์ที่ได้รับการศึกษามาอย่างดี เข้ามาปกครอง เพราะนักปราชญ์เหล่านั้นสามารถกำหนดได้ว่าสิ่งใดที่ดี สิ่งใดที่ถูกต้อง และจะทำสิ่งใดที่ดีที่ถูกได้อย่างไร

ทฤษฎีของสังคมอุดมคติที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติของมนุษย์ มี 2 ทฤษฎีคือ ทฤษฎีมนุษย์นิยม และทฤษฎีการเสริมแรง ทฤษฎีมนุษย์นิยมในทรรศนะของ นักจิตวิทยาเช่น มาสโลว์ เชื่อว่า มนุษย์มีความต้องการหลายอย่าง ความต้องการเหล่านี้สามารถเรียงลำดับความต้องการได้เป็นที่ละชั้น คือ ความต้องการเริ่มจากขั้นต่ำไปหาขั้นสูงเริ่มจากความต้องการทางสรีระ ความต้องการสวัสดิภาพ หรือความปลอดภัย ไปสู่ความต้องการความรัก และความต้องการเกียรติยศชื่อเสียง ไปจนถึงความต้องการเข้าใจตนเองที่แท้จริงเพื่อพัฒนาตนให้เต็มศักยภาพ มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ การพัฒนา ศักยภาพถือเป็นการพัฒนาความเป็นมนุษย์ ส่วนทฤษฎีการเสริมแรงเป็นทฤษฎีที่มุ่งหวังกระตุ้นให้ คนทำงาน และไปสู่ก้าวแห่งความสำเร็จ และเป็นสุขที่ทำงาน มุ่งให้มนุษย์ทำงานตามที่ตนรัก ตามที่ ตนถนัดอย่างเต็มความสามารถ และจุดหมายปลายทางคือรางวัล

เซอร์โรมัส มอร์ (1477-1535) นักศาสนา นักกฎหมาย และนักปกครองชาวอังกฤษ ซึ่งถูก ประหารชีวิต เนื่องจากคัดค้านการหย่าร้าง เพื่อสมรสใหม่ของพระเจ้าเฮนรี่ที่ 8 ของอังกฤษ ได้เสนอ ทรรศนะในหนังสือยูโทเปีย (Utopia) ในปี.ศ. 1516 ว่าสังคมอุดมคติจะเกิดขึ้นเมื่อ ในสังคมไม่มี ทรัพย์สินส่วนบุคคล มีแต่ทรัพย์สินส่วนรวม (Commonwealth) สมาชิกทุกคนทำงานเพื่อสังคม และรับภาระเลี้ยงดู บริการจากสังคม สังคมมีระเบียบแบบแผนกำหนดโดยกฎหมายที่เป็นธรรม ทุกคนรู้ และปฏิบัติหน้าที่ของตนอย่างกระตือรือร้น ทุกคนมีความสุข หนังสือยูโทเปียของมอร์เป็นที่อ่านกัน แพร่หลาย และได้มีผู้แปลเป็นภาษาไทย (สมบัติ จันทรวงศ์, 2517) เมื่อพูดถึงสังคมอุดมคติคนมักนึก ถึงยูโทเปีย จนยูโทเปียกลายเป็นคำที่มีความหมายว่า “สังคมอุดมคติ” ทั้ง ๆ ที่ตามรากศัพท์ยูโทเปีย แปลว่า “ไม่มีที่ใด” (Nowhere) มอร์มีความเชื่อพื้นฐานว่า มนุษย์เห็นแก่ตัวหากให้มีกรรมสิทธิ์ใน ทรัพย์สิน ความเห็นแก่ตัวนี้ทำให้เกิดปัญหาสังคมตามมามากมายสุดที่จะประมาณ หากจะขจัดปัญหา เหล่านี้ก็ต้องจัดการให้ทรัพย์สินต่างๆ เป็นของส่วนรวม มนุษย์จะอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ไม่ต้องวิตก กังวลเรื่องปากท้อง ไม่ต้องวิตกกังวลเรื่องสวัสดิภาพ ไม่มีการเอาเปรียบ หรือการกดขี่ トラบเท่าที่ สังคมยังคงอยู่ และกฎหมายที่เป็นธรรมยังคงอยู่ ในลักษณะเช่นนี้ยูโทเปียของมอร์จึงเป็นสังคมมนุษย์ นิยม

สรุปว่า สังคมอุดมคติ คือ คนจำนวนหนึ่งที่มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกันตามระเบียบกฎเกณฑ์ โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญร่วมกัน เป็นระบบการปฏิบัติและดำเนินการ ระบบอำนาจและการช่วยเหลือ ซึ่งกันและกัน ระบบรวมกลุ่มและแบ่งกลุ่ม ระบบการควบคุมพฤติกรรมของมนุษย์และการให้อิสระภาพ แก่มนุษย์ บนพื้นฐานของการศึกษา 3 ประการ คือ ศิล สมาธิ ปัญญา อุดมคติตามหลักพุทธศาสนาเถรวาท จึงหมายถึง การดำรงชีวิตให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่เป็นจุดมุ่งหมายของการมีชีวิตที่เรียกว่าอรรถะ 3 ประการ ได้แก่ ทิฐฐธัมมิกัตถะ ประโยชน์ในปัจจุบันที่เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตประจำวันซึ่งเป็น ขั้นต้น คือ ชั้นธรรมดาสามัญที่มนุษย์ต่างมุ่งหมายกัน ในโลกนี้ สัมปรายิกัตถะประโยชน์ในเบื้องหน้า หรือประโยชน์ด้านคุณค่าของชีวิตเป็นระดับที่ลึกสำหรับชีวิตด้านในเป็นหลักประกันสำหรับชีวิตใน อนาคตและภพหน้า ปรมัตถะประโยชน์ เป็นสังคมแบบอย่าง สังคมที่ดีงาม สังคมที่พึงปรารถนาหรือ

สังคมที่สันติสุข ซึ่งมนุษย์สามารถช่วยกันสร้างขึ้นได้ และมนุษย์ได้ไฝฝืนที่จะมีชีวิตอยู่ในสังคมที่มีแต่ความสุข และความสมหวังตลอดประวัติอันยาวนานของมนุษย์ได้จินตนาการสังคมในฝันนี้ในรูปของสวรรค์ที่ชีวิตมีแต่ความสุขไม่รู้จัก ศาสนาต่าง ๆ จึงได้ใช้ความปรารถนาอันสูงสุดของมนุษย์นี้ให้เป็นประโยชน์ โดยกำหนดเงื่อนไขให้ผู้ศรัทธาได้ประพฤติปฏิบัติเพื่อเป็นมรรคสู่สวรรค์ที่มนุษย์ไฝฝืน

2.4 วิสาหกิจชุมชนและวิสาหกิจชุมชนเชิงพุทธ

2.4.1 ความหมายของวิสาหกิจชุมชน

แนวคิดวิสาหกิจชุมชน ตามที่กรมพัฒนาชุมชนกระทรวงมหาดไทย ได้น้อมนำแนวทางของในหลวงรัชกาลที่ 9 ที่ทรงพระราชทานพระราชดำริ ในการพัฒนาชุมชน เพื่อความยั่งยืนโดยหลักการ “ทฤษฎีใหม่” 3 ชั้น คือ ชั้นที่ 1 มีความพอเพียงเลี้ยงตนเองได้บนพื้นฐานของความประหยัดและขจัดการใช้จ่าย ชั้นที่ 2 รวมพลังกันในรูปกลุ่ม เพื่อการผลิต การตลาด การจัดการ รวมทั้งสวัสดิการ การศึกษาและการพัฒนาสังคม ชั้นที่ 3 สร้างเครือข่าย กลุ่มอาชีพ และขยายกิจการทางเศรษฐกิจที่หลากหลาย จะเห็นได้ว่า วิสาหกิจชุมชนมีบทบาทสำคัญในการกระตุ้นเศรษฐกิจชุมชน รวมทั้งเป็นกิจการที่สามารถขับเคลื่อนเศรษฐกิจในระดับฐานราก สามารถพึ่งพาตนเอง สร้างอาชีพและสร้างรายได้ให้กับชุมชน ในการรวมกลุ่มของวิสาหกิจชุมชน จึงเป็นการรวมพลังสร้างสรรค์ผลผลิต สร้างมูลค่าเพิ่ม มีการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นพัฒนาผลิตภัณฑ์ ต่อยอดกับภูมิปัญญา สามารถยกระดับไปสู่ผู้ประกอบการระดับสูงและเป็นจุดเริ่มต้นนำไปสู่รากฐานเศรษฐกิจที่มั่นคง (เลิศวิโรจน์ โกวัฒนะ, 2561)

คณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน (2549) ได้บัญญัติความหมายของคำว่า “วิสาหกิจชุมชน” (Community Enterprise) หมายถึง กิจการของชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการผลิตสินค้า การให้บริการ และอื่น ๆ ที่ดำเนินการโดยส่วนบุคคลที่มีความผูกพัน มีวิถีชีวิตร่วมกันและรวมตัวกัน เพื่อประกอบกิจกรรมดังกล่าว ไม่ว่าจะ เป็นในรูปแบบนิติบุคคลหรือไม่เป็นนิติบุคคลเพื่อสร้างรายได้ และเพื่อการพึ่งพาตนเอง ในระดับครอบครัว ชุมชน และระหว่างชุมชน ทั้งนี้ตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

กรมส่งเสริมการเกษตร (2557) กล่าวว่า “วิสาหกิจชุมชน หมายถึง การประกอบกิจการหรือกิจกรรมของชุมชน ที่กลุ่มคนในชุมชนเป็นเจ้าของและร่วมกันดำเนินการ โดยใช้ความรู้ ภูมิปัญญา ท้องถิ่น เทคโนโลยีที่เหมาะสม และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับวัตถุดิบและทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน ต้องการผลิตสินค้าและบริการ เพื่อตอบสนองการพึ่งพาตนเอง และเพื่อสร้างรายได้ให้กับครอบครัว ชุมชน และระหว่างชุมชน โดยกลุ่มคนหรือคณะบุคคลอาจจะไม่เป็นนิติบุคคลในรูปแบบใดก็ได้

วิสาหกิจชุมชนเป็นรูปแบบการดำเนินการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนที่เอื้อต่อชาวบ้าน ดำรงชีวิตได้มั่นคงและเข้มแข็ง โดยผลผลิตจะเกิดจากสินทรัพย์ชุมชน (สัญญา เคนาภูมิ, 2558) เน้นการประกอบการของคนในชุมชน มีกระบวนการคิด การจัดการผลผลิต และทรัพยากรทุกชั้นตอน โดยครอบครัว องค์กร หรือเครือข่ายชุมชน เพื่อการบริโภคและการสร้างรายได้ให้กับชุมชน (สมเกียรติ สุทธิธรรม, 2560)

วิสาหกิจชุมชน (SMCE : Small and Micro Community Enterprise) หมายถึง กิจการชุมชนเกี่ยวกับผลิตสินค้า การให้บริการโดยคณะกรรมการที่มีความผูกพันมีวิถีชีวิตร่วมกัน และรวมตัวกันประกอบกิจการดังกล่าว ไม่ว่าจะป็นนิติบุคคลในรูปแบบใด หรือไม่เป็นนิติบุคคล เพื่อสร้างรายได้ และเพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัว ชุมชน และระหว่างชุมชน (กองส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน, 2560)

วิชิต นันทสุวรรณ (2544) ให้นิยามคำว่า วิสาหกิจชุมชน ว่าเป็นการประกอบการซึ่งรวมถึง กระบวนการคิด การวัดผลผลิต และทรัพยากรทุก ขั้นตอน โดยภูมิปัญญาขององค์กรชุมชนหรือ เครือข่ายขององค์กรชุมชน เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจสังคมและการเรียนของชุมชน ซึ่งมีได้มีเป้าหมายเพียง เพื่อสร้างกำไรทางการเงินเพียงอย่างเดียว แต่รวมถึงกำไรทางสังคม ได้แก่ ความเข้มแข็งของชุมชน และความสุขของสังคมด้วย

วิสาหกิจชุมชนเกิดจากการที่คนกลุ่มหนึ่งในชุมชน ร่วมมือกันทำอะไรบางอย่างเกี่ยวกับการผลิต การแปรรูป การจัดการทรัพยากร การจัดการทุน การจัดการตลาด โดยมีการซื้อขายใน ลักษณะสหกรณ์ แต่แตกต่างกันที่ระเบียบและกฎเกณฑ์ ซึ่งวิสาหกิจชุมชนเน้นการแบ่งปันการ ช่วยเหลือกัน มากกว่าการแข่งขัน วิสาหกิจชุมชนจึงเป็นหน่วยที่ทำให้เกิดความร่วมแรงร่วมใจไม่ แยกแยก แบ่งพวก และไม่ต่อสู้เพื่อผลประโยชน์ของตนและพวกพ้อง เพราะวิสาหกิจชุมชนคือการ เน้นการช่วยเหลือกัน (เสรี พงศ์พิศ, 2552) โดยหลักการของวิสาหกิจชุมชน วิสาหกิจชุมชนส่งเสริม และสนับสนุนเศรษฐกิจชุมชน ถือเป็นพื้นฐานของระบบเศรษฐกิจของประเทศ รวมทั้งส่งเสริมให้กลุ่ม ธุรกิจชุมชนที่ยังไม่มีความพร้อมในการทำธุรกิจ ให้สามารถพัฒนาไปสู่เศรษฐกิจชุมชนที่มีความ เข้มแข็งต่อไป เสรี พงศ์พิศ นำเสนอลักษณะสำคัญ 7 ประการของวิสาหกิจชุมชนซึ่งมีดังต่อไปนี้ (เสรี พงศ์พิศ, 2548)

1. ชุมชนเป็นเจ้าของและดำเนินงาน เอง โดย อาจมีคนนอกมีส่วนให้ความร่วมมือช่วยเหลือ แต่ไม่ใช่หุ้นส่วนใหญ่
2. ผลผลิตเกิดจากการใช้ทรัพยากร และกระบวนการจัดการการผลิตภายในชุมชนแต่อาจ นำวัตถุดิบบางส่วนมาจากภายนอกได้
3. ชุมชนเป็นผู้ริเริ่ม สร้างสรรค์ธุรกิจ เพื่อพัฒนาศักยภาพของชุมชนในกระบวนการเรียนรู้ที่ เหมาะสม โดยไม่เลียนแบบหรือใช้สูตรการดำเนินงานสำเร็จรูป
4. ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นพื้นฐาน ผสมผสานเข้ากับความรู้ภูมิปัญญาสากล
5. ดำเนินงานแบบบูรณาการเชื่อมโยงกิจกรรมต่างๆ ในลักษณะผนึกกำลังและช่วยเหลือ เกื้อกูลกัน
6. กระบวนการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนเกิดจากกระบวนการเรียนรู้ที่เป็นหัวใจหลัก
7. เน้นการพึ่งพาตนเองเป็นสิ่งสำคัญอันดับแรก สถาบันส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน (ม.ป.ป.) ได้ กำหนดประเภทและรูปแบบของวิสาหกิจชุมชนไว้

2.4.2 องค์ประกอบที่สำคัญของวิสาหกิจชุมชน

วิสาหกิจชุมชนจะเติบโตและเข้มแข็งได้นั้นเรื่องสำคัญคือ “คน” ต้องได้รับการพัฒนาสามารถนำความรู้ ทักษะและประสบการณ์มาใช้ในการสร้างสินค้าและบริการ ภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องส่งเสริมสนับสนุน ให้รู้จักตนเอง เรียนรู้สิ่งมีค่าในท้องถิ่น ทูทางสังคม นำมาสร้างสรรค์ให้เกิดเป็นผลิตภัณฑ์และรายได้ โดยใช้ทักษะการเรียนรู้ คือ การเข้าถึงปัจจัยการผลิต การสร้างองค์ความรู้ การตลาด การสื่อสารและการบริหารจัดการ ตลอดจนมุ่งเน้นการสร้าง ความเข้มแข็งภายในชุมชนและพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนให้ดีขึ้น (สมุทธา สุภาวิมล, 2566) สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนที่ เสรี พงศ์พิศ และคณะ (2544) ได้นำเสนอไว้ว่า การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนให้เข้มแข็ง 1) ควรเน้นการใช้ทรัพยากร และบุคคลภายในชุมชน เพื่อการพึ่งพาตนเองและเน้นรากฐานให้กับระบบเศรษฐกิจชุมชน 2) วิสาหกิจชุมชนควรเริ่มต้นและดำเนินการจากภายในชุมชน การบริหารจัดการที่เป็นอิสระ สอดคล้องกับศักยภาพของชุมชน ใช้ปัจจัยการผลิตและภูมิปัญญาท้องถิ่น เปิดโอกาสให้ชุมชนได้เรียนรู้ ทั้งด้านการจัดการผลิต การพัฒนาระบบทุนและสวัสดิการชุมชน และ 3) เพิ่มขีดความสามารถของชุมชนด้วยการแสวงหาความร่วมมือกับองค์กรภายนอก โดยชุมชนเป็นผู้ตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ

เสรี พงศ์พิศ (2548) อธิบายว่า วิสาหกิจชุมชนควรมี องค์ประกอบที่สำคัญ 7 ประการ ได้แก่

1. ชุมชนเป็นเจ้าของและเป็นผู้ดำเนินการเอง บุคคลภายนอกสามารถเข้ามามีส่วนร่วมโดยการถือหุ้น ร่วมมือและให้ความช่วยเหลือได้ แต่จะไม่ได้เป็นผู้มีอำนาจในการตัดสินใจ
 2. ผลผลิตมาจากกระบวนการในชุมชน โดยเน้นการใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นให้มากที่สุด และสามารถนำวัตถุดิบบางส่วนมาจากภายนอกได้
 3. ชุมชนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาศักยภาพของชุมชนเอง โดยไม่ลอกเลียนแบบหรือแสวงหาสูตรสำเร็จ
 4. มีภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นฐานทุนที่สำคัญ โดยปรับปรุงหรือประยุกต์ให้เข้ากับยุคสมัยผสมผสานกับความรู้ ภูมิปัญญาสากลหรือจากที่อื่น ๆ
 5. ดำเนินการแบบบูรณาการ คือ ไม่ทำเพียงอย่างเดียวแต่มีการดำเนินหลาย ๆ กิจกรรมประสานพนักกำลังและเกื้อกูล
 6. การเรียนรู้เป็นหัวใจของกระบวนการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน ช่วยให้ชุมชนสามารถ ทำวิเคราะห์เนื้อหาแนวทางแก้ไขปัญหาได้ด้วยตนเอง
 7. การพึ่งตนเองเป็นเป้าหมายอันดับแรกและสำคัญที่สุดของวิสาหกิจชุมชน ได้แก่ การมุ่งอยู่รอดก่อนมุ่งแสวงหากำไร เพื่อให้การดำเนินกิจการมีความมั่นคงแน่นอนในการพัฒนาธุรกิจสู่การเป็นวิสาหกิจขนาดกลางหรือขนาดย่อมต่อไป
- จักรเศ เมตตะธำรง และคณะ (2561) ได้นำเสนอองค์ประกอบปัจจัยการดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน 6 องค์ประกอบได้แก่

- 1) การวางแผนการดำเนินงาน ประกอบด้วย การวางแผนแก้ไขปัญหเฉพาะหน้า การวางแผนควบคุม การวางแผนงานในระยะสั้นและระยะยาว การวางแผนในการประชาสัมพันธ์ และการวางแผนในการถ่ายทอดความรู้

2) การประสานงานระหว่างกันของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน ประกอบด้วย การประสานงานร่วมมือกับกลุ่มธุรกิจเดียวกัน การได้รับความร่วมมือภายในกลุ่ม การเปิดเผยข้อมูลต่าง ๆ ให้กับสมาชิกได้ทราบ

3) การควบคุมการดำเนินงาน ประกอบด้วย การควบคุมทางการเงิน การควบคุมรายรับ-รายจ่าย การประเมินผล การควบคุมวิธีการดำเนินงานตามเกณฑ์มาตรฐาน

4) การดำเนินการทางตลาด ประกอบด้วย การกำหนดราคาให้มีความเหมาะสม การจัดสรรที่ในการดำเนินการที่เหมาะสมกับกลุ่มลูกค้า การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์

5) การจัดโครงสร้างการทำงาน ประกอบด้วย การแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ การแบ่งงานกันทำ การกำหนดระเบียบกฎเกณฑ์ในการทำงาน การกำหนดสัดส่วนรายได้

6) การประสานสัมพันธ์กับภาครัฐ ประกอบด้วย การประสานงานขอความช่วยเหลือจากภาครัฐ การประสานงานที่ดีกับภาครัฐและเอกชน และการลดราคาผลิตภัณฑ์หรือบริการ

ทักษิณา สง่าโยธิน (2560) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนในรูปแบบต่าง ๆ พบว่า ปัจจัยแห่งความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชน ประกอบด้วย 1) ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ 2) ความสามัคคีในกลุ่ม การมีส่วนร่วม และความผูกพัน 3) ระบบการบริหารจัดการที่ดี 4) เงินทุน 5) การสนับสนุนจากภาครัฐ 6) ทักษะ ความสามารถในการผลิต รวมถึงนวัตกรรมการผลิตและการพัฒนา 7) การสนับสนุนจากภายนอกที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน (การสร้างเครือข่าย) 8) ผู้นำที่มีความรู้ ความสามารถ 9) การมีตลาดรองรับที่แน่นอน 10) การทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย และความโปร่งใส 11) ระบบการสื่อสาร 12) ผลิตภัณฑ์มีคุณภาพ สบายตามตรงความต้องการของผู้บริโภค 13) ความพร้อมของอุปกรณ์และเครื่องมือ 14) การใช้ทรัพยากร และภูมิปัญญาท้องถิ่น 15) การปฏิบัติทางกฎและข้อบังคับทางสิ่งแวดล้อม

วชิรา ไผ่เจริญมงคล และ จิราพร เชียงชนะ (2563) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนดีเด่น ประกอบด้วย 1) ด้านภาวะผู้นำ 2) ด้านความสามารถในการบริหารจัดการองค์กร 3) ด้านการบริหารจัดการผลิตสินค้าหรือบริการ 4) ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือบริการ 5) ด้านการเงินและบัญชี และ 6) ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก

ณรงค์ เพ็ชรประเสริฐ (2542) นำเสนอปัจจัยต่าง ๆ ที่เป็นตัวกำหนดความสำเร็จหรือความล้มเหลวของธุรกิจชุมชนไว้อย่างน่าสนใจ ดังต่อไปนี้

1. ปัจจัยด้านการเงิน โดยแหล่งที่มาของเงินทุน สำหรับการประกอบการธุรกิจชุมชนมี 3 แหล่ง ได้แก่ เงินทุนของตนเอง เงินทุนจากแหล่งเงินกู้และเงินทุนจากการระดมทุนจากคนในชุมชน โดยเงินทุนจากการระดมทุนจากคนในชุมชน โดยเงินทุนจากการระดมทุน เป็นแหล่งการเงินที่สร้างโอกาสในการเจริญเติบโตของธุรกิจได้ดีกว่าเงินทุนจากการกู้ยืม

2. ปัจจัยด้านการตลาด วิสาหกิจชุมชนต้องมีตลาดรองรับผลผลิตของตนเอง มีกลุ่มลูกค้า ที่พอเพียงและเป็นลูกค้าประจำ โดยต้องรู้จักแหล่งขายและวิธีการขาย การตลาดถือว่าเป็นตัวนำการผลิต

3. ปัจจัยด้านการผลิต การผลิตของวิสาหกิจชุมชนที่ จะประสบผลสำเร็จ ต้องสอดคล้องกับโอกาสทางการตลาด และผลผลิตต้องเป็นที่ต้องการของตลาด

4. ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ การบริหารงานเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน แบ่งเป็น 3 ด้าน ซึ่งแต่ละด้านมีอิทธิพลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจ ดังนี้

4.1 การจัดการด้านการเงิน วิสาหกิจชุมชนต้องมีความสามารถในการระดมและสะสมทุนที่นำมาใช้ในการดำเนินงาน

4.2 การจัดการด้านระบบงาน วิสาหกิจชุมชนต้องมีโครงสร้างการทำงานที่ชัดเจนมีการแบ่งหน้าที่กันทำ และมีการตรวจสอบควบคุมอย่างเป็นระบบ

4.3 การจัดการด้านระบบบุคลากร ผู้บริหารและสมาชิกของวิสาหกิจชุมชนต้องใช้ระบบสั่งการ การบังคับบัญชาที่เข้มแข็งจริงจัง ส่วนด้านคุณสมบัติของผู้บริหารและสมาชิกเองนั้นต้องเป็นผู้มีคุณธรรมและมีความเสียสละด้วย

5. ปัจจัยด้านผู้นำ จากการศึกษาพบว่าวิสาหกิจชุมชนที่ก่อตั้งโดยบุคคลที่ประสบผลสำเร็จในอาชีพ หรือโดยคณะบุคคลที่เป็นที่ยอมรับของชาวบ้าน การระดมทุนจะทำได้ง่ายกิจการขยายตัวได้รวดเร็ว และมีโอกาสในการประสบความสำเร็จสูง

6. ปัจจัยด้านแรงงาน แรงงานในวิสาหกิจชุมชนที่มีลักษณะเป็นลูกจ้างส่วนใหญ่มีน้อย โดยมากเป็นประเภททำงานให้ตัวเอง (Self Employed) ภายในครอบครัว ส่วนใหญ่พบว่าป็นแรงงานไร้ฝีมือ ขาดทักษะประสบการณ์และความรู้เป็นแรงงานของคนรุ่น พ่อ แม่ ปู่ ย่า เป็นสำคัญ

7. ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิก การเกิดขึ้นการคงอยู่และการเติบโตที่ยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชน ต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจของชุมชน กล่าวคือสมาชิกต้องร่วมกันคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมกันทำงานและร่วมรับผิดชอบ

ณรงค์ เพชรประเสริฐ และพิทยา วงกุล (2545 : 35) กล่าวว่า ในโลกระบบทุนนิยม “กลไก” 3 กลไก ที่คอยขับเคลื่อนให้ระบบทุนนิยมดำรงอยู่ได้และเติบโตต่อไปได้คือ กลไกการผลิต กลไกการค้า และกลไกการเงินการผลิตที่ถูกครอบงำโดยระบบทุนนิยมจะเป็นการผลิตที่เน้นนำออกไปขาย เพื่อจะนำรายได้จากการขายไปซื้อหาปัจจัยยังชีพอื่น ๆ หรือถ้ามากไปกว่านั้นนำออกขายเพื่อต้องการให้ได้กำไร การผลิตทุนนิยมจึงต้องผูกพันอย่างแยกไม่ออกจาก “กลไกการค้า” และกลไกการค้าหรือกลไกการตลาดตามภาษาเศรษฐศาสตร์ ที่จะเป็นตัวกำหนดว่าการผลิตการค้าใดจะมีรายได้น้อยมีรายได้มาก กำไรหรือขาดทุน กล่าวคือ ถ้าการผลิตนั้นไม่สอดคล้องกับภาวะตลาดหรือไม่สามารถปรับระบบการผลิตให้สอดคล้องกับภาวะตลาดที่เป็นอยู่ ผู้ผลิตจะต้องไม่ขาดทุน มีรายได้น้อย เว้นเสียแต่ว่า ผู้ผลิตมีความสามารถที่จะเปลี่ยนแปลงตลาดให้สอดคล้องกับการผลิตของตน เช่น การผลิตของ ผู้ผูกขาด ในภาวะเช่นนี้ ผู้ผลิตเป็นผู้มีอำนาจเหนือตลาด ไม่ใช่ตลาดมีอำนาจเหนือผู้ผลิต

จุมพล หนีมพานิช และบุญศรี พรหมมาพันธุ์ (2548 : 36 - 37) ได้สรุปว่า ปัจจัย 8 ประการสามารถอธิบายแยกแยะและเรียงลำดับใหม่เพื่อให้เห็นความสำคัญของแต่ละปัจจัย

1. ปัจจัยด้านการเงินหรือเงินทุน

กิจกรรมทางเศรษฐกิจเชิงธุรกิจที่ต้องอาศัยกลไกตลาดในระบบเงินทุนนิยม มักจะต้องเริ่มจากการนำเงินไปลงทุน ทำการผลิต ทำการค้าได้รายได้กลับมาเป็นก่อนใหญ่กว่าเดิม (ในกรณีที่ได้กำไร)

เงินทุนได้มาจากไหน จากการศึกษาพบว่า กลุ่มกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ใช้เงินทุนของตนเองไม่ต้องกู้หนี้ยืมสิน ไม่ต้องจ่ายดอกเบี้ยสำหรับเงินลงทุน มีโอกาสที่จะประสบความสำเร็จในการดำเนินงานมากกว่า เช่น กลุ่มธุรกิจชุมชนของสหกรณ์การเกษตรทำางแนว

2. ปัจจัยด้านการตลาด

ด้านการตลาด นอกจากสามารถประมาณอุปสงค์อุปทานได้แล้วจะต้องรู้ด้วยว่าจะนำสินค้าไปขายที่ไหนและอย่างไรปัจจัยแห่งความสำเร็จและความล้มเหลวกลุ่มธุรกิจชุมชนที่มีตลาดแน่นอนเพียงพอจะเป็นกลุ่มธุรกิจชุมชนที่ยืนอยู่ได้และเติบโตได้ แต่กลุ่มธุรกิจชุมชนที่ไม่มีตลาดแน่นอน เข้าไม่ถึงตลาด จะประสบความล้มเหลวในที่สุด

3. ปัจจัยด้านการผลิต

จำเป็นต้องวิเคราะห์เพื่อตอบคำถามว่า จะผลิตอะไร และผลิตอย่างไร โดยต้องผ่านการวิเคราะห์อุปสงค์อุปทานในตลาดและความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบ ความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบที่พิจารณาจากวัตถุดิบ ทักษะ และความชำนาญของผู้ทำการผลิตนับได้ว่าปัจจัยที่สำคัญพอ ๆ กับปัจจัยทางการตลาด อย่างไรก็ตามการขาดปัจจัยการผลิตเป็นอุปสรรค และเสี่ยงต่อความล้มเหลว พอ ๆ กับการผลิตที่ไม่มีโอกาสทางการตลาด

4. ปัจจัยด้านบริหารและจัดการ

การบริหารและจัดการอาจแบ่งหลาย ๆ เป็นสามด้านคือ ด้านระบบเงิน ระบบงาน และระบบบุคลากรในด้านระบบเงิน ความสามารถในการระดมทุนและสะสมทุนเป็นความสามารถประการแรกที่มีความจำเป็นยิ่งเมื่อได้เงินมาแล้วยังต้องมีความสามารถในการบริหารกระแสเงินไหลเข้าและกระแสเงินไหลออก ควบคุมดูแลไม่ให้เกิดการขาดสภาพคล่อง ใช้จ่ายเงินไปในทางที่ก่อประโยชน์ให้แก่กลุ่มมากที่สุด

5. ปัจจัยด้านผู้นำ

ธุรกิจชุมชนที่ก่อตั้งโดย บุคคลหรือโดยคณะบุคคลที่เป็นที่ยอมรับของชาวบ้านจะระดมทุนได้ง่าย ขยายตัวได้เร็ว และมีโอกาสประสบความสำเร็จสูง

6. ปัจจัยด้านแรงงาน

ดังกล่าวแล้วว่า ในธุรกิจชุมชนแรงงานประเภท “ลูกจ้าง” มีน้อยมากส่วนใหญ่เป็นประเภททำงานให้ตนเอง ในธุรกิจชุมชนบางแห่งที่เป็นกิจการรับเหมาช่วงงานไปทำ ก็มักจะมีลักษณะเป็น “ผู้รับจ้างทำของ” ความสัมพันธ์ทางการผลิตระหว่างเจ้าของปัจจัยการผลิตกับผู้ใช้แรงงานทำการผลิตมีลักษณะเป็น “ผู้ว่าจ้าง” กับ “ผู้รับจ้าง” ไม่ใช่ นายจ้างกับลูกจ้าง หมายความว่า “ผู้ว่าจ้าง” เพียงแต่ไม่มีสิทธิเข้าไปกำหนดควบคุม “กระบวนการ” และระเบียบกฎเกณฑ์ในการทำงานแต่อย่างใด ขณะเดียวกัน ความสัมพันธ์แบบนี้ สิทธิของผู้รับจ้างก็มีเพียงรับค่าตอบแทนจากการทำการผลิตเท่านั้น ไม่มีสิทธิเรียกร้องอื่นใดนอกเหนือจาก “ค่าจ้างผลิต” ความสัมพันธ์รูปแบบนี้ได้แก่ความสัมพันธ์ของบริษัทจากกับชุมชนที่รับจ้างผลิตรองทำให้บาจากภายใต้การประสานงานของสมาคมพัฒนาประชากรและชุมชน

แต่โดยส่วนใหญ่แล้ว แรงงานในธุรกิจชุมชนคือ แรงงานของผู้ที่ทำงานให้ตนเองและครอบครัว แม้ว่าธุรกิจชุมชนตั้งอยู่ในชนบท เป็นการประกอบกิจการของครอบครัวเกษตรกรแต่สภาพความเป็นจริงขณะนี้ หลาย ๆ แห่งประสบปัญหาขาดแคลนแรงงานทั้งระดับแรงงานไร้ฝีมือและ

แรงงานฝีมือ ในระดับแรงงานไร้ฝีมือ แรงงานรุ่นใหม่มักจะอพยพเข้าเมือง ละทิ้งการพัฒนาอาชีพของครอบครัว ดังนั้นภาคใต้จึงขาดแรงงานกริตรายาง แรงงานประมง ภาคกลางขาดแคลนแรงงานปศุสัตว์และเก็บเกี่ยวการเก็บเกี่ยวปัจจุบันจึงนิยมใช้เครื่องจักร

7. ปัจจัยการมีส่วนร่วมของสมาชิก

ดังได้กล่าวแล้วว่า การเกิดขึ้น การคงอยู่การเติบโต ของธุรกิจชุมชน จะต้องอาศัยความร่วมมือความร่วมใจของชุมชน ต้องร่วมกันคิดร่วมกันตัดสินใจ ร่วมกันทำและร่วมกันรับผิดชอบ ในแง่ของระบบเศรษฐกิจทุนนิยม การมีส่วนร่วมของสมาชิก หมายถึง การระดมทุนและการใช้ทุนที่ระดมมานั้น “ทุน” ที่กล่าวนี้หมายถึง “เงินทุน” เป็นสำคัญ การมีส่วนร่วมของการระดมทุนจึงหมายถึงการร่วมถือหุ้น ร่วมลงทุน และนำทุนไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ

8. ปัจจัยเกี่ยวกับระเบียบข้อบังคับขององค์กร

ระเบียบข้อบังคับเป็นกฎเกณฑ์กติกาเพื่อให้ทุกคนปฏิบัติตาม ในอันที่จะทำให้การดำเนินงานไปสู่เป้าหมาย เป็นไปอย่างราบรื่น และสอดคล้องประสานกัน การดำเนินงานของธุรกิจชุมชนตั้งอยู่บนพื้นฐานการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ ฉะนั้น กฎเกณฑ์กติกาต่าง ๆ จึงต้องเกิดขึ้นจากข้อตกลงของสมาชิกเป็นพื้นฐาน

สรุป การส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน คือ กิจการของชุมชนเกี่ยวกับการผลิตสินค้า การให้บริการหรือการอื่น ๆ ที่ดำเนินการโดยคณะบุคคลที่มีความผูกพัน มีวิถีชีวิตร่วมกันและรวมตัวกันประกอบกิจการดังกล่าว ไม่ว่าจะป็นนิติบุคคลในรูปแบบใด หรือไม่เป็นนิติบุคคล เพื่อสร้างรายได้และเพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัว ชุมชนและระหว่างชุมชน ดังนั้นความหมายของวิสาหกิจชุมชนโดยสรุป คือ การประกอบการเพื่อการจัดการ “ทุนของชุมชน” อย่างสร้างสรรค์เพื่อการพึ่งตนเอง ซึ่ง “ทุนของชุมชน” ไม่ได้หมายถึงแต่เพียงเงิน แต่รวมถึงทรัพยากร ผลผลิต ความรู้ภูมิปัญญา ทุนทางวัฒนธรรม ทุนทางสังคม และต้องมีการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน ดังนี้

1) ระดับปฐมภูมิ ส่งเสริมการจัดตั้ง การให้ความรู้ การศึกษาวิจัย ในการนำทุนชุมชนมาใช้ให้เหมาะสม การร่วมมือกันในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีความเข้มแข็งและพึ่งตนเองได้

2) ระดับสูง ส่งเสริมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ การรักษาคุณภาพการศึกษาวิจัย เทคโนโลยีและการตลาด การสร้างความเชื่อถือทางธุรกิจ และความปลอดภัยแก่ผู้บริโภค การประสานงานแหล่งเงินทุนเพื่อให้สามารถเป็นผู้ประกอบการหรือพัฒนาไปสู่การประกอบธุรกิจขนาดย่อม และขนาดกลางต่อไป

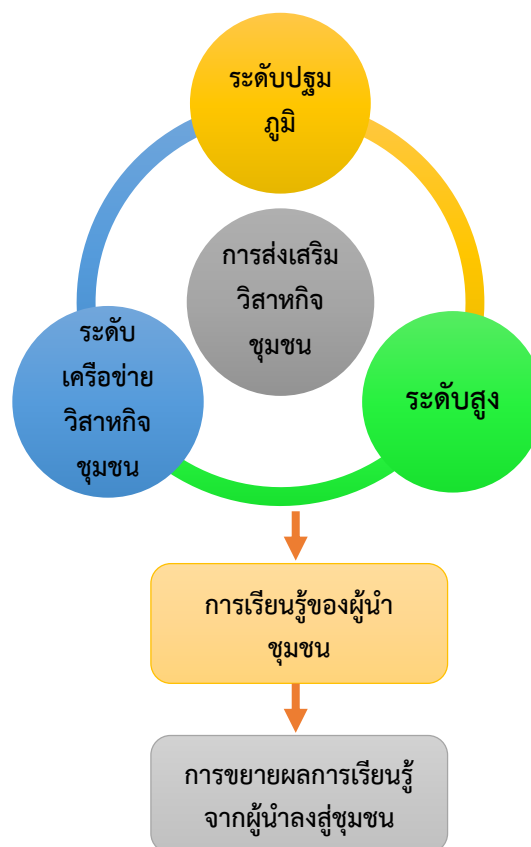
3) ระดับเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนรัฐจะให้การสนับสนุนการจัดตั้ง การประกอบการ การตลาด ความสัมพันธ์และความร่วมมือกันระหว่างเครือข่าย หรือภาคธุรกิจหรืออุตสาหกรรมอื่น เพื่อขยายและสร้างความมั่นคงให้แก่กิจการวิสาหกิจชุมชน

การส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนจะมุ่งเน้นส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพของชุมชนในการบริหารจัดการทุนของชุมชน ทั้งที่เป็นเงินทรัพยากร ภูมิปัญญาและวัฒนธรรม เพื่อการพึ่งพาตนเองและเกื้อหนุนกิจการของชุมชน มากกว่าการสนับสนุนในรูปแบบของปัจจัยและเงินให้เปล่าแก่ชุมชน โดยกระบวนการเรียนรู้แบ่งเป็น 2 ระดับ คือ

1) การเรียนรู้ของผู้นำชุมชน มีเวทีการเรียนรู้เป็นเครื่องมือสำคัญผู้นำชุมชนประกอบด้วยกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ประธานกลุ่มต่าง ๆ ผู้นำธรรมชาติ

ผู้รู้ด้านต่าง ๆ ของชุมชน ผู้นำต้องเรียนรู้ด้วยการพูดคุย การอ่าน การรับรู้ข่าวสารข้อมูลและการมีปฏิสัมพันธ์กับวิทยากรและคนภายนอก ความเป็นผู้นำทำให้พวกเขาเกิดการเรียนรู้ได้เร็ว

2) การขยายผลการเรียนรู้จากผู้นำลงสู่ชุมชน ด้วยการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง และการเรียนรู้จากการสื่อสารในระบบของชุมชน ซึ่งไม่มีรูปแบบตายตัวไม่กำหนดสถานที่และเวลา ผู้นำที่ผ่านการเรียนรู้จากระดับแรก จะพูดคุยสื่อสารเพื่อขยายผลในชุมชน ตามสถานที่ต่าง ๆ ในพื้นที่ตามความเหมาะสมเมื่อชุมชนเกิดการเรียนรู้ทั้ง 2 ระดับ ทำให้ชุมชนได้รับข้อมูลข่าวสารและความรู้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน โดยมีเวทีการเรียนรู้ เป็นเครื่องมือสำคัญ มีแผนแม่บทชุมชนหรือแผนที่ชุมชนเป็น ผลผลิตของการเรียนรู้การจัดการจัดเวทีเรียนรู้ควรจัดตามความเหมาะสม โดยคนทั้งชุมชนจะต้องศึกษาต้องวิเคราะห์ครั้งแล้วครั้งเล่าเพื่อหาความเป็นจริงของชุมชนทั้งทรัพยากร วัฒนธรรม ประเพณี แนวคิดการปฏิบัติของคนในชุมชนลักษณะของการทำแผนไม่ควรเริ่มต้นจากความต้องการ หรือเอาปัญหาของชุมชนเป็นตัวตั้ง หากแต่เริ่มต้นด้วยความเป็นจริงของชุมชนในรูปของข้อมูลเป็นตัวตั้ง เป็นข้อมูลความเป็นจริงที่ผ่านกระบวนการถกเถียงวิเคราะห์และสังเคราะห์ของผู้นำชุมชนในการเรียนรู้ของชุดความรู้ที่เรียกว่า รู้จักตนเอง รู้จักชุมชน และรู้จักโลก สุดท้ายคือสามารถเรียนรู้การจัดการชุมชน และจัดทำแผนพัฒนาวิสาหกิจชุมชน หากแผนพัฒนาวิสาหกิจชุมชนเป็นแผนที่วิสาหกิจชุมชนสามารถดำเนินการได้เอง ก็ดำเนินการได้เลย แต่หากเป็นแผนพัฒนาที่วิสาหกิจชุมชนไม่สามารถดำเนินการได้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องสนับสนุนให้เกิดการพัฒนา ดังภาพที่ 2.3

ภาพที่ 2.3 การส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน

2.4.3 การบริการงานวิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน

การบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนเป็นกระบวนการบริหารจัดการในชุมชน ประกอบด้วย การจัดการองค์กร และการบริหารงานการผลิต การเดินและการตลาดของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน (สมชาย น้อยฉ่ำ, 2561) การบริหารจัดการที่เกี่ยวข้องกับการใช้ความรู้และทรัพยากร โดยสมาชิกวิสาหกิจชุมชนเพื่อให้การดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชนเกิดประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของวิสาหกิจ ชุมชนที่กำหนดไว้ (ปิยะดา พิศาลบุตร, 2561)

ชมภูษุช หุ่นนาค และคณะ (2565) พบว่า การจัดการวิสาหกิจชุมชน ประกอบด้วย 1) ด้านการเงิน มีเงินทุนของตนเอง ไม่ต้องพึ่งเงินกู้จากนอกระบบ สมาชิกมีหนี้สินลดลงหรือไม่มีหนี้สิน 2) ด้านการผลิต สามารถลดต้นทุนการผลิต 3) ด้านการตลาด มีการวางแผนการตลาด 4) ด้านการบริหารกลุ่ม ผู้นำกลุ่มต้องเสียสละชื่อเสียงมุ่งมั่นทำงาน 5) ด้านแรงงาน มีทักษะความเชี่ยวชาญ มีทัศนคติที่ดี และ 6) ด้านการประสานความร่วมมือ การสร้างเครือข่ายอื่น ๆ

วรารภรณ์ อ่อนคำ และคณะ พบว่า แนวทางในการบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน มีดังนี้

1) ด้านทรัพยากรมนุษย์ มีมาตรการส่งเสริมและสนับสนุนวิสาหกิจชุมชน มีความรู้ด้านการรวมกลุ่ม ผู้นำและกระบวนการกลุ่ม การสร้างเครือข่าย การสร้างความรู้ความเข้าใจ การประกอบอาชีพ การระดมทุน การบริหารจัดการโครงสร้างองค์กร กฎระเบียบ วิสาหกิจชุมชน

2) ด้านองค์ประกอบทางสังคม การมีส่วนร่วมของทุกคนในกลุ่ม การพัฒนาสมาชิกให้มีความรู้และทัศนคติในการอยู่ร่วมกันในกลุ่มอย่างสงบสุข

3) ด้านภาวะผู้นำในชุมชน มีการวางหลักเกณฑ์และแนวทาง ต่างๆ เพื่อให้ องค์กร ประสานความสำเร็จและบรรลุวัตถุประสงค์ ผู้นำองค์กรมีส่วนสำคัญ สร้างระบบงานที่มีประสิทธิผล ทำให้สมาชิกมีการทำงานไปในทิศทางเดียวกันและสามัคคีกัน

4) ด้านการติดต่อสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกกับสมาชิกกลุ่ม มีการรวบรวม การถ่ายทอดและการแลกเปลี่ยนภูมิปัญญาท้องถิ่น การเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ เพื่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนการผลิต สื่อประชาสัมพันธ์ ข้อมูลข่าวสารแก่สมาชิกเครือข่ายและบุคคลภายนอก

5) ด้านการติดต่อสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกกลุ่มกับรัฐ เพื่อให้ได้รับการสนับสนุนการฝึกอบรม การพัฒนาผลิตภัณฑ์ การส่งเสริมการตลาดและการจัดทำบัญชี

6) ด้านการฝึกอบรมสมาชิก มีความต้องการและมีความสามารถในการพัฒนาตนเอง ทั้งทักษะการบริการและทักษะการอาชีพ

ณัฐนันท์ ศูนย์ดาจันทร์ (2565) พบว่า การบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน ประกอบด้วย

1) ด้านวัตถุดิบ กลุ่มมีการซื้อผลผลิตทางการเกษตรจากชุมชนด้วยตนเอง เพื่อเป็นการสนับสนุนผลิตภัณฑ์ของชุมชน รายได้เกิดการหมุนเวียนในชุมชน ทำให้ลดต้นทุนในการผลิตและได้วัตถุดิบมีคุณภาพ

2) ด้านการผลิต มีการจัดตั้งศูนย์กลางการผลิต เพื่อควบคุมและตรวจสอบคุณภาพการผลิตให้ได้มาตรฐานมีการแบ่งหน้าที่ในการผลิตตามความเหมาะสม และความถนัดแก่สมาชิกโดยเกณฑ์ที่ใช้ในการผลิต จะใช้ปริมาณการผลิตการสั่งซื้อของลูกค้าหรือตามรอบที่กำหนดให้ในการผลิต รวมทั้งมีการจดบันทึกจำนวนปริมาณหรือขั้นตอนต่าง ๆ เพื่อให้สามารถผลิตได้ตามคุณภาพและปริมาณมาก

3) ด้านการขนส่ง มีการขนส่งผลิตภัณฑ์ให้แก่ลูกค้าทางไปรษณีย์ และขนส่งให้ลูกค้าที่มีการสั่งจำนวนมาก มีการตรวจคุณภาพของผลิตภัณฑ์ทุกขั้นตอน

4) ด้านการตลาด มีการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ทั้งการขายปลีกและขายส่ง ผู้รับผิดชอบประสานด้านการตลาดที่ชัดเจน มีช่องทางการจำหน่ายสินค้าที่มีความหลากหลาย การจำหน่ายตามช่องทางต่าง ๆ มีการกำหนดราคาที่ชัดเจน สมาชิกในกลุ่มจะเป็นผู้กำหนดราคาขายเอง

5) ด้านการบริการ มีการสร้างความประทับใจ และความพึงพอใจให้แก่ลูกค้า โดยการรับประกันผลิตภัณฑ์ และเปลี่ยนคืนได้ มีการประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์

ซัชพล ธรรม และคณะ (2561) ได้พบว่า กระบวนการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน การพัฒนาที่ยั่งยืน ประกอบด้วย การดำเนินกิจกรรมด้วยการทำภูมิปัญญาชาวบ้านแต่ละท้องถิ่น ซึ่งชาวบ้านเป็นเจ้าของธุรกิจร่วมกัน มีการบริหารงานอย่างเป็นระบบ มีการแบ่งโครงสร้างการทำงาน การผลิตและทรัพยากรการผลิต เน้นคนในชุมชนร่วมกันระดมความคิด เพื่อการผลิตและแปรรูปผลิตภัณฑ์ ที่มีคุณภาพ มีการบริหารจัดการเงินและบัญชีทำเป็นระบบและตรวจสอบได้ มีการเปิดเผยข้อมูลการเงินและบัญชีอย่างสม่ำเสมอ การตลาด เน้นการจัดจำหน่ายสินค้าของวิสาหกิจชุมชน มีจำหน่าย ทั้งปลีกและส่งภายในและตัวจังหวัด มีตลาดออนไลน์และตลาดต่างประเทศและมีการกำหนดกฎระเบียบหรือข้อตกลง ให้มีความสำคัญกับผลประโยชน์ที่เท่าเทียมกัน มีการจัดสวัสดิการแก่สมาชิกและชุมชนอย่างเหมาะสม

แนวทางในการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ประกอบด้วย

1) คณะกรรมการและสมาชิกกลุ่มต้องเป็นผู้มีบทบาทสำคัญเป็นแกนนำผลักดันให้กลุ่มมีความเข้มแข็ง โดยการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการที่เป็นระบบ

2) ผลิตภัณฑ์ชุมชนต้องมีอัตลักษณ์แสดงถึงความเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อสร้างคุณค่าและมูลค่าเพิ่มของสินค้า สู่ Smart Product

3) พัฒนาเทคโนโลยีการผลิตให้มีความทันสมัย หรือเพิ่มกระบวนการผลิตสินค้าให้มีความรวดเร็วมากยิ่งขึ้น

4) พัฒนาช่องทางการตลาด พัฒนาช่องทางการจัดจำหน่าย เพื่อเพิ่มกลุ่มลูกค้าให้มีความหลากหลาย

5) สมาชิกทุกคนต้องได้รับผลประโยชน์ร่วมกันอย่างเป็นธรรม สมาชิกสามารถดำรงชีพอยู่ได้ภายใต้การส่งเสริมอาชีพของวิสาหกิจชุมชน

มินระดา โคตรศรีวงศ์ และสถาพร มงคลศรีสวัสดิ์ (2559) กล่าวว่า บริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้าไหม

1) ด้านวัตถุดิบ กลุ่มซื้อเส้นไหมจากบริษัทต่าง ๆ เป็นเส้นไหมที่มีคุณภาพและมีมาตรฐานสูง ไม่ยอมที่ซื้อจากพ่อค้าเร่ที่มาขายให้กลุ่มโดยตรง หรือส่งทางไปรษณีย์ ใช้เทคนิคการย้อมทับ ซึ่งเป็นการย้อมสีหลาย ๆ สีทับกันโดยไม่ต้องล้างออก ทำให้ลดต้นทุนในการผลิตและยังได้เฉดสีที่สวยงาม

2) ด้านการผลิต กลุ่มจัดตั้งศูนย์กลางการผลิตเพื่อควบคุมและตรวจสอบคุณภาพของผลิตภัณฑ์ ไม่มีการแบ่งหน้าที่ในการผลิตตามความถนัดและความเหมาะสมให้แก่สมาชิก โดยเกณฑ์ที่ใช้ในการวางแผนการผลิตจะใช้ปริมาณการผลิตตามการสั่งซื้อของลูกค้ามาเป็นเกณฑ์ในการวางแผน

แผนการผลิต รวมทั้งมีการจัดบันทึกจำนวนปริมาณหรือขั้นตอนต่าง ๆ เพื่อให้สามารถผลิตได้ในปริมาณมากและคุณภาพเดิม

3) ด้านการขนส่ง โดยกลุ่มขนส่งภาพใหม่ให้แก่ลูกค้าทางไปรษณีย์และฝากพัสดุไปรษณีย์ โดยสารประจำทางให้เฉพาะลูกค้าบางส่วนแต่ส่วนใหญ่ลูกค้าจะเดินทางมาเลือกซื้อสินค้าด้วยตัวเอง ผลิตภัณฑ์กลุ่มมีความเพียงพอต่อการส่งออกและมีการตรวจสอบคุณภาพขอ ผลิตภัณฑ์ทุกขั้นตอนการผลิตก่อนที่จะส่งออกไปถึงลูกค้า

4) ด้านการตลาด กลุ่มมีการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ทั้งการขายปลีกและขายส่ง มีผู้รับผิดชอบประสานงานด้านการตลาดที่ชัดเจนมีช่องทางการจัดจำหน่ายที่มีความหลากหลาย ทั้งในและต่างประเทศ กำหนดราคาตลาดจากต้นทุนการผลิต ความสวยงามความปราณีและการเปรียบเทียบราคากับผลิตภัณฑ์ที่คล้ายคลึงกันสมาชิกและคณะกรรมการกลุ่มจะเป็นผู้กำหนดราคาเอง

5) ด้านการบริการ มีการสร้างความประทับใจและความพึงพอใจให้กับลูกค้าโดยการรับประกันผลิตภัณฑ์ มีการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่าง ๆ ที่หลากหลาย มีอุปกรณ์และสถานที่ตั้งเดิมเก็บรักษาไว้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้

นันทรัตน์ นามบุรี และคณะ (2561) กล่าวถึง การพัฒนาระบบการบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ประกอบด้วย 5 ระบบ

ระบบที่ 1 การบริหารจัดการกลุ่มและสมาชิก การสร้างระบบบริหารจัดการกลุ่มได้พัฒนาให้มีข้อมูลเกี่ยวกับด้านโครงสร้างของกลุ่ม ด้านการทำกลุ่มและด้านการสื่อสาร

ระบบที่ 2 การบริหารจัดการด้านการตลาด ได้พัฒนาให้มีข้อมูลเกี่ยวกับ ด้านการผลิตภัณฑ์ ด้านการกำหนดราคาขาย ด้านช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ ด้านการส่งเสริมการตลาด

ระบบที่ 3 ระบบบริหารจัดการด้านจริยธรรมธุรกิจ พัฒนาให้มีข้อมูลเกี่ยวกับการเรียนรู้ของกลุ่มจริยธรรม เกี่ยวกับการผลิตและจริยธรรม เกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมชุมชน

ระบบที่ 4 การบริหารจัดการด้านผลิตภัณฑ์ พัฒนาให้มีข้อมูลเกี่ยวกับการจัดซื้อ ด้านการผลิตสินค้า ด้านเครื่องมือ รวมทั้งอุปกรณ์การผลิตและด้านบรรจุและจัดส่งสินค้า

ระบบที่ 5 การบริหารจัดการด้านบัญชีและการเงิน พัฒนาให้มีข้อมูลเกี่ยวกับด้านรายได้ รายจ่ายด้านต้นทุนและกำไร ด้านการเงินของกลุ่ม และด้านทรัพย์สินและหนี้สิน

นวรรตน์ นิธิชัยอนันต์ และนภาพรรณ พัฒนฉัตรชัย (2558) ได้เสนอว่า วิสาหกิจชุมชนเกิดจากวิถีชีวิตในการประกอบอาชีพและความต้องการของสมาชิกส่วนใหญ่ เพื่อต้องพึ่งพาตนเองในชุมชนและเผยแผ่ไปยังภายนอกชุมชน ประกอบด้วย การสนับสนุนจากภาครัฐ มีหลักการดำเนินการอย่างเป็นระบบมีกฎระเบียบ เป็นแนวปฏิบัติร่วมกันที่ชัดเจน มีคณะกรรมการบริหารงาน โดยถูกคัดเลือกจากมติของสมาชิกแลกเปลี่ยนที่ยอมรับร่วมกันของกลุ่ม ภายใต้เงื่อนไขในการเรียนรู้ ด้วยตนเอง การแบ่งปันผลประโยชน์ ในรูปแบบสวัสดิการแก่สมาชิกและสาธารณประโยชน์ในชุมชน มีภูมิคุ้มกันที่ดี ช่วยสร้างเศรษฐกิจชุมชน ให้มีความเข้มแข็ง ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการคิด การตัดสินใจ ร่วมแก้ปัญหา คนในชุมชนร่วมกัน มีระบบการดูแลช่วยเหลือ ซึ่งกันและกัน เกิดความรัก ความสามัคคีในชุมชน

รูปแบบเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนประกอบด้วย เครือข่ายทั้งภายในและภายนอกชุมชน เครือข่ายผลิตภัณฑ์ในชุมชน เน้นเครือข่ายที่มีความผูกพัน และเกื้อกูลกัน เน้นแผนการผลิตและบริการที่สำคัญ ได้แก่ สมาชิกของกลุ่มเกษตรกรในชุมชนที่ไม่ได้เป็นสมาชิกร้านค้าในชุมชน และกลุ่มวิสาหกิจร้านค้าสวัสดิการชุมชน เครือข่ายการผลิตนอกชุมชน ได้แก่สมาชิกกลุ่มนอกชุมชน กลุ่มเกษตรกรชุมชนใกล้เคียงนำวัตถุดิบมาจำหน่ายและแลกเปลี่ยนกับวิสาหกิจชุมชน เครือข่ายการตลาด เครือข่ายการเรียนรู้ที่จะพัฒนาวิสาหกิจชุมชนเครือข่ายองค์กรภาครัฐ สร้างความเข้มแข็งและยั่งยืนของวิสาหกิจชุมชน

2.4.4 ยุทธศาสตร์การส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน

สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน ระบุว่า กฎหมายกำหนดให้มีการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนอย่างครบวงจร ดังนี้

1) ระดับปฐมภูมิ ส่งเสริมการจัดตั้ง การให้ความรู้ การศึกษาวิจัย ในการนำทุนชุมชนมาใช้ให้เหมาะสม การร่วมมือกันในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีความเข้มแข็งและพึ่งตนเองได้

2) ระดับสูง ส่งเสริมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ การรักษาคุณภาพการศึกษาวิจัยเทคโนโลยีและการตลาด การสร้างความเชื่อถือทางธุรกิจ และความปลอดภัยแก่ผู้บริโภค การประสานงานแหล่งเงินทุนเพื่อให้สามารถเป็นผู้ประกอบการหรือพัฒนาไปสู่การประกอบธุรกิจขนาดย่อม และขนาดกลางต่อไป

3) ระดับเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนรัฐจะให้การสนับสนุนการจัดตั้ง การประกอบการ การตลาด ความสัมพันธ์และความร่วมมือกันระหว่างเครือข่าย หรือภาคธุรกิจหรืออุตสาหกรรมอื่น เพื่อขยายและสร้างความมั่นคงให้แก่กิจการวิสาหกิจชุมชน

กรมส่งเสริมการเกษตร (2549) ระบุว่า การส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนจะมุ่งเน้นส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพของชุมชนในการบริหารจัดการทุนของชุมชน ทั้งที่เป็นเงิน ทรัพยากร ภูมิปัญญาและวัฒนธรรม เพื่อการพึ่งพาตนเองและเกื้อหนุนกิจการของชุมชน มากกว่าการสนับสนุนในรูปของปัจจัยและเงินให้เปล่าแก่ชุมชน โดยกระบวนการเรียนรู้แบ่งเป็น 2 ระดับ คือ

1) การเรียนรู้ของผู้นำชุมชน มีเวทีการเรียนรู้เป็นเครื่องมือสำคัญผู้นำชุมชนประกอบด้วย กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ประธานกลุ่มต่าง ๆ ผู้นำธรรมชาติ ผู้รู้ด้านต่าง ๆ ของชุมชน ผู้นำต้องเรียนรู้ด้วยการพูดคุย การอ่าน การรับรู้ข่าวสารข้อมูลและการมีปฏิสัมพันธ์กับวิทยากรและคนภายนอก ความเป็นผู้นำทำให้พวกเขาเกิดการเรียนรู้ได้เร็ว

2) การขยายผลการเรียนรู้จากผู้นำลงสู่ชุมชน ด้วยการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง และการเรียนรู้จากการสื่อสารในระบบของชุมชน ซึ่งไม่มีรูปแบบตายตัวไม่กำหนดสถานที่และเวลา ผู้นำที่ผ่านการเรียนรู้จากระดับแรก จะพูดคุยสื่อสารเพื่อขยายผลในชุมชน ตามสถานที่ต่าง ๆ ในพื้นที่ตามความเหมาะสมเมื่อชุมชนเกิดการเรียนรู้ทั้ง 2 ระดับ ทำให้ชุมชนได้รับข้อมูลข่าวสารและความรู้ เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน โดยมีเวทีการเรียนรู้ เป็นเครื่องมือสำคัญ มีแผนแม่บทชุมชนหรือแผนที่ชุมชนเป็นผลผลิตของการเรียนรู้การจัดเวทีเรียนรู้ควรจัดตามความเหมาะสม โดยคนทั้งชุมชนจะต้องศึกษา ต้องวิเคราะห์ครั้งแล้วครั้งเล่าเพื่อหาความเป็นจริงของชุมชนทั้งทรัพยากร วัฒนธรรม ประเพณี แนวคิด การปฏิบัติของคนในชุมชนลักษณะของการทำแผนไม่ควรเริ่มต้นจากความต้องการ หรือเอาปัญหา

ของชุมชนเป็นตัวตั้ง หากแต่เริ่มต้นด้วยความเป็นจริงของชุมชนในรูปของข้อมูลเป็นตัวตั้ง เป็นข้อมูลความเป็นจริงที่ผ่านกระบวนการถกเถียงวิเคราะห์และสังเคราะห์ของผู้นำชุมชนในการเรียนรู้ของชุดความรู้ที่เรียกว่า รู้จักตนเอง รู้จักชุมชน และรู้จักโลก สุดท้ายคือสามารถเรียนรู้การจัดการชุมชน และจัดทำแผนพัฒนาวิสาหกิจชุมชน หากแผนพัฒนาวิสาหกิจชุมชนเป็นแผนที่วิสาหกิจชุมชนสามารถดำเนินการได้เอง ก็ดำเนินการได้เลย แต่หากเป็นแผนพัฒนาที่วิสาหกิจชุมชนไม่สามารถดำเนินการได้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องสนับสนุนให้เกิดการพัฒนา

กรมส่งเสริมการเกษตร (2549) ได้เสนอแนวทางการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน ดังนี้คือ วิสาหกิจชุมชน เป็นหน่วยประกอบการหน่วยหนึ่ง เพื่อพัฒนาตนเองไปสู่สังคมและเศรษฐกิจชุมชนที่ดี ขึ้นตามศักยภาพของวิสาหกิจชุมชนที่สอดคล้องกับสถานภาพและสถานการณ์ของท้องถิ่นและชุมชน ตลอดจนสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และทิศทางของวิสาหกิจชุมชนนั้น ๆ สำนักงานเกษตร ในฐานะสำนักงานเลขานุการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน ถือว่าเป็นหน่วยงานหลักในการขับเคลื่อนงานส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน จึงต้องมีความชัดเจนในบทบาทและแนวทางการทำงาน เพื่อให้การส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน เป็นไปอย่างมีระบบแนวทางการปฏิบัติงานส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนของสำนักงานเกษตร สำนักงานเกษตร แบ่งหน้าที่การทำงานได้เป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 หน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน

1. จัดประชุมคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน เกษตรในฐานะเลขานุการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน ต้องเข้าร่วมประชุมทุกครั้ง และใช้เวทีการประชุมให้เกิดประโยชน์ในการผลักดันให้เกิดผลงานและมาตรการส่งเสริมสนับสนุนวิสาหกิจชุมชน

2. ให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรระดับนำข้อมูลการจดทะเบียน เช่น จำนวนสถานที่ตั้ง วัตถุประสงค์ และกิจกรรมของวิสาหกิจชุมชนมาเป็นตัวตั้ง และกำหนดเป้าหมายเป็นลูกค้ำเพื่อการส่งเสริมสนับสนุนตามบทบาทและภารกิจของหน่วยงาน

3. วิเคราะห์และจำแนกประเภทวิสาหกิจชุมชน ดังนี้

1) ประเภทสินค้า ได้แก่ การแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหาร การผลิตพืช (ระบุชนิด) การผลิตสัตว์การผลิตประมง การผลิตปัจจัยการผลิต ผลิตภัณฑ์ผ้าทอ เครื่องจักสาน เป็นต้น

2) ประเภทบริการ ได้แก่ การออมทรัพย์ชุมชน ร้านค้าชุมชน สุขภาพ การท่องเที่ยว เป็นต้น

4. เกษตรในฐานะเลขานุการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน มีบทบาทหน้าที่ในการประสานเชื่อมโยงหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ในการให้การส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนภายในอย่างเป็นระบบ โดย

1) ให้วิเคราะห์แยกแยะประเภทวิสาหกิจชุมชนทั้งสินค้าและบริการ กลุ่มเป้าหมายที่มีวัตถุประสงค์และกิจกรรมสอดคล้องกับบทบาทและภารกิจของกระทรวงต่าง ๆ (ยกเว้นกระทรวงเกษตรและสหกรณ์) เช่น กระทรวงมหาดไทย กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงพาณิชย์ เป็นต้นโดยดำเนินการส่งข้อมูลการจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนและประสานงานกับส่วนราชการภายใน ให้ดำเนินการวางแผนส่งเสริมและสนับสนุนวิสาหกิจชุมชน และเข้าไปส่งเสริมและสนับสนุนตามแผนที่วางไว้

2) ในกรณีที่วิสาหกิจชุมชนที่มีวัตถุประสงค์และกิจกรรมสอดคล้องกับบทบาทและภารกิจของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ให้เกษตรกรในฐานะเลขานุการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน ส่งข้อมูลการจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนและประสานงานกับส่วนราชการต่าง ๆ ภายใต้อำนาจกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ใน โดยวิเคราะห์แยกแยะวัตถุประสงค์และกิจกรรมของวิสาหกิจชุมชนที่สอดคล้องกับบทบาทและภารกิจของส่วนราชการต่าง ๆ เช่น กรมส่งเสริมสหกรณ์กรมปศุสัตว์กรมประมง กรมพัฒนาที่ดิน กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ กรมการข้าว สถาบันหม่อนไหมแห่งชาติ กรมวิชาการเกษตรสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม เป็นต้น

5. เกษตรกรในฐานะเลขานุการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน ต้องผลักดันและส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนให้เกิดเครือข่ายประเภทอาชีพเดียวกัน เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลข่าวสารการประกอบอาชีพ การจัดหาปัจจัยและวัตถุดิบ การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เอื้ออาทรต่อกันในลักษณะการสร้างเครือข่ายในแนวนอน (Horizontal networks) รวมถึงผลักดันและส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนให้เกิดเครือข่ายประเภทอาชีพเชิงการค้า เพื่อประกอบกิจการและธุรกิจให้สูงขึ้นในระดับก้าวหน้า โดยการสร้างเครือข่ายในแนวตั้ง (Vertical networks) เพื่อขยายโอกาสทางการค้าและการตลาดตลอดจนสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลภายนอกในลักษณะห่วงโซ่อุปทาน (Supply chain) โดยการเชื่อมต่อของหน่วยต่างๆที่เป็นสายการผลิต จนถึงลูกค้าผู้จำหน่ายและลูกค้าที่เป็น ผู้บริโภคเพื่อเป็นเครือข่ายยกระดับการแข่งขัน (Cluster competitiveness)

6. เกษตรกรในฐานะเลขานุการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน ต้องทำหน้าที่ติดตามความก้าวหน้า และประเมินผลการส่งเสริมและสนับสนุนวิสาหกิจชุมชนของหน่วยงานและองค์กรต่างๆ รวมทั้ง สรุปเสนอคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนทราบ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนต่อไป

ส่วนที่ 2 หน้าที่ส่งเสริมตามบทบาทภารกิจของสำนักงานเกษตรในกรณีที่วิสาหกิจชุมชนทั้งสินค้าและบริการ กลุ่มเป้าหมายที่มีวัตถุประสงค์และกิจกรรมสอดคล้องกับบทบาทและภารกิจของกรมส่งเสริมการเกษตร โดยเฉพาะสินค้าด้านพืช และด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากพืชไม่ว่าจะเป็นอาหารหรืองานหัตถกรรม รวมถึงการผลิตปัจจัยการผลิต เป็นต้นให้สำนักงานเกษตรมีหน้าที่รับผิดชอบและดำเนินการในการวางแผนให้การส่งเสริมและสนับสนุนวิสาหกิจชุมชนตามบทบาทและภารกิจของกรมส่งเสริมการเกษตร ดังนี้

1. วิสาหกิจชุมชนประเภทการผลิตพืช ผลิตปัจจัยการผลิต และอื่น ๆ ที่อยู่ในส่วนที่เกี่ยวข้องด้านพืช ให้นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรทั้งระดับ และอำเภอดำเนินการวางแผนส่งเสริมและสนับสนุนวิสาหกิจชุมชน ตามข้อมูลการจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชน และเป้าหมายที่รับผิดชอบในระดับพื้นที่

2. วิสาหกิจชุมชนประเภทการแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหาร การผลิตหัตถกรรมต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องตามบทบาทและภารกิจของกรมส่งเสริมการเกษตร ให้นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร (เจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ความชำนาญด้านเคหกิจเกษตร) ทั้งระดับและอำเภอ ดำเนินการวางแผนส่งเสริมและสนับสนุนวิสาหกิจชุมชนตามข้อมูลการจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชน และเป้าหมายที่รับผิดชอบในระดับพื้นที่

3. วิสาหกิจชุมชนประเภทบริการและกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการผลิตพืชให้นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรทั้งระดับและอำเภอ ดำเนินการให้คำแนะนำและ ส่งเสริมให้กลุ่มกิจกรรมต่าง ๆ จัดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชนด้านบริการ เช่น วิสาหกิจชุมชนรับจ้างไถนา นวดข้าว วิสาหกิจชุมชนคัดแยกเกรดผลผลิต ควบคุมคุณภาพสินค้า มาตรฐานและตรวจสอบ วิสาหกิจชุมชนรวบรวมผลผลิต ขนส่งผลผลิต และการตลาด เป็นต้น โดยให้นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรวางแผนส่งเสริมและสนับสนุนวิสาหกิจชุมชนตามข้อมูลจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนและเป้าหมายที่รับผิดชอบในระดับพื้นที่

4. ส่งเสริมและสนับสนุนวิสาหกิจชุมชนต้นแบบ เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ด้านวิสาหกิจชุมชน โดยให้วิสาหกิจชุมชนที่เกิดขึ้นใหม่หรือวิสาหกิจชุมชนขั้นพื้นฐานได้มาเรียนรู้ที่วิสาหกิจชุมชนต้นแบบในแต่ละพื้นที่ทั้งระดับตำบล อำเภอ และ กรมส่งเสริมการเกษตร ได้กำหนดแนวทางการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ ดังนี้

1. เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรให้คำแนะนำ ปรีกษา เป็นวิทยากรกระบวนการ และมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนแม่บทชุมชน โดยผ่านกระบวนการจัดทำเวทีชุมชน เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรร่วมวิเคราะห์แผนแม่บทชุมชนกับคนในชุมชนเพื่อจำแนกแผน แผนถ่ายถอด (ความต้องการความรู้ด้านการผลิตการแปรรูปและการตลาด) แผนธุรกิจ (การประกอบการ) และแผนจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนโดยเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรให้คำแนะนำ/ปรีกษา/กระตุ้นให้เข้าใจปัญหาอุปสรรคและศักยภาพของแผนชุมชนในแต่ละแผน เพื่อให้คนในชุมชนนำแผนงานมากำหนดเป็นโครงการและกิจกรรมของแต่ละกลุ่มในชุมชนที่มีปัญหาและศักยภาพที่สอดคล้องกัน

2. ค้นหาและวิเคราะห์กิจกรรมที่ต้องการจะแก้ปัญหา และสร้างศักยภาพที่มีอยู่ในแผนและกิจกรรม กระตุ้นให้เกิดแกนนำ (ผู้นำ) และกลุ่มคนที่เข้ามาดำเนินการตามกิจกรรมต่าง ๆ

3. ส่งเสริม และสนับสนุนคนในชุมชนที่มีความตั้งใจที่จะแก้ปัญหาและสร้างศักยภาพรวมตัวกันเป็นกลุ่มมาจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนโดยมีลักษณะของกลุ่มที่เข้ามาจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชน ดังนี้

1) กลุ่มที่จดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนที่เกิดจากแผนแม่บทชุมชนมีการรวมกลุ่มจัดทำกิจกรรมเพื่อพัฒนาเป็นแผนวิสาหกิจชุมชน

2) กลุ่มที่จดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนที่เกิดจากการรวมอย่างหลวม ๆ ที่มีวัตถุประสงค์และเป้าหมายคล้าย ๆ กันในเวลาหนึ่ง ๆ ที่ไม่ได้เกิดจากแผนแม่บทชุมชนหรือมีวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่ยังไม่ชัดเจน

3) กลุ่มที่จดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนที่เกิดจากกลุ่มและองค์กรที่มีอยู่ในลักษณะของสถาบันเกษตรกร เช่น กลุ่มสหกรณ์ กลุ่มเกษตรกร กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กลุ่มยุวเกษตรกร ชมรม และสมาคมต่าง ๆ

4) กลุ่มที่จดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนที่เกิดจากกลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตรและอาชีพอื่น ๆ เช่น กลุ่มส่งเสริมปรับปรุงคุณภาพผลไม้ กลุ่มผู้ปลูกผักปลอดสารพิษ กลุ่มผู้เลี้ยงปลา กลุ่มผู้เลี้ยงโคเนื้อกลุ่มทอผ้า กลุ่มจักสาน เป็นต้น

4. ประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชน เป็นการการค้นหาศักยภาพเพื่อกระตุ้นให้วิสาหกิจชุมชนเรียนรู้และพัฒนาตนเอง “เรียนรู้จักตนเอง” ในประเด็นต่าง ๆ คือ ทิศทางของวิสาหกิจชุมชน

การวางแผนดำเนินงาน การบริหารตลาด การจัดการกระบวนการเรียนรู้ การบริหารสมาชิก กระบวนการจัดการสินค้าและบริการและผลลัพธ์การดำเนินงาน

5. วิสาหกิจชุมชนนำข้อมูลจากผลการประเมินศักยภาพวิสาหกิจชุมชนมาวางแผนพัฒนาวิสาหกิจชุมชนโดยพิจารณาวิเคราะห์ว่า วิสาหกิจชุมชนจะต้องไปศึกษาดูงานเพิ่มเติมเรื่องอะไรและอย่างไรเพื่อนำความรู้จากการศึกษาดูงานมาปรับปรุงแผนวิสาหกิจชุมชน “เรียนรู้จักโลกภายนอก”

6. เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรให้คำแนะนำ ปรัชญา และเป็นวิทยากรกระบวนการ โดยให้การส่งเสริมสนับสนุนให้วิสาหกิจชุมชนไปศึกษาดูงานจากแหล่งเรียนรู้ของวิสาหกิจชุมชนหรือกลุ่มต่างๆ ที่ประสบความสำเร็จ เพื่อนำแนวความคิด ระบบการบริหารจัดการ เทคนิคการผลิต การแปรรูป และการตลาดการจัดโครงสร้างและองค์กร การบริหารจัดการทุน เป็นต้น มาสร้างสรรค์กิจกรรมและพัฒนาแผนของวิสาหกิจชุมชนเอง โดยจัดการกระบวนการเรียนรู้ในลักษณะเวทีชุมชน เพื่อกำหนดทิศทางและแผนวิสาหกิจชุมชนเพื่อ “กำหนดวิถีชีวิตของตนเอง” โดยอาศัยฐานข้อมูลที่มีอยู่แล้วและจากการศึกษาดูงานมาประกอบการวางแผนวิสาหกิจชุมชน

7. วิสาหกิจชุมชนเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรดำเนินการส่งเสริมและสนับสนุนวิสาหกิจชุมชนทั้งชั้นพื้นฐานในลักษณะเศรษฐกิจพอเพียง และขั้นก้าวหน้าเพื่อการแข่งขัน

1) วิสาหกิจชุมชนชั้นพื้นฐานให้มีมาตรการส่งเสริมและสนับสนุนวิสาหกิจชุมชนมีความรู้ด้านการรวมกลุ่ม ผู้นำและกระบวนการกลุ่ม การสร้างเครือข่ายช่วยเหลือซึ่งกันและกันในระดับแนวนอน (Horizontal network) ทั้งด้านสังคมและเศรษฐกิจชุมชน ตลอดจนความรู้ความเข้าใจการประกอบอาชีพ การจัดทำบัญชีครัวเรือนและบัญชีธุรกิจเบื้องต้น การระดมทุนและการเก็บออม การบริหารจัดการโครงสร้างขององค์กร กฎระเบียบของวิสาหกิจชุมชน เป็นต้น เพื่อให้วิสาหกิจชุมชนเข้มแข็งและพึ่งตนเองได้

2) วิสาหกิจชุมชนขั้นก้าวหน้าให้มีมาตรการส่งเสริมและสนับสนุนวิสาหกิจชุมชนด้านพัฒนาผลิตภัณฑ์ การบรรจุหีบห่อ เทคนิคการผลิตสินค้าและบริการให้ได้คุณภาพและมาตรฐาน การบริหารจัดการผลิตและการตลาดที่สอดคล้องกับผู้บริโภคและสามารถแข่งขันได้ สนับสนุนงานด้านวิจัยและพัฒนาต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นเชิงพาณิชย์ การเชื่อมโยงประสานเข้าถึงแหล่งทุนต่าง ๆ เป็นต้น เพื่อสร้างความพร้อมให้แก่วิสาหกิจชุมชนให้มีความเข้มแข็งและพึ่งพาตนเองได้ในระดับที่สูงขึ้น

ยุทธศาสตร์การส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน

สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน (2549) ได้กล่าวถึงยุทธศาสตร์การส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนไว้ ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 การส่งเสริมการเรียนรู้ การวิจัยและพัฒนา

1. การสร้างกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม โดยการส่งเสริมให้ชุมชนมีการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการแผนแม่บทชุมชน ส่งเสริมให้มีการแปรแผนแม่บทชุมชนไปสู่ การพัฒนาวิสาหกิจชุมชน และส่งเสริมการเรียนรู้ของชุมชนในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวิสาหกิจชุมชน

2. การเสริมสร้างปัจจัยการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับการปฏิบัติ โดย ส่งเสริมการพัฒนาผู้นำชุมชนเป็นนักวิสาหกิจชุมชนและผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน สนับสนุนให้มีการพัฒนาแหล่งเรียนรู้เพื่อการศึกษาและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน

3. การส่งเสริมและสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาวิสาหกิจชุมชนแบบมีส่วนร่วม ได้แก่ ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนโดยชุมชน ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีวิสาหกิจชุมชน และให้กลไกของรัฐสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน

4. การส่งเสริมสนับสนุนการวิจัยและพัฒนาการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน โดยส่งเสริมการวิจัยและพัฒนากระบวนการวิสาหกิจชุมชน ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาาระบบเศรษฐกิจชุมชน และส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาดัชนีชี้วัดการพัฒนาคุณภาพชีวิตและเศรษฐกิจชุมชน

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนเพื่อการพึ่งพาตนเอง

1. การบริหารจัดการทุนชุมชน โดยการส่งเสริมระบบการสะสมทุนวิสาหกิจชุมชนในรูปแบบที่หลากหลาย ส่งเสริมให้จัดตั้งกองทุนวิสาหกิจชุมชนทั้งระดับองค์กรและเครือข่าย ให้มีการประกอบการวิสาหกิจชุมชนบนพื้นฐานทรัพยากรและผลผลิตของชุมชนอย่างยั่งยืน ให้มีการพัฒนาระบบการจัดการและการฟื้นฟูทรัพยากรภูมิปัญญาและวัฒนธรรมของชุมชน ให้มีการฟื้นฟูภูมิปัญญาท้องถิ่นผสมผสานเทคโนโลยีในการพัฒนาและประกอบการวิสาหกิจชุมชน ให้มีการเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการทุนชุมชน และส่งเสริมการบูรณาการทุนชุมชน

2. การบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน โดยให้มีการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนตั้งแต่ระดับครอบครัวชุมชน และเครือข่ายชุมชนอย่างสัมพันธ์กัน ให้มีการบริหารจัดการเชื่อมโยงวิสาหกิจชุมชนเป็นเครือข่ายภายใต้ระบบเศรษฐกิจชุมชน ส่งเสริมการพัฒนามาตรฐานผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชน ส่งเสริมการพัฒนาเครือข่ายตลาดของวิสาหกิจชุมชน ให้มีการสนับสนุนกองทุนวิสาหกิจชุมชน และให้มีการบริหารจัดการอย่างโปร่งใส และสมาชิกสามารถตรวจสอบได้

3. การลดรายจ่ายเพิ่มรายได้ โดยให้มีการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนประเภททดแทนการนำเข้าจากภายนอกชุมชน รวมทั้งการพัฒนาทรัพยากรผลผลิตและวิสาหกิจชุมชนบริการให้มีการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนเพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชนอย่างครบวงจรอย่างน้อยให้ได้หนึ่งในสี่ (ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง)

4. การพัฒนาระบบสวัสดิการชุมชน โดยส่งเสริมให้มีการจัดสรรผลกำไรในการประกอบการวิสาหกิจชุมชนเป็นกองทุนสวัสดิการชุมชนตามความสมัครใจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชนและให้มีการจัดการทรัพยากรของชุมชนอย่างยั่งยืนทั้งเพื่อเป็นสวัสดิการโดยตรงและเพื่อเป็นต้นทุนหรือวัตถุดิบในกระบวนการวิสาหกิจชุมชน

ยุทธศาสตร์ที่ 3 การส่งเสริมและสนับสนุนวิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน

1. การรับรองสถานภาพวิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน โดยให้มีการสนับสนุนการทำแผนแม่บทชุมชนในทุกตำบลรวมทั้งปรับแผนดังกล่าวทุกปี พร้อมกับการปรับฐานข้อมูลและเครือข่ายข้อมูลข่าวสาร ให้หน่วยงานที่มีภารกิจด้านส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนสนับสนุนให้เข้าไปจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชน เพื่อให้มีการส่งเสริมเป็นเอกภาพ และให้มีการพัฒนามาตรฐานวิสาหกิจชุมชนโดยวิสาหกิจชุมชน/เครือข่ายวิสาหกิจชุมชนมีส่วนร่วม

2. การพัฒนาและสนับสนุนเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน โดยให้มีการจัดตั้งสภาวิสาหกิจชุมชน ให้มีการจัดวิสาหกิจชุมชนสัมพันธ์ ให้มีการส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน

วิสาหกิจชุมชนในระดับตำบลและระหว่างตำบลในพื้นที่ที่มีประเด็นและความสนใจร่วมกัน และให้มีการส่งเสริมสนับสนุนเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนผู้ผลิตกับผู้บริโภค

3. การส่งเสริมสนับสนุนการเรียนรู้ โดยให้มีการส่งเสริมสนับสนุนการทำแผนแม่บทโดยกระบวนการเรียนรู้ในชุมชน ให้มีการส่งเสริมการเรียนรู้ในการประกอบวิสาหกิจชุมชนทุกระดับทุกประเภทให้มีการฝึกอบรมทางวิชาการในประเด็นเฉพาะต่าง ๆ ให้มีการเตรียมความพร้อมของเจ้าหน้าที่ภาครัฐที่เกี่ยวข้องและให้มีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนวิสาหกิจชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ และให้จัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนวิสาหกิจชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ และให้จัดการเรียนรู้และดูงานสำหรับตัวแทนจากภาครัฐเอกชนวิชา การสื่อมวลชน ภาคประชาสังคมและผู้บริโภคเพื่อความเข้าใจและความร่วมมือ

4. การสนับสนุนการจัดการวิสาหกิจชุมชน โดยให้มีการทบทวนระบบบริหารจัดการของรัฐให้เหมาะสมสอดคล้องกับวิสาหกิจชุมชน

5. ประสานความร่วมมือระหว่างภาครัฐภาคเอกชนภาคประชาชนและชุมชน โดยให้มีเวทีแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชนและชุมชน ให้มีการประชุมสัมมนาหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในส่วนกลาง เพื่อกำหนดมาตรการและแนวทางการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนให้เป็นเอกภาพ การประชุมสัมมนาหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับพื้นที่ เพื่อสร้างความร่วมมือและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างกัน ประสานความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชนและชุมชน ในการดำเนินงานส่งเสริมและสนับสนุนวิสาหกิจชุมชน

6. การพัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศวิสาหกิจชุมชน โดยให้มีการพัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน ตั้งแต่ระดับตำบลถึงระดับชาติ เชื่อมโยงเครือข่ายทั้งประเทศให้มีการพัฒนาระบบเครือข่ายสารสนเทศ ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดทำระบบสารสนเทศเพื่อตอบสนองปัญหาและความต้องการของชุมชนในการประกอบวิสาหกิจชุมชน ให้มีการเชื่อมโยงเครือข่ายของชุมชนกับเครือข่ายอื่นๆของภาครัฐ ภาคเอกชน ภาควิชาการ ภาคประชาสังคมเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและความร่วมมือกัน

7. การประชาสัมพันธ์เผยแพร่ โดยให้มีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเรื่องวิสาหกิจชุมชนทางสื่อมวลชนต่างๆ เพื่อสร้างความเข้าใจให้สาธารณชนทั่วไป ใช้ระบบและเครือข่ายสารสนเทศข้อมูลวิสาหกิจชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้และค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชนจากบุคคลทั่วไปได้ด้วย

สรุปได้ว่าการดำเนินการวิสาหกิจชุมชนนั้น มีพื้นฐานมาจากหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในการที่ให้คนทุกคนรู้จักวิถีชีวิตของการอยู่อย่างพอเพียงตามความสามารถของแต่ละคนหรือแต่ละครอบครัว โดยเริ่มจากตัวเอง ครอบครัว จนมาสู่ชุมชน เกิดการรวมกลุ่มที่ดูแลช่วยเหลือเกื้อกูลกันแบ่งปันกัน สร้างชุมชนที่เข้มแข็ง ทุกคนสามารถใช้ชีวิตให้อยู่รอดได้ในทุกสถานการณ์ และเมื่อครอบครัวเข้มแข็ง ชุมชนเข้มแข็ง ก็จะทำให้ประเทศชาติเข้มแข็งได้ทั้งภาคสังคมและภาคเศรษฐกิจสำหรับวิสาหกิจชุมชนในประเทศไทยนั้นได้ถือกำเนิดขึ้นมาจากรูปแบบต่าง ๆ ทั้งจากการรวมกลุ่มกันในชุมชนเพื่อแก้ปัญหาความยากจน จากการส่งเสริมของภาครัฐในการดูแลช่วยเหลือราษฎรในพื้นที่ชนบท และกระทั่งเกิดจากการถ่ายทอดความรู้จากรุ่นสู่รุ่นในลักษณะภูมิปัญญาท้องถิ่นในอาทิพดุงเดิม ดังนั้นความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนจึงมีปัจจัยที่สำคัญหลายด้านด้วยกัน เช่น ความสำเร็จจากการบริหารจัดการที่ดี การมีผู้นำกลุ่มที่เข้มแข็ง สมาชิกในกลุ่มมีทัศนคติที่ดีต่อการ

ร่วมมือในการดำเนินงาน ความรู้และภูมิปัญญาของการสร้างผลผลิตที่เป็นเอกลักษณ์และมีคุณภาพเป็นที่ต้องการของผู้บริโภค

2.4.5 วิสาหกิจชุมชนวิถีพุทธ

การบูรณาการหลักพุทธธรรม ในพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนให้ประสบความสำเร็จ

สุนทนา สุภาวิมล (2560) การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนเชิงพุทธ โดยการนำหลักจักร 4 มาพัฒนาเป็นแนวทางในการเรียนรู้ผสานกับแนวคิดวิสาหกิจชุมชน จะส่งผลให้ประสบความสำเร็จนำไปสู่ชุมชนเข้มแข็ง สามารถพึ่งตนเองได้ ประกอบด้วย

1. ปฏิรูปเทศบาล (อยู่ในถิ่นที่มีสิ่งแวดล้อมเหมาะสม) วิสาหกิจชุมชนควรเลือกสถานที่ที่ดี สภาพแวดล้อมอุดมสมบูรณ์ เอื้อต่อการดำเนินการในการผลิตสินค้าหรือบริการที่เหมาะสม มีความพร้อมในด้านคมนาคม เอื้ออำนวยความสะดวกกับประชาชน

2. สัปปุริสุปัสสยะ (สมาคมกับสัตบุรุษ) สนับสนุนให้สมาชิกกลุ่มได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อนำองค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาสินค้าและผลิตภัณฑ์ของชุมชนมาปรับใช้ให้สอดคล้องรวมทั้งการหาแนวทางในการแก้ปัญหาและอุปสรรค

3. อุตตสัมมาปณิธิ (ตั้งตนไว้ชอบ, ตั้งจิตค้ำมุงหมาย ทำตนในถูกทาง) ส่งเสริมให้ประชาชนใช้ทรัพยากรที่มีในท้องถิ่นอย่างคุ้มค่า ผสมผสานกับภูมิปัญญาท้องถิ่นผลิตเป็นสินค้าชุมชนที่มีอัตลักษณ์ รวมทั้งถ่ายทอดแนวปฏิบัติทางการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชน การใช้ช่องทางจำหน่ายผ่านเทคโนโลยีในทางที่ถูกต้อง

4. ปุพเพกตปุญญตา (ความเป็นผู้ได้ทำความดีไว้ก่อนแล้ว, มีพื้นเดิมดี, ได้สร้างสมคุณความดีเตรียมพร้อมไว้แต่ต้น) การขับเคลื่อนวิสาหกิจชุมชน ต้องการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนเป็นสำคัญ สมาชิกกลุ่มต้องมีการวางแผนอย่างรอบคอบ ปฏิบัติงานด้วยความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ มีความซื่อสัตย์ น่าเชื่อถือ มีความสามัคคี ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

พระครูใบฎีกาหัตถิ ประกิจ และคณะ (2560) กล่าวว่า การบูรณาการหลักพุทธธรรมกับภูมิปัญญาท้องถิ่นในการส่งเสริมสัมมาชีพ ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน มีหลักการพัฒนา ดังนี้

1) หลักศีล ส่งเสริมในด้านการพัฒนาจิตใจให้มีความตั้งมั่นในศีลธรรมอันดี รู้จักนำหลักศีลธรรมมาปฏิบัติประจำใจ

2) หลักทาน ส่งเสริมให้รู้จักเสียสละ แบ่งปันและเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน

3) หลักกอธิทานิยธรรม 7 ส่งเสริมให้บุคคลอยู่ร่วมกัน โดยการหมั่นประชุม หาทางออกของปัญหา และแนวทางการแก้ไข ทำให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีการประชุมปรึกษาหาทางแก้ปัญหาร่วมกัน

4) หลักขรวาธธรรม 4 ส่งเสริมให้บุคคลมีความซื่อสัตย์ มีความข่มใจ มีความอดทน มีความเข้าใจในการบริจาคช่วยเหลือ

หลักพุทธธรรมยังเสริมสร้างความสุขให้เกิดแก่ชุมชนวิสาหกิจชุมชนเป็นอย่างยิ่ง ทำให้เป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเป็นที่ยอมรับในด้านความมีคุณภาพ จริยธรรม ชื่อเสียงในด้านคุณภาพของสินค้าและบริการเป็นอย่างดีทั้งในและต่างประเทศ

ปัทมภักช พรมเสนา และคณะ (2564) ได้นำเสนอการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 กับ วิสาหกิจชุมชน ดังนี้

- 1) ด้านฉันทะ ทำงานด้วยความรักที่มีต่ออาชีพของตนเอง การทำงานมีความสุขที่ได้ทำงานที่ตนเองชอบด้วยการสร้างแรงบันดาลใจให้กับการทำงาน ส่งผลให้งานออกมามีคุณค่าและน่าภูมิใจ
- 2) ด้านวิริยะ ตั้งใจทำงานด้วยความขยันหมั่นเพียรมีความกระตือรือร้นในการทำงาน มีความเป้าหมายต่อปัญหาอุปสรรคที่เกิดจากการทำงานนั้น ๆ สร้างวินัยให้กับตนเองพร้อมกับทุ่มเทกำลังกาย อดทนทำงาน และอดทนรอคอยผลสำเร็จที่เกิดจากความตั้งใจทำงาน
- 3) ด้านวิจิตตะ ทำงานด้วยความมุ่งมั่น ใส่ใจในรายละเอียดขั้นตอนของการทำงาน รับผิดชอบต่อหน้าที่ ทำงานด้วยความเรียบร้อย ตรงต่อเวลา รักษาระดับมาตรฐานของผลงาน
- 4) ด้านวิมังสา สำรวจตรวจสอบขั้นตอนการทำงานพัฒนาจุดแข็ง และปรับปรุงจุดอ่อนให้ดีขึ้น

ดังนั้น การทำงานด้วยความซื่อสัตย์เป็นจรรยาบรรณพื้นฐาน ในการทำงานของทุกอาชีพ ทำงานด้วยความโปร่งใส ตรวจสอบได้ ส่งผลให้วิสาหกิจชุมชนประสบความสำเร็จมีกระบวนการทำงานที่เป็นระบบมากขึ้น ยกกระดับคุณภาพสินค้าให้มีมาตรฐาน สร้างรายได้เพิ่มขึ้นให้กับสมาชิก วิสาหกิจชุมชน ทำให้เศรษฐกิจในชุมชนดีขึ้น

ศศิณา หงษ์เวียงจันทร์. (2565) ได้กล่าวถึง แนวทางในการบริหารเพื่อพัฒนาวิสาหกิจชุมชน ตามหลักอปริหานิยธรรม 7 เน้นหลักสำคัญสามารถนำมาใช้ในการบริหารได้ดี เพราะธรรมอันไม่เป็นที่ตั้งแห่งความเสื่อม นำมาเน้นการสร้างความร่วมมือขอพร้อมกัน เสียสละร่วมกัน ป้องกันไม่ให้เกิดความแห้งแคลงใจกัน และให้ความสำคัญกับการทำงานส่วนร่วมได้ดี หลักการทำงานตามหลักอปริหานิยธรรม 7 เป็นการเน้นเพื่อก่อให้เกิดความเจริญทั้งส่วนตนและส่วนรวม เพื่อนำไปสู่ความสุขและความเจริญมาสู่หมู่คณะ ทำให้ชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี จะมีภูมิคุ้มกันให้กับตนเองและครอบครัวอันจะเกิดความเปลี่ยนแปลง รู้จักวิธีการวางแผนในการดำเนินชีวิต ด้วยความระมัดระวัง ความเสียสละเอื้ออาทร และเป็นธรรมกับสมาชิกทุกคน โดยการทำให้ชุมชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ทำให้ชุมชนมีการเปลี่ยนแปลง หรือเกิดการพัฒนาด้านเศรษฐกิจและสังคม วัฒนธรรม

วรภา มนต์อารักษ์ และคณะ. (2563) ได้นำเสนอรูปแบบแนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน ตามแนวทางพุทธสันติวิธีทางพระพุทธศาสนาร่วมกับหลักสัปปุริสธรรม 7 เน้นธรรมของสัตบุรุษที่ทำให้เป็นสัตบุรุษ 7 ประการ คือ 1.ธัมมัญญตา รู้หลักหรือรู้จักเหตุ 2. อัตถัญญตา รู้ความมุ่งหมายหรือรู้เหตุผล 3.อัตตัญญตา รู้จักตน 4.มัตตัญญตา รู้จักประมาณ 5.กาลัญญตา รู้จักกาลเวลา 6.ปริสัญญตา รู้จักชุมชนสังคม และ 7.ปุคคโลปรปริญญตา รู้จักบุคคล

หลักธรรมนี้ทำให้ผู้นำสามารถจัดการปฏิบัติภาระงานทุกอย่างให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย คือ ความเน้นคนดีที่สมบูรณ์ เน้นผู้รู้จักเหตุผล รู้จักตัวเองและผู้อื่น รู้จักกาลเทศะ โดยเน้นอย่างยิ่งการรู้จักนิสัยความต้องการ ความสามารถของผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อให้เกิดความยั่งยืนในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน ทำให้ผู้นำหรือผู้ปฏิบัติงานสามารถบริหารงานได้ดีแล้ว ยังเน้นแนวทางปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในชุมชน และสามารถพัฒนาไปสู่รูปแบบวิสาหกิจชุมชน SOARNE คือ

S = Strengths อัตลักษณ์ชุมชนที่นำวัตถุดิบในชุมชนมาเป็นวัตถุดิบในการผลิต ผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ

O = Opportunity ภูมิปัญญาชุมชนของปราชญ์ชุมชนและสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

A = Aspiration การเติบโตของชุมชนวิสาหกิจ

R = Result ผลิตสินค้าจากวัตถุดิบในชุมชน

N = Needs ต้องการพัฒนาของคนในชุมชนทางด้านเศรษฐกิจวิสาหกิจ

E = Empathy การร่วมใจของสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

2.5 สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานพื้นที่ศึกษาวิจัย

1.ด้านกายภาพ

1.1 ที่ตั้งของหมู่บ้านหรือชุมชนหรือตำบล

ประวัติความเป็นมา : ตำบลห้วยแก เดิมขึ้นอยู่กับตำบลบ้านแท่น ต่อมาเมื่อปี พ.ศ.2512 ได้แยกตัวออกมาจัดตั้งเป็นตำบลห้วยแก ซึ่งอยู่ในการปกครองของอำเภอ

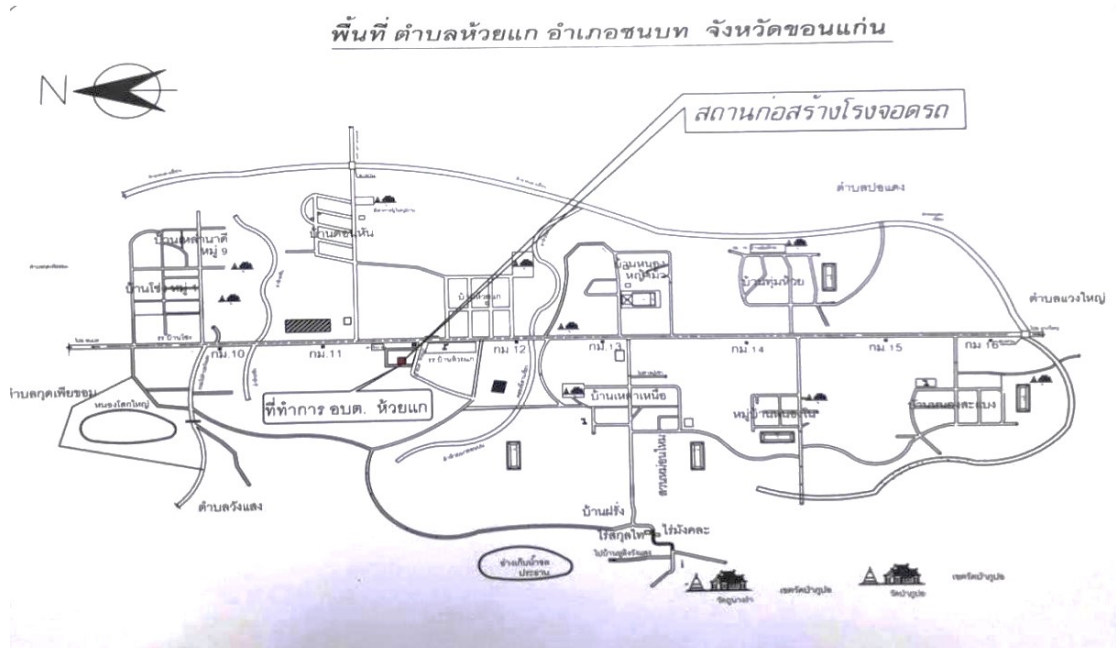
ที่ตั้ง ตามประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง จัดตั้งเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล ประกาศ ณ วันที่ 16 ธันวาคม 2539 (เล่ม 113 ตอนพิเศษ 52 ง ราชกิจจานุเบกษา 25 ธันวาคม 2539)

ที่ทำการองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยแก ตั้งอยู่เลขที่ 210 หมู่ที่ 2 ตำบลห้วยแก อำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น ห่างจากที่ว่าการอำเภอชนบทประมาณ 11.8 กิโลเมตร ห่างจากจังหวัดขอนแก่นประมาณ 68.3 กิโลเมตร

- ทิศเหนือ จด ตำบลกุดเพียงหอมและตำบลโนนพะยอม อำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น
- ทิศใต้ จด ตำบลแวงใหญ่ อำเภอแวงใหญ่ จังหวัดขอนแก่น
- ทิศตะวันออก จด ตำบลบ้านแท่น อำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น
- ทิศตะวันตก จด ตำบลวังแสง อำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น

เนื้อที่ มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 33,125 ไร่ หรือประมาณ 53 ตารางกิโลเมตร

แผนที่

ตำบลห้วยแก เป็นตำบลที่แยกออกจาก ตำบลบ้านแท่น เมื่อประมาณ พ.ศ 2512 ชื่อเดิมว่า บ้านราตนกเจ้า ต่อมาชาวบ้านเห็นว่าหมู่บ้านอยู่ติดกับลำห้วย และมีต้นแกอยู่บริเวณนั้น จึงเปลี่ยนชื่อใหม่ว่า ตำบลห้วยแก ตั้งแต่นั้นมา ปัจจุบันแบ่งการปกครองออกเป็น 9 หมู่บ้าน ได้แก่

หมู่ที่ 1 บ้านโซ่ง	กำนัน	นายอุตร ตีมีวงศ์	087-260-2435
หมู่ที่ 2 บ้านห้วยแก	ผู้ใหญ่บ้าน	นายสนธิ ประชากุล	089-712-7632
หมู่ที่ 3 บ้านท่อมห้วย	ผู้ใหญ่บ้าน	นางอัจฉริยา บัวพวงชน	084-793-6206
หมู่ที่ 4 บ้านเหล่าเหนือ	ผู้ใหญ่บ้าน	นายอดิศักดิ์ สุวรรณศักดิ์	080-095-1400
หมู่ที่ 5 บ้านหนองหญ้าม้า	ผู้ใหญ่บ้าน	นายเสน่ห์ สินโพธิ์	089-394-1213
หมู่ที่ 6 บ้านดอนหัน	ผู้ใหญ่บ้าน	นายไวพจน์ สุขภิบาล	093-334-0413
หมู่ที่ 7 บ้านหนองโน	ผู้ใหญ่บ้าน	นายทองสุข พิลาอ่อน	093-073-5349
หมู่ที่ 8 บ้านหนองสะแบง	ผู้ใหญ่บ้าน	นายสมชาย ประนัดเท	091-367-7462
หมู่ที่ 9 บ้านเหล่านาคี	ผู้ใหญ่บ้าน	นายประยุทธ์ โตโส	098-092-8164

จำนวนหมู่บ้าน 9 หมู่ อยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยแก เต็มทั้ง 9 หมู่บ้าน

1.2 ลักษณะภูมิประเทศ

พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ราบ มีเนินเขาและภูเขาสลับภายในเขตตำบล

- พื้นที่ราบ 32,100 ไร่ ร้อยละ 96.90 ของพื้นที่ทั้งหมด
- ภูเขา 25 ไร่ ร้อยละ 0.07 ของพื้นที่ทั้งหมด
- อื่น ๆ 1,000 ไร่ ร้อยละ 3.01 ของพื้นที่ทั้งหมด

1.3 ลักษณะภูมิอากาศ

ลักษณะภูมิอากาศ ขึ้นอยู่กับอิทธิพลของมรสุมที่พัดประจำฤดูกาล ซึ่ง 2 ชนิด คือ มรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งพัดพามวลอากาศเย็นและแห้งจากประเทศจีนเข้าปกคลุมประเทศไทยตั้งแต่วันที่ประมาณกลางเดือนตุลาคมถึงประมาณเดือนกุมภาพันธ์ ซึ่งอยู่ในช่วงฤดูหนาวของประเทศไทย ทำให้มีอากาศหนาวเย็นและแห้งทั่วไป ส่วนมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ที่พัดพามวลอากาศชื้นจากทะเลและมหาสมุทรเข้าปกคลุมประเทศไทยในช่วงฤดูฝน (ประมาณกลางเดือนพฤษภาคมถึงประมาณกลางเดือนตุลาคม) ทำให้มีฝนตกชุกทั่วไป

ฤดูกาล ฤดูกาลพิจารณาตามลักษณะของลมฟ้าอากาศของประเทศไทยสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ฤดูดังนี้

ฤดูหนาว เริ่มต้นประมาณกลางเดือนตุลาคมถึงประมาณกลางเดือนกุมภาพันธ์ ซึ่งเป็นช่วงที่มรสุมตะวันออกเฉียงเหนือพัดปกคลุมประเทศไทยและบริเวณความกดอากาศสูงจากประเทศจีนที่มีคุณสมบัติเย็นจะแผ่ลงปกคลุมประเทศไทยตอนบนในช่วงดังกล่าว ทำให้อากาศโดยทั่วไปบริเวณจังหวัดขอนแก่นจะหนาวเย็นและแห้ง โดยมีอากาศหนาวจัดในบางวัน สำหรับเดือนที่มีอากาศหนาวมากที่สุดจะอยู่ในช่วงเดือนธันวาคมถึงมกราคม

ฤดูร้อน เริ่มต้นประมาณกลางเดือนกุมภาพันธ์ถึงกลางเดือนพฤษภาคม ซึ่งเป็นช่วงว่างของฤดูมรสุม จะมีลมใต้และลมตะวันออกเฉียงใต้พัดปกคลุม ทำให้มีอากาศร้อนอบอ้าวทั่วไปไม่มีอากาศร้อนอบอ้าวโดยทั่วไป โดยเฉพาะเดือนเมษายนจะเป็นเดือนที่มีอากาศร้อนอบอ้าวที่สุดของปี

ฤดูฝน เริ่มต้นประมาณกลางเดือนพฤษภาคมถึงกลางเดือนตุลาคม เป็นช่วงที่มรสุมตะวันตกเฉียงใต้พัดเอาความชื้นจากทะเลและมหาสมุทรมาปกคลุมประเทศไทย โดยมีร่องความกดอากาศต่ำที่พาดอยู่บริเวณภาคใต้ของประเทศไทยจะเลื่อนขึ้นมาพาดผ่านบริเวณภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยทำให้อากาศเริ่มชุ่มชื้นและมีฝนตกชุกตั้งแต่ประมาณกลางเดือนพฤษภาคมเป็นต้นไป โดยเฉพาะเดือนกันยายนเป็นเดือนที่มีฝนตกชุกหนาแน่นมากที่สุดในรอบปีแต่อย่างไรก็ตาม นอกจากปัจจัยดังกล่าวที่ให้มีฝนตกชุกแล้วยังขึ้นอยู่กับอิทธิพลของพายุหมุนเขตร้อนที่เคลื่อนตัวเข้าใกล้หรือเข้าสู่ประเทศไทยในช่วงดังกล่าว

1.4 ลักษณะของดิน

สภาพพื้นที่โดยทั่วไปเป็นที่ราบสูง ดินร่วนปนดินทราย

2. ด้านการเมือง/การปกครอง

2.1 เขตการปกครอง

ฝ่ายการเมือง

ด.ต. รณชัย หาบ้านแท่น ดำรงตำแหน่งที่ปรึกษานายกอบต.ห้วยแก
(ตามคำสั่ง อบต.ห้วยแก ที่ 125 / 2557 ลงวันที่ 23 พฤษภาคม 2557)

จำนวนสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล 18 คน ชาย 17 คน หญิง 1 คน

- นายสงวน	ชั้นธรักษา	ดำรงตำแหน่งประธานสภาฯ
- นายสายัญ	แวมประชา	ดำรงตำแหน่งรองประธานสภาเทศบาล
- นายสมชาย	สันติศย์	ดำรงตำแหน่งเลขานุการสภาฯ (ปลัดฯ)
- นายอุระศักดิ์	หลุมนา	ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาฯ หมู่ที่ 1
- นายมะณี	กาทา	ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาฯ หมู่ที่ 1
- นายเรียม	เทิงชน	ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาฯ หมู่ที่ 2
- นายอนันท์	คาศสนิท	ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาฯ หมู่ที่ 2
- นายจำลอง	เพ็งจางค์	ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาฯ หมู่ที่ 3
- นายบุญเต็ม	ศรีเสมอ	ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาฯ หมู่ที่ 3
- นายประสิทธิ์	เค้ายา	ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาฯ หมู่ที่ 4
- นายสมพิศ	หงษ์คำดี	ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาฯ หมู่ที่ 4
- นางสาวสมสมัย	ลวงงาม	ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาฯ หมู่ที่ 5
- นายอุทิศ	นาบุตรบุญ	ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาฯ หมู่ที่ 5
- นายบุญส่วน	นามมูล	ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาฯ หมู่ที่ 6
- นายบุญเท	สินโพธิ์	ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาฯ หมู่ที่ 6
- นายประดิษฐ์	เคนคำภา	ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาฯ หมู่ที่ 7
- นายสมศักดิ์	จันทร์หนองแวง	ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาฯ หมู่ที่ 8
- นายบุญมี	ธานี	ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาฯ หมู่ที่ 9
- นายบุญมี	สันเต	ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาฯ หมู่ที่ 9

พนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยแก จำนวน 47 คน

สำนักปลัด จำนวน 29 คน

- ข้าราชการ	จำนวน	7	คน
- ลูกจ้างประจำ	จำนวน	2	คน
- พนักงานจ้างตามภารกิจ	จำนวน	3	คน
- พนักงานจ้างทั่วไป	จำนวน	1	คน
- พนักงานจ้างเหมาบริการ	จำนวน	16	คน

กองคลัง จำนวน 6 คน

- ข้าราชการ	จำนวน	3	คน
- พนักงานจ้างตามภารกิจ	จำนวน	2	คน
- พนักงานจ้างเหมาบริการ	จำนวน	1	คน

กองช่าง จำนวน 4 คน

- ข้าราชการ	จำนวน	2	คน
- พนักงานจ้างตามภารกิจ	จำนวน	2	คน

กองการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม จำนวน 8 คน

- ข้าราชการ	จำนวน	3	คน
- พนักงานจ้างตามภารกิจ	จำนวน	2	คน
- พนักงานจ้างเหมาบริการ	จำนวน	3	คน

3. ประชากร

3.1 ข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนประชากร

ตารางที่ 2.1 แสดงจำนวนประชากร/หลังคาเรือน/จำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งของตำบลห้วยแก

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	ชาย (คน)	หญิง (คน)	รวม (คน)	จำนวน ครัวเรือน
1	บ้านโชน่ง	471	498	969	256
2	บ้านห้วยแก	402	431	833	259
3	บ้านห่มห้วย	311	323	634	189
4	บ้านเหล่าเหนือ	489	539	1028	280
5	บ้านหนองหญ้าม้า	171	174	345	107
6	บ้านดอนหัน	356	398	754	200
7	บ้านหนองโน	236	252	488	118
8	บ้านหนองสะแบง	256	265	521	124
9	บ้านเหล่านาดี	147	144	291	66
	รวม	2,839	3,024	5,863	1,599

ที่มา : สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง ณ เดือน มิถุนายน พ.ศ.2562
(การตรวจสอบบ้านจากทะเบียนบ้าน)

3.2 ช่วงอายุและจำนวนประชากร

ตารางที่ 2.2 แสดงจำนวนประชากรของตำบลห้วยแกโดยจำแนกตามช่วงอายุ

อปท.	ช่วงอายุปี													
	0 - 5 ปี		6 - 14 ปี		15 - 25 ปี		26 - 39 ปี		40 - 49 ปี		50 - 59 ปี		60 ปีขึ้นไป	
	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง
ตำบล ห้วยแก	144	158	263	309	370	363	608	541	475	498	441	501	536	653
รวม	302		572		733		1,149		973		942		1,189	

ที่มา : สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง ณ เดือน มิถุนายน พ.ศ.2562

(การตรวจสอบบ้านจากทะเบียนบ้าน)

4. ระบบเศรษฐกิจ

4.1 การเกษตร

การประกอบอาชีพของประชาชนในเขตตำบลห้วยแก ประกอบอาชีพควบคู่กัน คือ เกษตรกรรมและนอกอาชีพเกษตรกรรม ดังนี้

- การประกอบอาชีพเกษตรกรรมควบคู่กับการทอผ้า
- การประกอบอาชีพเกษตรกรรมควบคู่กับการค้าขาย
- อาชีพเกษตรกรรม ได้แก่ การกสิกรรม เป็นการเพาะปลูกข้าว ซึ่งมีพื้นที่ปลูกมากที่สุด รองลงมา คือ พืชผักต่างๆ

- การปลูกสัตว์ เป็นการเลี้ยงเพื่อขาย (โค, กระบือ, สุกร)

- สำหรับอาชีพนอกภาคการเกษตรเป็นการรับจ้างแรงงานในโรงงานอุตสาหกรรม

เนื้อที่ภาคการเกษตร รวมประมาณ 25,325 ไร่ รวมประมาณ 1,110 ครัวเรือน

ทำนา 21,500 ไร่ ร้อยละ 64.90 จำนวน 850 ครัวเรือน

ทำไร่ 3,000 ไร่ ร้อยละ 9.05 จำนวน 150 ครัวเรือน

ทำสวน 325 ไร่ ร้อยละ 0.98 จำนวน 30 ครัวเรือน

เลี้ยงสัตว์ - ร้อยละ 0.31 จำนวน 50 ครัวเรือน

การเกษตรแบบผสมผสาน 500 ไร่ ร้อยละ 1.50 จำนวน 30 ครัวเรือน

4.2 การประมง

ในเขตตำบลห้วยแก ไม่มีการประมง

4.3 การปศุสัตว์

เป็นการประกอบกิจการในลักษณะเลี้ยงในครัวเรือนเป็นอาชีพหลักและอาชีพเสริม เช่น การเลี้ยงไก่ เป็ด โค สุกร กระบือ

4.4 การท่องเที่ยว

มีแหล่งท่องเที่ยว วัดป่าภูระงำรอยพระพุทธรูป เป็นสถานที่ปฏิบัติธรรมและเป็นแหล่งท่องเที่ยว

4.5 อุตสาหกรรม

ประชากรส่วนใหญ่ในเขตตำบลห้วยแก ทำอุตสาหกรรมในครัวเรือน คือ มัดหมี่และทอผ้าไหมซึ่งพบได้ทุกหมู่บ้านนับว่าเป็นอุตสาหกรรมที่ทำรายได้ให้แก่ประชาชนเป็นอย่างมาก และมีชื่อเสียงสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวมาซื้อ/มาชมผ้าไหมของตำบลห้วยแกได้

4.6 การพาณิชย์และกลุ่มอาชีพ

การพาณิชย์

- กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลห้วยแก /ธนาคาร	จำนวน 1 แห่ง
- ปั้มน้ำมันแบบหัวจ่าย	จำนวน 1 แห่ง
- ปั้มน้ำมันหลอด	จำนวน 2 แห่ง
- โรงสี	จำนวน 22 แห่ง
- ร้านค้าเบ็ดเตล็ด	จำนวน 56 แห่ง
- ร้านซ่อมรถยนต์ รถจักรยานยนต์	จำนวน 5 แห่ง
- ร้านวัสดุก่อสร้าง	จำนวน 2 แห่ง
- ร้านเสริมสวย	จำนวน 1 แห่ง
- ร้านตัดเสื้อ	จำนวน 2 แห่ง
- โรงงานอุตสาหกรรม	จำนวน 1 แห่ง
- รับซื้อของเก่า	จำนวน 2 แห่ง
- บริษัท	จำนวน - แห่ง
- ศูนย์การค้า/ห้างสรรพสินค้า	จำนวน - แห่ง

กลุ่มอาชีพ มีกลุ่มอาชีพ จำนวน 6 กลุ่ม

1. กลุ่มสตรีทอผ้าไหม
2. กลุ่มขยายยาสมุนไพร
3. กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต
4. กลุ่มปลูกหม่อนเลี้ยงไหม
5. กลุ่มเลี้ยงโค – กระบือ
6. กลุ่มสหกรณ์

4.7 แรงงาน (แรงงานที่อยู่ในพื้นที่)

แรงงานภาคเกษตรกรรม	จำนวน 1,500 คน
แรงงานนอกภาคเกษตรกรรม	จำนวน 2,000 คน
คนว่างงาน	จำนวน 400 คน

5. ศาสนา ประเพณี วัฒนธรรม

5.1 การนับถือศาสนา

ประชาชนในเขตตำบลห้วยแก ประมาณร้อยละ 99 นับถือศาสนาพุทธและร้อยละ 1 นับถือศาสนาอื่น ๆ โดยมีวัดและสำนักสงฆ์ จำนวนรวม 10 แห่ง

1. หมู่ที่ 1 , หมู่ที่ 9	- วัดป่าสารธรรม	5. หมู่ที่ 5	วัดป่าศรีรัตนมณี
	- วัดศรีภูบาล	6. หมู่ที่ 6	วัดแสงอุดมสิทธิราษฎร์
2. หมู่ที่ 2	- วัดสิงห์ทอง	7. หมู่ที่ 7	วัดราษฎร์บำรุง
3. หมู่ที่ 3	- วัดแสงจันทร์	8. หมู่ที่ 8	วัดป่าสุริยาเย็น
4. หมู่ที่ 4	- วัดทรงศิลา		
	- วัดป่าภูระงำ		

5.2 ประเพณีและงานประจำปี

- ประเพณีวันขึ้นปีใหม่ ประมาณเดือน มกราคม – กุมภาพันธ์
- ประเพณีงานไหมมัดหมี่และของดีเมืองชลบท ประมาณเดือน มกราคม
- ประเพณีวันสงกรานต์ ประมาณเดือน เมษายน
- ประเพณีวันเข้าพรรษา ออกพรรษา ประมาณเดือน กรกฎาคม/ตุลาคม
- ประเพณีบวงสรวงเจ้าแม่ภูระงำ ประมาณเดือน มิถุนายน
- ประเพณีลอยกระทง ประมาณเดือน พฤศจิกายน

5.3 ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภาษาถิ่น

ภูมิปัญญาท้องถิ่น ในเขตตำบลห้วยแก ได้แก่ การทอผ้าไหมมัดหมี่ การทอเสื้อผ้าถิ่น ส่วนมากร้อยละ 90 % พูดภาษาอีสาน

5.4 สินค้าพื้นเมืองและของที่ระลึก

ผ้าไหมมัดหมี่ อำเภอชนบท ผ้าไหมมัดหมี่เป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของอีสานที่มีวิธีการสร้างลายผ้าไหมด้วย วัสดุโบราณสืบทอดกัน มานาน โดยนำเส้นไหมมามัดแล้วย้อมสีต่าง ๆ ตามที่กำหนด และเมื่อนำเส้นไหมที่ย้อมสี แล้วไปทอ ก็จะได้ผ้าไหมที่มีลวดลายสีอันสวยงาม กรรมวิธีมัดและย้อมเส้นไหมนี้ชาวอีสานเรียกว่า "มัด หมี่" อำเภอชนบทเป็นอำเภอที่ทอผ้าไหมมัดหมี่เป็นอุตสาหกรรมหลัก เป็นแหล่งที่นักท่องเที่ยวจะผ่านไปเสียมิได้มักจะแวะชมกรรมวิธีการผลิต ตั้งแต่ปลูกหม่อนเลี้ยงไหมจนถึง นำรังไหมมาต้มเพื่อสาว เส้นไหม เล็ก ๆ สีทองออกมา มัดหมี่ย้อมลวดลายจนกระทั่งทอเป็นผืนผ้าสำเร็จ

สรุป จากการศึกษาข้อมูลสภาพปัญหาที่เกี่ยวข้องกับชุมชน ตำบลห้วยแก อำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น เห็นได้ว่าเป็นชุมชนขนาดใหญ่ มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 33,125 ไร่ ตำบลห้วยแกมีทั้งหมด 9 หมู่บ้าน จำนวน 1,599 ครัวเรือน มีประชากรผู้สูงอายุ ตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 1,189 คน ประชากรส่วนใหญ่ในเขตตำบลห้วยแก ทำอุตสาหกรรมในครัวเรือน คือ มัดหมี่และทอผ้าไหม ซึ่งพบได้ทุกหมู่บ้านนับว่าเป็นอุตสาหกรรมที่ทำรายได้ให้แก่ประชาชนเป็นอย่างมาก และมีชื่อเสียงสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวมาซื้อ/มาชมผ้าไหมของตำบลห้วยแกได้ แต่ยังคงขาดการส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาพุทธวิถีชีวิตสังคมอุดมคติเพื่อส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนของประชาชนและผู้สูงวัยแห่งอนาคต

2.6 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

โสภณ ขำทัพ (2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง สัมปรายิกัตถะ : พุทธธรรมเพื่อการดำเนินชีวิตที่ดี ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักธรรม สัมปรายิกัตถะ 4 และการประยุกต์สัมปรายิกัตถะ 4 เพื่อการดำเนินชีวิตที่ดีตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีขอบเขต ในการศึกษาด้วยเอกสารปฐมภูมิจากพระไตรปิฎก และข้อมูลทุติยภูมิจากเอกสารอื่น ๆ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา ในสัมปรายิกัตถะ 4 หลักธรรมที่เป็นไปเพื่อประโยชน์ เบื้องหน้า ประกอบด้วย สัทธาสัมปทา สีสสัมปทา จาก สัมปทา และปัญญาสัมปทา ที่ส่งผลให้มีการดำเนินชีวิตที่ดี เป็นหลักธรรมที่ควรศึกษาและปฏิบัติตนเพื่อพัฒนา กาย วาจา จิตใจ และสติปัญญาให้สูงขึ้น เป็นระบบการดำเนินชีวิตที่ทำให้บุคคลมีการพัฒนาอย่างบูรณาการ ยั่งยืน และทำให้มนุษย์เป็นองค์รวมของการพัฒนาอย่างมีคุณภาพ การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นการรับรู้และเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนอย่างรอบด้าน เป็น ทางสายกลางที่ถูกต้องเหมาะสมตามวิถีชีวิตของคนไทย ซึ่งประกอบไปด้วยความเข้าใจในความพอประมาณ ความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันที่ดี บนพื้นฐานของความรู้และคุณธรรม อันเป็นการนำไปใช้ด้วยความดีงาม ตามหลักสัมมาอาชีวะในพระพุทธศาสนา ที่ส่งผลให้สังคมมีเสถียรภาพ มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย และ ก่อให้เกิดผลในทางธรรมนั้นคือทำให้การดำเนินชีวิตมีความสงบสุขและมั่นคง การประยุกต์สัมปรายิกัตถะ 4 เพื่อการดำเนินชีวิตที่ดีตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนั้นเป็น การดำเนินชีวิตที่ดีงามและเกิดความเจริญงอกงาม อันเป็นหนทางที่จะนำบุคคลเหล่านั้นเข้าสู่ถึงอิสรภาพทางจิต และเกิดสันติสุขอย่างแท้จริง ทั้งนี้เป็นเพราะศรัทธาเมื่อบังเกิดขึ้นแล้วย่อมจะทำหน้าที่ขจัดความไม่เชื่อ ความสงสัย และความโลภให้เบาบางลง ศิลปะทำหน้าที่ขจัดความชั่วตามสมควรแก่ข้อนั้น ๆ ซึ่งล้วนแต่เป็นอาการของความโลภ ความโกรธ และความหลง จาคะจะทำหน้าที่ขจัดความตระหนี่ ของความโลภ ความโกรธ ความหลง หรือความเสียหายให้เบาบางลง ส่วนปัญญาจึงเสมือนกับแสงสว่าง เพราะเมื่อเกิดขึ้นแล้วจะทำหน้าที่ขจัดความ สงสัยความหลงให้หมดไปจากจิตใจตามลำดับ

Lieu thuong (2560) ได้ศึกษางานวิจัย การเสริมสร้างทัศนคติที่มีกตัญญูต่อการดำเนินชีวิตของผู้ใช้แรงงานชาวกัมพูชาในเขตบางรัก กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษา การเสริมสร้างทัศนคติที่มีกตัญญูต่อการดำเนินชีวิตของผู้ใช้ แรงงานชาวกัมพูชา ในเขตบางรัก กรุงเทพมหานคร พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ในด้านความขยันหมั่นเพียร (อุฏฐานสัมปทา) มีความขยันหมั่นเพียรในการทำงานทุกอย่าง มีเป้าหมายและตั้งใจทำสุดความสามารถจนมีการแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ ตลอดเวลา มีความรับผิดชอบ ต่อภาระหน้าที่ภาระหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ไม่เหน็ดเหนื่อยย่อท้อต่ออุปสรรคใด ๆ และไม่รอคอยให้ สิ่งศักดิ์สิทธิ์บันดาล ด้านการรักษาทรัพย์ (อารักขสัมปทา) พบว่า ผู้ใช้แรงงานชาวกัมพูชา รู้จักรักษา ภาระหน้าที่การทำงานหรือการเรียนไม่ให้เสื่อมเสีย รู้จักทะนุถนอมเครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ รู้จักเก็บเล็ก ผสมน้อย เก็บข้าวของไว้ในที่มั่นคง ห่างจากอันตราย รู้จักเก็บรักษาทรัพย์สินเงินทองที่หามาได้และ บริหารค่าใช้จ่ายอย่างมีเหตุผล ด้านคบหาคนดีเป็นมิตร (กัลยาณมิตรตา) คอยแนะนำพร้าสอนตักเตือน ไม่ให้ทำชั่ว เวลาเดือดร้อนสามารถเป็นที่พึ่งได้ ยกย่องและคนที่ควรสรรเสริญ เพื่อนเมื่อมีทุกข์ก็ทุกข์ด้วย เวลาสุขก็สุขด้วย เลือคบคนดีมีศีลธรรมและไม่คบคนที่ชักชวนไปในทางที่เสื่อมเสีย ด้านเลี้ยงชีวิตแต่พอดี (สมชีวิตา) ใช้จ่ายค่าอาหาร เสื้อผ้า ตกแต่งบ้านตามกำลังทรัพย์ที่หามาได้ ควบคุมการใช้จ่ายให้เป็นไปพอเหมาะพอดี ใช้ทรัพย์ให้เป็นประโยชน์ในการ

ดำรงชีวิตอย่างถูกต้อง เก็บออมรักษา ทรัพย์สินไว้เพื่อเป็นประโยชน์ในภายภาคหน้า มีความสุขตามกำลัง ทรัพย์สินที่หามาได้และมีความสุขตาม กำลังทรัพย์สินที่หามาได้

ณัชชา ณัฐโชติภคิน และคณะ (2561) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง กระบวนการสร้างเครือข่าย วิสาหกิจชุมชนตำบลไร่ซิง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม พบว่า การสร้างเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน ของตำบลไร่ซิง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($X = 3.45$) โดยมี แหล่งวัตถุดิบที่ได้มาจากในท้องถิ่น มีการจัดประชุมร่วมกันทุกเดือนภายในกลุ่มของแต่ละกลุ่ม วิสาหกิจชุมชน และได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า การมีส่วนร่วมของสมาชิกทุกด้านอยู่ในระดับมาก คือ ด้านการตัดสินใจ ($X = 3.77$) ด้านการปฏิบัติการ ($X = 3.72$) ด้านการรับผลประโยชน์ ($X = 3.70$) ด้านการประเมินผล ($X = 3.73$) และ กระบวนการ สร้างเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนตำบลไร่ซิง พบว่าด้านการก่อรูปเครือข่าย ($X = 3.53$) และด้านการ จัดระบบบริหารเครือข่าย ($X = 3.51$) อยู่ในระดับมาก ด้านการใช้ประโยชน์เครือข่าย ($X = 3.38$) ด้านการดำรงรักษาเครือข่าย ($X = 3.45$) อยู่ในระดับปานกลาง การมีส่วนร่วมของสมาชิก มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับกระบวนการสร้างเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง ($R = 0.865^{**}$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับสูง คือ ด้านการดำรงรักษาเครือข่าย ($r = 0.789^{**}$) ด้านการก่อรูปเครือข่าย ($r = 0.734^{**}$) ด้านการจัดระบบบริหารเครือข่าย ($r = 0.671^{**}$) และด้าน การใช้ประโยชน์เครือข่าย ($r = 0.550^{**}$) จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ปัญหา อุปสรรค กระบวนการสร้าง เครือข่ายวิสาหกิจชุมชนตำบลไร่ซิง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม คือ การสร้างกลุ่มวิสาหกิจ ชุมชนเริ่มต้นจากการอนุรักษ์พื้นที่วัฒนธรรมท้องถิ่น รักษาภูมิปัญญาให้อยู่ได้นาน แต่ในปัจจุบันถูก มองเป็นการดำเนินการแบบธุรกิจ ทำให้ปฏิสัมพันธ์ภายในกลุ่มเกิดการขัดแย้งกัน อีกทั้งยังขาดการ ผลักดันในการสร้างคนรุ่นใหม่ สมาชิกยังขาดองค์ความรู้ในการดำเนินการ ไม่มีแหล่งเงินทุนเพื่อมา สนับสนุน สถานที่การดำเนินงานเป็นพื้นที่เอกชนทำให้เกิดปัญหาในการบริหารจัดการ และยังมีการ เปลี่ยนผังเมืองจากที่ดินประเภทการเกษตร เป็นที่ดินประเภทพาณิชยกรรมทำให้เกิดมลพิษ สภาพ ภูมิอากาศปัจจุบันแปรปรวนส่งผลให้การติดผลผลิตน้อยลง ตลอดจนขาดการยกระดับผลิตภัณฑ์เดิม ของชุมชน เพื่อพัฒนาให้เกิดผลิตภัณฑ์ใหม่ ทำให้ความสนใจในผลิตภัณฑ์ชุมชนลดลง และ ข้อเสนอแนะการสร้างเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนตำบล ไร่ซิง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม คือ สำนักงานเกษตรอำเภอสามพรานเป็นหน่วยงานสนับสนุนเครื่องมือและงบประมาณตามความต้องการ รวมถึงการประชาสัมพันธ์ทางด้านผลประโยชน์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน สนับสนุนสิ่งที่จะมาส่งเสริม การผลิตสินค้า หางบประมาณจากกลุ่มเครือข่ายภาครัฐ หาแหล่งเงินทุน หรือหาพันธมิตรใหม่ๆ มา ปลุก ส่งเสริมให้ศึกษาดูงาน อบรมความรู้เกี่ยวกับกลุ่มวิสาหกิจ และช่วยดึงอุตสาหกรรมเข้ามาเพื่อ รองรับสินค้าเกษตร ผลักดันให้เกิด MOU กับหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและภาคประชาชน ร่วมกันทำ การวิจัย ระดมความคิดสร้างสรรค์เพื่อให้เกิดการต่อยอดผลิตภัณฑ์ ประชาชนร่วมมือกันโดยการที่ ภาครัฐเป็นคนให้ข้อมูลสนับสนุน พัฒนาการผลิตให้ทันกับภายนอก ให้นักเรียนเข้ามามีส่วนร่วม กิจกรรมในการเรียนรู้ เกิดความรักในท้องถิ่น ตลอดจนส่งเสริมให้เป็นแหล่งจำหน่ายสินค้าของชุมชน

วรภา มนต์อารักษ์ (2562) ได้ศึกษา การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืนโดยพุทธสันติวิธี: กรณีศึกษาชุมชนตำบลสวาย อำเภอลำดวน จังหวัดศรีสะเกษ ผลการวิจัยพบว่า วิสาหกิจชุมชนเป็น กิจกรรมของชุมชนในการผลิตสินค้า การให้บริการหรืออื่น ๆ ที่มีวิถี ชีวิตร่วมกันและรวมตัวกัน

ประกอบการในชุมชน การส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน ควรมีการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชนแบบมีส่วนร่วม การพัฒนาผลิตภัณฑ์ ส่งเสริมการพัฒนาด้านเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน ตามนโยบายการสนับสนุนวิสาหกิจในแผนการพัฒนา SME ฉบับที่ 4 ของรัฐบาล เพื่อยกระดับมาตรฐานการครองชีพ และความเป็นอยู่ของประชาชนในชุมชนให้ดีขึ้น โดยมีพระราชบัญญัติส่งเสริม วิสาหกิจชุมชน (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2562 เป็นแนวทางในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน การผลิตสินค้าชุมชนภายใต้การทำงานของวิสาหกิจชุมชนตำบลสวายพบว่า ชุมชนเองมีศักยภาพเพียงพอในการที่จะผลิตสินค้าออกสู่ การตอบสนองความต้องการของตลาด ในพื้นที่มีวัตถุดิบซึ่งสะท้อนอัตลักษณ์ของชุมชน จากต้นตาลซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนมากในพื้นที่ โดยมีร้อยตำรวจตรีวิชัย สุระยุทธ์ สามารถเป็น Brand Ambassador ซึ่งเป็นจุดแข็ง และโอกาสของชุมชนตำบลสวาย จะนำไปสู่การออกแบบสินค้าและผลิตภัณฑ์ เพื่อกระตุ้นศักยภาพของชุมชนเพื่อให้ตอบโจทย์ของกลุ่มคนต่าง ๆ ในสังคมบนฐานที่เป็นจุดขายของตัวเอง จะก่อให้เกิดการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืน

หลักธรรมสัปปริสธรรม 7 ประกอบด้วย อัมมัญญตา เป็นผู้รู้จักเหตุ อัตถัญญตา เป็นผู้รู้จักผล อัตตัญญตา เป็นผู้รู้จักตน มัตตัญญตา เป็นผู้รู้จักประมาณ กาลัญญตา เป็นผู้รู้จักกาล ปริสสัญญตา เป็นผู้รู้จักบริษัท ปุคคลัญญตา เป็นผู้รู้จักบุคคล เหมาะสมอย่างยิ่ง ต่อการวิเคราะห์ความต้องการ และสัมพันธ์กับการออกแบบสินค้าและผลิตภัณฑ์ เป็นธรรมที่ทำให้เกิดการวิเคราะห์สภาพบริบทได้ดีที่สุด สามารถมองได้ว่า อะไรคือเหตุ ผล ตน ประมาณ กาล ชุมชน และบุคคล เพื่อจะค้นหาสภาพที่แท้จริง ต้นเหตุที่จะทำให้ชุมชนสามารถเกิดระบบเศรษฐกิจ และจะส่งต่อการพัฒนาสินค้าเพื่อความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น อัตลักษณ์ที่แท้จริงของชุมชน ผลิตภัณฑ์ของชุมชน สัปปริสธรรมเป็นธรรมที่จะทำให้สัตตบุรุษ หรือคนที่จะผลิตสินค้าและผลิตภัณฑ์ได้ตระหนักรู้ที่จะวิเคราะห์ตัวแปรดังกล่าวข้างต้น นอกจากนั้น สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการในหน่วยงาน เมื่อบูรณาการร่วมกับหลักพุทธสันติวิธี สามารถขับเคลื่อนงานทุกอย่างจนบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในมิติด้านเศรษฐกิจ สามารถสร้างความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจภายในประเทศ เพื่อปรับสมดุลทางเศรษฐกิจ ด้วยการปรับปรุง และปรับเปลี่ยนบริบทในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนให้ดียิ่งขึ้นและมีความยั่งยืน การพัฒนาคุณภาพสินค้าและผลิตภัณฑ์ตามแนวทางของวิสาหกิจชุมชนสังคมเป็นเรื่องที่สำคัญและค่อนข้างใหม่ในบริบทของชุมชน มีลักษณะที่สำคัญก็คือการมุ่งหวัง ผลตอบแทนในเชิงเศรษฐกิจและสังคม เป็นการสร้างกลไกทางการตลาดที่มีคุณธรรมและเกิดความยั่งยืน ในการพัฒนาชุมชน สังคม และสิ่งแวดล้อม ซึ่งทำให้ชุมชน ได้ช่วยเหลือตัวเองและสร้างอนาคตของทรัพยากรบุคคล การพัฒนาคุณภาพสินค้าและผลิตภัณฑ์ตามแนวทางของวิสาหกิจชุมชน เป็นการสร้างกลไกทางการตลาดที่มีคุณธรรมและเกิดความยั่งยืน ในการพัฒนาชุมชน สังคม และสิ่งแวดล้อม เพื่อสร้างความเชื่อมั่นโดยผสมผสานวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับเทคโนโลยีนวัตกรรม และพัฒนารูปแบบของสินค้า เพื่อให้เกิดการสร้างมูลค่าเพิ่ม การเข้าใจอัตลักษณ์ของชุมชนจึงมีความสำคัญมาก ที่จะสามารถแข่งขันกับชุมชนอื่น ๆ ได้ โดยจะผลิตสินค้าที่แตกต่างกันออกไป โดยใช้พื้นฐานจากหลักสัปปริสธรรม

ณัชชา ณัฐโชติภคิน และคณะ (2562) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง กระบวนการสร้างเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนตำบลไร่ชิง อำเภอสามพราณ จังหวัดนครปฐม พบว่า การสร้างเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนของตำบลไร่ชิง อำเภอสามพราณ จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก การมีส่วนร่วมของสมาชิกมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับกระบวนการสร้างเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง เมื่อ

จำแนกเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับสูง จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ปัญหา อุปสรรค คือ ขาดการผลักดันในการสร้างคนรุ่นใหม่ สมาชิกยังขาดองค์ความรู้ในการดำเนินการ ไม่มีแหล่งเงินทุนเพื่อมาสนับสนุน สถานที่ดำเนินงานเป็นพื้นที่เอกชนทำให้เกิดปัญหาในการบริหารจัดการ และยังมี การเปลี่ยนผังเมืองจากที่ดินประเภทการเกษตรเป็นที่ดินประเภทพาณิชยกรรมทำให้เกิดมลพิษ สภาพภูมิอากาศปัจจุบันแปรปรวนส่งผลให้การติดผลผลิตน้อยลง ตลอดจนขาดการยกระดับผลิตภัณฑ์เดิมของชุมชน เพื่อพัฒนาให้เกิดผลิตภัณฑ์ใหม่ ทำให้ความสนใจในผลิตภัณฑ์ชุมชนลดลง ข้อเสนอแนะคือ สำนักงานเกษตรอำเภอสามพราน เป็นหน่วยงานสนับสนุนเครื่องมือและงบประมาณตามความต้องการ รวมถึงการประชาสัมพันธ์ทางด้านผลประโยชน์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน สนับสนุนสิ่งที่จะมาส่งเสริมการผลิตสินค้าทางปริมาณจากกลุ่มเครือข่ายภาครัฐ หาแหล่งเงินทุน หรือหาพันธมิตรใหม่ๆ มาปลูก ส่งเสริมให้ศึกษาดูงาน อบรมความรู้เกี่ยวกับกลุ่มวิสาหกิจ และช่วยดึงอุตสาหกรรมเข้ามาเพื่อรองรับสินค้าเกษตรผลักดันให้เกิด MOU กับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและภาคประชาชน ร่วมกันทำ การวิจัย ระดมความคิดสร้างสรรค์เพื่อให้เกิดการต่อยอดผลิตภัณฑ์ ประชาชนร่วมมือกันโดยการที่ ภาครัฐเป็นคนให้ข้อมูลสนับสนุน พัฒนาการผลิตให้ทันกับภายนอก ให้นักเรียนเข้ามามีส่วนร่วม กิจกรรมในการเรียนรู้เกิดความรักในท้องถิ่น ตลอดจนส่งเสริมให้เป็นแหล่งจำหน่ายสินค้าของชุมชน

นุชนาถ ทับครุฑ และคณะ (2563) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนในจังหวัด ตราด เพื่อเพิ่มโอกาสความสำเร็จ พบว่า ผู้แทนวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดตราดมีระดับการใช้ปัจจัยภายใน องค์การ ปัจจัยภายนอกองค์การ และความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดตราดอยู่ในระดับมาก 2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดตราด ได้แก่ ปัจจัยภายในองค์การโดยรวม อายุของกิจการ ปัจจัยภายนอกองค์การโดยรวม อายุ เทคโนโลยี การใช้เงินทุนส่วนตัว ปัจจัยด้าน โครงสร้าง ปัจจัยด้านภาระงาน ปัจจัยด้านสังคมและวัฒนธรรม โดยมีอิทธิพลต่อความสำเร็จของ วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดตราด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสามารถอธิบายได้ร้อยละ 68.4 3) แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดตราด ประกอบด้วยปัจจัยภายในองค์การ และ ปัจจัยภายนอกองค์การ

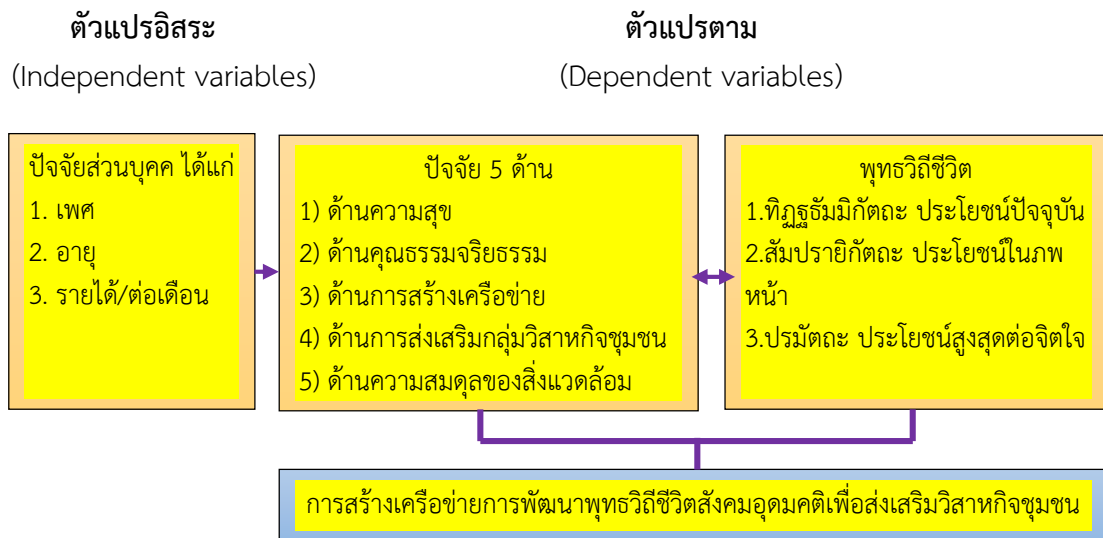
ชมภูษุช หุ่นาค (2563) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ แนวทางการจัดการวิสาหกิจชุมชน: ศูนย์ สาคิตการเกษตรร้านค้าชุมชน ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า การจัดการด้าน ต่าง ๆ ได้แก่ (1) ด้านการเงิน กลุ่มมีเงินทุนของตนเองไม่ได้พึ่งเงินกู้จากแหล่งภายนอกและสมาชิก กลุ่มมีหนี้สินลดลงหรือไม่มีหนี้สิน (2) ด้านการผลิต กลุ่มสามารถลดต้นทุนการผลิตได้ โดยเน้นการ ผลิตแบบอินทรีย์ (3) ด้านการตลาด กลุ่มมีการวางแผนการตลาด สํารวจความต้องการของลูกค้า โดย พิจารณาจากค่านิยมในการบริโภควัฒนธรรม ประเพณี เทศกาลที่จัดขึ้นในแต่ละช่วงเวลาเป็นสำคัญ (4) ด้านการบริหารกลุ่มมีผู้นำที่ดี มีความเสียสละ มุ่งมั่น มีความสามารถในการแก้ไขปัญหาเฉพาะ หน้า (5) ด้านแรงงานสมาชิกกลุ่มมีทักษะความเชี่ยวชาญ มีทัศนคติที่ดี รู้สึกถึงความเป็นเจ้าของ ร่วมกัน และ(6) ด้านการประสานความร่วมมือ กลุ่มมีการประสานงานอย่างต่อเนื่องระหว่างภาครัฐ และภาคส่วนอื่น ๆ รวมถึงมีการสร้างเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน เพื่อขยายกำลังการผลิตและขยาย โอกาสต่าง ๆ ปัญหาอุปสรรค (1) ด้านการผลิต ไม่มีการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในกระบวนการผลิต สินค้าที่วางขายส่วนใหญ่ไม่ได้ผ่านการแปรรูปหรือพัฒนาใด ๆ ทำให้สินค้าไม่น่าดึงดูดใจ บรรจุภัณฑ์ ขาดเอกลักษณ์และความทันสมัย (2) ด้านการตลาดสถานที่จัดจำหน่ายสินค้าไม่สวยงาม ไม่โดดเด่นไม่

มีเอกลักษณ์ และ (3) ด้านการบริหารกลุ่มไม่มีการจัดการความรู้อย่างเป็นระบบ เป็นต้น และแนวทางการจัดการวิสาหกิจชุมชนให้มีความมั่นคงและยั่งยืน ได้แก่ การพัฒนาสร้างผลิตภัณฑ์ สร้างมาตรฐาน พัฒนาบรรจุภัณฑ์พัฒนาตราสัญลักษณ์ใช้โลโก้เดียวกันทั้งหมดพัฒนาระบบโปรแกรมที่สามารถเชื่อมโยงการผลิตและการขายได้ทั้งระบบ เพิ่มบทบาทใหม่เป็นศูนย์กระจายสินค้าระดับอำเภอและจังหวัด ทำตลาดสินค้าออนไลน์ ปรับปรุงสถานที่จำหน่ายสินค้าให้มีเอกลักษณ์ จัดการความรู้ให้เป็นระบบ ปลูกฝัง ปรับอุปนิสัย พฤติกรรมการบริการ และเพิ่มทักษะในการทำงานเป็นที่รวมถึงสร้างการมีส่วนร่วมของสมาชิกในตำบลท่าเสาทั้ง 11 หมู่ ตลอดจนผลักดันให้ทุกตำบลจัดตั้งเป็นวิสาหกิจชุมชน เพื่อสร้างระบบเครือข่ายเชื่อมโยงทั้งหมด

ศิรินันท์ พันธรัักษ์ และอรอนงค์ เฉียบแหลม (2563) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ อำเภอชนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อศึกษาศักยภาพและความพร้อมของวิสาหกิจชุมชนเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ รวมทั้งเพื่อพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน 9 กลุ่ม การดำเนินการประกอบด้วย 1) รวบรวมข้อมูล ประมวลผล และวิเคราะห์ข้อมูล 2) ศึกษา วิเคราะห์ จัดทำรูปแบบการบริหารจัดการและพัฒนา 3) เชื่อมโยงและขยายช่องทางการจำหน่ายสินค้าทางการค้าออนไลน์ 4) กิจกรรมพัฒนาศักยภาพ 5) การออกแบบผังบริเวณเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และ 6) การออกแบบสถานที่สถานประกอบการเพื่อสุขภาพ ส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงดังนี้ 1) การพัฒนาศักยภาพของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ในด้านองค์ความรู้ และการขึ้นทะเบียนสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ 2) การพัฒนาพื้นที่และออกแบบผังบริเวณเพื่อรองรับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ทั้งในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และสถานประกอบการ และ 3) การรวมกลุ่มเพื่อสร้างความเข้มแข็งของชุมชน โดยการจัดตั้งชมรมผู้ประกอบการเพื่อสุขภาพ ซึ่งมีสมาชิกคือ กลุ่มวิสาหกิจชุมชน สถานประกอบการนวด ที่พัก และหมอนวดในพื้นที่ รวมทั้งการสร้างเครือข่ายเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ทำให้เกิดการรวมกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และการกระจายรายได้สู่ชุมชน ยอดขายสินค้าเพิ่มขึ้นร้อยละ 30 และการเผยแพร่องค์ความรู้ภายในชุมชน ซึ่งนำไปสู่ความยั่งยืนของชุมชนต่อไป

ชนนิกันต์ อินทรเผือก และคณะ (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดการวิสาหกิจชุมชนเพื่อการเติบโตอย่างยั่งยืน พบว่า ระดับความสำคัญองค์ประกอบการจัดการวิสาหกิจชุมชนในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($X = 4.34$) รูปแบบการจัดการวิสาหกิจชุมชนเพื่อการเติบโตอย่างยั่งยืน ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบหลัก คือ 1) องค์ประกอบหลักด้านการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (PMQA) โดยประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย ดังนี้ (1) ความเชี่ยวชาญในการบริหารงาน (2) การผลิตสินค้าและผลิตภัณฑ์ที่มีความหลากหลาย (3) การสร้างนวัตกรรมในกระบวนการผลิต (4) การปรับปรุงคุณภาพของสินค้าและผลิตภัณฑ์อย่างต่อเนื่อง (5) การสร้างตราสินค้าเพื่อการจดจำ (6) ภาวะผู้นำของผู้บริหาร และ 2) องค์ประกอบหลักด้านการดำเนินการเพื่อให้เกิดความยั่งยืน โดยประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย ดังนี้ (1) การมีวิสัยทัศน์ในการบริหารองค์กรของผู้นำ (2) การมีความซื่อสัตย์ มีคุณธรรม และจริยธรรม (3) การสร้างคุณภาพผลิตภัณฑ์ (4) การบริหารจัดการสมาชิกกลุ่ม (5) การพัฒนาบุคลากร และ (6) การบริหารการตลาด

2.7 สรุปกรอบแนวความคิด

ภาพที่ 2.4 กรอบแนวคิดเพื่อใช้ในการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาพุทธวิถีชีวิตสังคมอุดมคติเพื่อส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนของประชาชนและผู้สูงอายุแห่งอนาคต ใช้วิธีการศึกษาการวิจัยแบบผสม (Mixed Methodology Research) เป็นการผสมผสานระหว่างวิธีวิทยาการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) กับวิธีวิทยาการเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และการรวบรวมข้อมูลเอกสาร (documentary search) เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล

- 3.1 รูปแบบการวิจัย
- 3.2 กลุ่มเป้าหมาย
- 3.3 วิธีดำเนินการวิจัย
- 3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.5 การวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลผล

3.1 รูปแบบการวิจัย

การศึกษางานวิจัยเรื่อง การพัฒนาพุทธวิถีชีวิตสังคมอุดมคติเพื่อส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนของประชาชนและผู้สูงอายุแห่งอนาคต เป็นการศึกษาแบบผสม (Mixed Methodology Research) เป็นการผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) กับการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

1) การผสมในระดับข้อมูล

1.1) ใช้เชิงปริมาณ ได้มาด้วยวิธีสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster sampling) โดยใช้พื้นที่เป็นหน่วยของการสุ่ม

1.2) ใช้เชิงคุณภาพที่เป็นจำนวน (ความถี่) ได้มาด้วยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2) ผสมในระดับกลยุทธ์

2.1) การสร้าง และการหาคคุณภาพเครื่องมือ คือแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และการรวบรวมข้อมูลเอกสาร (documentary search)

2.3) ผสมวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

1) วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการพรรณนาเชิงวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

2) วิเคราะห์เชิงปริมาณ ด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงสถิติ เช่น \bar{X} , S.D., ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ด้วยวิธีของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation(r)) โดยอาศัยข้อมูลที่เป็นจำนวน (ตัวเลข) สัญลักษณ์และวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการทางสถิติเข้ามาช่วย และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive analysis)

3.2 กลุ่มเป้าหมาย

ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มเป้าหมายเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มเป้าหมายเชิงปริมาณ และกลุ่มเป้าหมายเชิงคุณภาพ

กลุ่มเป้าหมายเชิงปริมาณ เป็นกลุ่มเป้าหมายที่ผู้วิจัยจัดเก็บข้อมูลเชิงปริมาณด้วยแบบสอบถาม ดังนั้น กลุ่มเป้าหมายจึงเป็นกลุ่มทอผ้าไหมตำบลห้วยแก อำเภอนบพ จังหวัดขอนแก่น ทั้งหมด 9 หมู่บ้าน ผู้วิจัยดำเนินการสุ่มเลือกมาศึกษาวิจัย ทั้งที่อยู่ในกลุ่มผู้ผลิตและไม่ได้อยู่ในกลุ่มผู้ผลิต (Cluster sampling) 1 กลุ่ม คือ กลุ่มทอผ้าไหมตำบลห้วยแก อำเภอนบพ จังหวัดขอนแก่น จำนวนสมาชิก 60 คน

กลุ่มเป้าหมายเชิงคุณภาพ เป็นกลุ่มเป้าหมายที่ผู้วิจัยจัดเก็บข้อมูลเชิงปริมาณด้วยแบบสอบถาม ดังนั้น กลุ่มเป้าหมายจึงเป็นสมาชิกจากกลุ่มทอผ้าไหม ตำบลห้วยแก อำเภอนบพ จังหวัดขอนแก่น จำนวน 15 คน โดยวิธีเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ผู้ให้สัมภาษณ์มีคุณลักษณะเป็นผู้ทำกลุ่มหรือผู้บริหารกลุ่มทอผ้าไหม จำนวน 10 คน และสมาชิกกลุ่มทอผ้าไหมที่เป็นผู้เริ่มก่อตั้งกลุ่ม แต่ไม่ได้ทำหน้าที่บริหารกลุ่ม จำนวน 5 คน

3.3 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methodology Research) เครื่องมือวิจัยที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจึงแบ่งออกเป็น 2 แบบ คือ

เครื่องมือวิจัย สำหรับเก็บข้อมูลเชิงปริมาณ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาสังเคราะห์เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน

ตอนที่ 2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างเครือข่ายการพัฒนาพุทธรวิถีชีวิตสังคมอุดมคติเพื่อส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนของประชาชน มี 5 ด้าน คือ 1) ด้านความสุข 2) ด้านคุณธรรมจริยธรรม 3) ด้านการสร้างเครือข่าย 4) ด้านการส่งเสริมกลุ่มวิสาหกิจชุมชน 5) ด้านความสมดุลของสิ่งแวดล้อม ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ

5 หมายถึง มีระดับการปฏิบัติ/ความคิดเห็น อยู่ในระดับ มากที่สุด

4 หมายถึง มีระดับการปฏิบัติ/ความคิดเห็น อยู่ในระดับ มาก

3 หมายถึง มีระดับการปฏิบัติ/ความคิดเห็น อยู่ในระดับ ปานกลาง

2 หมายถึง มีระดับการปฏิบัติ/ความคิดเห็น อยู่ในระดับ น้อย

1 หมายถึง มีระดับการปฏิบัติ/ความคิดเห็น อยู่ในระดับ น้อยที่สุด

ตอนที่ 3 พุทธรวิถีชีวิตสังคมอุดมคติเพื่อส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนของประชาชน เป็นการนำหลักพุทธรธรรมหลักที่ภูธธัมมิกัตถประโยชน์ มาประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน ประกอบด้วย 1) ด้านอู่ฐานสัมปทา ถึงพร้อมด้วยความหมั่น 2) ด้านอารักขสัมปทา ถึงพร้อมด้วยการรักษาโภคทรัพย์ 3) ด้านกัลยาณมิตตตา คบคนดี ไม่คบคนชั่ว และ 4) ด้านสมชีวิตา อยู่อย่างพอเพียง รู้ทางเจริญทรัพย์ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ

5 หมายถึง มีระดับการปฏิบัติ/ความคิดเห็น อยู่ในระดับ มากที่สุด

- 4 หมายถึง มีระดับการปฏิบัติ/ความคิดเห็น อยู่ในระดับ มาก
- 3 หมายถึง มีระดับการปฏิบัติ/ความคิดเห็น อยู่ในระดับ ปานกลาง
- 2 หมายถึง มีระดับการปฏิบัติ/ความคิดเห็น อยู่ในระดับ น้อย
- 1 หมายถึง มีระดับการปฏิบัติ/ความคิดเห็น อยู่ในระดับ น้อยที่สุด

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างเครือข่ายการพัฒนาพุทธวิถีชีวิตสังคมอุดมคติเพื่อส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนของประชาชน ประกอบด้วย 1) สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ 2) แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพปัญหา และปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างเครือข่ายการพัฒนาพุทธวิถีชีวิตสังคมอุดมคติเพื่อส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนของประชาชนและผู้สูงวัยแห่งอนาคต 3) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการสร้างเครือข่ายการพัฒนาพุทธวิถีชีวิตสังคมอุดมคติเพื่อส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนของประชาชนและผู้สูงวัยแห่งอนาคต มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด (Open Ended) เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้นำเสนอความคิดเห็นอย่างอิสระ

เครื่องมือวิจัย การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (structured interview) เป็นการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth interview) แบบเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา

ตอนที่ 2 สภาพปัญหา และปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างเครือข่ายการพัฒนาพุทธวิถีชีวิตสังคมอุดมคติเพื่อส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนของประชาชนและผู้สูงวัยแห่งอนาคต ประกอบด้วย 1) ท่านคิดว่าการสร้างเครือข่ายการพัฒนาพุทธวิถีชีวิตสังคมอุดมคติควรเป็นอย่างไร 2) ท่านคิดว่าแนวทางในการพัฒนาและส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนในด้านใด 3) ท่านคิดว่าปัญหาใดที่ส่งผลต่อการสร้างเครือข่ายการพัฒนาพุทธวิถีชีวิตสังคมอุดมคติในชุมชนของท่าน 4) ท่านคิดว่ารูปแบบของการสร้างเครือข่ายที่จะส่งเสริมให้เกิดวิสาหกิจชุมชนของท่านอย่างเข้มแข็งและยั่งยืนควรเป็นการสร้างเครือข่ายแนวทางใด ประกอบด้วยอะไรบ้าง 5) ท่านคิดว่าปัญหาใดที่ส่งผลต่อการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนของท่าน 6) ท่านคิดว่ามีปัจจัยใดที่จะทำให้เกิดเครือข่ายสังคมอุดมคติ และการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนของท่านให้เข้มแข็ง 7) จากทัศนะของท่าน ท่านคิดว่าหน่วยงานใดสามารถเข้ามาส่งเสริมสนับสนุนการสร้างเครื่องการพัฒนาพุทธวิถีชีวิตสังคมอุดมคติเพื่อส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนของท่านได้ และอยากให้การช่วยเหลือในด้านใดอะไรบ้าง

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการสร้างเครือข่ายการพัฒนาพุทธวิถีชีวิตสังคมอุดมคติเพื่อส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนของประชาชนและผู้สูงวัยแห่งอนาคต

การพัฒนาเครื่องมือวิจัย

การพัฒนาเครื่องมือวิจัยเชิงปริมาณ แบบสอบถาม (Quantitative)

1. การตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) และความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบความถูกต้อง และความเที่ยงตรงของเครื่องมือครอบคลุมเนื้อหาในเรื่องที่จะวัดจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ได้แก่

- 1) ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา
- 2) ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาสังคม
- 3) ผู้เชี่ยวชาญด้านสถิติ

โดยผู้เชี่ยวชาญจะได้แสดงความคิดเห็นต่อเครื่องมือวิจัย และประเมินความสอดคล้องของข้อกระทงคำถาม (Items) และให้คะแนนตามเกณฑ์ ดังนี้

ให้คะแนน +1 มีความแน่ใจว่าข้อกระทงคำถามนั้นมีความสอดคล้องเชิงเนื้อหาและเชิงโครงสร้าง

ให้คะแนน 0 ไม่แน่ใจว่าข้อกระทงคำถามนั้นมีความสอดคล้องเชิงเนื้อหาและเชิงโครงสร้าง

ให้คะแนน -1 มีความแน่ใจว่าข้อกระทงคำถามนั้นไม่มีความสอดคล้องเชิงเนื้อหาและเชิงโครงสร้าง

จากนั้นผู้วิจัยนำค่าคะแนนมาวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC : Index of item objective congruence) โดยมีเกณฑ์การพิจารณา ดังนี้

$$IOC = \frac{\text{ผลรวมของค่าคะแนนในข้อกระทงคำถาม}}{\text{จำนวนผู้เชี่ยวชาญ}}$$

ค่า IOC = 0.50-1.00 มีค่าความเที่ยงตรง ใช้ได้

ค่า IOC = ต่ำกว่า 0.50 ข้อกระทงคำถามนี้ยังใช้ไม่ได้ ต้องปรับปรุง

2. การหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) หลังจากผู้วิจัยได้พัฒนาเครื่องมือวิจัยตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญแล้ว จึงนำเครื่องมือวิจัยไปทดสอบใช้ (tryout) กับกลุ่มตัวอย่างใหม่ในอำเภอชนบทที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 30 คน และนำมาหาค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของครอนบาค (Cronbach's coefficient Reliability) ได้ค่าเท่ากับ 0.96

การพัฒนาเครื่องมือวิจัยเชิงคุณภาพ แบบสัมภาษณ์ ซึ่งเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้าง และความตรงเชิงเนื้อหา โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ได้แก่

- 1) ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา
- 2) ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาสังคม
- 3) ผู้เชี่ยวชาญด้านสถิติ

โดยผู้เชี่ยวชาญได้แสดงความคิดเห็นต่อเครื่องมือวิจัย และประเมินความสอดคล้องของข้อคำถามแต่ละข้อ และให้คะแนนตามเกณฑ์ ดังนี้

ให้คะแนน +1 มีความแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นมีความสอดคล้องเชิงเนื้อหาและเชิงโครงสร้าง

ให้คะแนน 0 ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นมีความสอดคล้องเชิงเนื้อหาและเชิงโครงสร้าง

ให้คะแนน -1 มีความแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นไม่มีความสอดคล้องเชิงเนื้อหาและเชิงโครงสร้าง จากนั้นผู้วิจัยนำค่าคะแนนมาวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC : Index of item objective congruence) โดยมีเกณฑ์การพิจารณา ดังนี้

$$IOC = \frac{\text{ผลรวมของค่าคะแนนในแต่ละข้อ}}{\text{จำนวนผู้เชี่ยวชาญ}}$$

ค่า IOC = 0.50-1.00 มีค่าความเที่ยงตรง ใช้ได้

ค่า IOC = ต่ำกว่า 0.50 ข้อคำถามนี้ยังใช้ไม่ได้ ต้องปรับปรุง

เมื่อผู้วิจัยปรับปรุงแบบสัมนาตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญเสร็จเรียบร้อยแล้ว ได้นำไปทดลองสัมภาษณ์กับผู้ในกลุ่มตัวอย่างใหม่ ตำบลห้วยแก อำเภอนบพ จังหวัดขอนแก่น จำนวน 5 ท่าน แล้วนำมาพิจารณาปรับปรุงแก้ไขให้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยทำหนังสือขออนุญาตผู้บริหารมหาวิทยาลัย - มหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน เพื่อลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลทั้งแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์
2. ผู้วิจัยได้ทำหนังสือจากผู้บริหารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ส่งนายอำเภอนบพ นายกองค้การบริหารส่วนตำบลห้วยแก และผู้นำกลุ่มตัวอย่างใหม่ตำบลห้วยแก เพื่อดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในวันเวลาที่กำหนด
3. ผู้วิจัยลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามในกลุ่มเป้าหมาย กลุ่มตัวอย่างใหม่ ตำบลห้วยแก อำเภอนบพ จังหวัดขอนแก่น จำนวน 60 คน และได้แบบสอบถามกลับคืนมาครบถ้วน
4. ผู้วิจัยได้นัดหมายกลุ่มเป้าหมายที่จะดำเนินการสัมภาษณ์ โดยกำหนดเวลา และสถานที่ที่ผู้ให้สัมภาษณ์มีความพร้อมและความสะดวก ผู้วิจัยแนะนำตัวและชี้แจงจุดมุ่งหมายของการสัมภาษณ์ และผลที่ได้สัมภาษณ์ จะทำไปใช้เพื่อประโยชน์ของการศึกษาวิจัยเท่านั้น เมื่อจบการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยกล่าวขอบคุณผู้ให้สัมภาษณ์และมอบของที่ระลึก

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลผล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยทำแบบสอบถามมาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถาม และนำไปลงข้อมูลในคอมพิวเตอร์ เพื่อดำเนินการวิเคราะห์ค่าดัชนีด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป ดังนี้

แบบสอบถามที่เน้นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ใช้การวิเคราะห์ความถี่ (Frequency) และหาร้อยละ (Percentage)

แบบสอบถามที่เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ใช้การวิเคราะห์ด้วยสถิติค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) โดยใช้ค่าเฉลี่ยมากำหนดเป็นเกณฑ์ในการแปลความหมาย ดังนี้

ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) 4.51-5.50 แปลความว่า มีระดับการปฏิบัติ / ความคิดเห็น มากที่สุด

ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) 3.51-4.50 แปลความว่า มีระดับการปฏิบัติ / ความคิดเห็น มาก

ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) 2.51-3.50 แปลความว่า มีระดับการปฏิบัติ / ความคิดเห็น ปานกลาง

ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) 1.51-2.50 แปลความว่า มีระดับการปฏิบัติ / ความคิดเห็น น้อย

ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) 1.00-1.50 แปลความว่า มีระดับการปฏิบัติ / ความคิดเห็น น้อยที่สุด

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มทดลอง โดยนำข้อมูลที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์หาค่าทางสถิติ ซึ่งประกอบด้วย การแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์สภาพ ปัญหา และปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมชีวิตสังคมอุดมคติเพื่อส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน มี 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านความสุข 2) ด้านคุณธรรมจริยธรรม 3) ด้านการสร้างเครือข่าย 4) ด้านการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน และ 5) ด้านความสมดุลของสิ่งแวดล้อม รวมทั้งสิ้น 25 ข้อ ใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และนำเสนอข้อมูล ในรูปแบบตารางควบคุมการบรรยายผลการศึกษา โดยได้กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนคำตอบของแบบสอบถาม ดังนี้

ระดับความคิดเห็น ให้ค่าน้ำหนักคะแนน

5 หมายถึง มากที่สุด

4 หมายถึง มาก

3 หมายถึง ปานกลาง

2 หมายถึง น้อย

1 หมายถึง น้อยที่สุด

การแปลความหมาย ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 2.00 หมายถึง ระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 2.01- 3.00 หมายถึง ระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 3.01- 4.00 หมายถึง ระดับมาก

ตอนที่ 3 แนวทางการสร้างเครือข่าย ปัจจัยส่วนบุคคล และสภาพ ปัญหา และปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมชีวิตสังคมอุดมคติเพื่อส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนของประชาชนและผู้สูงวัยแห่งอนาคต ที่มีความสัมพันธ์กับความพร้อมในการสร้างเครือข่ายพัฒนาพฤติกรรมชีวิตสังคมอุดมคติเพื่อส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนของประชาชนและผู้สูงวัยแห่งอนาคต โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ด้วยวิธีของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation(r)) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 และได้กำหนดเกณฑ์ระดับความสัมพันธ์ไว้ดังนี้

ค่า r เป็น (-) หมายถึง มีความสัมพันธ์ทางลบหรือทางตรงกันข้าม

ค่า r เป็น (+) หมายถึง มีสัมพันธ์ทางบวกหรือทางเดียวกัน

ค่า r เป็น +/- 0.00 ถึง 0.31 ถือว่ามีความสัมพันธ์อยู่ในระดับน้อย

ค่า r เป็น +/- 0.32 ถึง 0.66 ถือว่ามีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง

ค่า r เป็น +/- 0.67 ถึง 1.00 ถือว่ามีความสัมพันธ์อยู่ในระดับมาก

ตอนที่ 4 เสนอแนวทางการสร้างเครือข่ายพัฒนาพฤติกรรมชีวิตสังคมอุดมคติเพื่อส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนของประชาชนและผู้สูงวัยแห่งอนาคต

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลการพัฒนาพฤติกรรมชีวิตสังคมอุดมคติเพื่อส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนของประชาชนและผู้สูงอายุแห่งอนาคต ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ตามลำดับดังต่อไปนี้

- 4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
- 4.2 ขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูล
- 4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการแปลความหมายของข้อมูล ดังนี้

n	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง
\bar{X}	แทน	คะแนนเฉลี่ย (Mean)
S.D.	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
F	แทน	วิเคราะห์ความแปรปรวน
r	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation)
R	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (Multiple Correlation)
R ²	แทน	ค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจพหุคูณ (Coefficient of Multiple Determination)
sig	แทน	ค่าความน่าจะเป็น (Probability) สำหรับบอกนัยสำคัญทางสถิติ
*	แทน	ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
**	แทน	ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4.2 ขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มทดลอง โดยนำข้อมูลที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์หาค่าทางสถิติ ซึ่งประกอบด้วย การแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์สภาพ และปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาพฤติกรรมชีวิตสังคมอุดมคติเพื่อส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนของประชาชนและผู้สูงอายุแห่งอนาคต ตำบลห้วยแก อำเภอนบพ จัหวัดขอนแก่น จำนวน 9 ชุมชน โดยรวมและรายด้าน

ตอนที่ 3 วิเคราะห์การสัมภาษณ์แนวทางการสร้างเครือข่าย ปัจจัยส่วนบุคคล และสภาพ และปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมชีวิตสังคมอุดมคติเพื่อส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนของประชาชนและผู้สูงอายุแห่งอนาคต

4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม เป็นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการทอผ้าไหมของประชากรและผู้สูงอายุ ตำบลห้วยแก อำเภอนบพ จังหวัดขอนแก่น 9 ชุมชน จำนวน 60 คน ปรากฏในรายละเอียดในตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 จำนวนร้อยละของข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (N = 60)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	7	11.70
หญิง	53	88.30
รวม	60	100.0
อายุ		
อายุระหว่าง 21-49 ปี	17	28.30
อายุระหว่าง 50-59 ปี	14	23.30
อายุระหว่าง 60-69 ปี	25	41.70
อายุระหว่าง 70-79 ปี	3	5.00
อายุตั้งแต่ 80 ปีขึ้นไป	1	1.7
รวม	60	100.0
สถานภาพสมรส		
โสด	10	16.7
อยู่ด้วยกันโดยไม่จดทะเบียน	36	60.0
หม้ายคู่สมรสเสียชีวิต	7	11.7
สมรสอยู่ด้วยกัน	3	5.0
หย่าร้าง	3	5.0
สมรสแยกกันอยู่	1	1.7
รวม	60	100.0
ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษาปีที่ 4	31	51.7
มัธยมศึกษา	11	18.3
ปริญญาตรี	10	16.7
อื่น ๆ	8	13.3
รวม	60	100.0

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
อาชีพ		
เกษตรกร/องค์กรการเกษตรกร	44	73.3
ผู้ประกอบการ	1	1.7
ประชาชนผู้รับบริการ	1	1.7
กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	5	8.3
องค์กรชุมชน/เครือข่ายองค์กรชุมชน		
อื่น ๆ	9	15.0
รวม	60	100.0
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน		
ไม่เกิน 5,000 บาท	34	56.7
5,001-10,000 บาท	12	20.0
10,001-15,000 บาท	5	8.3
15,001-20,000 บาท	3	5.0
20,001-25,000 บาท	3	5.0
25,001 บาท ขึ้นไป	3	5.0
รวม	60	100.0

จากตารางที่ 4.1 ผลการวิเคราะห์ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากเป็นเพศหญิง (53 คน) คิดเป็นร้อยละ 88.30 รองลงมาเป็นเพศชาย (7 คน) คิดเป็นร้อยละ 11.70 ส่วนมากระหว่าง 60-69 ปี (25 คน) คิดเป็นร้อยละ 41.70 รองลงมาอายุระหว่าง 21-49 ปี (17 คน) คิดเป็นร้อยละ 28.30

สถานภาพการสมรสส่วนมาก อยู่ด้วยกันโดยไม่จดทะเบียน (36 คน) คิดเป็นร้อยละ 60.00 รองลงมาเป็นโสด (10 คน) คิดเป็นร้อยละ 16.70 ส่วนมากสำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 (31 คน) คิดเป็นร้อยละ 51.7 รองลงมาระดับมัธยมศึกษา (11 คน) คิดเป็นร้อยละ 18.30

ส่วนมากประกอบอาชีพเกษตรกร (44 คน) คิดเป็นร้อยละ 73.30 รองลงมาเป็นรายได้เฉลี่ยต่อเดือนน้อยกว่า 5,000 บาท (34 คน) คิดเป็นร้อยละ 56.70 รองลงมาอาชีพอื่น ๆ มีรายได้ระหว่าง 5,001-10,000 บาท (12 คน) คิดเป็นร้อยละ 20.00

2. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อ การพัฒนาพฤติกรรมชีวิตสังคมอุดมคติเพื่อส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนของประชาชนและผู้สูงวัยแห่งอนาคต

ตารางที่ 4.2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาพฤติกรรมชีวิตสังคมอุดมคติเพื่อส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างเครือข่ายการพัฒนาพฤติกรรมชีวิตสังคมอุดมคติเพื่อส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน	ระดับความคิดเห็น			
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. ด้านความสุข	4.56	.48	มากที่สุด	1

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างเครือข่ายการพัฒนาพุทธ วิถีชีวิตสังคมอุดมคติเพื่อส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน	ระดับความคิดเห็น			
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	อันดับที่
2. ด้านคุณธรรมจริยธรรม	4.45	.53	มาก	2
3. ด้านการสร้างเครือข่าย	4.28	.52	มาก	4
4. ด้านการส่งเสริมกลุ่มวิสาหกิจชุมชน	4.31	.53	มาก	3
5. ด้านความสมดุลของสิ่งแวดล้อม	4.25	.49	มาก	5
รวม	4.37	.42	มาก	

จากตารางที่ 4.2 พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างเครือข่ายการพัฒนาพุทธวิถีชีวิตสังคมอุดมคติเพื่อส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = 4.37) และเมื่อพิจารณาในรายด้านพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้าน คือ ด้านความสุข (\bar{X} = 4.56) ส่วนด้านอื่น ๆ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ตามลำดับดังนี้ 1) ด้านคุณธรรมจริยธรรม (\bar{X} = 4.45) 2) ด้านการส่งเสริมกลุ่มวิสาหกิจชุมชน (\bar{X} = 4.31) 3) ด้านการสร้างเครือข่าย (\bar{X} = 4.28) และ 4) ด้านความสมดุลของสิ่งแวดล้อม (\bar{X} = 4.25)

ผลการวิเคราะห์ในแต่ละด้าน ผู้วิจัยจะนำมาเสนอต่อไปนี้

1. ด้านความสุข

ตารางที่ 4.3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างเครือข่ายการพัฒนาพุทธวิถีชีวิตสังคมอุดมคติเพื่อส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน

ด้านความสุข	ระดับความคิดเห็น			
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. ท่านรู้สึกว่าคุณภาพชีวิตของท่านมีความสุขในการทำงาน	4.62	.64	มากที่สุด	1
2. ท่านรู้สึกภูมิใจในตัวเองเมื่อมีอาชีพ มีงานทำ	4.60	.59	มากที่สุด	2
3. ท่านมีสัมพันธ์ภาพที่ดีกับเพื่อนบ้าน	4.47	.77	มาก	5
4. ท่านมีความสุขกับการริเริ่มงานใหม่ ๆ และมุ่งมั่นที่จะทำให้สำเร็จ	4.58	.56	มากที่สุด	3
5. ท่านมีความมั่นใจว่าชุมชนที่ท่านอยู่อาศัยมีความปลอดภัยต่อท่าน	4.52	.65	มากที่สุด	4
รวม	4.56	.48	มากที่สุด	

จากตารางที่ 4.3 พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างเครือข่ายการพัฒนาพุทธวิถีชีวิตสังคมอุดมคติเพื่อส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน ด้านความสุข โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด (\bar{X} = 4.56) และเมื่อพิจารณาในรายเรื่อง พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด 4 เรื่อง ตามลำดับดังนี้ 1) ท่านรู้สึกว่าคุณภาพชีวิตของท่านมีความสุขในการทำงาน (\bar{X} = 4.62) 2) ท่านรู้สึกภูมิใจในตัวเองเมื่อมีอาชีพ มีงานทำ (\bar{X} = 4.60) 3) ท่านมีความสุขกับการริเริ่มงานใหม่ ๆ และมุ่งมั่นที่จะทำให้สำเร็จ (\bar{X} = 4.58) 4) ท่านมีความ

มั่นใจว่าชุมชนที่ท่านอยู่อาศัยมีความ ปลอดภัยต่อท่าน ($\bar{X} = 4.52$) ส่วนเรื่องความสัมพันธ์ภาพที่ดีกับเพื่อนบ้าน มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.47$)

2. ด้านคุณธรรมจริยธรรม

ตารางที่ 4.4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพ ปัญหา และปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างเครือข่ายการพัฒนาพุทธวิถีชีวิตสังคมอุดมคติเพื่อส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน

ด้านคุณธรรมจริยธรรม	ระดับความคิดเห็น			
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. ท่านเป็นคนใฝ่รู้อยู่เสมอ รู้จักตนเอง เสียสละเพื่อส่วนรวมของชุมชนอย่างเหมาะสม	4.68	.60	มากที่สุด	1
2. ท่านมีสมาธิในการทำงานต่างๆ ดีเพียงใด	4.32	.77	มาก	5
3. ท่านสามารถนำหลักธรรมอรรถะ 3 ประการ คือ ประโยชน์ปัจจุบัน ประโยชน์ในภพหน้า ประโยชน์สูงสุด ต่อจิตใจ นำมาใช้ปฏิบัติงานได้มากน้อยเพียงใด	4.32	.75	มาก	4
4. ท่านมีความซื่อสัตย์ต่อตัวเอง ต่ออาชีพ ต่อเพื่อนร่วมงานมากเพียงใด	4.58	.53	มากที่สุด	2
5. ท่านนำหลักธรรมที่ปฏิธัมมิกัตถะ คือ พร้อมด้วย ความหมั่น พร้อมด้วยการรักษา ความมีเพื่อนดี ความมีชีวิตเหมาะสม มาใช้ในกระบวนการทำงานมากน้อยเพียงใด	4.35	.63	มาก	3
รวม	4.45	.53	มาก	

จากตารางที่ 4.4 พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างเครือข่ายการพัฒนาพุทธวิถีชีวิตสังคมอุดมคติเพื่อส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน ด้านคุณธรรมจริยธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.45$) และเมื่อพิจารณาในรายเรื่องพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด 2 เรื่อง คือ 1) ท่านเป็นคนใฝ่รู้อยู่เสมอ รู้จักตนเอง เสียสละเพื่อส่วนรวมของชุมชนอย่างเหมาะสม ($\bar{X} = 4.68$) และ 2) ท่านมีความซื่อสัตย์ต่อตัวเอง ต่ออาชีพ ต่อเพื่อนร่วมงานมากเพียงใด ($\bar{X} = 4.58$) ส่วนเรื่องอื่น ๆ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกเรื่อง ได้แก่ ท่านนำหลักธรรมที่ปฏิธัมมิกัตถะ คือ พร้อมด้วย ความหมั่น พร้อมด้วยการรักษา ความมีเพื่อนดี ความมีชีวิตเหมาะสม มาใช้ในกระบวนการทำงาน ($\bar{X} = 4.35$) เป็นต้น

3. ด้านการสร้างเครือข่าย

ตารางที่ 4.5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างเครือข่ายการพัฒนาพุทธวิถีชีวิตสังคมอุดมคติเพื่อส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน

ด้านการสร้างเครือข่าย	ระดับความคิดเห็น			
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. ท่านสามารถทำงานร่วมกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้	4.43	.65	มาก	1
2. ท่านพอใจที่จะเข้าร่วมทำงานเป็นเครือข่ายพุทธิวิถีชีวิตสังคมอุดมคติ	4.40	.69	มาก	2
3. ท่านสามารถสร้างเครือข่ายพุทธิวิถีชีวิตสังคมอุดมคติ	4.27	.66	มาก	3
4. ท่านสามารถส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนได้เป็นอย่างดี	4.22	.67	มาก	4
5. ท่านเข้าใจ และสามารถใช้อีโซโซเซียลมีเดียได้เป็นอย่างดี	4.07	.82	มาก	5
รวม	4.28	.52	มาก	

จากตารางที่ 4.5 พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างเครือข่ายการพัฒนาพุทธิวิถีชีวิตสังคมอุดมคติเพื่อส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน ด้านการสร้างเครือข่าย โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 4.28$) และเมื่อพิจารณาในรายเรื่อง พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุดทุกเรื่อง 3 อันดับแรก คือ 1) ท่านสามารถทำงานร่วมกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้ ($\bar{X} = 4.43$) 2) ท่านพอใจที่จะเข้าร่วมทำงานเป็นเครือข่ายพุทธิวิถีชีวิตสังคมอุดมคติ ($\bar{X} = 4.40$) และ 3) ท่านสามารถสร้างเครือข่ายพุทธิวิถีชีวิตสังคมอุดมคติ ($\bar{X} = 4.27$)

4. ด้านการส่งเสริมกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

ตารางที่ 4.6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างเครือข่ายการพัฒนาพุทธิวิถีชีวิตสังคมอุดมคติเพื่อส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน

ด้านการส่งเสริมกลุ่มวิสาหกิจชุมชน	ระดับความคิดเห็น			
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. ท่านอยากให้มีการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนของประชาชนและผู้สูงวัยแห่งอนาคต	4.58	.56	มากที่สุด	1
2. ท่านอยากเข้าร่วมการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนของประชาชนและผู้สูงวัยแห่งอนาคต	4.45	.70	มาก	2
3. ท่านสามารถแนะนำการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนของประชาชนและผู้สูงวัยแห่งอนาคต	4.13	.70	มาก	5
4. ท่านเชิญชวนให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในวิสาหกิจชุมชน	4.23	.67	มาก	3
5. ท่านสามารถดูแลและส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนของประชาชนและผู้สูงวัยแห่งอนาคต	4.15	.76	มาก	4
รวม	4.31	.53	มาก	

จากตารางที่ 4.6 พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างเครือข่ายการพัฒนาพุทธรักษาวิถีชีวิตสังคม - อุดมคติเพื่อส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน ด้านการส่งเสริมกลุ่มวิสาหกิจชุมชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.31$) และเมื่อพิจารณาในรายเรื่อง พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด 1 เรื่อง คือ อยากให้มีการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนของประชาชนและผู้สูงวัยแห่งอนาคต ($\bar{X} = 4.58$) ส่วนเรื่องอื่น ๆ อยู่ในระดับมากทุกเรื่อง ได้แก่ อยากเข้าร่วมการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนของประชาชนและผู้สูงวัยแห่งอนาคต ($\bar{X} = 4.45$) และเชิญชวนให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในวิสาหกิจชุมชน ($\bar{X} = 4.23$) เป็นต้น

5. ด้านความสมดุลของสิ่งแวดล้อม

ตารางที่ 4.7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างเครือข่ายการพัฒนาพุทธรักษาวิถีชีวิตสังคมอุดมคติเพื่อส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน

ด้านความสมดุลของสิ่งแวดล้อม	ระดับความคิดเห็น			
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. ชุมชนของท่านมีสภาพอากาศที่ดี มีแม่น้ำ ลำคลอง และดินเหมาะแก่การเพาะปลูกได้ดี	4.08	.79	มาก	5
2. ชุมชนของท่านมีความสะอาด โดยชุมชนมีระบบการดูแลความสะอาด ความเรียบร้อย และความปลอดภัยในชุมชน	4.40	.59	มาก	1
3. ชุมชนของท่านมีอาคารสถานที่ สถานที่ตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่เหมาะสม	4.23	.62	มาก	3
4. ในชุมชนของท่านมีร้านค้า และผู้ประกอบการรายย่อย รายใหญ่เกี่ยวกับการจำหน่ายผ้าไหม	4.18	.72	มาก	4
5. ชุมชนของท่านมีการส่งเสริมการปลูกหม่อน เลี้ยงไหม และการทอผ้าไหม	4.35	.68	มาก	2
รวม	4.25	.49	มาก	

จากตารางที่ 4.7 พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างเครือข่ายการพัฒนาพุทธรักษาวิถีชีวิตสังคม - อุดมคติเพื่อส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนของประชาชนและผู้สูงวัยแห่งอนาคต ด้านความสมดุลของสิ่งแวดล้อม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.25$) และเมื่อพิจารณาในรายเรื่อง พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกเรื่อง 3 อันดับแรก คือ 1) ชุมชนของท่านมีความสะอาด โดยชุมชนมีระบบการดูแลความสะอาด ความเรียบร้อย และความปลอดภัยในชุมชน ($\bar{X} = 4.40$) 2) ชุมชนของท่านมีการส่งเสริมการปลูกหม่อน เลี้ยงไหม และการทอผ้าไหม และ ชุมชนของท่านมีอาคารสถานที่ สถานที่ตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่เหมาะสม ($\bar{X} = 4.23$) ตามลำดับ

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมชีวิตสังคมอุดมคติ

หลักธรรมที่จะนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาพฤติกรรมชีวิตของประชาชนและผู้สูงวัย คือหลักทฤษฎีธรรมมีกตตประโยชน์ ประโยชน์พึงได้รับจากการประกอบกิจการ หรืออาชีพที่สุจริตถูกต้องทั้งทางกฎหมายและศีลธรรม ประกอบด้วย 1) อุฏฐานสัมปทา (ความขยันหมั่นเพียร) 2) อารักขสัมปทา (การรู้จักรักษาทรัพย์และประหยัด) 3) กัลยาณมิตรตตา (คบคนดีเป็นมิตร) และ 4) สมชีวิตตา (เลี้ยงชีพตามสมควรแก่กำลังทรัพย์ที่หามาได้) ผลการวิเคราะห์ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.8 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานพฤติกรรมชีวิตสังคมอุดมคติเพื่อส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน โดยภาพรวม

จากตารางที่ 4.8 พบว่า วิสาหกิจชุมชนมีพฤติกรรมชีวิตสังคมอุดมคติเพื่อส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน เพื่อส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (\bar{X} = 4.62) และเมื่อพิจารณาในรายด้านพบว่า วิสาหกิจชุมชนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้านตามลำดับ ดังนี้ 1) ด้านสมชีวิตตา (การเลี้ยงชีพตามสมควรแก่กำลังทรัพย์) (\bar{X} = 4.68) 2) ด้านอารักขสัมปทา (การรู้จักรักษาทรัพย์และประหยัด) (\bar{X} = 4.65) 3) ด้านกัลยาณมิตรตตา (การคบคนดีเป็นมิตร) (\bar{X} = 4.57) และ 4) ด้านอุฏฐานสัมปทา (ความขยันหมั่นเพียร) (\bar{X} = 4.57)

สำหรับความคิดเห็นพฤติกรรมชีวิตสังคมอุดมคติเพื่อส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนเพื่อส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนในแต่ละด้าน ผู้วิจัยได้นำเสนอ ดังนี้

พฤติกรรมชีวิตสังคมอุดมคติ	ระดับความคิดเห็น			
	\bar{X}	S.D.	แปลความ	อันดับ
1. ด้านอุฏฐานสัมปทา (ความขยันหมั่นเพียร)	4.57	0.31	มากที่สุด	4
2. ด้านอารักขสัมปทา (การรู้จักรักษาทรัพย์และประหยัด)	4.65	0.28	มากที่สุด	2
3. ด้านกัลยาณมิตรตตา (การคบคนดีเป็นมิตร)	4.57	0.28	มากที่สุด	3
4. ด้านสมชีวิตตา (การเลี้ยงชีพตามสมควรแก่กำลังทรัพย์)	4.68	0.23	มากที่สุด	1
รวม	4.62	0.19	มากที่สุด	

1. ด้านอุฏฐานสัมปทา (ความขยันหมั่นเพียร)

การชวนขยายขยันหมั่นเพียรต่อสู้กับความยากลำบากมีความมุ่งมั่นอุตสาหะ ทำมาหาเลี้ยงชีพเพื่อสร้างฐานะให้กับตนเองและครอบครัว

ตารางที่ 4.9 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานพฤติกรรมชีวิตสังคมอุดมคติเพื่อส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนด้านอุฏฐานสัมปทา (ความขยันหมั่นเพียร)

ด้านความขยันหมั่นเพียร	ระดับความคิดเห็น			
	\bar{X}	S.D.	แปลความ	อันดับ
1. ท่านมีความมุ่งมั่นในการทำงานกับวิสาหกิจชุมชน	4.62	0.58	มากที่สุด	2
2. ท่านยึดมั่นในความซื่อสัตย์สุจริตในการทำงาน	4.63	0.49	มากที่สุด	1

ด้านความขยันหมั่นเพียร	ระดับความคิดเห็น			
	\bar{X}	S.D.	แปลความ	อันดับ
3. ท่านใช้ความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ทำงานเพื่อวิสาหกิจชุมชน	4.55	0.50	มากที่สุด	4
4. ท่านแสวงหาแนวทางหรือวิธีการทำงานแห่งใหม่ ๆ ตลอดเวลา	4.48	0.60	มากที่สุด	5
5. ท่านสามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ กับการทำงาน	4.57	0.62	มากที่สุด	3
รวม	4.57	0.31	มากที่สุด	

จากตารางที่ 4.9 พบว่า ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมชีวิตสังคมอุดมคติเพื่อส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน ด้านอุฏฐานสัมปทา (ความขยันหมั่นเพียร) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.57$) และเมื่อพิจารณาในรายเรื่องพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทุกเรื่อง และ 3 อันดับแรกคือ 1) ท่านยึดมั่นในความซื่อสัตย์สุจริตในการทำงาน ($\bar{X}=4.63$) 2) ท่านมีความมุ่งมั่นในการทำงานกับวิสาหกิจชุมชน ($\bar{X}=4.62$) และ 3) ท่านสามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ กับการทำงาน ($\bar{X}=4.57$)

2. ด้านอารักขสัมปทา (การรู้จักรักษาทรัพย์และการประหยัด)

การรู้จักหาทรัพย์มาด้วยความขยันหมั่นเพียร และการรู้จักเก็บรักษาทรัพย์ รู้จักจ่ายทรัพย์ และการประหยัดอดออม เพื่อนำทรัพย์นั้นมาใช้ในคราวจำเป็นหรือเจ็บป่วยใช้

ตารางที่ 4.10 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานพฤติกรรมชีวิตสังคมอุดมคติเพื่อส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน ด้านอารักขสัมปทา (การรู้จักรักษาทรัพย์และการประหยัด)

การรู้จักรักษาทรัพย์และการประหยัด	ระดับความคิดเห็น			
	\bar{X}	S.D.	แปลความ	อันดับ
1. ท่านมีความเชื่อว่าคนที่ขยันทำงานเท่านั้นจะทำให้มีรายได้หรือมีเงินเพิ่มขึ้น	4.67	0.54	มากที่สุด	2
2. ท่านรู้จักใช้จ่ายเงินที่หามาได้อย่างประหยัดและใช้จ่ายเพื่อประโยชน์ในตนเองและครอบครัว	4.57	0.56	มากที่สุด	5
3. แม้ว่าจะมีรายได้น้อยแต่ท่านก็มีความสุขที่ไม่มีหนี้สิน	4.67	0.48	มากที่สุด	3
4. ท่านหลีกเลี่ยงการใช้จ่ายเงินไปในทางที่ผิด เช่น เล่นการพนัน ดื่มสุราหรือยาเสพติด	4.65	0.52	มากที่สุด	4
5. แม้จะมีรายได้น้อยแต่ท่านก็พยายามที่จะเก็บหอมรอมริบออมเงินไว้ใช้ในอนาคต	4.72	0.49	มากที่สุด	1
รวม	4.65	0.28	มากที่สุด	

จากตารางที่ 4.10 พบว่า พุทธวิธีชีวิตสังคมอุดมคติเพื่อส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน ด้านอารักข สัมปทา (การรู้จักรักษาทรัพย์และการประหยัด) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (\bar{X} = 4.65) และเมื่อพิจารณาผลในรายเรื่องพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกเรื่องใน 3 อันดับแรก คือ 1) แม้จะมีรายได้น้อยแต่ก็พยายามที่จะเก็บหอมรอมริบออมเงินไว้ใช้ในอนาคต (\bar{X} = 4.72) 2) ท่านมีความเชื่อว่าคนที่ขยันทำงานเท่านั้นที่จะทำให้มีรายได้หรือมีเงินเพิ่มขึ้น (\bar{X} = 4.67) และ 3) แม้ว่าจะมีรายได้น้อยแต่ท่านก็มีความสุขใจที่ไม่มีหนี้สิน (\bar{X} = 4.67)

3. ด้านกัลยาณมิตรตตา (การคบคนดีเป็นมิตร)

การอยู่ในชุมชนหรือสังคมจำเป็นต้องเลือกคบคน ต้องพิจารณาให้ดี เพราะการคบคนดี ก็จะนำพาเราไปพบกับสิ่งที่ดี “คบคนพาล พาลพาไปหาผิด คบบัณฑิต บัณฑิตพาไปหาผล”

ตารางที่ 4.11 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานพุทธวิธีชีวิตสังคมอุดมคติเพื่อส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน ด้านกัลยาณมิตรตตา (การคบคนดีเป็นมิตร)

ด้านการคบคนดีเป็นมิตร	ระดับความคิดเห็น			
	\bar{X}	S.D.	แปลความ	อันดับ
1. ท่านมีเพื่อนร่วมงานที่ดี ทำให้การทำงานประสบผลสำเร็จ	4.47	0.50	มากที่สุด	5
2. ท่านมีโอกาสได้ฟังพาอาศัยญาติมิตรและเพื่อน ๆ เมื่อตกอยู่ในความลำบากยุ่งยาก	4.48	0.57	มากที่สุด	4
3. เพื่อน ๆ ญาติมิตรของท่านไม่เคยชวนท่านไปในทางที่เสื่อมเสีย เช่น เล่นการพนัน ดื่มสุรา เสพยาเสพติด ลักขโมย	4.60	0.53	มากที่สุด	2
4. เมื่อท่านประสบกับความทุกข์ยากมักจะมีเพื่อน ๆ คอยให้ความช่วยเหลือและเตือนสติให้มุ่งแต่ในทางที่ถูกที่ควร	4.58	0.53	มากที่สุด	3
5. ท่านมักจะเลือกทำงานกับคนที่ซื่อสัตย์สุจริต ขยันหมั่นเพียร ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน	4.72	0.45	มากที่สุด	1
รวม	4.57	0.28	มากที่สุด	

จากตารางที่ 4.11 พบว่า พุทธวิธีชีวิตสังคมอุดมคติเพื่อส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน ด้านกัลยาณมิตรตตา (การคบคนดีเป็นมิตร) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (\bar{X} = 4.57) และเมื่อพิจารณาในแต่ละเรื่อง พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 3 เรื่อง ตามลำดับ ดังนี้ 1) ท่านมักจะเลือกทำงานกับคนที่ซื่อสัตย์สุจริต ขยันหมั่นเพียร ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน (\bar{X} = 4.72) 2) เพื่อน ๆ ญาติมิตรของท่านไม่เคยชวนท่านไปในทางที่เสื่อมเสีย เช่น เล่นการพนัน ดื่มสุรา เสพยาเสพติด ลักขโมย (\bar{X} = 4.60) และ 3) เมื่อท่านประสบกับความทุกข์ยากมักจะมีเพื่อน ๆ คอยให้ความช่วยเหลือและเตือนสติให้มุ่งแต่ในทางที่ถูกที่ควร (\bar{X} = 4.58) และอยู่ในระดับมากที่สุด 2 เรื่อง

4. ด้านสมชีวิตา (การเลี้ยงชีพตามสมควรแก่กำลังทรัพย์ที่ได้มา)

การใช้จ่ายอย่างพอเพียง เหมาะสมกับรายได้ที่หามาได้ ไม่เบียดเบียนหรือบั่นทอนคุณภาพชีวิตได้ลดลง แต่ก็ไม่ฟุ้งเฟ้อเกินตัว ไม่ควรเอาอย่างคนที่มีรายได้สูง มีความเป็นอยู่พอเหมาะพอดีไม่ฟืดเคืองไม่ฟุ่มเฟือย

ตารางที่ 4.12 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานพฤติกรรมชีวิตสังคมอุดมคติเพื่อส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน ด้านสมชีวิตา (การเลี้ยงชีพตามสมควรแก่กำลังทรัพย์ที่ได้มา)

การเลี้ยงชีพตามสมควรแก่กำลังทรัพย์ที่ได้มา	ระดับความคิดเห็น			
	\bar{X}	S.D.	แปลความ	
1. ท่านมีความประหยัดดอดออม รู้จักพอเพียงใช้จ่ายเงินเพื่อประโยชน์สุขในชีวิตประจำวันเท่านั้น	4.70	0.46	มากที่สุด	2
2. ท่านคิดเสมอว่าเมื่อมีรายได้ก็น้อยก็ควรใช้จ่ายแต่น้อย ไม่ฟุ้งเฟ้อตามคนอื่นใช้หลักพอประมาณ	4.63	0.49	มากที่สุด	5
3. ท่านรู้จักเก็บรักษาเงินไว้ใช้ในยามเจ็บป่วยหรือยามจำเป็น	4.68	0.47	มากที่สุด	3
4. ท่านคำนึงถึงคุณค่าของการใช้จ่ายเงินเพราะเงินหามาได้อย่างยากลำบาก	4.68	0.47	มากที่สุด	4
5. ท่านสามารถจัดการเงินให้ครอบครัวได้ใช้จ่ายอย่างมีความสุขไม่ฟืดเคือง หรือต้องกู้ยืมเงิน	4.71	0.45	มากที่สุด	1
รวม	4.68	0.23	มากที่สุด	

จากตารางที่ 4.12 พบว่า พฤติกรรมสังคมอุดมคติเพื่อส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน ด้านสมชีวิตา (การเลี้ยงชีพตามสมควรแก่กำลังทรัพย์ที่หามาได้) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.68$) และเมื่อพิจารณาในรายเรื่องพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทุกเรื่อง และ 3 อันดับแรกคือ 1) ท่านสามารถจัดการเงินในครอบครัวได้ใช้จ่ายอย่างมีความสุขไม่ฟืดเคืองหรือต้องกู้ยืม ($\bar{X} = 4.71$) 2) ท่านมีความประหยัดดอดออม รู้จักพอเพียงใช้จ่ายเงินเพื่อประโยชน์สุขในชีวิตประจำวันเท่านั้น ($\bar{X} = 4.70$) และ 3) ท่านรู้จักเก็บรักษาเงินไว้ใช้ในยามเจ็บป่วยหรือยามจำเป็น ($\bar{X} = 4.68$) ตามลำดับ

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ โดยกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสัมภาษณ์ เป็นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนการทอผ้าไหม ตำบลห้วยแก อำเภอนบพิตำ จังหวัดขอนแก่น จำนวน 15 คน ปรากฏในรายละเอียดในตารางที่ 4.13

ตารางที่ 4.13 จำนวนร้อยละของข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	3	20.00
หญิง	12	80.00
รวม	15	100.0
อายุ		
อายุระหว่าง 21-49 ปี	13	86.67
อายุระหว่าง 50-59 ปี	2	13.33
รวม	15	100.0
สถานภาพสมรส		
โสด	3	20.00
อยู่ด้วยกันโดยไม่จดทะเบียน	4	26.67
สมรสอยู่ด้วยกัน	6	40.00
หย่าร้าง	2	13.33
รวม	15	100.0
อาชีพ		
ข้าราชการ	5	33.33
ผู้ประกอบการ	6	40.00
อื่น ๆ พนักงานจ้าง	4	26.67
รวม	15	100.0

จากตารางที่ 4.13 พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนมากเป็นเพศหญิง (12 คน) คิดเป็นร้อยละ 80.00 รองลงมาเป็นเพศชาย (3 คน) คิดเป็นร้อยละ 20.00 อายุระหว่าง 21-49 ปี (13 คน) คิดเป็นร้อยละ 86.67 รองลงมาอายุ 50-59 ปี (2 คน) คิดเป็นร้อยละ 13.33 สมรสและอยู่รวมกัน (6 คน) คิดเป็นร้อยละ 40.00 รองลงมาอยู่ร่วมกันแบบไม่จดทะเบียนสมรส (4 คน) คิดเป็นร้อยละ 26.67 อาชีพผู้ประกอบการ (6 คน) คิดเป็นร้อยละ 40.00 รองลงมาเป็นข้าราชการ (5 คน) คิดเป็นร้อยละ 33.33

ผลการวิเคราะห์การสัมภาษณ์เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างเครือข่ายการพัฒนาพุทธวิถีชีวิตสังคมอุดมคติเพื่อส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน

1. การสร้างเครือข่ายการพัฒนาพุทธวิถีชีวิตสังคมอุดมคติ ควรเป็นอย่างไร?

องค์กร การศึกษารูปแบบเครือข่ายทางสังคมในการเผยแพร่พระพุทธศาสนา แสวงหาความร่วมมือในทุกเครือข่าย

แนวทาง ยึดแนวทางหลักธรรมคำสอนและแนวปฏิบัติตามพระธรรมวินัยสร้างเครือข่ายทางพระพุทธศาสนาให้เข้มแข็งและมีคุณภาพ สร้างความศรัทธาเลื่อมใส สร้างจิตสำนึกต่อการพัฒนาพุทธศาสนา

วิธี การกำหนดแนวทางหรือวิธีการในการเผยแผ่พุทธศาสนา คำสอนขององค์ศาสดาเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน สร้างความเข้าใจในพุทธวิธีและการปรับรูปแบบการดำเนินชีวิตการประสานงาน และสร้างความร่วมมือกันระหว่างผู้นำทางพระพุทธศาสนา ผู้นำชุมชนและประชาชนในวิสาหกิจชุมชน

- การทำงานอย่างมีความสุข มุ่งมั่นทำงานให้สำเร็จตามเป้าหมาย
- สมาชิกต้องมีความเสียสละเพื่อส่วนรวมและมีความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น
- การปรับตัวและสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี

ผล

- การใช้สื่อและ Social Media เป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน ปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตให้เข้ากับเทคโนโลยี

- สร้างสังคมเอื้ออาทร ยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงและการพึ่งตนเอง
- สร้างชุมชนสุขภาพ สะอาด ปลอดภัย สร้างสังคมที่สงบสุขลดความความขัดแย้ง
- การประชาสัมพันธ์ทุกรูปแบบเพื่อให้ชุมชนได้เข้าใจและเข้าถึงแนวทางพุทธวิธีที่นำมาใช้ในการปฏิบัติตน และสามารถนำไปสู่การพัฒนาทำให้เกิดประสิทธิภาพ

“เป็นหลักธรรมที่ผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนสามารถนำไปพัฒนาการบริหารจัดการ เป็นแนวทางการปฏิบัติเพื่อให้การทำงานกับผู้อื่นประสบความสำเร็จ (อภิวัฒน์ชาติภักดี)

“ศึกษารูปแบบวิธีการสร้างเครือข่ายการจัดการเครือข่ายในการเผยแผ่พุทธศาสนาเพื่อนำไปประยุกต์ใช้กับสภาพสังคมให้คนไทยเข้าถึงเข้าใจเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา” (สุภางค์ ตันทา)

“ควรสร้างในรูปแบบความร่วมมือทุกภาคเครือข่ายร่วมกันสร้างจิตสำนึกศรัทธาต่อพระพุทธศาสนา” (บัวมาศ ทามถึง)

“ค้นหารูปแบบเครือข่ายทางสังคมในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ทำให้พระพุทธศาสนามีเครือข่ายเข้มแข็ง มีคุณภาพ ทำให้สังคมสงบ สร้างสังคมที่ดี” (สมฤทธิ์ แก้วสนดา)

“ต้องอยู่บนพื้นฐาน การทำงานให้มีความสุข มีความเสียสละซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น ร่วมงานกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดีและเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน สามารถใช้สื่อ Social Media เกิดประโยชน์แก่ตนเองและรัฐวิสาหกิจ” (อมรรัตน์ โพธิยา)

2. แนวทางในการพัฒนาและส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน

1. การส่งเสริมกลุ่มอาชีพในชุมชน การเปิดอบรมให้ความรู้ การเพิ่มทักษะและประสบการณ์เกี่ยวกับอาชีพในชุมชน เน้นการใช้ทรัพยากรที่มีในชุมชนเพื่อสร้างรายได้

2. การจัดการด้านความรู้ และข้อมูลข่าวสารแก่ชุมชนเพื่อการพัฒนาการบริหารจัดการผลิตภัณฑ์

3. พัฒนาฝีมือ การออกแบบและการจัดการหีบห่อ แบรินต์และรูปลักษณ์

4. การพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพ ส่งเสริมการแปรรูปผลิตภัณฑ์ให้ทันสมัยตรงตาม

5. การปรับปรุงกระบวนการผลิต ด้านคุณภาพสินค้า การวางแผนและการทำการผลิตให้เหมาะสมและสอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายตลาดภายในและต่างประเทศ

6. การบริหารการตลาด ทำการจัดซื้อหาวัตถุดิบ เข้าการตลาดจำหน่ายสินค้า การขอรับการสนับสนุนจากหน่วยงานราชการของรัฐ ในระดับจังหวัด และระดับกระทรวง

7. การส่งเสริมให้มีการเข้าสู่ตลาดได้มากขึ้นทั้งผู้ผลิตที่จะทำสินค้าเข้าสู่ตลาดในรูปแบบต่างๆ และกลุ่มเป้าหมายที่จะเข้ามาซื้อสินค้าในตลาดและอาจจะปรับปรุงรูปแบบการตลาดในลักษณะ Online

8. การบริหารจัดการด้านการเงิน การลงทุน การเข้าถึงตลาดเงิน หน่วยงานของรัฐจำเป็นต้องให้การสนับสนุน ธนาคารจำเป็นต้องปล่อยสินเชื่อให้กับรัฐวิสาหกิจชุมชน

9. การประชาสัมพันธ์และการสื่อสารในรูปแบบต่าง ๆ รัฐวิสาหกิจชุมชนจำเป็นต้องเข้าถึงสื่อใหญ่เฉพาะ social media และสื่อ Offline เช่น การเปิดตลาดสินค้าตามสถานที่ต่างๆ

10. การแสวงหาความร่วมมือ และการมีส่วนร่วมในทุกๆระดับ ตั้งแต่ระดับชุมชน จังหวัดและกระทรวง ตลอดจนการสนับสนุนจากภาคเอกชนที่มีศักยภาพในรูปแบบของการตอบแทนให้กับสังคม “ส่งเสริมกลุ่มอาชีพในชุมชน มีการให้ความรู้หรือฝึกอบรมอาชีพเสริมทั้งนั้นการใช้ทรัพยากรในชุมชนและต่อยอดรายได้ให้แก่ชุมชน” (รัตนติกาล โนนเค้า)

“การจัดการด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ การจัดการด้านการตลาด” (สุภางค์ ตุนทา)

“การแปรรูปสินค้าให้มีความทันสมัยและส่งเสริมให้มีการเข้าถึงการตลาดมากขึ้น” (ปิยมาศ นามถึง)

“การจัดการความรู้และข้อมูลข่าวให้กับสมาชิก” (อมรรัตน์ โพธิยา)

“การพัฒนาทักษะทางด้านบริหารจัดการวิสาหกิจ การวางแผนการเงิน การลงทุน การตลาดและการประชาสัมพันธ์” (อภิรักษ์ ชาติภักดี)

“ตลอดจนการพัฒนาวิถีชีวิตสุขภาพจิตใจและคุณภาพชีวิตทางสังคมที่ดีขึ้น” (ปวีณรัช สิริธิ อนุ)

“การมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการพัฒนาวิสาหกิจ” (อมรรัตน์ โพธิยา)

3. ปัญหาที่ส่งผลต่อการสร้างเครือข่ายการพัฒนาพุทธวิถีชีวิตสังคมอุดมคติในชุมชน

1. ปัญหาทางด้านการบริหารจัดการที่ส่งผลต่อการสร้างเครือข่าย

- 1) ปัญหาการขาดเงินทุนในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน
- 2) การขาดแคลนทรัพยากรในการผลิตสินค้า
- 3) ขาดการสนับสนุนจากภาครัฐ
- 4) ขาดการประชาสัมพันธ์และการสื่อสารทั้งภายในและภายนอก
- 5) ผู้นำไม่มีความเข้มแข็ง
- 6) ขาดการใช้ social media เป็นช่องทางในการสนับสนุนสินค้าของวิสาหกิจ

2. ปัญหาทางด้านบุคคลที่เกี่ยวข้องกับวิสาหกิจชุมชน

- 1) ขาดความสามัคคีมีความขัดแย้งกัน
- 2) ขาดความร่วมมือในชุมชน ขาดจิตสำนึก
- 3) ขาดความไว้วางใจจาก อปท.
- 4) ขาดการรวมกลุ่มที่เข้มแข็ง มีการเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวมากกว่ากลุ่ม

3. ปัญหาสำคัญที่ผลต่อการเครือข่ายการพัฒนาพุทธวิถีชีวิตสังคมอุดมคติในชุมชน

“การขาดวิธีการปฏิบัติตนให้เป็นไปตามครรลองครองทำของทุกฝ่ายในชุมชน” (ปวีณวัช สิริธินูน)

“ความร่วมมือของคนในชุมชนมีความขัดแย้งด้านผลประโยชน์” (ศิริธัญญา ปัญญาใส)

“ทำให้ขาดจิตสำนึกในการเสียสละ ความสามัคคีในการรวมกลุ่มที่เข้มแข็งนอกจากนี้ยังมีปัญหาความไม่เข้าใจในการสร้างเครือข่าย การพัฒนาพุทธวิถีชีวิต สังคม อุดมคติ” (กัญญาภัค มาใส)

4. ปัญหาด้านทรัพยากรในท้องถิ่นที่นำสนับสนุนการบริหารจัดการ (จริยา ขาวงาม) เช่น ขาดเงินทุนในการดำเนินงานการสนับสนุนจากภาครัฐและความไว้วางใจจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การสื่อสารประชาสัมพันธ์รวมทั้งการใช้ social media ในการบริหารจัดการ (รัตณิตกาล โพนเค้า)

4. รูปแบบของการสร้างเครือข่ายที่จะส่งเสริมให้เกิดวิสาหกิจชุมชนอย่างเข้มแข็งและยั่งยืน

1) การสร้างเครือข่ายต้องเกิดขึ้นจากการรวมตัวกันของคนในชุมชนที่มีความเชี่ยวชาญหรือความถนัดในการผลิตสินค้า นอกจากนี้ยังมีส่วนร่วมของหน่วยงานต่าง ๆ ให้การสนับสนุนทั้งภาครัฐและเอกชน

2) ในเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนควรประกอบด้วย (1) ผู้นำชุมชน เป็นผู้นำเครือข่ายที่มีความเข้มแข็ง (2) สมาชิกกลุ่มที่มีความรู้ความสามารถ มีทักษะในการผลิตสินค้า (3) องค์กรภาครัฐและเอกชนให้การสนับสนุน

“สร้างการรวมตัวการร่วมมือในชุมชนให้มีความเข้มแข็งคนในชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้โดยการส่งเสริมสร้างรายได้ในชุมชน” (ปิยมาศ นามถึง)

3) แนวทางการบริหารจัดการเครือข่าย ประกอบด้วย (1) การกำหนดโครงสร้างการบริหารจัดการและกำหนดฝ่ายต่าง ๆ รวมทั้งบุคลากรที่สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีคุณภาพ (2) ด้านการจัดการ กำหนดบทบาทหน้าที่ของฝ่ายต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์กับจุดมุ่งหมายของเครือข่าย (3) ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกในการบริหารและการผลิตตลอดการสนับสนุนวิสาหกิจในทุก ๆ ด้าน (4) ด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้รวมทั้งการปฏิบัติงานร่วมกันเพื่อการถ่ายทอดทักษะการทำงาน (5) ด้านการติดต่อสื่อสาร สร้างความเข้าใจทั้งภายในและภายนอก วิสาหกิจชุมชน (6) ด้านการตลาด การผลิตและการแปรรูปผลผลิต การบรรจุภัณฑ์ การกำหนดกลุ่มเป้าหมายทางการค้าและการส่งเสริมการจำหน่าย (7) ด้านการแบ่งปันผลประโยชน์

“ควรสร้างเครือข่ายด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจและด้านสิ่งแวดล้อมควบคู่กันไปทั้ง 3 ด้านและเน้นการด้านโครงสร้าง ด้านการจัดการ ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการติดต่อสื่อสาร ด้านการตลาดและด้านการแบ่งปันผลประโยชน์” (อมรรัตน์ โพธิยา)

“เครือข่ายระดับชุมชนควรมีการสร้างองค์กรเครือข่าย ประโยชน์ที่สมาชิกจะได้รับ การดำเนินการอย่างต่อเนื่องและการสนับสนุนจากภาครัฐ (เกรียงไกร แสนโคตร)

“สิ่งสำคัญที่จะส่งเสริมให้เกิดวิสาหกิจชุมชนคือ การให้การศึกษาศึกษาและฝึกอบรม ให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจและสร้างกิจกรรมให้ประชาชนมีความรู้มากที่สุด (รัตณิตกาล โพนเค้า)

นอกจากนี้ “มีผู้นำเครือข่ายที่เข้มแข็ง การมีส่วนร่วมของสมาชิกและมีการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน” (จรัสแสง โดมเปื่อย)

5. ปัญหาที่ส่งผลต่อการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน ผู้ให้สัมภาษณ์มีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาในการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน

1. การดำเนินการวิสาหกิจชุมชนขาดความต่อเนื่องทำให้การพัฒนาหยุดชะงักไม่มีความสามารถในการจัดทำโครงการเพื่อขอการอุดหนุนงบประมาณจากภาครัฐเพื่อเป็นทุนหมุนเวียน

2. นอกจากนี้ ยังขาดความร่วมมือของคนในชุมชน ขาดความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน ผู้บริหารขาดความรู้ความเข้าใจในการทำงานไม่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

3. จากนโยบายการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน ขาดความต่อเนื่องส่งผลให้ไม่มีแหล่งเงินทุนมาสนับสนุนวิสาหกิจ

4. ในด้านการตลาดวิสาหกิจชุมชน ผลผลิตยังขาดการพัฒนาให้มีคุณภาพตรงตามความต้องการของกลุ่มลูกค้าในตลาด ผู้บริหารเองก็ขาดความสามารถในการขยายตลาดหรือหาตลาดใหม่ๆ ผลผลิตยังไม่พัฒนาหรือสร้างสรรค์รูปแบบให้สามารถเข้าถึงกลุ่มลูกค้าใหม่ ๆ ได้ และยังไม่สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มทางการตลาดให้แก่ผลผลิตของตน

5. สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนยังไม่ได้รับการพัฒนาทักษะฝีมืออย่างเพียงพอที่จะสร้างสรรค์หรือปรับปรุงผลผลิตให้ตรงตามความต้องการของลูกค้ากลุ่มใหม่ ๆ ได้

“ปัญหาในด้านปัจจัยที่จะนำมาสนับสนุนในการก่อตั้งวิสาหกิจชุมชน” (ศิริญา ปัญญาใส)

“การดำเนินโครงการขาดความต่อเนื่องทำให้การพัฒนาหยุดชะงัก” (รัตนติกา นอนเคา)

“ไม่มีความสามารถในการจัดทำโครงการเพื่อขอเงินงบประมาณมาเป็นทุนหมุนเวียนจากภาครัฐ”(สุภางค์ ตันทา)

“ผู้บริหารขาดความรู้ ความเข้าใจในการทำงาน” (อมรรัตน์ โพธิยา)

“ผู้ทำขาดความร่วมมือ ไม่เข้มแข็ง ขาดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์” (กัญญาภัค มาใส)

“ขาดการพัฒนาผลผลิตให้มีคุณภาพ ไม่สามารถหาตลาดเพื่อจำหน่ายสินค้า (สุภางค ตันทา)

“ไม่สามารถเพิ่มมูลค่าทางการตลาดให้แก่อสินค้า” (อมรรัตน์ โพธิยา)

“ยังไม่มีกลุ่มลูกค้าที่ชัดเจนยังไม่รูวากลุ่มลูกค้าของวิสาหกิจชุมชนคือใคร” (อมรรัตน์ โพธิยา)

6. ปัจจัยใดที่จะทำให้เกิดเครือข่ายสังคมอุดมคติและการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนให้เข้มแข็ง

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน มีความสามัคคีสร้างความเข้มแข็ง มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิสาหกิจ

2. การนำเอาหลักธรรมคำสอนในพุทธศาสนา มาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจให้เกิดความเลื่อมใสศรัทธา มีแนวคิดและแนวปฏิบัติเป็นไปในทิศทางเดียวกันไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม

3. การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน ส่งผลให้จัดการฝึกอบรม เพิ่มทักษะฝีมือในการผลิตสินค้าของวิสาหกิจ นอกจากนี้ยังได้รับการสนับสนุนเงินทุนงบประมาณเพื่อนำมาบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน

4. การได้รับการพัฒนาผลผลิตให้มีคุณภาพเป็นที่เชื่อถือของกลุ่มเป้าหมายในตลาด การสร้างตลาด หรือกลุ่มลูกค้าใหม่ ๆ รองรับการผลิตสินค้า วิสาหกิจชุมชนต้องพยายามปรับปรุงสินค้าเพื่อเพิ่มมูลค่าการตลาดและการเพิ่มรายได้

5. การวางแผนการประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ให้เข้าถึงกลุ่มลูกค้าและการขยายตลาดใหม่ ๆ รวมถึงการติดต่อประสานงานกับทุกองค์กรหรือหน่วยงานที่สามารถให้การสนับสนุนการค้าเป็นงานของรัฐวิสาหกิจชุมชนได้

“มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน สร้างความสามัคคี” (รัตนติการ โนนเค้า)

“ส่งเสริมให้มีการทำงานเป็นทีมมีความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน” (กัญญาภัค มาใส)

“นำเอาหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา มาช่วยในการยึดเหนี่ยวชุมชน และเพื่อให้เกิดความศรัทธา โปร่งใส” (อภิรักษ์ชาติภักดิ์)

“มีแนวคิดแนวปฏิบัติไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อก่อให้เกิดความสามัคคี และไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนให้มากกว่าประโยชน์ส่วนร่วม” (ปวีณวัช สิทธิสุน)

“การสนับสนุนจากภาคส่วนต่าง ๆ ที่มีต่อการสร้างเครือข่าย” (เกรียงไกร แสนโคตร)

“เพื่อให้การดำเนินงานของรัฐวิสาหกิจชุมชนมีความต่อเนื่องรวมทั้งการมีเงินทุนเพียงพอในการดำเนินโครงการ” (รัตนติการ โนนเค้า)

7. หน่วยงานที่สามารถเข้ามาส่งเสริมการสนับสนุนการสร้างเครือข่ายการพัฒนาพุทธวิถีชีวิต สังคมอุดมคติเพื่อส่งเสริมรัฐวิสาหกิจชุมชนได้ และจะช่วยเหลือในด้านใด

หน่วยงานหรือองค์กรที่สามารถส่งเสริมสนับสนุนการสร้างเครือข่ายการพัฒนาพุทธวิถีชีวิต สังคมอุดมคติเพื่อส่งเสริมรัฐวิสาหกิจชุมชน ผู้ให้สัมภาษณ์มีความคิดเห็นที่ไม่แตกต่างกัน

1. องค์กรที่อยู่ในท้องถิ่น เป็นองค์กรหรือหน่วยงานที่อยู่ใกล้ชิดกับชุมชน มีความคุ้นเคยและให้การสนับสนุนช่วยเหลือในด้านอื่นๆ อยู่แล้ว เช่น องค์กรบริหารส่วนตำบล หรือเทศบาล รวมทั้งฝ่ายปกครอง เช่น กำนันผู้ใหญ่บ้านซึ่งเป็นองค์กรที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชนให้ความช่วยเหลือ และสนับสนุนสภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนเสมอมา

“อบต. (หรือเทศบาล) ส่งเสริมกลุ่มรัฐวิสาหกิจชุมชนให้มีความเข้มแข็งจัดอบรมให้ความรู้ทักษะในวิชาชีพรวมทั้งการจัดหางบประมาณมาให้” (ปิยมาศ นามถึง)

“องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อบต. เทศบาล อบจ.) อบรมให้ช่วยเหลือด้านการฝึกอบรมส่งเสริมอาชีพ ให้ความรู้ และจัดหาตลาดหรือสถานที่ในการจำหน่ายสินค้า” (รัตนติการ โนนเค้า)

“จังหวัดจะช่วยสนับสนุนงบประมาณ และทางอำเภอจะช่วยส่งเสริมความรู้ความเข้าใจและส่งเสริมบุคลากร” (ปิยมาศ นามถึง)

“อบต. ช่วยส่งเสริมและสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน” (วราภรณ์ นวานุช) สาเหตุสำคัญเพราะชุมชนเห็นความสำคัญขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2. กรมส่งเสริมการเกษตรในระดับจังหวัดจะมีสำนักงานเกษตรจังหวัดและในระดับอำเภอจะมีสำนักงานเกษตรอำเภอ บุคลากรที่สำคัญและใกล้ชิดกับกลุ่มเกษตรกรระดับเกษตรกรอำเภอและเกษตรกรตำบล จะเข้าถึงกลุ่มเกษตรกรมากที่สุด ให้ความช่วยเหลือในการพัฒนาและเพิ่มผลผลิตทำให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้นโดยเฉพาะในด้าน

- การเพิ่มพูนความรู้ และทักษะในการเพาะปลูกและจำหน่ายสินค้าผลผลิตทางการเกษตร
- การควบคุมผลผลิตทางการเกษตร และการควบคุมคุณภาพของผลิดการใช้เมล็ดพันธุ์ เครื่องมือเครื่องจักร การพัฒนาที่ดินและธาตุอาหารการป้องกันแมลงศัตรูพืช
- ด้านการตลาด และสถานที่จัดจำหน่าย การหากลุ่มลูกค้าที่ตรงกับความต้องการสินค้า รวมทั้งการประชาสัมพันธ์ให้มีการเข้าถึงแหล่งผลิตสินค้าของผู้บริโภค

“กรมส่งเสริมการเกษตร อยากให้ความช่วยเหลือด้านส่งเสริมให้สินค้าที่มีคุณภาพ หากลุ่มลูกค้าหรือตลาดรับซื้อสินค้า” (กาญจนพร โพธิณ)

- 1) ควบคุมพฤติกรรมของสินค้า
- 2) ด้านการประชาสัมพันธ์
- 3) การเพิ่มพูนความรู้และทักษะให้สมาชิกในชุมชน
- 4) ด้านการตลาดหากลุ่มลูกค้าและมีตลาดสำหรับผลผลิต (อมรรัตน์ โพธิยา)

นอกจากนี้ ผู้ให้สัมภาษณ์จะมองหน่วยงานที่ให้การส่งเสริมสนับสนุนการสร้างเครือข่าย ได้ทั้งนี้จะให้ความสำคัญของทุก ๆ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับวิสาหกิจชุมชน

“หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและใกล้ชิดกับชุมชน และมีอำนาจหรือส่วนร่วมในการพัฒนาด้านต่าง ๆ ทั้งเรื่องปากท้อง การดำเนินชีวิต วัฒนธรรมและการพัฒนาชุมชนและศักยภาพต่าง ๆ ให้ไปในทิศทางที่ดีขึ้น (ปวีณวัช สิทธิสุน) หน่วยงานภาครัฐ และอยากให้ช่วยด้านปัจจัยสนับสนุนช่วยเหลือวิสาหกิจชุมชน ให้เกิดความเข้มแข็ง” (ศิริณญา ปัญญาใส)

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการสร้างเครือข่ายการพัฒนาพุทธวิถีชีวิต สังคมอุดมคติเพื่อส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนของประชาชนและผู้สูงวัยแห่งอนาคต

1. ควรบูรณาการหลักธรรมคำสอนของพุทธศาสนา เข้ากับหลักการพัฒนาการบริหารจัดการสมัยใหม่ ในการดำเนินงานของชุมชนและประยุกต์กับการบริหารวิสาหกิจชุมชน (อภิรักษ์ชาติภักดิ์)
2. ผลักดันให้สถาบันทางศาสนาที่เปิดกว้างในการรับรู้ และสร้างกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสังคม (จริยา ขาวภา) ศึกษาบทบาทของพระสงฆ์ที่เข้าไปมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน (อภิรักษ์ชาติภักดิ์)
3. สร้างความเข้าใจในรัฐวิสาหกิจชุมชนเพื่อเพิ่มความสามัคคี ความเข้มแข็ง สร้างจิตสำนึกที่ดีต่อชุมชน ส่งผลต่อการสร้างงาน สร้างอาชีพ และสร้างรายได้เพิ่มขึ้น (กัญญาภัค มาใส และปิยมาศ ทามถึง)
4. ควรให้มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เข้ามาร่วมแก้ไขหรือรับทราบปัญหาและช่วยสร้างอาชีพ และแหล่งค้าขายเพื่อให้มีช่องทางทำรายได้เข้าสู่ชุมชน (วราภรณ์ นวนานุช) และสนับสนุนงบประมาณให้ผู้สูงอายุสามารถนำไปสร้างอาชีพและเกิดรายได้ (สัมฤทธิ์ แก้วกีนดา)
5. จัดกิจกรรมให้ผู้สูงอายุเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน จัดตั้งโครงการหรือแนวทางปฏิบัติมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการสร้างเสริมอาชีพ และการใช้ชีวิตร่วมกันในชุมชนและวิสาหกิจ (ปวีณวัช สิทธิสุน, รัตน์ติกา ไนนเค้า)

6. ควรให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับวิสาหกิจชุมชน อบรมให้ความรู้ความเข้าใจในการสร้างเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน (เกรียงไกร แสนโคตร) แก่ประชาชนและผู้สูงอายุเพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง

7. ศึกษาวิเคราะห์ ออกแบบกระบวนการสร้างกลุ่มค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชน (อภิรักษ์ ขาดิภักดิ์) และการพัฒนาข้อมูลทางการบริหารวิสาหกิจชุมชนให้ทันสมัยและนำไปใช้ได้อย่างเกิดประโยชน์ (อมรรัตน์ โพธิยา)

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์และการสร้างสมการถดถอยพหุคูณ

1. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างเครือข่ายการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนและพุทธวิธีชีวิตสังคมอุดมคติ
ตารางที่ 4.14 ค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างเครือข่ายการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนและพุทธวิธีชีวิตสังคมอุดมคติ

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างเครือข่ายการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน		พุทธวิธีชีวิตสังคมอุดมคติ (ที่ภูธธัมมิกัตถประโยชน์)				
		อุฏฐานสัมปทา	อารักขสัมปทา	กัลป์ยามมิตตดา	สมชิวิตา	รวม
		Tb1	Tb2	Tb3	Tb4	Tb.
1. ด้านความสุข	Ta1	.105	.073	.325*	-.041	.175
2. ด้านคุณธรรมจริยธรรม	Ta2	.050	.009	.171	-.259*	.009
3. ด้านการสร้างเครือข่าย	Ta3	.165	-.056	.156	-.054	.087
4. ด้านการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน	Ta4	.090	-.035	.174	.104	.055
5. ด้านความสมดุลของสิ่งแวดล้อม	Ta5	.201	.088	.080	-.008	.141
รวม	Ta	.148	.017	.219	-.116	.111

* Significant at .05 level

**Significant at .01 level

จากตารางที่ 4.14 พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างเครือข่ายการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพุทธวิธีชีวิตสังคมอุดมคติ อยู่ในระบับน้อย ($r=.111$) และเมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ในแต่ละด้าน พบว่า

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างเครือข่ายการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน ด้านความสุข มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพุทธวิธีชีวิตสังคมอุดมคติ ด้านกัลยามมิตตดา อยู่ในระบับปานกลาง ($r=.325^*$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระบับ .05

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างเครือข่ายการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน ด้านคุณธรรมจริยธรรม มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพุทธวิธีชีวิตสังคมอุดมคติ ด้านสมชิวิตา อยู่ในระบับปานกลาง ($r=.259^*$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระบับ .05

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างเครือข่ายการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน ด้านความสมดุลของสิ่งแวดล้อม มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพุทธวิธีชีวิตสังคมอุดมคติ ด้านอุฏฐานสัมปทา อยู่ในระบับปานกลาง ($r=.201$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระบับ .05

การสร้างสมการสมการถดถอยพหุคูณ

1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างเครือข่ายกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ผู้วิจัย ได้นำตัวแปรที่จะศึกษาคือ 1) ด้านความสุข 2) ด้านคุณธรรมจริยธรรม 3) ด้านการสร้างเครือข่าย 4) ด้านการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน และ 5) ด้านการความสมดุลของสิ่งแวดล้อม โดยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Enter Multiple Regression Analysis) ได้ผลการวิเคราะห์ดังตารางที่ 4.15

ตารางที่ 4.15 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างเครือข่ายกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

Model	Sum of Square	df	Mean Square	F	Sig
Regression	9.921	3	3.307	345.191	.000
Residual	.537	56	.010		
Total	10.458	59			

R = 0.974 R² = 0.949 Adjusted R² = 0.940 Std. Error of Estimate = .09788

ค่า Sig.<.05 แสดงว่า ตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามมีความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

พบว่าตัวแปร ที่ศึกษา 3 ตัวแปรร่วมกันพยากรณ์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน คือ

- 1) ด้านคุณธรรมจริยธรรม มีค่าประสิทธิ์การถดถอยพยากรณ์ = 0.342
- 2) ด้านการสร้างเครือข่าย มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพยากรณ์ = 0.294
- 3) ด้านการส่งเสริมกลุ่มวิสาหกิจชุมชน มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยพยากรณ์ = 0.252

มีค่าอำนาจการทำนายอย่างถูกต้องหรือตัวแปรทั้ง 3 ตัวแปรดังกล่าว มีอิทธิพลต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนร้อยละ 94.90 (R² = 0.949) และมีค่าความ คาดเคลื่อนมาตรฐานการพยากรณ์ ± 0.09788

ผู้วิจัยจึงได้นำค่าสรรพสิทธิ์การถดถอยพยากรณ์ มาเขียนเป็นสมการทำนาย ดังนี้

การสร้างสมการคะแนนดิบ

$\hat{Y} = .504 + .342 (\text{คุณธรรมจริยธรรม}) + .294 (\text{การสร้างเครือข่าย}) + .252 (\text{การส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน})$ R² = 0.949 หรือ 94.90 %

ค่า Sig = .000<.05 แสดงว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างเครือข่ายกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ขึ้นอยู่กับตัวแปร 3 ตัวคือ ด้านคุณธรรมจริยธรรมมีความสัมพันธ์กันในทิศทางเดียวกัน และมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมากที่สุด (Beta=.431) ลำดับรองลงมาคือด้านการสร้างเครือข่าย (Beta=.366) และด้านการส่งเสริมกลุ่มวิสาหกิจชุมชน (Beta=.319) สามารถสร้างสมการพยากรณ์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างเครือข่ายกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ดังนี้

การสร้างสมการคะแนนมาตรฐาน

$\hat{Z} = .431 (\text{คุณธรรมจริยธรรม}) + .366 (\text{การสร้างเครือข่าย}) + .319 (\text{การส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน})$ Adjusted R² = 0.949 หรือ 94.90 %

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้ชีวิตสังคมอุดมคติ (ทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์) ผู้วิจัยได้ทำตัวแปรที่จะศึกษา 4 ตัว ได้แก่ 1) อุฏฐานสัมปทา (ความขยันหมั่นเพียร) 2) อารักขสัมปทา (การรู้จักรักษาทรัพย์และประหยัด) 3) กัลยาณมิตรตตา (คบคนดีเป็นมิตร) และ 4) สมชีวิตตา (เลี้ยงชีพตามสมควรแก่กำลังทรัพย์) โดย การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Enter Multiple Regression Analysis) ผลวิเคราะห์ดังตารางที่ 4.16

ตารางที่ 4.16 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้ชีวิตสังคมอุดมคติ (ทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์)

Model	Sum of Square	df	Mean Square	F	Sig
Regression	2.009	3	.670	264.202	.000
Residual	.142	56	.003		
Total	2.150	59			

ค่า Sig.<.05 แสดงว่า ตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามมีความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตัวแปรที่ได้รับเลือกเข้าสมการ

Model	B	Std Error	Beta	t	Sig
ค่าคงที่	.655	.142		4.614	.000
1. อุฏฐานสัมปทา	.348	.025	.510	13.883	.000
2. อารักขสัมปทา	.265	.024	.431	11.296	.000
3. กัลยาณมิตรตตา	.248	.026	.361	9.530	.000

R = .966 R² = .934 Adjusted R² = .930 Std. Error of Estimate = .05034

พบว่า ตัวแปรที่ศึกษา 3 ตัวแปร ร่วมกันพยากรณ์ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้ชีวิตสังคมอุดมคติ เพื่อสร้างเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนคือ

1) อารักขสัมปทา (การรู้จักรักษาทรัพย์และประหยัด) มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพยากรณ์ = .348

2) อุฏฐานสัมปทา (ความขยันหมั่นเพียร) มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพยากรณ์ = .653

3) กัลยาณมิตรตตา (การคบคนดีเป็นมิตร) มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพยากรณ์ = .248

มีค่าอำนาจการทำนายอย่างถูกต้อง หรือตัวแปรทั้ง 3 ตัวแปรดังกล่าว มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้ชีวิตสังคมอุดมคติเพื่อเสริมสร้างเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 93.40 และมีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานการพยากรณ์ ± 0.05034

ผู้วิจัยจึงได้นำค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพยากรณ์ มาเขียนเป็นสมการทำนาย ดังนี้
สมการถดถอยพหุคูณในรูปแบบคะแนนดิบ

$$\hat{Y} = .655 + .348 (\text{อารักขสัมปทา}) + .265 (\text{อุฏฐานสัมปทา}) + .248 (\text{กัลยาณมิตรตตา})$$

$R^2 = .934$ หรือ ร้อยละ 93.40

ค่า Sig = .000 < .05 แสดงว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างเครือข่ายกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ขึ้นอยู่กับตัวแปร 3 ตัวคือ ด้านอารักขสัมปทานมีความสัมพันธ์กันในทิศทางเดียวกัน และมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมากที่สุด (Beta=.510) ลำดับรองลงมาคือด้านอนุฐานสัมปทาน (Beta=.431) และด้านกัลยาณมิตตดา (Beta=.361) สามารถสร้างสมการพยากรณ์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างเครือข่ายกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ดังนี้

การสร้างสมการคะแนนมาตรฐาน

$\hat{Z} = .510$ (อารักขสัมปทาน) + .431 (อนุฐานสัมปทาน) + .361 (กัลยาณมิตตดา)

Adjusted $R^2 = .930$ หรือ ร้อยละ 93.00

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การสร้างเครือข่ายการพัฒนาพุทธวิถีชีวิตสังคมอุดมคติเพื่อส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนของประชาชนและผู้สูงอายุแห่งอนาคต มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาศักยภาพการสร้างเครือข่ายการพัฒนาพุทธวิถีชีวิตสังคมอุดมคติ เพื่อส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนของประชาชนในผู้สูงอายุแห่งอนาคต 2) พัฒนาแนวทางการสร้างเครือข่ายการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนของประชาชนและผู้สูงอายุแห่งอนาคต และ 3) สร้างเครือข่ายการพัฒนาพุทธวิถีชีวิตสังคมอุดมคติเพื่อส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนของประชาชนและผู้สูงอายุแห่งอนาคต เป็นการศึกษาวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) โดยมีแบบแผนการวิจัยทั้งเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) กลุ่มเป้าหมายวิจัยเชิงปริมาณเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าไหมตำบลห้วยแก อำเภอนบพ จังหวัดขอนแก่น กลุ่มวิสาหกิจชุมชนจำนวนสมาชิก 60 คน กลุ่มเป้าหมายเชิงคุณภาพคือผู้บริหารหรือผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าไหม จำนวน 15 คน เครื่องมือวิจัยเป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น และพัฒนาคุณภาพทั้งด้านความตรง (Validity) โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.5 - 1.0 และด้านความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของ Cronbach (Cronbach Alpha Coefficient) มีค่าเท่ากับ 0.86 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยการวิเคราะห์ค่าสถิติได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยแบบพหุคูณ การวิเคราะห์เชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และการนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพมาอธิบายรูปแบบการสร้างเครือข่ายการพัฒนาพุทธวิถีชีวิตสังคมอุดมคติเพื่อการส่งเสริมสำหรับชุมชน

5.1 สรุปผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มเป้าหมาย พบว่า กลุ่มเป้าหมายเชิงปริมาณส่วนมากเป็นเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 88.30 อายุระหว่าง 60 - 69 ปี คิดเป็นร้อยละ 41.70 อยู่ด้วยกันโดยไม่จดทะเบียนสมรส คิดเป็นร้อยละ 60.00 การศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 คิดเป็นร้อยละ 51.7 ประกอบอาชีพเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 73.30 และมีรายได้เฉลี่ยน้อยกว่า 50,000 บาท/เดือน คิดเป็นร้อยละ 56.70 สำหรับกลุ่มเป้าหมายเชิงคุณภาพ พบว่า ส่วนมากเป็นเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 80.00 อายุระหว่าง 21 - 49 ปีคิดเป็นร้อยละ 86.67 สมรสและอยู่ด้วยกันคิดเป็นร้อยละ 40.00 และมีอาชีพเป็นผู้ประกอบการคิดเป็นร้อยละ 40.00

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาพุทธวิถีชีวิตสังคมอุดมคติเพื่อส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.37$) และเมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ด้านความสุข ($\bar{X} = 4.56$) ส่วนด้านอื่น ๆ อยู่ในระดับมาก ตามลำดับดังนี้ 1) ด้านคุณธรรมจริยธรรม ($\bar{X} = 4.45$) 2) ด้านการส่งเสริมกลุ่มวิสาหกิจชุมชน $\bar{X} = 4.31$) 3) ด้านการสร้างเครือข่าย ($\bar{X} = 4.28$) และ 4) ด้านความสมดุลของสิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = 4.25$)

3. พุทธวิธีชีวิตสังคมอุดมคติเพื่อส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน โดยหลักพุทธธรรมที่ภูมิจังหวัด ประโยชน์ พบว่า โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.62$) และเมื่อพิจารณาในราย ด้านก็พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้านตามลำดับดังนี้ 1) ด้านสมชีวิตา (การเลี้ยงชีพตาม สมควรแก่กำลังทรัพย์, $\bar{X} = 4.68$) 2) ด้านอารักขสัมปทา (การรู้จักรักษาทรัพย์และประหยัด, $\bar{X} = 4.65$) 3) ด้านกัลยาณมิตรตตา (การคบคนดีเป็นมิตร, $\bar{X} = 4.57$) 4) ด้านอุฏฐานสัมปทา (ความ ขยันหมั่นเพียร, $\bar{X} = 4.57$)

4. ความสัมพันธ์ของตัวแปร และการสร้างสมการถดถอยพหุคูณ

4.1 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างเครือข่ายการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน และพุทธวิธีชีวิตสังคมอุดมคติ พบว่า 1) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างเครือข่ายการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน ด้านความสุข มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพุทธวิธีชีวิตสังคมอุดมคติ ด้านกัลยาณมิตรตตาอยู่ในระดับ ปานกลาง ($r = .325$) 2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างเครือข่ายการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนด้านคุณธรรม จริยธรรมมีความสัมพันธ์เชิงลบกับพุทธวิธีชีวิตสังคมอุดมคติอยู่ในระดับปานกลาง ($r = .259$) และ 3) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างเครือข่ายการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนด้านความสมดุลของสิ่งแวดล้อมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพุทธวิธีชีวิตสังคมอุดมคติด้านอุฏฐานสัมปทา อยู่ในระดับปานกลาง ($r = .201$)

4.2 การสร้างสมการถดถอยพหุคูณ พบว่า

1) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างเครือข่ายกลุ่มวิสาหกิจชุมชน คือ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านการสร้างเครือข่ายและด้านการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน และร่วมกันทำนายอย่างถูกต้อง (R^2) = 94.90 เปอร์เซ็นต์ ดังสมการ

$$\hat{Y} = .504 + .342 (\text{คุณธรรมจริยธรรม}) + .294 (\text{การสร้างเครือข่าย}) + .252 (\text{การสร้างเสริมวิสาหกิจชุมชน})$$

2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อพุทธวิธีชีวิตสังคมอุดมคติ คือ ด้านอารักขสัมปทา ด้านอุฏฐาน สัมปทา และด้านกัลยาณมิตรตตาและร่วมกันทำนายอย่างถูกต้อง (R^2) = 93.40 เปอร์เซ็นต์ ดังสมการ

$$\hat{Y} = .655 + .348 (\text{อารักขสัมปทา}) + .2944 (\text{อุฏฐานสัมปทา}) + .248 (\text{กัลยาณมิตรตตา})$$

5. แนวทางในการสร้างเครือข่ายการพัฒนาพุทธวิธีชีวิตสังคมอุดมคติเพื่อส่งเสริมวิสาหกิจ ชุมชน ผลจากการศึกษาเชิงคุณภาพเพื่อยืนยันผลการศึกษาระดับปริมาณ พบว่า

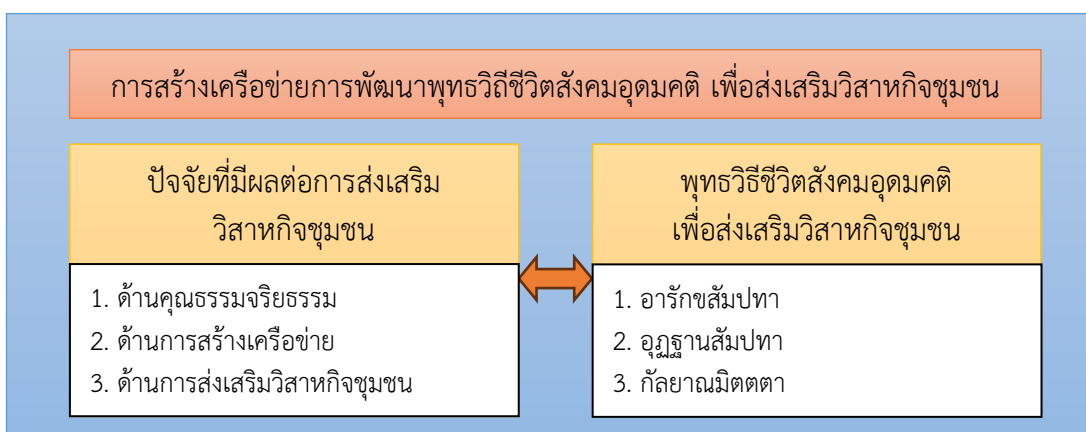
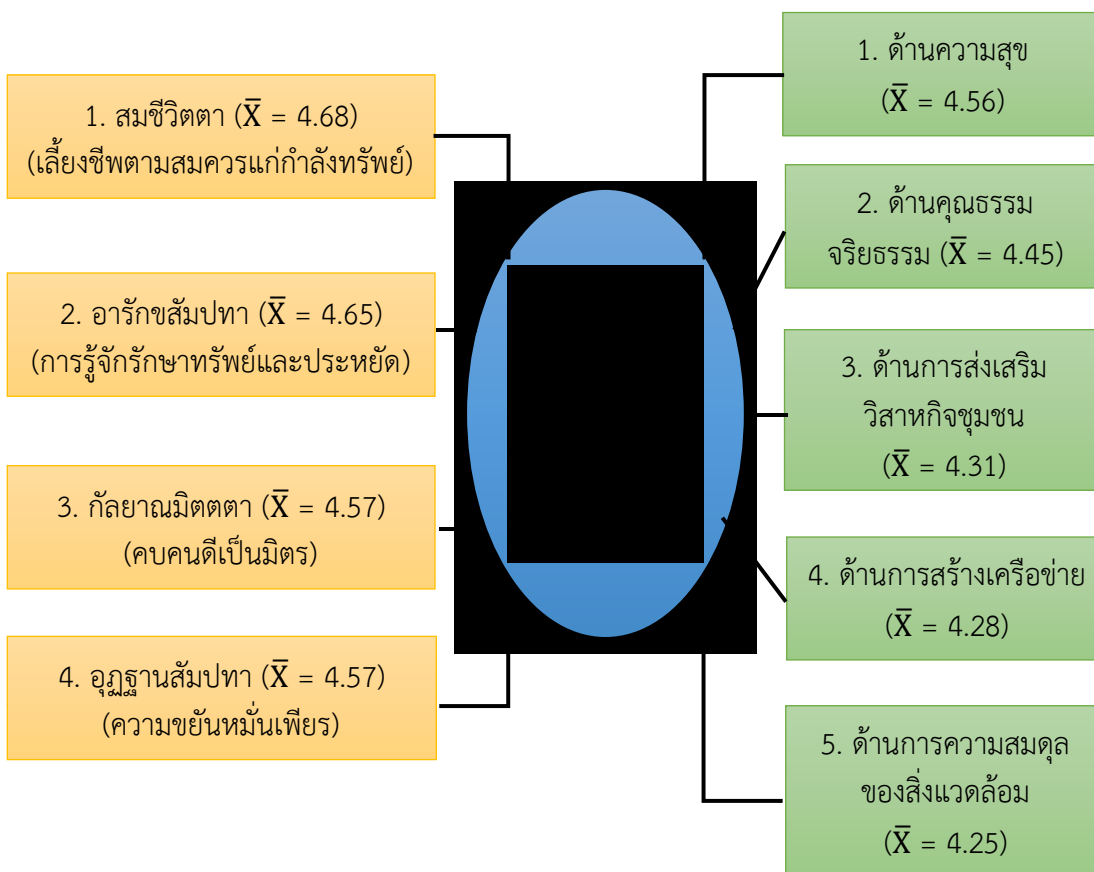
การนำหลักพุทธธรรมคือหลักที่ภูมิจังหวัด ประโยชน์ 4 มาประยุกต์ใช้กับการดำเนินชีวิต ของสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนทอผ้าไหม ประกอบด้วย อุฏฐานสัมปทา ความขยันหมั่นเพียร มุ่งมั่น ทำงานโดยใช้ความรู้ ความสามารถและประสบการณ์อย่างเต็มที่และเต็มใจ อารักขสัมปทา รู้จักรักษา ทรัพย์ การประหยัดอดออม สร้างผลผลิตและรายได้ให้กับกลุ่มวิสาหกิจ กัลยาณมิตรตตา การรู้จักเลือก คบคนดี ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน และสมชีวิตา การเลี้ยงชีพตามกำลังทรัพย์ที่หามาได้ให้รายรับอยู่เหนือ รายจ่าย ส่งผลให้สมาชิกของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

1. มีความสุขกับการทำงานมุ่งมั่นทำงานให้สำเร็จตามเป้าหมาย
2. มีความเสียสละแบ่งปันเพื่อส่วนรวมซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น
3. สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้

4. การใช้สื่อและโซเชียลมีเดียเป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน
 5. สร้างสังคมเอื้ออาทรยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงและพึ่งพาตนเอง
 6. การสร้างความเข้าใจและเข้าถึงต่อชุมชนตามแนวทางพุทธวิธีที่ทำมาใช้ในการปฏิบัติและพัฒนาการงานให้เกิดประสิทธิภาพ
6. รูปแบบการสร้างเครือข่ายการพัฒนาพุทธวิธีชีวิตสังคมอุดมคติเพื่อส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน

**พุทธวิธีชีวิตสังคมอุดมคติ
ทฤษฎีมีกัตถประโยชน์**

**ปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้าง
เครือข่ายวิสาหกิจชุมชน**

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

1. ปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างเครือข่ายการพัฒนาพุทธวิถีชีวิตสังคมอุดมคติ เพื่อส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน

จากผลการศึกษาเชิงปริมาณ (Quantitative Study) ผู้วิจัยพบว่า พุทธวิถีชีวิตสังคมอุดมคติ เพื่อการเสริมสร้างวิสาหกิจชุมชน ผู้วิจัยนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา คือ ทิวรรุทธิมิกัตถะประโยชน์ 4 ประกอบด้วย 1) อุฏฐานสัมปทา (ความขยันหมั่นเพียร) 2) อารักขสัมปทา (การรู้จักรักษาทรัพย์และประหยัด) 3) กัลยาณมิตรตตา (คบคนดีเป็นมิตร) และ 4) สมชีวิตตา (เลี้ยงชีพตามสมควรแก่กำลังทรัพย์) นำมาประยุกต์ใช้กับสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เกี่ยวกับประโยชน์ปัจจุบันในการดำเนินชีวิต และการทำงานให้กับวิสาหกิจชุมชน ส่งผลให้ประสบความสำเร็จในชีวิต และการบริหารงานวิสาหกิจชุมชน สมาชิกวิสาหกิจชุมชนมีความเห็นว่า หลักพุทธธรรมทิวรรุทธิมิกัตถะประโยชน์สารณนำมาประยุกต์กับวิถีชีวิตของตนเองและกลุ่มวิสาหกิจชุมชน อยู่ในระดับมากที่สุด โดยเฉพาะด้านสัมมาชีวิตตา คือการเลี้ยงชีพตามสมควรแก่กำลังทรัพย์ รองลงมาคือ ด้านอารักขสัมปทา รู้จักรักษาทรัพย์และการประหยัด ด้านกัลยาณมิตรตตา การคบคนดีเป็นมิตร และด้านอุฏฐานสัมปทา ความขยันหมั่นเพียร ดังเช่น งานวิจัยพระครูญาณปริชา (นพตล ตปสีโล) (2564) บทคัดย่อ การประยุกต์ใช้หลักทิวรรุทธิมิกัตถะประโยชน์ 4 ในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน คือ 1) ด้านอุฏฐานสัมปทา ประชาชนดำเนินชีวิตด้วยความขยัน และมีรูปแบบในการดำเนินชีวิตที่เป็นระเบียบ มีปัญญาเครื่องสอดส่องท่าหลายอย่าง จนเกิดความชำนาญในงานที่ทำให้การงานนั้นประสบความสำเร็จได้ง่ายโดยไม่เครียด 2) ด้านอารักขสัมปทา ประชาชนในพื้นที่ส่วนมากรู้จักการรักษาทรัพย์ที่หามาได้ด้วยจากการรู้จักคุณค่าของสิ่งของข้าวของต่าง ๆ รู้ว่าอะไรคือสิ่งที่จำเป็นในการดำเนินชีวิต อะไรคือสิ่งที่เป็ความอยาก 3) ด้านกัลยาณมิตร ประชาชนส่วนมากมีความเข้าใจการคบคนดี ไม่คบคนชั่ว การดำรงตน เจริญ สันทนา กับบุคคลในบ้านหรือนิคมนั้นด้วยการใช้คำพูดที่เป็นมิตร มีสมาจารบริสุทธิ์ เป็นคนมีศรัทธา ศีล จาคะ ปัญญา และ 4) ด้านสมชีวิตตา มีการอยู่อย่างพอเพียง รู้ทางเจริญทรัพย์และทางเสื่อมแห่งโภคทรัพย์ แล้วเลี้ยงชีพพอเหมาะ ไม่ให้สุรุ่ยสุร่ายฟุ่มเฟยนัก ไม่ให้ผิดเคืองนัก รู้จักใช้จ่ายของเราจักต้องไม่เหนื่อรายได้

ดังนั้น สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เมื่อใดมีหลักธรรมหลักทิวรรุทธิมิกัตถะประโยชน์มาใช้ในการประพฤติปฏิบัติ การทำงานในวิสาหกิจชุมชน มีความซื่อสัตย์สุจริตในการทำงานมุ่งมั่นในการทำงานให้กับวิสาหกิจชุมชน ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ ตลอดจนใช้ความรู้ความสามารถและประสบการณ์ในการทำงาน (อุฏฐานสัมปทา ความขยันหมั่นเพียร) การประหยัดอดออมแม้มีรายได้น้อย ขยันทำงาน สร้างผลผลิตให้แก่กลุ่มวิสาหกิจ จัดจำหน่ายเพื่อเพิ่มรายได้ รู้จักลดต้นทุนการผลิต ใช้วัสดุที่มีคุณภาพประหยัดงบประมาณ (อารักขสัมปทา รู้จักรักษาทรัพย์และการประหยัด) เลือกทำงานกับคนที่ซื่อสัตย์สุจริต ขยันหมั่นเพียร ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน มีเพื่อนร่วมงานในวิสาหกิจชุมชนที่ดี ไม่ชักชวนไปในทางที่เสื่อมเสีย (กัลยาณมิตรตตา การคบคนเป็นมิตร) รู้จักใช้จ่าย เห็นคุณค่าของเงิน เลือกซื้อของที่จำเป็นและใช้อย่างคุ้มค่า จัดทำงบดุล ให้รายรับอยู่เหนือรายจ่าย จัดให้มีเงินทุนหมุนเวียนในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอย่างสม่ำเสมอ (สมชีวิตตา ด้านการเลี้ยงชีพตามสมควรแก่กำลังทรัพย์)

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างเครือข่ายการพัฒนาพุทธวิถีชีวิตสังคมอุดมคติเพื่อส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน จากผลการศึกษาผู้วิจัยพบว่า ปัจจัยสำคัญในการสร้างเครือข่าย เพื่อส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน นั้น

1) สมาชิกหรือผู้ร่วมงานในวิสาหกิจชุมชน จะต้องมีความสุขในการทำงาน มีความภูมิใจในอาชีพของตนเอง มีความริเริ่มสร้างสรรค์งานใหม่ ๆ และมุ่งมั่นที่จะทำงานนั้น ให้เสร็จผลสำเร็จ รวมทั้งการมีเพื่อนร่วมงานที่ดีอีกด้วย 2) ความเป็นคนมีคุณธรรมจริยธรรม เป็นคนใฝ่รู้ รู้จักตนเอง มีความซื่อสัตย์ เสียสละ มีสมาธิในการทำงานและยึดมั่นหลักธรรมที่มี ทัศนคติที่ดีต่อประโยชน์ 3) พยายามสร้างเครือข่ายการทำงาน สามารถทำงานร่วมกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้ และสร้างเป็นเครือข่ายพฤติกรรม สังคมอุดมคติ สามารถใช้สื่อโซเชียลมีเดียในการส่งเสริมและสร้างเครือข่ายทั้งภายในและภายนอกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้ 4) มุ่งมั่นในการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชนเข้าร่วมกับสมาชิกคนอื่น ๆ ในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน ให้คำแนะนำและเชิญชวนให้บุคคลเข้ามีส่วนร่วมในการพัฒนาและส่งเสริมต่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน 5) ส่งเสริมและสนับสนุนให้วิสาหกิจชุมชนมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย มีความปลอดภัยในการปฏิบัติงาน จัดให้มีอาคารสถานที่อยู่อาศัยในสภาพและบรรยากาศที่เหมาะสมต่อการดำเนินกิจการ การจัดระเบียบการผลิตและการจัดจำหน่ายสินค้าอย่างมีคุณภาพ

งานวิจัยของจรัสรัตน์ มีศรี (2563 : บทคัดย่อ) กลุ่มประสบความสำเร็จเพราะการมีผู้นำที่ดี มีความซื่อสัตย์ รับผิดชอบ และการร่วมมือกันของสมาชิกทุกคนในการดำเนินงาน มีความเสียสละเพื่อส่วนรวม และมีความรับผิดชอบร่วมกัน สอดคล้องกับชมภูษุ หุ่นาค และคณะ (2563 : บทคัดย่อ) พบว่า การจัดการวิสาหกิจชุมชนด้านการบริหารกลุ่ม มีผู้นำที่ดีมีความเสียสละ มุ่งมั่น มีความสามารถในการแก้ปัญหาเฉพาะด้าน ด้านแรงงาน สมาชิกกลุ่มมีทักษะ ความเชี่ยวชาญ มีทัศนคติที่ดี รู้สึกถึงความเป็นเจ้าของร่วมกัน สำหรับปัญหาอุปสรรค ด้านการตลาด สถานที่ไม่สวยงาม ไม่โดดเด่น ไม่มีเอกลักษณ์ ไม่มีการนำเทคโนโลยีมาช่วยในกระบวนการผลิต สอดคล้องกับ ทศน์ชัย ศิริวรรณ (2564) พบว่า การบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ด้านความแนบแน่นของสมาชิก มีความเชื่อใจกัน สนับสนุนซึ่งกันและกันในการค้าเป็นกิจกรรม การเคารพความคิดเห็น ความเต็มใจ และความช่วยเหลือในการดำเนินงาน ด้านการมีส่วนร่วมของกลุ่มหรือองค์กรอื่น ๆ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ใหม่ ๆ มีการสร้างเครือข่ายกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และสอดคล้องกับงานวิจัยของไพศาล มุ่งสมัคร และคณะ (2556) ได้ศึกษารูปแบบการที่ประสบความสำเร็จของกลุ่มเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนผลิตสมุนไพรพบว่า ความสำเร็จในการจัดการเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน 8 ด้าน คือ 1) การจัดการซื้อและการผลิต 2) ด้านการปฏิบัติการ 3) ด้านการจัดส่งสินค้า 4) ด้านการตลาดและการขาย 5) ด้านการบัญชีและการเงิน 6) ด้านการจัดการกองทุนชุมชน 7) ด้านข่าวสารและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และ 8) ด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ และรูปแบบการจัดการเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน 4 ด้าน คือ 1) ด้านการเงินการบริหารการเงินการจัดหาแหล่งเงินทุน การให้ความร่วมมือแบบกลุ่ม 2) ด้านผู้บริหาร เห็นความพึงพอใจของสมาชิกเครือข่ายการประสานงานเพื่อให้เครือข่ายบรรลุเป้าหมายตาม 3) ด้านกระบวนการบริหารจัดการภายใต้การบริหาร ระบบบัญชี การประชาสัมพันธ์ และการติดต่อสื่อสารและ 4) ด้านการเรียนรู้และการพัฒนาทักษะให้แก่สมาชิก

2. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างเครือข่ายการพัฒนาพุทธวิถีชีวิตสังคมอุดมคติ เพื่อส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อการสร้างเครือข่ายการพัฒนาพุทธวิถีชีวิตสังคมอุดมคติ เพื่อส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน ที่นำหลักธรรมธัมมิกัตถประโยชน์ว่าด้วย กัลยาณมิตตตา คือ การคบคนดีเป็นมิตร ไม่คบคนชั่ว เลือกรับงานกับคนที่ซื่อสัตย์ สุจริต ขยันหมั่นเพียร ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ไม่นำพาไปในทางที่เสื่อมเสีย ก็จะส่งผลให้สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมีความสุขในการทำงาน มีความภูมิใจในการทำงาน มีความคิดริเริ่มงานใหม่ ๆ และมุ่งมั่นที่จะทำงานให้ประสบความสำเร็จ นอกจากนี้กัลยาณมิตตตา ยังช่วยส่งเสริมกิจการของวิสาหกิจชุมชน และการมีส่วนร่วมในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน และการส่งเสริมให้สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน มีคุณธรรมจริยธรรม ซื่อสัตย์ต่อตนเอง ต่ออาชีพ และต่อเพื่อนร่วมงาน การใฝ่รู้อยู่เสมอ เสียสละเพื่อส่วนรวม

ทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ ว่าด้วย อุฏฐานสัมปทา คือ ความขยันหมั่นเพียร มุ่งมั่นในการทำงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ กับกาปฏิบัติงาน ใช้ความรู้ความสามารถ และประสบการณ์ในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน จะส่งผลให้สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนอยู่ในความสมดุลของสิ่งแวดล้อมในการทำงาน มีการจัดสภาพร้านค้าที่ดี สถานที่สะอาดปลอดภัย สภาพอากาศที่ดี สถานที่ตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชน มีความเหมาะสม นอกจากนี้ยังมีการสร้างเครือข่ายการทำงานร่วมกันของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และสามารถนำสื่อโซเชียลมีเดีย เข้ามาใช้ในการสร้างเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน

เมื่อนำปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างเครือข่ายส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน มาสร้างสมการถดถอยพหุคูณ เพื่อทำนายตัวแปรที่มีผลโดยตรง ปรากฏว่า ได้ตัวแปรที่สำคัญ 3 ตัวแปร คือ 1) ด้านคุณธรรมจริยธรรม ($b = 0.342$) 2) ด้านการสร้างเครือข่าย ($b = 0.294$) 3) ด้านการส่งเสริมกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ($b = 0.252$) และในขณะเดียวกัน ผู้วิจัยก็ทำพุทธวิถีชีวิตสังคมอุดมคติเพื่อเสริมสร้างวิสาหกิจชุมชน มาสร้างสมการถดถอยพหุคูณเพื่อทำนายตัวแปรที่ส่งผลโดยตรง ปรากฏว่า ได้ตัวแปรที่สำคัญ 3 ตัวแปร คือ 1) อารักขสัมปทา การรู้จักรักษาทรัพย์และการประหยัด ($b = 0.348$) 2) อุฏฐานสัมปทา ความขยันหมั่นเพียร ($b = 0.265$) และ 3) กัลยาณมิตตตา การคบคนดีเป็นมิตร ($b = 0.248$)

จากผลการศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างเครือข่ายส่งเสริมวิสาหกิจในชุมชนกับพุทธวิถีชีวิตสังคมอุดมคตินั้นแม้ว่าจะมีความสัมพันธ์เชิงบวกอยู่ในระดับน้อยก็ตามก็แสดงให้เห็นว่าการนำพระพุทธานุชาตมาประยุกต์ใช้เป็นหลักในการบริหารจัดการก็จะส่งผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ดังผลงานวิจัยของพระมหาวิวัฒนา ปัญญาทิโป (คำเคน) (2562) ที่ได้นำหลักพระพุทธเศรษฐศาสตร์ กับหลักเกษตรเชิงพุทธโดยใช้หลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ ที่แก้ปัญหาเพื่อการใช้ชีวิตอย่างเป็นสุขบนหลักพื้นฐาน 4 ประการคือ 1) อุฏฐานสัมปทา ถึงพร้อมด้วยความมั่น คือ ขยันหมั่นเพียรในการประกอบอาชีพสุจริต 2) อารักขสัมปทา พึ่งพร้อมด้วยการรักษาโภคทรัพย์และผลผลิตที่หามาได้ไม่ให้เป็นอันตรายหรือเสื่อมเสียไป 3) กัลยาณมิตตตา รู้จักคบคนดีเป็นมิตร พบแต่ผู้มีความดีงาม และ 4) สมชีวิตา มีความเป็นอยู่ที่เหมาะสม รู้จักกำหนดรายได้และรายจ่ายเลี้ยงชีวิตแต่พอดีและสอดคล้องกับงานวิจัยของ Lieu thuong (2560) ที่พบว่า ในด้านความขยันหมั่นเพียร (อุฏฐานสัมปทา) มีความขยันหมั่นเพียรในการทำกิจการงาน ทำงานทุกอย่างมีเป้าหมายและตั้งใจทำสุดความสามารถตน มีการแสวงหาความรู้ใหม่

ๆ ตลอดเวลา มีความรับผิดชอบต่อภาระหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค ด้านการรักษา ทรัพย์สิน (อารักขาสัมปทา) รู้จักรักษาภาระหน้าที่การงานไม่ให้เสื่อมเสีย รู้จักใช้ทุนถนอมเครื่องมือ เครื่องใช้ต่าง ๆ เก็บข้าวของไว้ในที่มั่นคง เก็บรักษาทรัพย์สินที่หามาได้และบริหารการใช้จ่ายอย่างมี เหตุผล ด้านคบหาคนดีเป็นมิตร (กัลยาณมิตรตตา) ยกย่องและสรรเสริญคนที่ดี มีศีลธรรม สามารถ พึ่งพาอาศัยได้เวลาเดือดร้อน ร่วมทุกข์ร่วมสุข ด้านเรียงชีวิตแต่พอดี (สมชีวิตา) ควบคุมการใช้จ่ายให้ เป็นไปพอเหมาะพอดีใช้ทรัพย์สินให้เป็นประโยชน์ เก็บออมรักษาไว้ในภายภาคหน้า

การกำหนดแนวทาง หรือวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนา และแนวทางปฏิบัติตามพระธรรม วินัย การสร้างเครือข่ายพระพุทธศาสนาให้เข้มแข็งและมีคุณภาพ สร้างความศรัทธาเลื่อมใส สร้าง จิตสำนึกต่อการพัฒนาพระพุทธศาสนา เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน สร้างความเข้าใจในพุทธวิธีและการ ปรับรูปแบบการดำเนินชีวิต และการสร้างความร่วมมือระหว่างผู้นำทางพระพุทธศาสนา ผู้นำชุมชน และประชาชนในวิสาหกิจชุมชน ส่งผลให้สมาชิกวิสาหกิจชุมชน

- 1) มีการทำงานอย่างมีความสุข มุ่งมั่นทำงานให้สำเร็จตามเป้าหมาย
- 2) มีความเสียสละเพื่อส่วนรวม และมีความซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น
- 3) การปรับตัวและสามารถทำงานร่วมกันกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี
- 4) การใช้สื่อและโซเชียลมีเดียเป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน
- 5) สร้างสังคมเอื้ออาทรยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงและการพึ่งตนเอง
- 6) การประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนได้เข้าใจและเข้าถึงแนวทางพุทธวิธีที่นำมาใช้ในการปฏิบัติตน

และสามารถนำไปสู่การพัฒนางานให้เกิดประสิทธิภาพ

3. แนวทางการพัฒนาการสร้างเครือข่าย

จากผลการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาพุทธวิธีสังคมอุดมคติเพื่อส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน ทั้ง 5 ด้านพบว่าด้านความสุข สมาชิกวิสาหกิจชุมชนรู้สึกที่ชีวิตมีความสุขในการทำงานมีความภูมิใจ ในตนเองที่มีงานทำ และมีความสุขกับการริเริ่มงานใหม่ ๆ และมุ่งมั่นที่จะทำให้สำเร็จ ด้านคุณธรรม จริยธรรม สมาชิกวิสาหกิจชุมชนเป็นคนใฝ่รู้อยู่เสมอ รู้จักตนเองเสียสละเพื่อส่วนรวมของชุมชนอย่าง เหมาะสม มีความซื่อสัตย์ต่อตนเองต่ออาชีพต่อเพื่อนร่วมงาน และนำหลักธรรมทฤษฎีธรรมมีกัตถ ประโยชน์ มาใช้ในกระบวนการทำงานด้านการสร้างเครือข่ายสมาชิกวิสาหกิจชุมชน สามารถทำงาน ร่วมกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน พอใจที่จะเข้าร่วมทำงานเป็นเครือข่ายพุทธวิธีชีวิตสังคมอุดมคติ และ สามารถสร้างเครือข่ายพุทธวิธีสังคมอุดมคติ ด้านการส่งเสริมกลุ่มวิสาหกิจชุมชน สมาชิกวิสาหกิจ ชุมชนอยากให้มีการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนของประชาชนและผู้สูงวัย เข้าร่วมการพัฒนาวิสาหกิจ ชุมชนและเชิญชวนให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในวิสาหกิจชุมชนและด้านความสมดุลของ สิ่งแวดล้อม สมาชิกวิสาหกิจชุมชน เห็นว่า ชุมชนมีความสะอาด มีระบบการดูแลความสะอาดความ เรียบร้อยและความปลอดภัยในชุมชน มีการส่งเสริมการปลูกหม่อนเลี้ยงไหมและการทอไหม และมี อาคารสถานที่ สถานที่ตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่เหมาะสมสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุเมตตา สุภาวิมล (2560) ที่พบว่า การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนโดยนำหลักจักร 4 มาเป็นแนวทางการเรียนรู้ถ้าขั้นกับ แนวคิดวิสาหกิจชุมชนจะส่งผลให้ประสบความสำเร็จ นำไปสู่ชุมชนเข้มแข็ง สามารถพึ่งตนเองได้ ประกอบด้วย 1) อยู่ในถิ่นที่ดีมีสิ่งแวดล้อมเหมาะสม (ปฏิรูปทาสวาสะ) วิสาหกิจชุมชนควรเลือก

สถานที่ที่ดี สภาพแวดล้อมอุดมสมบูรณ์ เอื้อต่อการดำเนินการผลิตสินค้าหรือบริการ มีความพร้อมด้านการคมนาคมเพื่ออำนวยความสะดวกกับประชาชน 2) สวมคัมกับสัตว์บุรุษ (สัปบุรุษ) สนับสนุนให้สมาชิกในกลุ่มได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ นำองค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของชุมชนมาปรับใช้ให้สอดคล้องและหาแนวทางในการแก้ปัญหาและอุปสรรค 3) การตั้งต้นไว้ชอบ ตั้งจิตค้ำมุ่งหมายทำตนให้ถูกต้อง (อึดอัดสัมมาปณิธิ) ส่งเสริมให้ประชาชนใช้ทรัพยากรที่มีในท้องถิ่นอย่างคุ้มค่าผสมผสานกับภูมิปัญญาท้องถิ่นผลิตเป็นสินค้าชุมชนที่มีอัตลักษณ์การใช้ช่องทางจำหน่ายผ่านเทคโนโลยี และ 4) ความเป็นผู้ได้ทำความดีไว้ก่อนแล้ว สร้างสมคุณความดี (บุพเพกตปุญญตา) การขับเคลื่อนวิสาหกิจชุมชนต้องการการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนเป็นสำคัญ มีการวางแผนอย่างรอบคอบปฏิบัติด้วยความโปร่งใสตรวจสอบได้ มีความซื่อสัตย์ มีสัมพันธ์ที่ดี ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และการสัมภาษณ์ผู้บริหารและผู้นำวิสาหกิจชุมชนทอผ้าไหม โดยให้ความคิดเห็นว่า

การส่งเสริมความรู้ทักษะและประสบการณ์เกี่ยวกับอาชีพในชุมชนและวิธีการใช้ทรัพยากรในชุมชนเพื่อสร้างรายได้ การนำเสนอข้อมูลข่าวสารเพื่อการพัฒนาและการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชน

การพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูป ปรับปรุงคุณภาพสินค้า การส่งเสริมการตลาด การบริหารจัดการด้านการเงิน การลงทุน และขอรับการสนับสนุนจากภาครัฐ การแสวงหาความร่วมมือและการมีส่วนร่วมในทุกกระดับ ปรับปรุงรูปแบบการประชาสัมพันธ์เพื่อการส่งเสริมการตลาดให้ใช้โซเชียลมีเดีย

การสร้างเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนต้องเกิดการรวมตัวกัน ของคนในชุมชนและการมีส่วนร่วมของหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน เครือข่ายวิสาหกิจชุมชนประกอบด้วย 1) ผู้นำชุมชน 2) สมาชิกที่มีความรู้ทักษะในการผลิตสินค้า 3) การสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชน แนวทางการบริหารจัดการเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน 1) การกำหนดโครงสร้างการบริหาร 2) การบริหารจัดการ 3) การมีส่วนร่วมของสมาชิก 4) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 5) การติดต่อสื่อสาร 6) ด้านการตลาด การผลิตและแปรรูป และ 7) ด้านการแบ่งปันผลประโยชน์

การพัฒนาเครือข่ายพุทธวิถีชีวิตสังคมอุดมคติ การส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนให้เข้มแข็งคือต้องมี ส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน มีความสามัคคี นำเอาหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาเป็นแนวปฏิบัติ การสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชน ได้รับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพและการวางแผนประชาสัมพันธ์ผ่านโซเชียลมีเดีย สอดคล้องกับงานวิจัยของนนท์วัฒน์ นามสกุล และคณะ (2561) ได้กล่าวถึงการพัฒนาระบบการบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชนประกอบด้วย 5 ระบบคือ 1) ระบบการจัดการกลุ่มและสมาชิก 2) ระบบการบริหารจัดการด้านการตลาด 3) ระบบการบริหารจัดการด้านจริยธรรมธุรกิจ 4) ระบบการบริหารจัดการด้านผลิตภัณฑ์และ 5) ระบบการบริหารจัดการด้านบัญชีและการเงิน และงานวิจัยของวารุภรณ์ อ่อนคำ และคณะ (2564) ได้นำเสนอแนวทางการบริหารจัดการกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ดังนี้ 1) ด้านทรัพยากรมนุษย์มีมาตรการส่งเสริมและสนับสนุนวิสาหกิจชุมชนมีความรู้ด้านการรวมกลุ่มผู้นำและกระบวนการกลุ่มการสร้างเครือข่าย การสร้างความรู้ความเข้าใจ การประกอบอาชีพ การระดมทุน การบริหารจัดการโครงสร้างองค์กร กฎระเบียบวิสาหกิจชุมชน 2) ด้านองค์ประกอบทางสังคม การมีส่วนร่วมของทุกคนในกลุ่ม การพัฒนาสมาชิกให้มีความรู้และทัศนคติในการอยู่ร่วมกันในกลุ่มอย่างสงบสุข 3) ด้านภาวะผู้นำในชุมชนมีการวางหลักเกณฑ์และแนวทางต่าง ๆ เพื่อให้องค์กรประสบความสำเร็จ และบรรลุวัตถุประสงค์ ผู้นำองค์กรมีส่วนสำคัญสร้างระบบงานที่มีประสิทธิภาพ ทำให้สมาชิกมีการทำงานไปในทิศทางเดียวกันและสามัคคีกัน 4)

ด้านการติดต่อสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกกับสมาชิกกลุ่มมีการรวบรวมการถ่ายทอดและการแลกเปลี่ยน ภูมิปัญญาท้องถิ่น การเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ เพื่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนการผลิตสื่อประชาสัมพันธ์ ข้อมูลข่าวสารแก่สมาชิกเครือข่ายและบุคคลภายนอก 5) ด้านการติดต่อสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกกลุ่ม กับรัฐ เพื่อให้ได้รับการสนับสนุนการฝึกอบรม การพัฒนาผลิตภัณฑ์ การส่งเสริมการตลาด และการ จัดทำบัญชี และ 6) ด้านการฝึกอบรมสมาชิก มีความต้องการและมีความสามารถในการพัฒนาตนเอง ทั้งทักษะการบริหารและทักษะการประกอบอาชีพ

5.3 ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรนำแนวทางการสร้างเครือข่ายการพัฒนาพุทธรักษาวิถีชีวิต สังคมอุดมคติไปปรับใช้ เพื่อส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนของประชาชนและผู้สูงอายุ อย่างเป็นรูปธรรมให้เกิด ความยั่งยืนในชุมชนต่อไป

1.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสนับสนุนทุนและปัจจัยที่จำเป็นต่อการพัฒนาพุทธรักษา วิถีชีวิตสังคมอุดมคติ เพื่อส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนให้กับประชาชนและผู้สูงอายุต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

2.1 ควรมีการศึกษาแนวทางในการสร้างเครือข่ายการพัฒนาพุทธรักษาวิถีชีวิตสังคมอุดมคติ เพื่อส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนของประชาชนและผู้สูงอายุ เพื่อนำปัญหามาเป็นแนวทางในการทำวิจัยครั้ง ต่อไป

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ และเชิงปริมาณในประเด็นที่เกี่ยวกับการสร้าง เครือข่ายการพัฒนาพุทธรักษาวิถีชีวิตสังคมอุดมคติ เพื่อส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนของประชาชนและผู้สูงอายุ ในจังหวัดอื่น ๆ ของภาคอีสาน โดยเน้นศึกษาวิจัยในจังหวัดที่มีกลุ่มวิสาหกิจชุมชนมากที่สุด

2.3 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ สภาพปัญหา และปัจจัยที่เกี่ยวกับการสร้างเครือข่าย การส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนของประชาชนและผู้สูงอายุ โดยเน้นศึกษาวิจัยในจังหวัดที่มีกลุ่มวิสาหกิจ ชุมชนมากที่สุด เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยในครั้งต่อไป

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ประชากรกลุ่มเป้าหมายสามารถนำเอาผลการวิจัยนี้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ได้อย่าง มีประสิทธิภาพ สามารถนำไปสร้างเครือข่าย และขยายผลสู่วิสาหกิจชุมชนของประชาชนและผู้สูงอายุ กลุ่มอื่นได้ทั่วประเทศไทย

3.2 ควรนำไปใช้ในการไปสร้างเครือข่ายสังคมอุดมคติเพื่อส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน ประชาชนและผู้สูงอายุแห่งอนาคตได้อย่างแพร่หลาย ไม่จำกัดเวลา ไม่จำกัดสถานที่ ทำให้เกิด ประโยชน์อย่างคุ้มค่า

3.3 ควรนำไปเป็นแนวทางในการศึกษาการพัฒนาพุทธรักษาวิถีชีวิตสังคมอุดมคติ สังคม อุดมจิต สังคมอุดมสุข สังคมอุดมใจ เพื่อส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนของประชาชนและผู้สูงอายุได้ทั่ว ประเทศไทย

บรรณานุกรม

1. หนังสือทั่วไป

- กรมการศาสนา. (2514). *พระไตรปิฎกภาษาไทย (ฉบับหลวง)*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- กรมการศาสนา. (2537). *พุทธศาสนสุภาษิต*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2549). *ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับวิสาหกิจชุมชน*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กรมส่งเสริมการเกษตร. (2557). *การประกอบกิจการวิสาหกิจชุมชนเพื่อรองรับการเข้าสู่ AEC*. (เอกสารวิชาการที่ 4/2557) กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. (2526). *รัฐศาสตร์ตามแนวพุทธศาสตร์*. กรุงเทพมหานคร.
- กาญจนา แก้วเทพ. (2538). *เครื่องมือการทำงานแนววัฒนธรรมชุมชน*. กรุงเทพมหานคร: สภาคทอลิกแห่งประเทศไทยเพื่อการพัฒนา.
- กิริติ บุญเจือ. (2522). *สารานุกรมปรัชญา*. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิชย์.
- เกียรติก้อง เจริญวงศ์ศักดิ์. (2543). *การจัดการเครือข่าย: กลยุทธ์สำคัญ สู่ความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันอนาคตศึกษาเพื่อการพัฒนา.
- ณรงค์ เพชรประเสริฐ และพิทยา ว่องกุล. (2545). *วิสาหกิจชุมชน : กลไกเศรษฐกิจรากฐาน*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณรงค์ เพชรประเสริฐ. (2542). *ธุรกิจชุมชน เส้นทางที่เป็นไปได้*. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- ธีรพงษ์ แก้วหาวงษ์. (2544). *กระบวนการสร้างความเข้มแข็ง ประชาคม และประชาสังคม*. ขอนแก่น: คลังนานาวิทยา.
- นฤมล นิราทร. (2543). *การสร้างเครือข่ายการทำงาน: ข้อควรพิจารณาบางประการ*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ปราโมทย์ ประสาทกุล. (2560). *รายงานสถานการณ์ผู้สูงอายุไทย พ.ศ. 2560*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย.
- พระเทพดิลก (ระแบบ ฐิตญาโณ). (2548). *ประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนา*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต). (2531). *พจนานุกรมศัพท์พุทธศาสน์ (ฉบับประมวลศัพท์)*. กรุงเทพฯ: ด้านสุทธการพิมพ์.
- พระธรรมกิตติวงศ์ (ทองดี สุรเตโช). (2551). *พจนานุกรมเพื่อการศึกษาพุทธศาสน์ คำวัต*. (พิมพ์ครั้งที่ 3), กรุงเทพฯ: ธรรมสภาและสถาบันบันลือธรรม.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). (2541). *พุทธวิธีในการสอน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มูลนิธิพุทธธรรม.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). (2538). *วินัยเรื่องใหญ่กว่าที่คิด*. กรุงเทพฯ : สหธรรมิก
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). (2519). *วัฒนธรรมของผู้ทรงคุณวุฒิทางวัฒนธรรม*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ.

- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). (2538). *พุทธธรรม (ฉบับขยายความ)*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). (2541). *ธรรมกับไทย ในสถานการณ์ปัจจุบัน*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). (2543). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2547). *ธรรมนุญชีวิต : พุทธจริยธรรมเพื่อชีวิตที่ดีงาม*. นครปฐม : ระฆังทอง.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2554). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์*. กรุงเทพมหานคร : สหธรรมิก.
- พระราชวรมณี (ประยุทธ์ ปยุตฺโต). (2551). *ธรรมนุญชีวิต พุทธจริยธรรมเพื่อชีวิตที่ดีงาม*. กรุงเทพฯ : อัมรินทร์การพิมพ์.
- วิชิต นันทสุวรรณ. (2544). *ภูมิปัญญาชาวบ้านกับการพัฒนาชนบท*. กรุงเทพมหานคร:มูลนิธิหมู่บ้าน.
- ศรีปริยญา ฐปกระจำง. (2546). *ภูมิปัญญาพื้นบ้านเพื่อการศึกษ*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ศรีปริยญา ฐปกระจำง. (2564). *ทิศทางการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน พัฒนาชุมชน*. 42(10), 14-18.
- สนธยา พลศรี. (2550). *เครือข่ายการเรียนรู้ในงานพัฒนาชุมชน*. กรุงเทพมหานคร : โอเอสพริ้นติ้งเฮ้าส์.
- สุนทร ณ รังษี. (2541). *พุทธปรัชญาจากพระไตรปิฎก*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย.
- เสรี พงศ์พิศ และคณะ. (2544). *วิสาหกิจชุมชน : แผนแม่บทแนวคิดแนวทาง ตัวอย่าง ร่างพระราชบัญญัติ*. กรุงเทพฯ: ภูมิปัญญาไทย.
- เสรี พงศ์พิศ. (2548). *วัฒนธรรมองค์การของโลกยุคใหม่เครือข่ายยุทธวิธีเพื่อ ประชาคมเข้มแข็งชุมชนเข้มแข็ง*. กรุงเทพมหานคร: สถาบันส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน.
- เสรี พงศ์พิศ. (2552). *คู่มือการทำวิสาหกิจชุมชน*. กรุงเทพฯ: เจริญวิทยาการพิมพ์.
- เสรี พงศ์พิศ. (2561). *ฐานคิดจากแผนแม่บทสู่วิสาหกิจชุมชน*. กรุงเทพฯ: พลังปัญญา.

2. วิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์/รายงานการวิจัย

- จรีภรณ์ มีศรี. (2563). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของวิสาหกิจชุมชน กลุ่มชาติ-วรรณ ชุมชนพัฒนาตำบลบางปลา อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ*. สำนักงานประมงจังหวัดฉะเชิงเทรา.
- จักเรศ เมตตะธำรงค์ วรรณิตา และคณะ. (2561). *องค์ประกอบปัจจัยในการดำเนินธุรกิจของผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชนในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน วารสารการจัดการสมัยใหม่ 16(2)(กรกฎาคม-ธันวาคม) 29-41*.
- จุมพล หนิมพานิช และบุญศรี พรหมมาพันธ์. (2548). *บทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลในการส่งเสริมธุรกิจชุมชน : ศึกษาเฉพาะกรณีภาคเหนือ*. รายงานการวิจัย. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมธิราช.

- ใจมานัส พลอยดี. (2545). *ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จและความล้มเหลวของธุรกิจชุมชน : เปรียบเทียบระหว่างภาพรวมและภาพย่อย*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชมภูนุช หุ่นนาค และคณะ. (2563). *แนวทางการจัดการวิสาหกิจชุมชน : ศึกษาเฉพาะกรณีศูนย์สาธิตการเกษตรสินค้าชุมชน ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี*. *วารสารผู้ตรวจการแผ่นดิน*. 13(2) (กรกฎาคม-ธันวาคม 2563) หน้า 21-53.
- ณัชชา ญัฐโชติภคิน และคณะ (2561) *กระบวนการสร้างเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนตำบลไร่ซิง อำเภอสว่างพรวน จังหวัดนครปฐม*, สารนิพนธ์หลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. ทัศนชัย ศิริวรรณ. (2564). *การพัฒนาดัชนีชี้วัดความสำเร็จอย่างยั่งยืนของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนชีววิถีตำบลน้ำเกี๋ยน อำเภอกุเพียง จังหวัดน่าน*. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนบริหารศาสตร์ และส่งเสริมการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- นุชนาท ทับครุฑ และคณะ (2563) *การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดตรังเพื่อเพิ่มโอกาสความสำเร็จ*. รายงานการวิจัย วิทยาลัยการโรงแรมและการท่องเที่ยวมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย.
- พระครูญาณปริษา (นพดล ตปสีโล). (2564). *การประยุกต์ใช้หลักทฤษฎีธัมมิกัตถะประโยชน์ 4 ในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนของอำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย*. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูใบฎีกาหัสดี ประกิจ ประสพ ฤกษ์รัตนรงค์ และมนัสพล ยงทะเล. (2560). *การบูรณาการหลักพุทธธรรมกับภูมิปัญญาท้องถิ่นในการส่งเสริมสัมมาชีพ ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจังหวัดนครราชสีมา*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา.
- พระมหาสุทิตย์ อาภากร (อบอู่). (2547). *เครือข่าย : ธรรมชาติความรู้และการจัดการ*. กรุงเทพมหานคร: โครงการสร้างเสริมการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข.
- รุ่งโรจน์ เพชรบุรณิน. (2546). *เครือข่ายภาคประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน*. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วรภา มนต์อารักษ์. (2562). *การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืนโดยพุทธสันติวิถี: กรณีศึกษาชุมชนตำบลสวาย อำเภอปราสาท จังหวัดศรีสะเกษ*. ดุษฎีนิพนธ์สาขาวิชาสันติศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ศศิณา หงษ์เวียงจันทร์. (2565). *แนวทางในการบริหารเพื่อพัฒนาวิสาหกิจชุมชนตามหลักอภิธานิยธรรม 7 ในอำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สมเกียรติ สุทธิรินากร. (2560). *การพัฒนาโมเดลนวัตกรรม การบริหารจัดการที่ส่งผลต่อการสร้างสรรค์มูลค่าของผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชน*. บัณฑิตมหาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

3. บทความวิชาการ/บทความวิจัย/เอกสาร

- ชนนิกานต์ อินทรเผือก และคณะ. (2564). รูปแบบการจัดการวิสาหกิจชุมชนเพื่อการเติบโตอย่างยั่งยืน. บัณฑิตวิทยาลัย สาขาวิชาบริหารธุรกิจอุตสาหกรรม คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ. *วารสารวิชาการครุศาสตร์อุตสาหกรรม พระจอมเกล้าพระนครเหนือ*. 12(2), 46-56.
- ชมภูษ ชุมนาค. (2563). แนวทางการจัดการวิสาหกิจชุมชน: ศูนย์สาธิตการเกษตรร้านค้าชุมชน ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี. ทูลงบประมาณรายได้ประจำปีงบประมาณ 2563 วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์. *วารสารผู้ตรวจการแผ่นดิน*. 13(2), 21-53.
- ณัชชา ณัฐโชติภคิน และคณะ. (2562). กระบวนการสร้างเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนตำบลไร่ซิง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม. *วารสารศิลปะศาสตร์ราชมงคลสุวรรณภูมิ*. 1(1), 31-40.
- นันทนา วรรณคำ. (2558). การปฏิบัติงานตามหลักทฤษฎีธัมมิกัตถสังวัตตนิกรมของข้าราชการในศาลากลางจังหวัดขอนแก่น. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร* 3(1).
- ปัทมภักช พรหมเสนา พระครูสุนทรธรรมนิทัศน์ และเกรียงศักดิ์ พองคำ. (2564). การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 กับวิสาหกิจชุมชนไม้ปาร์เก้ ตำบลเวียงทอง อำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่. *วารสารธรรมวิชัย*. 3(1) (มกราคม-ธันวาคม 2564) หน้า 305-314.
- พระครูปลัดสิริวิศรี สุทธิโม (ด้านประสิทธิ์) สิทธิโชค ปาณะศรี และพระครูโฆสิตวัฒน์นุกุล. (2563). การประยุกต์ใช้หลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ เพื่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ในสังคมบริโภคนิยม. *วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์*. 7(4) (เมษายน 2563) หน้า 144-155.
- พระมหาวัฒนา ปญญาทีโป (คำเคน). (2562). รูปแบบการพัฒนาเกษตรกรรมสมัยใหม่ตามแนวเกษตรเชิงพุทธบูรณาการ. *วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา*. 11(1) (มกราคม-มิถุนายน 2562) หน้า 105-116.
- มงคล ชาวเรือ. (2546). การพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้เพื่อชุมชน. *วารสารพัฒนาชุมชน*. 42:28 - 32.
- รังสรรค์ ปิติปัญญา. (2541). ศักยภาพของชุมชนในการกระทำธุรกิจอุตสาหกรรม. *วารสารเศรษฐศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*. 5(2) : 99-111.
- รภา มนต์อารักษ์ และคณะ. (2563) การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืน : กรณีศึกษาชุมชนตำบลสวาย อำเภอปรังค์กู่ ศรีสะเกษ *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*. 8(5) (กันยายน-ตุลาคม, 2563) หน้า 1771-1735.
- ศิรินันท์ พันธรักษ์ และอรอนงค์ ฉียบแหลม. (2563). การพัฒนากลุ่มวิสาหกิจชุมชนและเครือข่ายเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ อำเภอชนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช. *วารสารวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่*. 13(1), 1-15.
- สัญญา เคนาภูมิ. (2558). แนวทางการพัฒนาประสิทธิผลของวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม *วารสารวิชาการแพรวากาฬสินธุ์* 2(3) กันยายน-ธันวาคม.
- สุเมธนา สุภาวิมล. (2566). การพัฒนาวิสาหกิจชุมชนเชิงพุทธ. *วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมการปริทรรศน์*. 6(1) (มกราคม-กุมภาพันธ์) หน้า 179-188.

โสภณ ขำทัพ. (2560). สัมปราชัยกัตถะ : พุทธธรรมเพื่อการดำเนินชีวิตที่ดีตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง. *วารสารวิจัยและพัฒนา วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์*. 12(1), 191-203.

4. เอกสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์

กรมส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน. (2560). *กลุ่มทะเบียนและสารสนเทศวิสาหกิจชุมชน*. ค้นคว้าจาก <http://www.sceb.doae.go.th/>.

กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. (2563). *ก้าวอย่างของประเทศไทย สู่ “สังคมผู้สูงอายุ” อย่างสมบูรณ์แบบ*. หนังสือพิมพ์แนวหน้า. เว็บไซต์ <https://www.dmh.go.th/news-dmh/view.asp?id=30476>. สืบค้นวันที่ 18 มีนาคม 65.

เกียรติพงษ์ อุดมชนะธีระ. (2561). *Networking การสร้างเครือข่าย (Networking) รวมข้อมูล*. สืบค้นวันที่ 03/03/2565 www.iok2u.com.

จักรพงษ์ นวลชื่น. (2561). *แนวทางการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนให้ยั่งยืนด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นศึกษากรณี วิสาหกิจชุมชนในจังหวัดนครพนม และจังหวัดสกลนคร*. วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร, หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 60. ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์, สำนักงาน. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: https://www2.opsmoac.go.th/ewt_news.php?nid=11121&filename=index,2561.

จรรย์ ปิ่นทอง และคณะ. (2561). *สังคมสูงวัยกับความท้าทายของตลาดแรงงานไทย. โครงการศึกษาด้านโครงสร้างเศรษฐกิจไทยที่มีนัยต่อการดำเนินนโยบายสายนโยบายการเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทย*. จากเว็บไซต์ <https://www.bot.or.th/Thai/MonetaryPolicy/EconomicConditions/AAA/AgePeriodCohort.pdf> สืบค้นวันที่ 3 เมษายน 2565.

นพ.วิชช์ เกษมทรัพย์. (2565). *เราเตรียมพร้อมกันหรือยัง กับการดูแลผู้สูงอายุอย่างมีคุณภาพและครอบคลุม*. งานสื่อสารองค์กร กองบริหารงานทั่วไป สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหิดล. จากเว็บไซต์ <https://www.posttoday.com/politic/columnist/658911> สืบค้นเมื่อวันที่ 18 มีนาคม 2565

ประภัสสร เสวิกุล. (2558). *สังคมอุดมคติ. คมชัดลึก ออนไลน์* <https://www.komchadluek.net/news/204623>. สืบค้นวันที่ 16 มีนาคม พ.ศ.2565.

เลศิวิโรจน์ โกวัฒนะ. (2561). *วิสาหกิจชุมชนแฟร์ 2018*. เสริมฐานรากเข้มแข็ง สร้างเศรษฐกิจชุมชน สืบค้น 17 กรกฎาคม 2565 จาก <http://www.rytq.com/s/prg12787712>.

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตโต). (2546). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์*. สืบค้นเมื่อวันที่ 9 พฤษภาคม 2565 แหล่งที่มาจากเว็บไซต์: https://www.lifestudies.net/Article_202_10_40.html.

- สมาคมสภาผู้สูงอายุแห่งประเทศไทย. (2563). *คู่มือชมรมผู้สูงอายุ. (ออนไลน์)*. แหล่งที่มาจากรีเบ
 ไซน์: [http://www.dop.go.th/main/knowledge_detail.
 php?id=232ce0fd2b1ad77561a1bbaf54ac6573&type=27](http://www.dop.go.th/main/knowledge_detail.php?id=232ce0fd2b1ad77561a1bbaf54ac6573&type=27) สืบค้นเมื่อวันที่ 3 เมษายน
 2565.
- สำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก. (2562). *ขับเคลื่อน 4 ยุทธศาสตร์
 จัดการด้านสิ่งแวดล้อม หนุน EEC เติบโตยั่งยืน, (ออนไลน์)* แหล่งที่มา:
[https://www.eeco.or.th/pr/news/EnvironmentStrategicPlanningForSustainable
 Growth](https://www.eeco.or.th/pr/news/EnvironmentStrategicPlanningForSustainableGrowth) (4 เมษายน 2565).
- สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ. (2561). *ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 –
 2580 (ฉบับประกาศราชกิจจานุเบกษา)*. กรุงเทพฯ: ไรเบไซน์
<https://drive.google.com/file/d/1XSBMp8OCsauJqECOB-XZLB91-cRrNsEV/view>
 สืบค้นวันที่ 3 เมษายน 2565.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2564). *กรอบแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม
 แห่งชาติ ฉบับที่ 13 “พลิกโฉมประเทศไทยสู่ เศรษฐกิจสร้างคุณค่า สังคมเดินหน้าอย่าง
 ยั่งยืน”* ไรเบไซน์ <https://www.odd.go.th/PDF/DevelopmentPlanNo.13.pdf> สืบค้น
 วันที่ 3 เมษายน 2565.

5. วิจัยต่างประเทศ

- Dijk, J.V. (2006). *The network society*. London: SAGE Publications.
- Lieu thuong. (2560). *การเสริมสร้างที่ภูมฐธัมมิกัตถประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตของผู้ใช้แรงงาน ชาว
 กัมพูชา ในเขตบางรัก กรุงเทพมหานคร*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชา
 พระพุทธศาสนา, บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- Mitchell, J.C.S. 1968. *Networks in Urban Situation*. Manchester: Manchester University
 Press.
- Robbin, J.C. 1993. *Ideology and the New Social Movement*. London: Unwin Hyman.
- Starkey, Paul. 1999. *Networking for Development*. London: IFRTD (The International
 Forum for Rural Transport and Development).

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง การสร้างเครือข่ายการพัฒนาพุทธวิถีชีวิตสังคมอุดมคติเพื่อส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนของประชาชนและผู้สูงอายุแห่งอนาคต

คำชี้แจง แบบสอบถาม

1. แบบสอบถามฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหา เพื่อพัฒนาแนวทาง และเพื่อสร้างเครือข่ายการพัฒนาพุทธวิถีชีวิตสังคมอุดมคติเพื่อส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนของประชาชนและผู้สูงอายุแห่งอนาคต

2. การตอบแบบสอบถามของท่านมีคุณค่าต่อการวิจัยและจะไม่มีผลกระทบต่อท่านแต่ประการใด เพราะการวิจัยมุ่งศึกษาในภาพรวม จึงขอความกรุณาจากท่านตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อตามความเป็นจริง

3. แบบสอบถามชุดนี้ แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 สภาพ ปัญหา และปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างเครือข่ายการพัฒนาพุทธวิถีชีวิตสังคมอุดมคติเพื่อส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนของประชาชนและผู้สูงอายุแห่งอนาคต มี ด้าน คือ 1) ด้านความสุข 2) ด้านคุณธรรมจริยธรรม 3) ด้านการสร้างเครือข่าย 4) ด้านการส่งเสริมกลุ่มวิสาหกิจชุมชน 5) ด้านความสมดุลของสิ่งแวดล้อม รวมทั้งสิ้น 25 ข้อ

ขอความกรุณาท่านให้ข้อมูลตามความเป็นจริงให้ครบถ้วนสมบูรณ์ทุกข้อทั้ง 2 ตอนข้อมูลในแบบสอบถามนี้ ผู้วิจัยจะนำเสนอผลการวิจัยในภาพรวมจะไม่มีผลกระทบต่อการทำงานของท่านแต่อย่างใด ทั้งนี้ผู้วิจัยจะนำไปใช้เพื่อการวิจัยเท่านั้น และขออนุโมทนาขอบคุณในความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถามมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง () หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริง

1. เพศ

() ชาย

() หญิง

2. อายุ

() ต่ำกว่า 20 ปี

() อายุระหว่าง 21 – 49 ปี

() อายุระหว่าง 50 – 59 ปี

() อายุระหว่าง 60 – 69 ปี

() อายุระหว่าง 70 – 79 ปี

() อายุตั้งแต่ 80 ปีขึ้นไป

3. สถานภาพ

- () โสด () สมรสอยู่ด้วยกัน
 () อยู่ด้วยกันโดยไม่จดทะเบียน () หย่าร้าง
 () หม้ายคู่สมรสเสียชีวิต () สมรสแยกกันอยู่
 () อื่น ๆ ระบุ.....

4. ระดับการศึกษา

- () ไม่ได้เรียนหนังสือ () ประถมศึกษาปีที่ 4
 () มัธยมศึกษา () ปริญญาตรี
 () สูงกว่าปริญญาตรี () อื่นๆ (ระบุ).....

5. อาชีพ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () เกษตรกร/องค์กรเกษตรกร () ผู้ประกอบการ
 () ประชาชนผู้รับบริการ () องค์กรชุมชน/เครือข่ายองค์กรชุมชน
 () กลุ่มวิสาหกิจชุมชน () ข้าราชการ
 () อื่น ๆ โปรดระบุ.....

6. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน

- () ไม่เกิน 5,000 บาท () 5,001 – 10,000 บาท
 () 10,001 – 15,000 บาท () 15,001 – 20,000 บาท
 () 20,001 – 25,000 บาท () 25,001 บาทขึ้นไป

ตอนที่ 2 สภาพ ปัญหา และปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างเครือข่ายการพัฒนาพุทธวิถีชีวิตสังคมอุดมคติ เพื่อส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนของประชาชนและผู้สูงวัยแห่งอนาคต มี ด้าน คือ 1) ด้านความสุข 2) ด้านคุณธรรมจริยธรรม 3) ด้านการสร้างเครือข่าย 4) ด้านการส่งเสริมกลุ่มวิสาหกิจชุมชน 5) ด้านความสมดุลของสิ่งแวดล้อม รวมทั้งสิ้น 25 ข้อ

คำชี้แจง: โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับความเป็นจริงของท่านเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและสมบูรณ์ที่สุด

- 5 หมายถึง มากที่สุด
 4 หมายถึง มาก
 3 หมายถึง ปานกลาง
 2 หมายถึง น้อย
 1 หมายถึง น้อยที่สุด

ข้อที่	สภาพ ปัญหา และปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างเครือข่ายการพัฒนาพุทธวิถีชีวิตสังคมอุดมคติเพื่อส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนของประชาชนและผู้สูงวัยแห่งอนาคต	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
1) ด้านความสุข						
1	ท่านรู้สึกว่าคุณค่าชีวิตของท่านมีความสุขในการทำงาน					
2	ท่านรู้สึกภูมิใจในตัวเองเมื่อมีอาชีพ มีงานทำ					
3	ท่านมีสัมพันธ์ภาพที่ดีกับเพื่อนบ้าน					
4	ท่านมีความสุขกับการริเริ่มงานใหม่ ๆ และมุ่งมั่นที่จะทำให้สำเร็จ					
5	ท่านมีความมั่นใจว่าชุมชนที่ท่านอยู่อาศัยมีความปลอดภัยต่อท่าน					
2) ด้านคุณธรรมจริยธรรม						
6	ท่านเป็นคนใฝ่รู้อยู่เสมอ รู้จักตนเอง เสียสละเพื่อส่วนรวมของชุมชนอย่างเหมาะสม					
7	ท่านมีสมาธิในการทำงานต่างๆ ดีเพียงใด					
8	ท่านสามารถนำหลักธรรมอรรถ 3 ประการ คือ ประโยชน์ปัจจุบัน ประโยชน์ในภพหน้า ประโยชน์สูงสุดต่อจิตใจนำมาใช้ปฏิบัติงานได้มากน้อยเพียงใด					
9	ท่านมีความซื่อสัตย์ต่อตัวเอง ต่ออาชีพ ต่อเพื่อนร่วมงานมากเพียงใด					
10	ท่านนำหลักธรรมทิวรรุธิมิกัตถะ คือ พร้อมด้วยความหมั่น พร้อมด้วยการรักษา ความมีเพื่อนดี ความมีชีวิตเหมาะสมมาใช้ในกระบวนการทำงานมากน้อยเพียงใด					
3) ด้านการสร้างเครือข่าย						
11	ท่านสามารถทำงานร่วมกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้					
12	ท่านพอใจที่จะเข้าร่วมทำงานเป็นเครือข่ายพุทธวิถีชีวิตสังคมอุดมคติ					
13	ท่านสามารถสร้างเครือข่ายพุทธวิถีชีวิตสังคมพัฒนาพุทธวิถีชีวิตสังคมอุดมคติ					
14	ท่านสามารถส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนได้เป็นอย่างดี					
15	ท่านเข้าใจ และสามารถใส่สื่อโซเชียลมีเดียได้เป็นอย่างดี					
4) ด้านการส่งเสริมกลุ่มวิสาหกิจชุมชน						
16	ท่านอยากให้มีการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนของประชาชนและผู้สูงวัยแห่งอนาคต					

17	ท่านอยากเข้าร่วมการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนของประชาชนและผู้สูงวัยแห่งอนาคต					
18	ท่านสามารถแนะนำการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนของประชาชนและผู้สูงวัยแห่งอนาคต					
19	ท่านเชิญชวนให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในวิสาหกิจชุมชน					
20	ท่านสามารถดูแลและส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนของประชาชนและผู้สูงวัยแห่งอนาคต					
5) ด้านความสมดุลของสิ่งแวดล้อม						
21	ชุมชนของท่านมีสภาพอากาศที่ดี มีแม่น้ำ ลำคลอง และดินเหมาะแก่การเพาะปลูกได้ดี					
22	ชุมชนของท่านมีความสะอาด โดยชุมชนมีระบบการดูแลความสะอาด ความเรียบร้อย และความปลอดภัยในชุมชน					
23	ชุมชนของท่านมีอาคารสถานที่ สถานที่ตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่เหมาะสม					
24	ในชุมชนของท่านมีร้านค้า และผู้ประกอบการรายย่อย รายใหญ่เกี่ยวกับการจำหน่ายผ้าไหม					
25	ชุมชนของท่านมีการส่งเสริมการปลูกหม่อน เลี้ยงไหม และการทอผ้าไหม					

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย ด้านหลักธรรม

เรื่อง การสร้างเครือข่ายการพัฒนาพุทธวิถีชีวิตสังคมอุดมคติเพื่อส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนของประชาชนและผู้สูงอายุแห่งอนาคต

คำชี้แจง แบบสอบถาม

1. แบบสอบถามฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหา เพื่อพัฒนาแนวทาง และเพื่อสร้างเครือข่ายการพัฒนาพุทธวิถีชีวิตสังคมอุดมคติเพื่อส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนของประชาชนและผู้สูงอายุแห่งอนาคต

2. การตอบแบบสอบถามของท่านมีคุณค่าต่อการวิจัยและจะไม่มีผลกระทบต่อท่านแต่ประการใด เพราะการวิจัยมุ่งศึกษาในภาพรวม จึงขอความกรุณาจากท่านตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อตามความเป็นจริง

3. แบบสอบถามชุดนี้ แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 สภาพ ปัญหา และปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างเครือข่ายการพัฒนาพุทธวิถีชีวิตสังคมอุดมคติเพื่อส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนของประชาชนและผู้สูงอายุแห่งอนาคต มี 4 ด้าน คือ 1) ด้านฐานสัมปทา 2) ด้านอารักขสัมปทา 3) ด้านกัลยาณมิตตตา 4) ด้านสมชีวิตา รวมทั้งสิ้น 20 ข้อ

ขอความกรุณาท่านให้ข้อมูลตามความเป็นจริงให้ครบถ้วนสมบูรณ์ทุกข้อทั้ง 2 ตอนข้อมูลในแบบสอบถามนี้ ผู้วิจัยจะนำเสนอผลการวิจัยในภาพรวมจะไม่มีผลกระทบต่อการทำงานของท่านแต่อย่างใด ทั้งนี้ผู้วิจัยจะนำไปใช้เพื่อการวิจัยเท่านั้น และขออนุโมทนาขอบคุณในความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถามมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง () หน้าข้อความที่ตรงกับความเป็นจริง

1. เพศ

() ชาย

() หญิง

2. อายุ

() ต่ำกว่า 20 ปี

() อายุระหว่าง 21 – 49 ปี

() อายุระหว่าง 50 – 59 ปี

() อายุระหว่าง 60 – 69 ปี

() อายุระหว่าง 70 – 79 ปี

() อายุตั้งแต่ 80 ปีขึ้นไป

3. สถานภาพ

- () โสด () สมรสอยู่ด้วยกัน
 () อยู่ด้วยกันโดยไม่จดทะเบียน () หย่าร้าง
 () หม้ายคู่สมรสเสียชีวิต () สมรสแยกกันอยู่
 () อื่น ๆ ระบุ.....

4. ระดับการศึกษา

- () ไม่ได้เรียนหนังสือ () ประถมศึกษาปีที่ 4
 () มัธยมศึกษา () ปริญญาตรี
 () สูงกว่าปริญญาตรี () อื่นๆ (ระบุ).....

5. อาชีพ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- () เกษตรกร/องค์กรเกษตรกร () ผู้ประกอบการ
 () ประชาชนผู้รับบริการ () องค์กรชุมชน/เครือข่ายองค์กรชุมชน
 () กลุ่มวิสาหกิจชุมชน () ข้าราชการ
 () อื่น ๆ โปรดระบุ.....

6. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน

- () ไม่เกิน 5,000 บาท () 5,001 – 10,000 บาท
 () 10,001 – 15,000 บาท () 15,001 – 20,000 บาท
 () 20,001 – 25,000 บาท () 25,001 บาทขึ้นไป

ตอนที่ 2 สภาพ ปัญหา และปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างเครือข่ายการพัฒนาพุทธวิถีชีวิตสังคมอุดมคติ เพื่อส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนของประชาชนและผู้สูงวัยแห่งอนาคต มี ด้าน คือ 1) ด้านกฎฐานสัมปทา 2) ด้านอารักขสัมปทา 3) ด้านกัลยาณมิตตตา 4) ด้านสมชิวิตา รวมทั้งสิ้น 20 ข้อ

คำชี้แจง: โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับความเป็นจริงของท่านเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและสมบูรณ์ที่สุด

- 5 หมายถึง มากที่สุด
 4 หมายถึง มาก
 3 หมายถึง ปานกลาง
 2 หมายถึง น้อย
 1 หมายถึง น้อยที่สุด

ข้อที่	สภาพ ปัญหา และปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างเครือข่ายการ พัฒนาพฤติกรรมชีวิตสังคมอุดมคติเพื่อส่งเสริมวิสาหกิจ ชุมชนของประชาชนและผู้สูงวัยแห่งอนาคต	ระดับความคิดเห็น				
		5	4	3	2	1
2) ด้านอุฏฐานสัมปทา						
1	ท่านมีความมุ่งมั่นในการทำงานกับวิสาหกิจชุมชน					
2	ท่านยึดมั่นในความซื่อสัตย์สุจริตในการทำงาน					
3	ท่านใช้ความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ทำงานเพื่อ วิสาหกิจชุมชน					
4	ท่านแสวงหาแนวทางหรือวิธีการทำงานแห่งใหม่ ๆ ตลอดเวลา					
5	ท่านสามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ กับการทำงาน					
2) ด้านอารักขสัมปทา						
6	ท่านมีความเชื่อว่าคนที่ขยันทำงานเท่านั้นจะทำให้มีรายได้ หรือมีเงินเพิ่มขึ้น					
7	ท่านรู้จักใช้จ่ายเงินที่หามาได้อย่างประหยัดและใช้จ่ายเพื่อ ประโยชน์ในตนเองและครอบครัว					
8	แม้ว่าจะมีรายได้น้อยแต่ท่านก็มีความสุขที่ไม่มีหนี้สิน					
9	ท่านหลีกเลี่ยงการใช้จ่ายเงินไปในทางที่ผิด เช่น เล่นการพนัน ดื่มสุราหรือยาเสพติด					
10	แม้จะมีรายได้น้อยแต่ท่านก็พยายามที่จะเก็บหอมรอมริบ ออมเงินไว้ใช้ในอนาคต					
3) ด้านกัลยาณมิตตตา						
11	ท่านมีเพื่อนร่วมงานที่ดี ทำให้การทำงานประสบผลสำเร็จ					
12	ท่านมีโอกาสได้ฟังพาวาศัยญาติมิตรและเพื่อน ๆ เมื่อตกอยู่ใน ความลำบากยุ่งยาก					
13	เพื่อน ๆ ญาติมิตรของท่านไม่เคยชวนท่านไปในทางที่เสื่อม เสีย เช่น เล่นการพนัน ดื่มสุรา เสพยาเสพติด ลักขโมย					
14	เมื่อท่านประสบกับความทุกข์ยากมักจะมีเพื่อน ๆ คอยให้ ความช่วยเหลือและเตือนสติให้มุ่งแต่ในทางที่ถูกที่ควร					
15	ท่านมักจะเลือกทำงานกับคนที่ซื่อสัตย์สุจริต ขยันหมั่นเพียร ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน					

4) ด้านสมชีวิตา					
16	ท่านมีความประหยัดอดออม รู้จักพอเพียงใช้จ่ายเงินเพื่อประโยชน์สุขในชีวิตประจำวันเท่านั้น				
17	ท่านคิดเสมอว่าเมื่อมีรายได้ก็น้อยก็ควรใช้จ่ายแต่น้อย ไม่ฟุ้งเฟ้อตามคนอื่นใช้หลักพอประมาณ				
18	ท่านรู้จักเก็บรักษาเงินไว้ใช้ในยามเจ็บป่วยหรือยามจำเป็น				
19	ท่านคำนึงถึงคุณค่าของการใช้จ่ายเงินเพราะเงินหามาได้อย่างยากลำบาก				
20	ท่านสามารถจัดการเงินให้ครอบครัวได้ใช้จ่ายอย่างมีความสุข ไม่ฝืดเคือง หรือต้องกั๊กเงิน				

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรื่อง การสร้างเครือข่ายการพัฒนาพุทธวิถีชีวิตสังคมอุดมคติเพื่อส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนของประชาชนและผู้สูงอายุแห่งอนาคต

คำชี้แจง แบบสัมภาษณ์

1. แบบสัมภาษณ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสัมภาษณ์เกี่ยวกับการสร้างเครือข่ายการพัฒนาพุทธวิถีชีวิตสังคมอุดมคติเพื่อส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนของประชาชนและผู้สูงอายุแห่งอนาคต

2. การตอบแบบสัมภาษณ์ของท่านมีคุณค่าต่อการวิจัยและจะไม่มีผลกระทบต่อท่านแต่ประการใด เพราะการวิจัยมุ่งศึกษาในภาพรวม จึงขอความกรุณาจากท่านตอบแบบสัมภาษณ์ให้ครบทุกข้อตามความเป็นจริง

3. แบบสัมภาษณ์ชุดนี้ แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพปัญหา และปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างเครือข่ายการพัฒนาพุทธวิถีชีวิตสังคมอุดมคติเพื่อส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนของประชาชนและผู้สูงอายุแห่งอนาคต

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการสร้างเครือข่ายการพัฒนาพุทธวิถีชีวิตสังคมอุดมคติเพื่อส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนของประชาชนและผู้สูงอายุแห่งอนาคต

ขอความกรุณาท่านให้ข้อมูลตามความเป็นจริงให้ครบถ้วนสมบูรณ์ทุกข้อทั้ง 3 ตอนในแบบสัมภาษณ์นี้ ผู้วิจัยจะนำเสนอผลการวิจัยในภาพรวมจะไม่มีผลกระทบต่อการทำงานของท่านแต่อย่างใด ทั้งนี้ผู้วิจัยจะนำไปใช้เพื่อการวิจัยเท่านั้น และขออนุโมทนาขอบคุณในความอนุเคราะห์ตอบแบบสัมภาษณ์ ณ โอกาสนี้ด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

ชื่อ/นามสกุล

เพศ ชาย หญิง

วัน/เดือน/ปีเกิด.....อายุ.....ปี

เชื้อชาติ.....สัญชาติ.....ศาสนา.....

อาชีพ.....ตำแหน่ง.....

สถานภาพ

โสด สมรสอยู่ด้วยกัน

อยู่ด้วยกันโดยไม่จดทะเบียน หย่าร้าง

หม้ายคู่สมรสเสียชีวิต สมรสแยกกันอยู่

อื่น ๆ ระบุ.....

ที่อยู่บ้านเลขที่ บ้าน

ตำบล อำเภอ จังหวัด.....

ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับสภาพปัญหา และปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างเครือข่ายการพัฒนาพุทธวิถีชีวิตสังคมอุดมคติเพื่อส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนของประชาชนและผู้สูงอายุแห่งอนาคต

ข้อที่ 1 ท่านคิดว่าการสร้างเครือข่ายการพัฒนาพุทธวิถีชีวิตสังคมอุดมคติควรเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ข้อที่ 2 ท่านคิดว่าแนวทางในการพัฒนาและส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนในด้านใด

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ข้อที่ 3 ท่านคิดว่าปัญหาใดที่ส่งผลต่อการสร้างเครือข่ายการพัฒนาพุทธวิถีชีวิตสังคมอุดมคติ
ในชุมชนของท่าน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ข้อที่ 4 ท่านคิดว่ารูปแบบของการสร้างเครือข่ายที่จะส่งเสริมให้เกิดวิสาหกิจชุมชนของท่าน
อย่างเข้มแข็งและยั่งยืนควรเป็นการสร้างเครือข่ายแนวทางใด ประกอบด้วยอะไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ข้อที่ 5 ท่านคิดว่าปัญหาใดที่ส่งผลต่อการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนของท่าน

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ข้อที่ 6 ท่านคิดว่ามีปัจจัยใดที่จะทำให้เกิดเครือข่ายสังคมอุดมคติ และการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนของท่านให้เข้มแข็ง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ข้อที่ 7 จากทัศนะของท่าน ท่านคิดว่าหน่วยงานใดสามารถเข้ามาส่งเสริมสนับสนุนการสร้างเครื่องการพัฒนาพุทธวิถีชีวิตสังคมอุดมคติเพื่อส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนของท่านได้ และอยากให้ช่วยเหลือในด้านใดอะไรบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการสร้างเครือข่ายการพัฒนาพุทธวิถีชีวิตสังคมอุดมคติเพื่อส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนของประชาชนและผู้สูงวัยแห่งอนาคต

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ภาคผนวก ข
เอกราชการ

เอกสารขออนุญาตใช้พื้นที่เก็บข้อมูลเพื่อใช้ในการวิจัย

ที่ อว ๗๙๑๔/ว๐๓๒๐

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
๗/๓๗ หมู่ที่ ๑๒ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง
จังหวัดขอนแก่น ๔๐๐๐๐
โทร ๐๔๓-๒๕๑-๔๔๔, ๐๔๓-๒๕๒-๓๘๖

๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๖

เรื่อง ขออนุญาตใช้พื้นที่เก็บข้อมูลเพื่อใช้ในการวิจัย

เจริญพร

ด้วยคณะกรรมการวิจัยของสถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้จัดสรรงบประมาณวิจัยและนวัตกรรม ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๕ และมีมติอนุมัติให้ดำเนินการโครงการวิจัยชุด เรื่อง “การพัฒนาเครือข่ายสังคมอุดมสติของประชาชนและผู้สูงวัยในสังคมไทยบนพื้นฐานพระพุทธศาสนา” โดยมี พระครูสุธีจริยวัฒน์, ผศ.ดร. หัวหน้าโครงการวิจัยชุด และประกอบด้วยชุดโครงการวิจัยย่อย ดังต่อไปนี้

๑. โครงการวิจัยเรื่อง “หลักสูตรการพัฒนาพุทธสังคมาคมสติของประชาชนและผู้สูงวัยในสังคมไทย” พระครูสุธีจริยวัฒน์, ผศ.ดร. หัวหน้าโครงการย่อย
๒. โครงการวิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาพุทธบูรณาการสังคมาคมจิตกลุ่มผู้สูงอายุที่มีภาวะติดเตียงในจังหวัดขอนแก่น” พระครูธรรมภาณวิมล, ผศ.ดร. หัวหน้าโครงการย่อย
๓. โครงการวิจัยเรื่อง “การสร้างเครือข่ายการพัฒนาพุทธวิถีชีวิตสังคมาคมสติเพื่อส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนของประชาชนและผู้สูงวัยแห่งอนาคต” พระมหาฉัตรชัย สุธตตชโย, ผศ.ดร. หัวหน้าโครงการย่อย
๔. โครงการวิจัยเรื่อง “กลยุทธ์การพัฒนาพุทธวิถีเพื่อสังคมาคมสุขสำหรับผู้สูงวัยจังหวัดร้อยเอ็ด” พระมหาศุภชัย สุภกิจโจ, ผศ.ดร. หัวหน้าโครงการย่อย
๕. โครงการวิจัยเรื่อง “กลไกการพัฒนาการบูรณาการบุญฤทธิลักษณ์กับพหุวัฒนธรรมสังคมาคมสร้างสุขสำหรับผู้สูงวัยจังหวัดกาฬสินธุ์” ดร.ขวัญใจ แก้วแสง หัวหน้าโครงการย่อย
๖. โครงการวิจัยเรื่อง “นวัตกรรมการพัฒนาพุทธธรรมเพื่อสังคมาคมใจสำหรับผู้สูงวัยจังหวัดมหาสารคาม” ดร.ประชัน ชะชุกุล หัวหน้าโครงการย่อย

ดังนั้น เพื่อให้งานวิจัยดังกล่าวสำเร็จตามแผนที่ได้กำหนดไว้ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน ขออนุญาตใช้พื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลในการวิจัย เรื่อง “การสร้างเครือข่ายการพัฒนาพุทธวิถีชีวิตสังคมาคมสติเพื่อส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนของประชาชนและผู้สูงวัยแห่งอนาคต” โดยข้อมูลที่ได้จะนำไปใช้ประโยชน์ในการวิจัยเท่านั้น ไม่มีผลกระทบต่อหน่วยงานของท่านแต่ประการใด

จึงเจริญพรมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอเจริญพร

(พระครูสุธีจริยวัฒน์, ผศ.ดร.)

รองอธิการบดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

ปฏิบัติกรแทนอธิการบดี

ศูนย์บริการวิชาการ : พระครูธรรมภาณวิมล, ผศ.ดร. ผู้อำนวยการศูนย์บริการวิชาการ ๐๘๖-๗๘๙๖๒๗๔
ดร.ขวัญใจ แก้วแสง นักวิจัย ๐๘๖-๘๖๘๔๕๔๖

เอกสารขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน...มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ที่ อว ๗๔๐๑/ว๐๗๑๑

วันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๖๕

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

เจริญพร ดร.เอกชาติรี สุขเสน

ด้วยคณะกรรมการวิจัยของสถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้จัดสรรงบประมาณวิจัยและนวัตกรรม ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๕ และมีมติอนุมัติให้ดำเนินการโครงการวิจัยชุด เรื่อง “การพัฒนาเครือข่ายสังคมอุดมสติของประชาชนและผู้สูงอายุในสังคมไทยบนพื้นฐานพระพุทธศาสนา” โดยมี พระครูสุธีจริยวัฒน์, ผศ.ดร. หัวหน้าโครงการวิจัยชุด และประกอบด้วยชุดโครงการวิจัยย่อย ดังต่อไปนี้

๑. โครงการวิจัยเรื่อง “หลักสูตรการพัฒนาพุทธสังคมาคมสติของประชาชนและผู้สูงอายุในสังคมไทย” พระครูสุธีจริยวัฒน์, ผศ.ดร. หัวหน้าโครงการย่อย
๒. โครงการวิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาพุทธบูรณาการสังคมาคมจิตกลุ่มผู้สูงอายุที่มีภาวะติดเตียงในจังหวัดขอนแก่น” พระครูธรรมภาณีสมัย, ผศ.ดร. หัวหน้าโครงการย่อย
๓. โครงการวิจัยเรื่อง “การสร้างเครือข่ายการพัฒนาพุทธวิถีชีวิตสังคมาคมสติเพื่อส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนของประชาชนและผู้สูงอายุแห่งอนาคต” พระมหาฉัตรชัย สุอดตชโย, ผศ.ดร. หัวหน้าโครงการย่อย
๔. โครงการวิจัยเรื่อง “กลยุทธ์การพัฒนาพุทธวิถีเพื่อสังคมาคมสุขสำหรับผู้สูงอายุจังหวัดร้อยเอ็ด” พระมหาศุภชัย สุภกิจโจ, ผศ.ดร. หัวหน้าโครงการย่อย
๕. โครงการวิจัยเรื่อง “กลไกการพัฒนาการบูรณาการบุญญสิกขากับพุทธวัฒนธรรมสังคมาสร้างสุขสำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์” ดร.ขวัญใจ แก้วแสง หัวหน้าโครงการย่อย
๖. โครงการวิจัยเรื่อง “นวัตกรรมการพัฒนาพุทธธรรมเพื่อสังคมาคมใจสำหรับผู้สูงอายุจังหวัดมหาสารคาม” ดร.ประชัน ชะชิกุล หัวหน้าโครงการย่อย

ดังนั้น เพื่อให้งานวิจัยดังกล่าวสำเร็จตามแผนที่ได้กำหนด คณะผู้วิจัยพิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถและมีประสบการณ์เชี่ยวชาญด้านการวิจัย จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบและพิจารณาเนื้อหาของเครื่องมือการวิจัย เรื่อง “การสร้างเครือข่ายการพัฒนาพุทธวิถีชีวิตสังคมาคมสติเพื่อส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนของประชาชนและผู้สูงอายุแห่งอนาคต” หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดพิจารณา

(พระมหาฉัตรชัย สุอดตชโย, ผศ.ดร.)
หัวหน้าโครงการย่อย

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน.....มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.....

ที่ อว ๗๔๐๑/ว๐๗๑๑ วันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๖๕

เรื่อง ขอลาความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย.....

เรียน พระครูสังฆรักษ์ ทวี อกโย, ดร.

ด้วยคณะกรรมการวิจัยของสถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้จัดสรรงบประมาณวิจัยและนวัตกรรม ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๕ และมีมติอนุมัติให้ดำเนินการ โครงการวิจัยชุด เรื่อง “การพัฒนาเครือข่ายสังคมอุดมสติของประชาชนและผู้สูงอายุในสังคมไทยบนพื้นฐาน พระพุทธศาสนา” โดยมี พระครูสุธีจริยวัฒน์, ผศ.ดร. หัวหน้าโครงการวิจัยชุด และประกอบด้วยชุด โครงการวิจัยย่อย ดังต่อไปนี้

๑. โครงการวิจัยเรื่อง “หลักสูตรการพัฒนาพุทธสังคมาคมสติของประชาชนและผู้สูงอายุใน สังคมไทย” พระครูสุธีจริยวัฒน์, ผศ.ดร. หัวหน้าโครงการย่อย
๒. โครงการวิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาพุทธบูรณาการสังคมาคมจิตกลุ่มผู้สูงอายุที่มีภาวะ ติดเตียงในจังหวัดขอนแก่น” พระครูธรรมภาณีสมัย, ผศ.ดร. หัวหน้าโครงการย่อย
๓. โครงการวิจัยเรื่อง “การสร้างเครือข่ายการพัฒนาพุทธวิถีชีวิตสังคมาคมคติเพื่อส่งเสริม วิสาหกิจชุมชนของประชาชนและผู้สูงอายุแห่งอนาคต” พระมหาฉัตรชัย สุธตตชโย, ผศ.ดร. หัวหน้าโครงการย่อย
๔. โครงการวิจัยเรื่อง “กลยุทธ์การพัฒนาพุทธวิถีเพื่อสังคมาคมสุขสำหรับผู้สูงอายุจังหวัด ร้อยเอ็ด” พระมหาศุภชัย สุภกิจโจ, ผศ.ดร. หัวหน้าโครงการย่อย
๕. โครงการวิจัยเรื่อง “กลไกการพัฒนาการบูรณาการบุญญสิกขากับพหุวัฒนธรรมสังคมาสร้าง สุขสำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์” ดร.ขวัญใจ แก้วแสง หัวหน้าโครงการย่อย
๖. โครงการวิจัยเรื่อง “นวัตกรรมการพัฒนาพุทธธรรมเพื่อสังคมาคมใจสำหรับผู้สูงอายุจังหวัด มหาสารคาม” ดร.ประชัน ชะชุกุล หัวหน้าโครงการย่อย

ดังนั้น เพื่อให้งานวิจัยดังกล่าวสำเร็จตามแผนที่ได้กำหนด คณะผู้วิจัยพิจารณาเห็นว่าท่านเป็น ผู้มีความรู้ความสามารถและมีประสบการณ์เชี่ยวชาญด้านการวิจัย จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ท่านเป็น ผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบและพิจารณาเนื้อหาของเครื่องมือการวิจัย เรื่อง “การสร้างเครือข่ายการพัฒนาพุทธ วิถีชีวิตสังคมาคมคติเพื่อส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนของประชาชนและผู้สูงอายุแห่งอนาคต” หวังเป็นอย่างยิ่งว่า จักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

พระมหาฉัตรชัย สุธตตชโย
(พระมหาฉัตรชัย สุธตตชโย, ผศ.ดร.)
หัวหน้าโครงการย่อย

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน.....มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.....

ที่ อว ๗๔๐๑/ว๐๗๑๑ วันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๖๕

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย.....

เรียน พระครูปลัดสุราวุฒิ จนทอมโม, ดร.

ด้วยคณะกรรมการวิจัยของสถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ได้จัดสรรงบประมาณวิจัยและนวัตกรรม ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๕ และมีมติอนุมัติให้ดำเนินการ โครงการวิจัยชุด เรื่อง “การพัฒนาเครือข่ายสังคมอุดมสติของประชาชนและผู้สูงอายุในสังคมไทยบนพื้นฐาน พระพุทธศาสนา” โดยมี พระครูสุธีจริยวัฒน์, ผศ.ดร. หัวหน้าโครงการวิจัยชุด และประกอบด้วยชุด โครงการวิจัยย่อย ดังต่อไปนี้

๑. โครงการวิจัยเรื่อง “หลักสูตรการพัฒนาพุทธสังคมาคมสติของประชาชนและผู้สูงอายุใน สังคมไทย” พระครูสุธีจริยวัฒน์, ผศ.ดร. หัวหน้าโครงการย่อย
๒. โครงการวิจัยเรื่อง “รูปแบบการพัฒนาพุทธบูรณาการสังคมาคมจิตกลุ่มผู้สูงอายุที่มีภาวะ ติดเตียงในจังหวัดขอนแก่น” พระครูธรรมภาณีสมัย, ผศ.ดร. หัวหน้าโครงการย่อย
๓. โครงการวิจัยเรื่อง “การสร้างเครือข่ายการพัฒนาพุทธวิถีชีวิตสังคมาคมคติเพื่อส่งเสริม วิสาหกิจชุมชนของประชาชนและผู้สูงอายุแห่งอนาคต” พระมหาฉัตรชัย สุตตตชโย, ผศ.ดร. หัวหน้าโครงการย่อย
๔. โครงการวิจัยเรื่อง “กลยุทธ์การพัฒนาพุทธวิถีเพื่อสังคมาคมสุขสำหรับผู้สูงอายุจังหวัด ร้อยเอ็ด” พระมหาศุภชัย สุภกิจโจ, ผศ.ดร. หัวหน้าโครงการย่อย
๕. โครงการวิจัยเรื่อง “กลไกการพัฒนาการบูรณาการบุญญสิกขากับพหุวัฒนธรรมสังคมาสร้าง สุขสำหรับผู้สูงอายุจังหวัดกาฬสินธุ์” ดร.ขวัญใจ แก้วแสง หัวหน้าโครงการย่อย
๖. โครงการวิจัยเรื่อง “นวัตกรรมการพัฒนาพุทธธรรมเพื่อสังคมาคมใจสำหรับผู้สูงอายุจังหวัด มหาสารคาม” ดร.ประชัน ชะชีกุล หัวหน้าโครงการย่อย

ดังนั้น เพื่อให้งานวิจัยดังกล่าวสำเร็จตามแผนที่ได้กำหนด คณะผู้วิจัยพิจารณาเห็นว่าท่านเป็น ผู้มีความรู้ความสามารถและมีประสบการณ์เชี่ยวชาญด้านการวิจัย จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ท่านเป็น ผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบและพิจารณาเนื้อหาของเครื่องมือการวิจัย เรื่อง “การสร้างเครือข่ายการพัฒนาพุทธ วิถีชีวิตสังคมาคมคติเพื่อส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนของประชาชนและผู้สูงอายุแห่งอนาคต” หวังเป็นอย่างยิ่งว่า จักได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

พระมหาฉัตรชัย สุตตตชโย

(พระมหาฉัตรชัย สุตตตชโย, ผศ.ดร.)

หัวหน้าโครงการย่อย

เอกสารรับรองผลการพิจารณาจริยธรรมการทำวิจัยในคน

ที่ จว. ๑๕๙/๒๕๖๕

เอกสารรับรองผลการพิจารณาจริยธรรมการทำวิจัยในคน

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

๑. ชื่อโครงการวิจัย

ชื่อเรื่อง : การสร้างเครือข่ายการพัฒนาพุทธวิถีชีวิตสังคมอุดมคติเพื่อส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนของประชาชน และผู้สูงอายุแห่งอนาคต

TITLE : COLLABORATIVE NETWORK BUILDING OF BUDDHIST IDEAL SOCIETY FOR COMMUNITY ENTERPRISE PROMOTION OF PEOPLE AND THE FUTURE ELDERLY

๒. ชื่อหัวหน้าโครงการวิจัย

พระมหาฉัตรชัย สูดตชโย

๓. ผลการพิจารณาของคณะกรรมการจริยธรรมการทำวิจัยในคน

คณะกรรมการจริยธรรมการทำวิจัยในคน สถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ในการประชุมครั้งที่ ๕/๒๕๖๕ วันที่ ๒๙ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๕ มติที่ ๒๕๒/๒๕๖๕ ได้พิจารณาแล้วเห็นว่า โครงการวิจัยดังกล่าวเป็นไปตามหลักการของจริยธรรมการทำวิจัยในคน โดยที่ผู้วิจัยเคารพสิทธิและศักดิ์ศรีในความเป็นมนุษย์ ไม่มีการล่วงละเมิดสิทธิ และไม่ก่อให้เกิดภัยอันตรายแก่ตัวอย่างการวิจัย กลุ่มตัวอย่างและผู้เข้าร่วมในโครงการวิจัย

จึงเห็นสมควรให้ดำเนินการวิจัยในขอบข่ายของโครงการวิจัยที่เสนอได้ ตั้งแต่วันที่ออกเอกสารรับรองผลการพิจารณาการทำวิจัยในคนฉบับนี้ จนถึงวันที่ ๒๙ เดือน มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๖

ออกให้ ณ วันที่ ๒๙ เดือน มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๖๕

ลงนาม

(พระมหาพรหมวินทร์ ปุริสุตตโม, ผศ.ดร.)

ประธานคณะกรรมการจริยธรรมการทำวิจัยในคน

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ภาคผนวก ค
ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ

ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC : Index of item objective congruence)

ข้อที่	คะแนนการประเมินของ ผู้เชี่ยวชาญคนที่					รวม	IOC	สรุปผล การประเมิน
	1	2	3	4	5			
1	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
2	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
3	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
4	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
5	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
6	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
7	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
8	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
9	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
10	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
11	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
12	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
13	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
14	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
15	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
16	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
17	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
18	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
19	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
20	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
21	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
22	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
23	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
24	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้
25	+1	+1	+1	+1	+1	5	1.00	ใช้ได้

ค่าอำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก	ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก	ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก
1	.652	11	.829	21	.656
2	.721	12	.731	22	.804
3	.690	13	.840	23	.831
4	.833	14	.794	24	.733
5	.681	15	.815	25	.668
6	.652	16	.734		
7	.710	17	.806		
8	.747	18	.622		
9	.676	19	.768		
10	.704	20	.620		

มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง .622-.840

ค่าความเชื่อมั่น (α) ของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .96

ภาคผนวก ง

ค่าวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ, ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน, ค่าผลการวิเคราะห์ในแต่ละ
ด้าน, ค่าผลการวิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมการใช้ชีวิตสังคมอุดมคติ,
ผลค่าวิเคราะห์ความสัมพันธ์และการสร้างสมการถดถอยพหุคูณ,
การสร้างสมการสมการถดถอยพหุคูณ

Frequencies

		Statistics					
		sex	age	sta	edu	occ	rev
N	Valid	60	60	60	60	60	60
	Missing	0	0	0	0	0	0

Frequency Table

		sex			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1.00	7	11.7	11.7	11.7
	2.00	53	88.3	88.3	100.0
Total		60	100.0	100.0	

		age			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	2.00	17	28.3	28.3	28.3
	3.00	14	23.3	23.3	51.7
	4.00	25	41.7	41.7	93.3
	5.00	3	5.0	5.0	98.3
	6.00	1	1.7	1.7	100.0
	Total		60	100.0	100.0

		sta			
		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1.00	10	16.7	16.7	16.7
	2.00	36	60.0	60.0	76.7
	3.00	7	11.7	11.7	88.3
	4.00	3	5.0	5.0	93.3
	5.00	3	5.0	5.0	98.3
	6.00	1	1.7	1.7	100.0
Total		60	100.0	100.0	

edu

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	2.00	31	51.7	51.7	51.7
	3.00	11	18.3	18.3	70.0
	4.00	10	16.7	16.7	86.7
	6.00	8	13.3	13.3	100.0
	Total	60	100.0	100.0	

occ

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1.00	44	73.3	73.3	73.3
	2.00	1	1.7	1.7	75.0
	4.00	1	1.7	1.7	76.7
	6.00	5	8.3	8.3	85.0
	7.00	9	15.0	15.0	100.0
	Total	60	100.0	100.0	

rev

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	1.00	34	56.7	56.7	56.7
	2.00	12	20.0	20.0	76.7
	3.00	5	8.3	8.3	85.0
	4.00	3	5.0	5.0	90.0
	5.00	3	5.0	5.0	95.0
	6.00	3	5.0	5.0	100.0
	Total	60	100.0	100.0	

Descriptive Statistics

	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
ta1	60	3.00	5.00	4.5567	.48165
ta2	60	2.40	5.00	4.4500	.53187
ta3	60	3.00	5.00	4.2767	.52347
ta4	60	2.80	5.00	4.3100	.53416
ta5	60	3.00	5.00	4.2500	.49352
ta	60	3.16	5.00	4.3687	.42101
Valid N (listwise)	60				

Descriptive Statistics

	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
a1	60	2.00	5.00	4.6167	.64022
a2	60	3.00	5.00	4.6000	.58802
a3	60	2.00	5.00	4.4667	.76947
a4	60	3.00	5.00	4.5833	.56122
a5	60	2.00	5.00	4.5167	.65073
ta1	60	3.00	5.00	4.5567	.48165
Valid N (listwise)	60				

Descriptive Statistics

	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
a6	60	2.00	5.00	4.6833	.59636
a7	60	2.00	5.00	4.3167	.77002
a8	60	2.00	5.00	4.3167	.74769
a9	60	3.00	5.00	4.5833	.53016
a10	60	3.00	5.00	4.3500	.63313
ta2	60	2.40	5.00	4.4500	.53187
Valid N (listwise)	60				

Descriptive Statistics

	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
a11	60	3.00	5.00	4.4333	.64746
a12	60	3.00	5.00	4.4000	.69380
a13	60	3.00	5.00	4.2667	.66042
a14	60	3.00	5.00	4.2167	.66617
a15	60	2.00	5.00	4.0667	.82064
ta3	60	3.00	5.00	4.2767	.52347
Valid N (listwise)	60				

Descriptive Statistics

	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
a16	60	3.00	5.00	4.5833	.56122
a17	60	2.00	5.00	4.4500	.69927
a18	60	2.00	5.00	4.1333	.70028
a19	60	3.00	5.00	4.2333	.67313
a20	60	2.00	5.00	4.1500	.75521
ta4	60	2.80	5.00	4.3100	.53416
Valid N (listwise)	60				

Descriptive Statistics

	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
a21	60	2.00	5.00	4.0833	.78744
a22	60	3.00	5.00	4.4000	.58802
a23	60	3.00	5.00	4.2333	.62073
a24	60	2.00	5.00	4.1833	.72467
a25	60	3.00	5.00	4.3500	.68458
ta5	60	3.00	5.00	4.2500	.49352
Valid N (listwise)	60				

Descriptive Statistics

	N	Minimum	Maximum	Mean	Std. Deviation
tb1	60	3.80	5.00	4.5700	.30989
tb2	60	4.00	5.00	4.6533	.28011
tb3	60	4.00	5.00	4.5700	.27758
tb4	60	4.20	5.00	4.6833	.22786
tb	60	4.20	5.00	4.6192	.19091
Valid N (listwise)	60				

Correlations

	ta1	ta2	ta3	ta4	ta5	ta	tb1	tb2	tb3	tb4	tb
ta1 Pearson Correlation	1	.810**	.656**	.498**	.429**	.824**	.105	.073	.325*	-.041	.175
Sig. (2-tailed)		.000	.000	.000	.001	.000	.426	.581	.011	.758	.181
N	60	60	60	60	60	60	60	60	60	60	60
ta2 Pearson Correlation	.810**	1	.663**	.596**	.471**	.865**	.050	.009	.171	-.259*	.009
Sig. (2-tailed)	.000		.000	.000	.000	.000	.702	.945	.191	.046	.947
N	60	60	60	60	60	60	60	60	60	60	60
ta3 Pearson Correlation	.656**	.663**	1	.653**	.549**	.861**	.165	-.056	.156	-.054	.087
Sig. (2-tailed)	.000	.000		.000	.000	.000	.208	.670	.234	.679	.510
N	60	60	60	60	60	60	60	60	60	60	60
ta4 Pearson Correlation	.498**	.596**	.653**	1	.575**	.816**	.090	-.035	.174	-.104	.055
Sig. (2-tailed)	.000	.000	.000		.000	.000	.495	.789	.185	.427	.674
N	60	60	60	60	60	60	60	60	60	60	60
ta5 Pearson Correlation	.429**	.471**	.549**	.575**	1	.734**	.201	.088	.080	-.008	.141
Sig. (2-tailed)	.001	.000	.000	.000		.000	.124	.502	.541	.954	.283
N	60	60	60	60	60	60	60	60	60	60	60
ta Pearson Correlation	.824**	.865**	.861**	.816**	.734**	1	.148	.017	.219	-.116	.111
Sig. (2-tailed)	.000	.000	.000	.000	.000		.261	.899	.092	.375	.399
N	60	60	60	60	60	60	60	60	60	60	60
tb1 Pearson Correlation	.105	.050	.165	.090	.201	.148	1	.308*	.383**	.228	.726**

	Sig. (2-tailed)	.426	.702	.208	.495	.124	.261		.017	.002	.080	.000
	N	60	60	60	60	60	60	60	60	60	60	60
tb2	Pearson Correlation	.073	.009	-.056	-.035	.088	.017	.308*	1	.283*	.503**	.744**
	Sig. (2-tailed)	.581	.945	.670	.789	.502	.899	.017		.029	.000	.000
	N	60	60	60	60	60	60	60	60	60	60	60
tb3	Pearson Correlation	.325*	.171	.156	.174	.080	.219	.383**	.283*	1	.158	.670**
	Sig. (2-tailed)	.011	.191	.234	.185	.541	.092	.002	.029		.228	.000
	N	60	60	60	60	60	60	60	60	60	60	60
tb4	Pearson Correlation	-.041	-.259*	-.054	-.104	-.008	-.116	.228	.503**	.158	1	.633**
	Sig. (2-tailed)	.758	.046	.679	.427	.954	.375	.080	.000	.228		.000
	N	60	60	60	60	60	60	60	60	60	60	60
tb	Pearson Correlation	.175	.009	.087	.055	.141	.111	.726**	.744**	.670**	.633**	1
	Sig. (2-tailed)	.181	.947	.510	.674	.283	.399	.000	.000	.000	.000	
	N	60	60	60	60	60	60	60	60	60	60	60

** Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

* Correlation is significant at the 0.05 level (2-tailed).

ประวัติผู้วิจัย

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ พระศรีวชิรวาทิ (ฉัตรชัย สุขตตชโย ป.ธ.9)

ตำแหน่ง รองอธิการบดี ด้านวิชาการและพัฒนาคุณภาพ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ประวัติการศึกษา เปรียญธรรม 9 ประโยค (ขณะเป็นสามเณร)
 ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต (อ.ม.) (ภาษาบาลี-สันสกฤต)
 ปริญญาศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิต (ศศ.ด.) (ภาษาสันสกฤต)
 ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต (ศษ.ด.) (การบริหารการศึกษา)

ประวัติการทำงาน รองอธิการบดี ด้านวิชาการและพัฒนาคุณภาพ
 เลขาธิการสภาวิชาการ
 เลขาธิการกรรมการพิจารณาตำแหน่งทางวิชาการ (กพว)
 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาการสอนภาษาไทย
 ผู้ช่วยเจ้าอาวาสพระอารามหลวง วัดบวรนิเวศวิหาร
 เลขาธิการเจ้าคณะภาค 10 (ธรรมยุต)
 ครูสอนพระปริยัติธรรม แผนกธรรม สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ
 ครูสอนพระปริยัติธรรม วัดบวรนิเวศวิหาร
 เจ้าหน้าที่ฝ่ายวิชาการ กองธรรมสนามหลวง

ผลงานด้านวิชาการ

บทความวิชาการนานาชาติภาษาบาลีพระประวัติสมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก และบทความภาษาบาลีด้านพระพุทธศาสนาในเล่มอีกหลายเรื่อง ตีพิมพ์ในเอกสารประกอบการสัมมนาภาษาบาลีนานาชาติเนื่องในโอกาสเฉลิมฉลองพระชันษา 8 รอบ 96 ปี พ.ศ.2552

บทความวิชาการนานาชาติเป็นภาษาบาลี “พระมหाराษฎ์ผู้สร้างมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย” นำเสนอ/ตีพิมพ์ในเอกสารวิชาการนานาชาติเนื่องในโอกาสครบรอบอายุ 50 ปี ศาสตราจารย์ ดร.พระคำหมาย ธรรมสามิ ฌ รัฐฉาน ประเทศสหภาพเมียนมาร์ 19-20 ธันวาคม 2557

งานแต่ง เรียบเรียง ตำรา

เอกสารประกอบการสอนวิชา ภาษาบาลีเพื่อการค้นคว้าพระพุทธศาสนา
 เอกสารประกอบการสอนวิชา ภาษาบาลีสันสกฤตในภาษาไทย
 เอกสารประกอบการสอนวิชา ลักษณะภาษาไทย
 เอกสารประกอบการสอนวิชา สารัตถะพุทธปรัชญาในพระไตรปิฎก
 เอกสารตำราเรียนวิชา การประพันธ์ไทย
 งานเรียบเรียง แนวปฏิบัติในการเขียนการวิจัยในชั้นเรียน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
 งานเรียบเรียง แนวปฏิบัติในการเขียนวิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ผลงานด้านการวิจัย

- Moonsarn, C., Sanrattana, W., & Suwannoi, S. (2019). Indicators of authentic leadership for teachers in the general education session of Buddhist scripture schools. *International Education Studies*. Vol. 12 No. 12, December 2019, and Online published in October 2019.
- Oonla-Or, C., Phrarajratanamongkol, **Moonsarn, C.**, Subhakicco, S., Sabphaso, N., Thacha, W. (2559). Transformational Leadership Behavior of Private University Administrators in Thailand. *วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*. 4(17) : 6-10.
- พระมหาฉัตรชัย สุธตตชโย.** (2561). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อการเรียนวิชา ภาษาบาลีและสันสกฤตในภาษาไทยของนักศึกษาชั้นปีที่ 3 มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย. *วารสารศึกษาศาสตร์ มมร*, ปีที่ 6 ฉบับที่ 1 (มกราคม – มิถุนายน 2561). (TCI 2)
- พระมหาฉัตรชัย สุธตตชโย**, พระบุญฤทธิ์ อภิภูณโณ, พระจักรพัชร์ จุกกภทโท, ชัยวิษณุ สีดาบุตร, พระพิทยา ปนนโท. (2561). ความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนการสอนของอาจารย์คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย. *วารสารศึกษาศาสตร์ มมร*, ปีที่ 6 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม 2561). ISSN 2408-1999. (TCI 2)
- พระมหาฉัตรชัย มูลสาร**, พระมหาวิเศษ เสภาพดี, พระมหาบุญนา ประทุมชาติ, พระครูสิริบรมธาตุ พิทักษ์, อุเทน ลาพิงค์. (2565). นวัตกรรมและกลไกการพัฒนาศักยภาพสุขภาวะผู้สูงอายุโดยใช้ชุมชน ศาสนา และภูมิปัญญาล้านนาเป็นฐานในจังหวัดเชียงใหม่. *วารสารวิชาการธรรมทรรศน์*. ปีที่ 22 (ฉบับที่ 1 มกราคม - มีนาคม 2565) หน้า 291-301. (TCI 1)
- พระมหาฉัตรชัย สุธตตชโย**, อุเทน ลาพิงค์. (2564). พฤติกรรมและการรับรู้ของพระสงฆ์เกี่ยวกับเขตปลอดบุหรี่ภายในวัดและศาสนสถานเขตเทศบาลนครเชียงใหม่. *วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยา เชียงพุทธ*. ปีที่ 6 ฉบับที่ 10 (มิถุนายน 2564) หน้า 55-66. (TCI 1)
- พระมหาฉัตรชัย สุธตตชโย**, สุธามาต นพเทศน์, พระมหาพิเชษฐ์ อดตานุรฤชี, อุทัย ขุมเล็ก, พระมหาสันติชัย อภิสนติ. (2565). กลไกการพัฒนาศักยภาพสุขภาวะผู้สูงอายุโดยใช้ชุมชน ศาสนา และภูมิปัญญาล้านนาเป็นฐานในจังหวัดเชียงใหม่. *วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยา เชียงพุทธ*. ปีที่ 7 ฉบับที่ 1 (มกราคม 2565) หน้า 282-294. (TCI 1)
- ผศ.ดร.อุเทน ลาพิงค์, **พระศรีวชิรวาทิ, ผศ.ดร.**, พระอธิวัฒน์ รตนวณโณ. (2566). การพัฒนาเครือข่ายและสร้างความเข้มแข็งของพระนักเผยแผ่พระพุทธศาสนาแม่ข่าย. *วารสารพุทธจิตวิทยา*. ปีที่ 9 ฉบับที่ 1 (มกราคม 2567) (TCI 1)
- ว่าที่ร้อยตรีหญิงวาริณี ไสภจร, ดร.นภารัตน์ กิตติรัตนมงคล, พระครูธรรมคุด (สุทธิพจน์ สุทธิวจโน), **พระมหาฉัตรชัย สุธตตชโย, ผศ.ดร.** (2563). **มนุษย์กับหน้าที่พลเมืองในศตวรรษที่ 2**. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ตีพิมพ์ในการประชุมวิชาการระดับชาติ

ครั้งที่ 18 และระดับนานาชาติครั้งที่ 2, The 18 National and the 2 International symposium 2020 (GMNIS) 2020. ISSN 978-616-2020.

สถานที่ทำงานปัจจุบัน มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย 248 ม.1 ตำบลศาลายา
อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม 73170

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ พระมหาวิรุฐ วิโรจโน (นิลเพ็ชร), ผศ.ดร.

ตำแหน่ง อาจารย์

ประวัติการศึกษา เปรียญธรรม 8 ประโยค

พ.ศ. 2561 ร.ด. (รัฐศาสตรดุษฎีบัณฑิต) มหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น

พ.ศ. 2549 ร.ป.ม. (รัฐประศาสนศาสตร์) มหาวิทยาลัยเจ้าพระยา

พ.ศ. 2543 ศน.บ. (ภาษาอังกฤษ) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

ประวัติการทำงาน

พ.ศ. 2546 เป็นเลขานุการเจ้าคณะอำเภอหล่มเก่า-น้ำหนาว (ธรรมยุต)

พ.ศ. 2547 เป็นเจ้าอาวาสวัดสามัคคีพัฒนา อ.หล่มสัก จ.เพชรบูรณ์

พ.ศ. 2562 เป็นผู้ช่วยเจ้าอาวาสพระอารามหลวง วัดศรีจันทร์ (พระอารามหลวง)

พ.ศ. 2563 เป็นรักษาการเจ้าคณะอำเภอโนนศิลา (ธรรมยุต)

พ.ศ. 2564 เป็นรักษาการเจ้าคณะอำเภอนบพ (ธรรมยุต)

พ.ศ. 2566 เป็นรองเจ้าคณะอำเภอเมืองขอนแก่น (ธรรมยุต)

ผลงานทางวิชาการ ตำรา/หนังสือ

พระมหาวิรุฐ วิโรจโน, พระไตรปิฎกศึกษา 2, ขอนแก่น : คลังนาธรรม, 2561.

พระมหาวิรุฐ วิโรจโน, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการบริหารรัฐกิจ, ขอนแก่น : คลังนาธรรม, 2562.

งานวิจัย

พระมหาวิรุฐ วิโรจโน (นิลเพ็ชร), วิไลศักดิ์ หงส์ศรี, สังวรรณ นาใจแก้ว, ชนาธิป ศรีโท และสุทธิพันธ์ พรหมพันธุ์ใจ, รูปแบบการเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชนโดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นฐานในชุมชนบ้านดอนยาง ตำบลศิลา อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน. รายงานการวิจัย, 2561, (ทุนมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย).

พระมหาวิรุฐ วิโรจโน (นิลเพ็ชร), บทบาทในการส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของคณาจารย์คณะสังคมศาสตร์ ตามความคิดเห็นของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย. รายงานการวิจัย, 2560.

พระมหาวิรุฐ วิโรจโน (นิลเพ็ชร), ชนาธิป ศรีโท และชุลีพร นาห้วนิล, บทบาทของพระสังฆาธิการคณะธรรมยุตในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดหนองบัวลำภู, รายงานการวิจัย, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2560.

พระมหาวิรุฐ วิโรจโน (นิลเพ็ชร), บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี, รายงานการวิจัย, 2560.

พระมหาวิรุช วิโรจโน (นิลเพ็ชร), การเสริมสร้างสุขภาพด้วยหลักสัปปุริสธรรม 7 สำหรับกลุ่มเด็กแว้น ในจังหวัดขอนแก่น, รายงานการวิจัย, มหาวิทยาลัยมหาจุฬารามราชวิทยาลัย, 2563. (ทุนสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (วช.))

พระมหาวิรุช วิโรจโน (นิลเพ็ชร), สิทธิพร เกษจ้อย, พระวรชัต ทะสา, พระมหาสัจจรักษ์ ไร่สงวน และประเสริฐ ชมพรมมา, การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการเรียนของนักศึกษา สาขาวิชาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬารามราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน จังหวัดขอนแก่น. รายงานการวิจัย, 2563.

วารสารระดับนานาชาติ

Phrakhrusangkharak Thawee Abhayo, Phramaha Wiruth Wirojano, Chanathip Sritho & Suraphon Promgun. Leadership According to the Buddhist Concepts. Received: 10 January 2021; Revised: 12 February 2021; Accepted: 27 March 2021; Publishedonline: 20 April 2021 (Scopus Q4 & ERIC), Turkish Journal of Computer and Mathematics Education Vol.12 No. 8 (2021), 2428-2433

Phramaha Wiruth Wirojano, Phrakhrupalad Surawut Janthathammo, Phrakhrusangkharak Thawee Abhayo & Suraphon Promkun. Administrating Organizations for the Organizational Justice. The editorial board, ICMCER expects your research article for further review before submission to respective journals given below based on originality, uniqueness, quality and authors preferences. Accepted on 03rd May 2021 Turkish Journal of Computer and Mathematics Education SCOPUS, ISSN: 1309-4653 (SCOPUS Q3) Journal link: <https://icmcer.com/abstract-and-full-paper-submission.php>.

วารสารระดับชาติ

วิรุช วิโรจโน (นิลเพ็ชร). (2560). บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ อำเภอรารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี, วารสารวิชาการแสงอีสาน, ปีที่ 14 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม-ธันวาคม 2560) หน้า 56-68

วิรุช วิโรจโน (นิลเพ็ชร). (2560). บทบาทของพระสังฆาธิการคณะธรรมยุตในการบริหารกิจการคณะสงฆ์จังหวัดหนองบัวลำภู, วารสารสถาบันวิจัยพินิตธรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น ปีที่ 4 ฉบับที่ 2 ประจำเดือนกรกฎาคม-ธันวาคม พุทธศักราช 2560, ปีที่ 4 ฉบับที่ 2 หน้า..

วิรุช วิโรจโน (นิลเพ็ชร). (2560). การพัฒนาประชาธิปไตยโดยใช้แนวคิดและกระบวนการประชาคม โดยบูรณาการกับแนวคิดระบอบประชาธิปไตยแบบปรีกษาหารือเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชน, วารสารบทความวิชาการแสงอีสาน มหาวิทยาลัยมหาจุฬารามราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน 2560 ฉบับที่ 30 ประจำเดือนมกราคม-สิงหาคม 2560, หน้า 57-71., 2560 ฉบับที่ 30 หน้า 57-70.

- วิรุช วิโรจโน (นิลเพ็ชร). (2561). รูปแบบการเสริมสร้างความเข้มแข็งชุมชนโดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นฐานในชุมชนบ้านดอนยาง ตำบลศิลา อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น, วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์, ปีที่ 6 ฉบับที่ 1 (มกราคม-เมษายน 2561) หน้า 11-21.
- วิรุช วิโรจโน (นิลเพ็ชร). (2562). การพัฒนาภาวะผู้นำในการบริหารจัดการวัดตามแนวพุทธศาสตร์สู่ศตวรรษที่ 21, วารสารวิชาการแสงอีสาน, ปีที่ 16 ฉบับที่ 2 หน้า 681-694.
- วิรุช วิโรจโน (นิลเพ็ชร). (2562). ธรรมกถึกสูตร: สูตรสำเร็จพระธรรมกถึก, วารสารวิชาการพระพุทธศาสนาเขตลุ่มแม่น้ำโขง, ปีที่ 3 ฉบับที่ 1 หน้า 30-43 ประจำเดือนพฤษภาคม-สิงหาคม 2562.
- วิรุช วิโรจโน (นิลเพ็ชร). (2560). บทบาทในการส่งเสริมวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของคณาจารย์คณะสังคมศาสตร์ ตามความคิดเห็นของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน, ลงพิมพ์ในวารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น อยู่ในฐาน 1 กำหนดออกปีที่ 40 ฉบับที่ 4 (ตุลาคม-ธันวาคม 2560).

สถานที่ทำงานปัจจุบัน มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
9/37 ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น 400000

ประวัตินักวิจัย

ชื่อ-นามสกุล พระมหาวิวัฒน์ มหาโชติวฑฒโน, ดร. (วันฉา)

ตำแหน่ง อาจารย์

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2565 ศษ.ด. (การบริหารการศึกษา)
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

พ.ศ. 2561 ศ.ม. (หลักสูตรและการเรียนการสอน)
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

พ.ศ. 2556 พธ.บ. (ปรัชญา)
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ประวัติการทำงาน

พ.ศ. 2565-ปัจจุบัน อาจารย์สาขาวิชาการสอนภาษาไทย คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

พ.ศ. 2561-2564 อาจารย์บรรยายพิเศษระดับปริญญาตรี

ผลงานการวิจัย/ผลงานทางวิชาการ

พระนิวัฒน์ มหาโชติวฑฒโน, พระมหาไพจิตร อุตตมธมโม, พระมหาอำพล ชัยสารี และยุพากรณ์ พลเยี่ยม. (2565). การพัฒนาแบบฝึกสำหรับสอนซ่อมเสริมทักษะการอ่าน - เขียน และบอกความหมายคำที่ประสมด้วยสระที่มีหลายรูป ผ่านระบบออนไลน์ ของชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านหนองแวงคูป่าชาติ. วารสารครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ปีที่ 19 ฉบับที่ 1 (มกราคม - เมษายน 2565). หน้า 153-162

พระนิวัฒน์ มหาโชติวฑฒโน, พระมหาไพจิตร อุตตมธมโม, พิกุล ทองภู, อัจฉราวุธ ไชยอุดม, พรภวิษย์ นันทชัชวาลย์กุล. (2565). การพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบออนไลน์ด้วยแบบฝึกทักษะร่วมกับเทคนิค TGT เรื่อง คำยืมภาษาบาลี - สันสกฤตในภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6. วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปีที่ 12 ฉบับที่ 2 (เมษายน - มิถุนายน 2565). หน้า 131-327

พระมหาวิวัฒน์ มหาโชติวฑฒโน, ชุติพร นาห้วนิล, พรภวิษย์ นันทชัชวาลย์กุล, นัยน์พร สุภา. (2566). ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารของคนไทยกับทักษะการดำเนินชีวิตในศตวรรษที่ 21. The 3rd International Conference on Language and Culture ASEAN-China 2023. หน้า 1061-1074

สถานที่ทำงานปัจจุบัน มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
9/37 ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น 40000

ประวัตินักวิจัย

ชื่อ-นามสกุล นางสาวขวัญใจ แก้วแสง

ตำแหน่ง นักวิชาการศึกษา

ประวัติการศึกษา

- พ.ศ. 2560 ศษ.ด. (การบริหารการศึกษา)
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
- พ.ศ. 2553 ศน.ม. (การบริหารการศึกษา)
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
- พ.ศ. 2550 ศน.บ. (การสอนภาษาอังกฤษ)
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

ประวัติการทำงาน

- พ.ศ. 2552- ปัจจุบัน ตำแหน่ง นักวิชาการศึกษา ศูนย์บริการวิชาการ วิทยาเขตอีสาน
- พ.ศ. 2554- ปัจจุบัน อาจารย์บรรยายพิเศษระดับปริญญาตรี
- พ.ศ. 2566 รางวัลที่ได้รับรางวัลวิชาการณสมปนโน

ผลงานทางวิชาการ

- วาริณี โสภากจร, พระใบฎีกาทวี อภโย, ขวัญใจ แก้วแสง, (2561). การแนะนำให้คำปรึกษาเชิงพุทธธรรม. วารสารพระพุทธศาสนาเขตลุ่มแม่น้ำโขง. ปีที่ 6 ฉบับที่ 5 ประจำเดือนพฤษภาคม – สิงหาคม 2561. หน้า 143- 150
- ประชัน ชะชิกุล, ขวัญใจ แก้วแสง, (2561). พระพุทธศาสนาเถรวาทในประเทศจีน. วารสารพระพุทธศาสนาเขตลุ่มแม่น้ำโขง. ปีที่ 6 ฉบับที่ 5 ประจำเดือนพฤษภาคม – สิงหาคม 2561. หน้า 173-185
- วาริณี โสภากจร, มนต์เทียน มนตราภิบุลย์, ศักดิ์พงษ์ โสภากจร, ขวัญใจ แก้วแสง, กระบวนทัศน์ใหม่สำหรับการเรียนรู้สู่วิชาชีพสังคมสงเคราะห์ในยุคดิจิทัล, การประชุมวิชาการและการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและเขตลุ่มแม่น้ำโขง National Academic and Mekong Region Research Conference (Proceedings), 29 สิงหาคม 2565. หน้า 315-328

ผลงานการวิจัย

Khwanjai Kaewsang, Phrakrusuteejariyawat, Prayuth Chusorn, Phramaha Suphachai Suphakitjo, Pramook Chusorn.(2018). Challenging Issues In Continuous Improvement of Quality for Secondary School. The 1th International Conference on Sustainable Development (ICESED2018).20-21Jan 2018, pp 75-78.

Khwanjai Kaewsang, Phrakrusuteejariyawat, Prakhrudhammapissamai, Prayuth Chusorn, Guidelines for Professional Teachers Development of Secondary School. Conference Proceedings 10th and 11th International Conferences on

New Challenges in Management and Business NCMDubai, Dubai, UAE, March 23, 2018 NCM Istanbul, Istanbul, Turkey, March 28, 2018, pp 52

สถานที่ทำงานปัจจุบัน มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน
9/37 ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น 40000

ประวัตินักวิจัย

ชื่อ-นามสกุล	นางสาวอรรวรรณ แก้วมาตย์
ตำแหน่ง	เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2565	ร.ม. (การปกครองท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสตร์) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พ.ศ. 2559	ร.บ. (รัฐศาสตร์การปกครอง) มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ประวัติการทำงาน	
พ.ศ. 2561 – ปัจจุบัน	เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป
ผลงานทางวิชาการ	
	อรรวรรณ แก้วมาตย์ , พระครูสุธีจริยวัฒน์ , พระครูวินัยธรรวรงค์ ปยุตโต , พระวิวัฒน์ ธนภูมิโส (พรมศรี), (2564). เศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน. วารสารวิชาการร้อยแก่นสาร. เล่ม 6 ฉบับที่ 5. หน้า 197-209
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน 9/37 ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น 40000